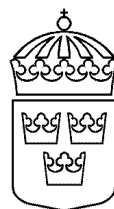

Riksdagens protokoll 2000/01:31

Onsdagen den 22 november

Protokoll
2000/01:31

Kl. 09.00 – 17.57
19.00 – 21.51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 november.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2000/01:19 till finansutskottet
2000/01:35 till försvarsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU5
Utbildningsutskottets betänkande 2000/01:UbU5
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU13
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU4
Utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU3
Trafikutskottets betänkande 2000/01:TU6
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2000/01:MJU3

4 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1
Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m. (prop. 2000/01:1
delvis och skr. 1999/2000:150).106

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Punkterna 1–8 och 11–17

Anf. 1 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Jag tror att man, när man om några år tittar tillbaka på den period som vi då har bakom oss och som vi nu uppenbarligen ser kommer att ligga framför oss i form av den budgetpolitik som vänster-

blockets majoritet har bestämt, kommer att kunna säga en sak: att detta är en tid av försummelser. Vi har nu levt i en högkonjunktur som har gett oss enorma möjligheter att reformera och förändra Sverige men i grunden har ingenting hänt.

Vi hade nu kunnat lägga grunden för en stor inkomstskattereform som hade kunnat ge låginkomsttagare en större social trygghet, som hade kunnat ge fler människor större möjligheter att få jobb och som hade kunnat säkra att Sverige har fler människor som stannar här, forskar och utvecklar företag i Sverige.

Vi hade kunnat genomföra reformer inom sjukvård och skola som såg till att svenska elever hade kunnat få den absolut bästa skola som tänkas kan för var och en av dem.

Vi hade kunnat genomföra en reform av den svenska sjukvården som inte bara hade gjort det möjligt för fler människor att få vård i tid och få den vård som man behöver, och när man kräver den, utan som också hade kunnat öppna sjukvården som en bransch och en arbetsmarknad som ger män och kvinnor nya möjligheter och som hade kunnat vara en spännande del i en framväxande ny svensk ekonomi.

Vi hade kunnat reformera våra trygghetssystem så att tryggheten följer den enskilde.

Vi hade under den här tiden kunnat se till att säkra att det svenska företagsklimatet är så bra att vi vet att Sverige, nu när vi går in i en vikande konjunktur, likväl skulle kunna hävda sig väl.

Vi hade kunnat genomföra de förändringar som krävs för att möta globaliseringens olika utmaningar. Vi hade även kunnat genomföra de förändringar som krävs för att vi kraftfullt ska kunna möta de förändringar som demografin innebär.

Vi hade kunnat genomföra de förändringar som gör att enskilda människor hade känt en större trygghet, som gör att barnfamiljerna hade kunnat känna en större trygghet hela månaden, inte bara i början av månaden, samt att marginalerna räcker till och att den sociala tryggheten finns i den egna hushållsekonomin.

Vi hade kunnat se till att de änkor som fått sin pension urholkad av vänsterblocket hade fått en förnyad trygghet.

Vi hade kunnat se till att de handikappade hade kunnat få den trygghet som de kräver.

Vi hade kunnat se till att de sämst ställda pensionärerna hade fått vetigare livsvillkor.

Vi hade kunnat se till att göra reformer för att minska offentliga utgifter men också reformer för att säkerställa det som är det allra viktigaste i den sociala tryggheten.

Vi hade kunnat se till att Sverige kunde möta framtiden på ett kraftfullt sätt.

Faktum är dock, fru talman, att vänsterblocket gör skäl för sitt namn. Man kan bara enas om gammal vänsterpolitik. Sedan blockerar man all förnyelse och all förändring i det svenska samhället.

Regeringen har blivit ett slags motståndsrörelse mot förändringar och förnyelse. Man kan inte enas om framåtblickande reformer men man kan enas om att förbjuda förnyelsen och nytänkandet inom sjukvården. Det har t.o.m. fått konsekvenserna att man hellre ser att sjukhus läggs ned än att de kommer i privat ägo och att man hellre ser att bostadshus runt om i

landet rivs än att kommuner privatiserar och för över till andra ägare. Där kan vänsterblocket visa en kraft, men detta är en metod att baklänges gå in i framtiden som bara kan försena och fördröja förnyelsen av Sverige.

Det innebär också, fru talman – tyvärr är inte finansministern här – att den politik som finansministern och regeringen är ansvariga för inte har rustat oss inför den vikande konjunktur som vi nu är på väg in i. Det innebär inte att vi kommer att hamna i dåliga tider om ett år men det innebär att konjunkturen inte längre kommer att vara vad den har varit. Det är då som försummelserna kommer att vara som allra kraftigast. Det kommer att märkas allra mest och vi ser det allra tydligast när det gäller arbetslösheten. De senaste dagarna och veckorna har vi sett hur regeringen har filat, jublat och ätit tårta därför att man, som det heter, har nått 4-procentsmålet.

Men Bosse Ringholm, som inte finns här, och Jan Bergqvist, som finns här, det beror på att ni bara räknar 4 % av de arbetslösa! Det är en fräckhet och en arrogans gentemot de arbetslösa som egentligen saknar motstycke. I Sverige har vi en unikt hög arbetslöshet för att vara på toppen av en högkonjunktur. Vi får gå tillbaka decennium efter decennium för att hitta en lika hög arbetslöshet i en högkonjunktur som den vi har i dag. 16,1 % av svenska folket är arbetslösa eller undersysselsatta men regeringen räknar bara 4 %. De andra räknar ni bort – de 131 000 personer som är i åtgärder, de 144 000 personer som är latent arbetssökande och de 254 000 personer som är undersysselsatta. Då har jag ändå inte pekat på dem som har blivit förtidspensionerade eller på dem som på olika sätt har blivit omplacerade i samhället på grund av brist på arbete. Det är alltså en unikt hög arbetslöshet för att vara en högkonjunktur. Ändå har vi en regering som jublar därför att man bara räknar 4 % av de arbetslösa.

Det innebär också en annan sak. Det är alltså inte bara så att ni räknar bort 12 % av dem som är arbetslösa, utan det är också så att ni räknar bort den politik som hade krävts för att vi skulle kunna pressa ned arbetslösheten till rimliga nivåer. I dag är vi i det läget att vi skulle behöva 300 000 fler jobb för att nå upp till de nivåer som var i början av 90-talet. Dessutom har ytterligare 100 000 tillkommit på arbetsmarknaden.

Under en lång följd av år har vi haft en högkonjunktur. Det har varit en unikt lång internationell konjunktur som hade gett oss alla möjligheter men ni har inte tagit till vara de möjligheterna. Ni har inte sett till att genomföra de utbudsreformer i ekonomin som skulle ha lett till att det blev möjligt att pressa ned arbetslösheten.

Jag är säker på att finansministern, som nu har kommit, i dag här i kammaren kommer att tala mycket om 4-procentsmålet. Han kommer säkert också att nämna vissa särarter i fiskbeståndet i Östersjön för att på det viset triumfera över 4-procentsmålet. Men då ska man komma ihåg att det som han triumferar över är att han bara räknar 4 % av de arbetslösa!

Det är en skam därför att det innebär att vi nu går in i en lågkonjunktur med en sämre situation än vad vi historiskt sett har haft. Det innebär att vi nu också går in i växande demografiska utmaningar när det gäller åldersfördelning av befolkningen utan att vi har sett till att öka utbudet av arbetskraft, utan att vi har sett till att göra det möjligt att få fler sysselsatta utan att inflation och efterfrågetryck stiger.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Det är rätt många människor som drabbas av detta i olika delar av landet – i det tudelade Sverige, det segregerade Sverige. Den brist på vilja att se hela arbetslösheten som ni har leder också till en oförmåga att föra en politik som innebär att man tar fasta på hela den utmaning det medför. Om man bara säger att allting är bra, att nu är bara 4 % arbetslösa, har man också exkluderat den politik som skulle behövas för att göra Sverige framgångsrikt inom detta område.

Det är en skam att ni har låtit en reklamslogan styra arbetsmarknadspolitiken. Vi ser det allra tydligast när man trots att arbetslösheten förra månaden växte lyckades nå det s.k. 4-procentsmålet genom att man förde över fler människor i åtgärder så att de kom bort från statistiken. Den typen av ekonomisk politik kan man klara till det yttre under en högkonjunktur, men när man kommer in i den svagare ekonomin, den vikande konjunkturen, avslöjas det.

Resultatet är, Bosse Ringholm, att ni nu för in Sverige i en vikande konjunktur med en högre arbetslöshet än vad vi historiskt har haft. Ni har försummat möjligheterna. Det är på det viset som vänsterblocket har fungerat.

Det som ni nu i dag talar om är inte hur man ska öka arbetskraftsutbudet utan hur man ska förkorta arbetstiden. Det är ett ansvarslost förhållningssätt till en utmaning som innebär att vi i själva verket borde se till att få fler människor i arbete.

Men ni har också försummat andra saker. Sverige går nu in i en ny tid i världens ekonomi som präglas av globalisering, av en alltmer växande internationell konkurrens, av rörliga skattebaser, av en internationalisering av företagandet. Och Sverige är ett land som har lyckan och fördelen av att vara framstående bland andra länder när det gäller att ha många internationellt framgångsrika företag.

Men det innebär också att vi är mycket mer exponerade, mycket mer utsatta för det förändringstryck som i dag präglar den internationella ekonomin. Jag tror att alla politiska partier, alla ekonomiska debattörer i dag diskuterar globaliseringens möjligheter och utmaningar. I land efter land genomför man skattesänkningar och förändringar för att det egna landet, den egna samhällsekonomin ska kunna stå stark i en ny ekonomisk miljö. Men vänsterblocket har tagit fasta på denna utmaning på det oerhört offensiva sättet att be den tidigare LO-ekonomen P O Edin att utreda om det finns någon globalisering. Det är ingen imponerande handlingskraft.

Det är en brist på handlingskraft och en försummelse som innebär att Sverige nu kommer att bli svagare gentemot andra länder än vad vi hade kunnat vara.

Vi ser redan i dag hur huvudkontoren flyttar ut. Det har jag aldrig hört Bosse Ringholm säga är ett problem. Vi ser redan i dag hur en stor del av våra forskningsinstitutioner vid de stora svenska företagen gradvis flyttar ut. Det har jag aldrig hört att man säger är ett problem, trots att Sverige är ett land som är intensivt beroende av de stora företagens forskningsverksamhet.

Det som socialdemokraterna talar om när det gäller frågan om att man kanske ska anpassa sig till globaliseringen är att sänka skatten på alkohol. Det har man inte kunnat ena sig om i det övriga vänsterblocket heller, för den delen.

Men, Bosse Ringholm, om höga skattesatser på alkohol är skadligt för svensk ekonomi, är det då inte så att höga skatter på arbete, forskning, kunskap, kompetens, investeringar och sparande är till nackdel för svensk ekonomi? Är det inte till nackdel för svensk ekonomi att vi har så höga skatter att närmare 400 miljarder av svenskt sparande har förts utomlands och att vi ser hur allt fler av de nya företag som växer fram nu får ett utländskt ägande på grund av svenska skatteregler – inte på grund av globaliseringen och internationaliseringen utan på grund av svenska skatteregler?

Är det inte ett bekymmer för sjukvården när forskningen flyttar utomlands? Är det inte ett bekymmer för skolan när fler och fler av företagens huvudkontor flyttar utomlands? På vilket sätt gynnar det välfärden med så höga skattesatser att skatteinkomsterna blir mindre därför att det är en del i den nya globala ekonomins verklighet? Höga skattesatser är inte längre en garanti för goda skatteinkomster, utan det är starka skattebaser.

Det är det som måste vara den ekonomisk-politiska utmaningen – att se till att skattebaserna i Sverige ska vara starka, att fler har jobb, att alla de som i dag är arbetslösa får ett jobb. Utmaningen är att se till att vi får ett nytt företagande, mer av sparande, mer av investeringar, att det är här som olika former av verksamheter vill stanna och utvecklas.

Men ni gör ingenting åt detta. Ni har försummat år av högkonjunktur för att i stället blockera förnyelsen och förändringen.

Allra tydligast syns det kanske också i form av att den svenska utgiftskvoten nu kommer att stanna på en nivå på drygt 52 %. Det är 10 % mer än EU-genomsnittet. Det är nära 15 % mer än OECD-genomsnittet. Här har vi den miljö som vi måste jämföras med i framtiden.

Ni har inte gjort någonting för att minska konjunkturkänsligheten. Vi kommer att märka det när vi nu kommer in i en sämre konjunktur. Det kommer att drabba enskilda människor.

Det frapperande, fru talman, är att vi då tydligt kan se att vi i dag i Sverige har en regering som blockerar sig själv medan vi har en borgerlig opposition som har presenterat en bred reformagenda för att sänka skatter, reformera välfärden, förnya sjukvård och skola och för att på olika sätt se till att rusta Sverige inför en ny tids ekonomi. Men framför allt, och det är det allra viktigaste, ser vi till att knyta tryggheten till enskilda människor. Vi ser till att varje liten flicka och pojke som går i skola ska få möjlighet att få hennes eller hans bästa skola, att den som är sjuk ska kunna välja den sjukvård som han eller hon behöver. Vi ska öppna arbetsmarknaden för alla dem som i dag arbetar inom den offentliga sektorn för nya möjligheter, både för dem som de arbetar för och för sig själva.

Där ser vi tydligt alternativen i svensk politik: ett vänsterblock som slår vakt om det gamla och blockerar det nya, och en borgerlig struktur som i detta betänkande och i andra sammanhang har redovisat en omfattande politik för att stärka enskilda människor och för att göra Sverige starkt.

Mot den bakgrunden, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Det är nämligen ett bifall till en kraftfull politik för Sverige med förändringar och förnyelse.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Anf. 2 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Huvudriktningen i svensk ekonomi är positiv med en historiskt sett mycket god ekonomisk tillväxt, en snabb uppgång av antalet jobb och starka offentliga finanser.

Vänsterns samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet handlar om att mota hoten från högern som med sin politik vill avskaffa den generella välfärden och den sociala tryggheten.

Under den tidigare högerledda borgerliga regeringen förvandlades full sysselsättning till massarbetslöshet samtidigt som ett överskott i de offentliga finanserna år 1990 förvandlades till ett underskott i storleksordningen 200 miljarder 1993. Massarbetslösheten och den ökande statskulden tvingade fram dramatiska nedskärningar inom välfärdspolitik, nedskärningar som inneburit försämrade levnadsvillkor. Stora delar av befolkningen har fått mycket sämre möjligheter att leva ett bra liv.

Men genom en ny politisk majoritet 1994 och 1998 fick krispolitiken ett annat innehåll. De positiva impulserna av en tillväxt- och sysselsättningsbefrämjande politik har tillsammans med en relativt sett socialt ansvarsfull budgetsanering gett positiva effekter. De bättre konjunkturer har hjälpt till. På kort tid har förutsättningar skapats för en sysselsättningsökning motsvarande 250 000 jobb. Det är den snabbaste ökningen under hela efterkrigstiden, enligt AMS.

Vi har en tillväxt som inte bara uppnår höga tal i relation till andra jämförbara länder utan som också är förenlig med samhällsekonomisk balans, en lägre inflation än i euroområdet och en mycket låg räntenivå. Det är en politik som kan bidra till en tro på framtiden hos såväl vanligt folk som enskilda företag. Det återspeglas i ökade konsumtions- och investeringsnivåer.

Vi kan alltså skönja ljuset i tunneln. Men det återstår mycket att göra. Trots att antalet jobb ökar i snabb takt är arbetslösheten fortfarande för hög och sysselsättningen för låg. Det återstår 150 000 fler nya jobb för att vi ska nå det gemensamma 80-procentsmålet 2004. Vi ser det som ett etappmål. Även om målet uppnås 2004 ligger vi långt under de sysselsättningsnivåer som fanns under slutet av 1980-talet.

Vi menar att om vi ska klara välfärden när vi får en ökad andel äldre under nästa decennium och samtidigt skapa förutsättningar för en successiv nedtrappning av medelarbetstiden måste sysselsättningsgraden fortsätta att växa utöver 80-procentsmålet.

Vi är inte nöjda med att de stora fördelnings- och klassorättvisorna fortsätter. Trots att Sverige vid olika internationella jämförelser av levnadsvillkor och välfärd hamnar högt upp på listan – enligt FN:s levnadsvillkorsindex Human Development Index från 1999 hamnade Sverige på sjätteplats – visar rapporten från kommittén Välfärdsbokslutet att gamla orättvisor mellan kvinnor och män i olika samhällsklasser består samtidigt som nya orättvisor uppstår.

De offentliga trygghetssystemen har trots detta i huvudsak bestått provet under 90-talets svåraste krisår. Men det finns alltför många människor som har hamnat utanför. Det handlar om ensamförsörjande kvinnor, personer med invandrarbakgrund och ungdomar. Dessutom är det uppenbart att de regionala skillnaderna i landet är för stora. Tillväxten kanaliseras i alltför stor utsträckning till storstadsregionerna.

Vi menar ändå att den ekonomiska politik som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet kommit överens om ger en god grund att stå på för att man ska kunna gå vidare med att hävda samhällssolidariteten, den internationella solidariteten, stärka jämställdheten, minska de regionala obalanserna och påverka ekonomin i ekologiskt uthållig riktning.

Fru talman! Frågan är då vad som är alternativet. Vad har de fyra borgerliga partierna presenterat? I en gemensam reservation tecknar de en mycket dystert bild av svensk ekonomi. Sverige har rasat i välfärdsligan under de senaste decennierna samtidigt som den nuvarande vänsterkoalitionen förhindrar de strukturreformer som är nödvändiga för att svensk ekonomi ska kunna återta tättpositionen i OECD-elitens tillväxtliga.

Samtidigt som partiernas skrivningar i stora stycken präglas av ett elitistiskt språkbruk är den beskrivning som ges både ensidig och förenklad. De politiska faktorerna som man lyfter fram som huvudförklaringar till effektivitetsproblemen i svensk ekonomi under 70- och 80-talen ger ingen rättvisande bild.

Jag tror att den bild som ekonomisk-historikern Lennart Schöns ger i sin bok *En modern svensk ekonomisk historia. Tillväxt och omvandling under två sekel* är mer korrekt. Han menar att förändringarna i stället måste ses i ett strukturellt perspektiv. 1970- och 1980-talen präglades av en omvandlingsperiod som bidrog till lägre tillväxt, samtidigt som den lade en grund för den höga tillväxt som vi har i dag, t.ex. genom stora framsteg på sådana områden som informationsteknik och läkemedel.

Lennart Schön pekar också på företagets roll. Det fanns förnyelseproblem inom näringslivet som bidrog till att nedgången blev så utdragen i Sverige jämfört med i andra länder. Jag anser att det finns mycket som talar för att Sverige kan gå starkt ur omvandlingen med en tättposition på strategiska och kunskapsintensiva branschområden. Globaliseringen och den nya tekniken skapar visserligen en inkomstspridning, men inkomstskillnaderna kan minska i takt med att allt fler människor får kunskaper om den nya tekniken och med att tekniken blir mer användarvänlig.

Teorier om den s.k. jämviktsarbetslösheten på 4–5 % för att man ska klara en låg inflation verkar inte att stämma. Vi anser att den fulla sysselsättningen ligger inom räckhåll. Reallönerna kan fortsätta att utvecklas positivt. Vi har inte heller 70- och 80-talens stabiliseringspolitiska problem.

De borgerliga partiernas reservation innehåller många vackra ord om frihet och ökade livschanser för alla, men konsekvenserna av deras förslag speglar en helt annan verklighet. Här blir den grundläggande skiljelinjen mellan höger och vänster tydlig. De borgerligas förslag till stora skattesänkningar och utgiftsminskningar kommer att skapa en helt annan samhällsmodell än den som vi har i dag, en samhällsmodell som präglas av egoism och girighet.

Det heter att den nya modellen ska återge Sverige tillväxt, full sysselsättning och välfärd. Men i praktiken talar det mesta för att denna politik kommer att bidra till ökade och tillväxthämmande samhällsklyftor. De stora skattesänkningarna kommer att leda till offentliga underskott och finansiell instabilitet med stigande räntor och minskade investeringar som följd.

Det finns anledning att granska vad det ledande borgerliga partiet – Moderata samlingspartiet – föreslår i sin motion. Under den närmaste treårsperioden föreslår de skattesänkningar som år 2003 uppgår till 106 miljarder. Förslaget innebär en försvagning av den offentliga ekonomin. Partiets mål är också att omfördela allt sparande från den offentliga sektorn till hushåll och företag. Moderaterna saluför en politik som 2003 beräknas ha försvagat den offentliga ekonomin med ca 35 miljarder – siffrorna är nog tilltagna i underkant.

Bakom beräkningarna ligger mycket osäkra ränteeffekter av ett omfattande privatiseringsprogram och osäkra effekter av besparingsförslag, bl.a. i form av en kraftig egenavgiftshöjning i arbetslöshetsförsäkringen och en omläggning av trafikolycksfallen till en obligatorisk trafikförsäkring. Bara de positiva effekterna av statsskuldsräntorna beräknas uppgå till närmare 7,5 miljarder 2003.

De föreslagna skattesänkningarna skapar negativa fördelningseffekter. Låt mig göra ett litet försök att göra en konsekvensanalys av hur skattesänkningar drabbar kvinnors levnadsvillkor. Kvinnor har ett särskilt förhållande till de verksamheter som finansieras av skatterna. Kvinnor behöver en väl utbyggd och fungerande social service för att över huvud taget kunna förvärvsarbeta. Kvinnor arbetar i större omfattning än män inom de skattefinansierade verksamheterna, framför allt inom vården och omsorgen. Dessutom har dessa kvinnor låga löner.

Vem är det då som vinner och förlorar på moderaternas skattesänkningar? Jo, lågavlönade kvinnor förlorar och högavlönade män vinner. Metalls ordförande Göran Johnsson beskrev det så här i en artikel i Metalls info: "Normalinkomsttagarnas skatt sänks med mindre än 1 000 kr. De högavlönades med mer än 50 000 kr om året. Om skattesänkningens effekt på vård, skola och omsorg sägs inget. Inte heller hur den ska finansieras."

Förutom de negativa fördelningseffekterna och mindre pengar till den generella välfärden kan den politiken omintetgöra förtroendet för samhällsekonomin och statsfinanserna, som trepartisamarbetet faktiskt varit med om att skapa under de senaste åren. Jag vill påstå att det inte alls är säkert att den borgerliga politiken ger alla de positiva effekter som dessa partier vill framhäva. Deras politik kan mycket väl resultera i högre räntor, ökad osäkerhet om framtiden, minskade investeringar och växande arbetslöshet. De borgerliga partierna har inte tagit lärdom av sina tidigare regeringsmisslyckanden.

Fru talman! Det är ibland svårt att förstå att de som säger sig företräda det politiska mittfältet – Folkpartiet och Centern – ställer sig bakom ett borgerligt regeringsalternativ lett av moderater och kristdemokrater.

Jag vill ställa en fråga till Karin Pilsäter. Folkpartiet talar ofta om internationell solidaritet. Vad säger Karin Pilsäter om moderaternas förslag om att sänka biståndet? Hur viktigt tycker hon att det är i ett framtida regeringssamarbete?

Lena Ek, Centern, talar om miljöhänsyn och uthållig tillväxt. Moderaterna avvisar alla tankar på en successiv grön skatteväxling. Moderaterna saknar dessutom insikt om och förståelse för de regionala obalanserna.

Både Centern och Folkpartiet brukar förespråka jämställda villkor mellan kvinnor och män. Valfärdsbokslutskommitténs rapport visar att de ekonomiska könsorättvisorna skärpts. Trots detta ställer sig mittenpar-

tierna bakom ett förslag till en skatterabatt som motsvarar 50 % av arbetskostnaderna för hushållsnära tjänster.

Var finns trovärdigheten i jämställdhetspolitiken? Ska de välbeställda svårigheter att fördela tiden mellan hem och arbetsliv lösas med åtgärder hämtade från 1800-talets arbetsmarknad?

Fru talman! Moderaterna vill också minska statsbidragen till kommunerna, motsvarande 14 miljarder år 2003. I praktiken kommer införandet av ytterligare karensdagar och förslag till högre egenavgifter i a-kassa plus sänkta ersättningsnivåer i a-kassa, sjuk- och föräldraförsäkring till 75 % att öka belastningen på kommunernas ekonomi. Pressen på kommunernas socialtjänst kommer att öka igen. Kommunerna blir åter tvingade till hårda och dramatiska nedskärningar för att klara socialtjänstens ökade resursbehov.

Under den tidigare borgerliga regeringsperioden ökade kommunernas socialbidragskostnader med 80 % i fasta priser mellan åren 1990 och 1994. Andelen bidragsberoende hushåll ökade med drygt 40 %. Forskning visar att nedskärningar i de statliga trygghetssystemen i stor utsträckning sker på kommunernas bekostnad, dvs. att försörjningsansvaret skjuts över på kommunerna. Det borgerliga ansvarskännandet i ekonomiska och sociala frågor inger därför ingen direkt respekt.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja rikta mig till finansministern med anledning av välfärdsboksutet som har presenterats i dagarna. Jag har speciellt fäst mig vid meningen: ”Den allmänna ekonomiska uppgång som inträffade under andra halvan av 90-talet tycks åtminstone inledningsvis inte ha förbättrat situationen på något märkbart sätt för dem som har minst resurser, vilket också lett till ökad inkomstspridning under den senare halvan av decenniet.” Jag har också fäst mig vid att ensamstående mödrar och utrikes födda är grupper som framträder som förlorare.

Inför nästa budgetsamtal vill jag fråga finansministern om han delar Vänsterpartiets uppfattning att minskade klasskillnader i fördelningen av välfärden måste prioriteras innan det kan bli tal om fortsatta skattesänkningar.

För oss handlar det om golvet och taket i a-kassan och i föräldra- och sjukförsäkringen, att reformera arbetsskadeförsäkringen så att kvinnor inte missgynnas. Det handlar också om att socialbidragstagare, oftast ensamstående mödrar, ska kunna tillgodogöra sig barnbidragshöjningarna. I dag när barnbidraget höjs räknas socialstödet samtidigt ned. Finansministern håller väl med om att det är rättvist och viktigt att alla familjer får del av barnbidragshöjningarna?

(Applåder)

Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Först vill jag fråga Siv Holma, för att följa upp hennes synpunkt på moderat skattepolitik, hur det kan komma sig – med Siv Holmas sätt att räkna – att ett grundavdrag på 50 000 kronor bara skulle innebära 1 000 kronor i sänkt skatt för den vanliga inkomstagaren. Det var nämligen det som Siv Holma påstod.

Jag tror att problemet för er i Vänsterpartiet är att ni aldrig vill diskutera hela politiken, utan ni vill bara diskutera bidragen. Tryggheten sitter inte i bidrag, utan tryggheten sitter i att människor själva kan hantera sin

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

egen vardag, att man kan få pengarna att räcka till även när månaden börjar närma sig sitt slut.

Förklara räkneexemplet! Men förklara också logiken bakom vänsterblockets skattepolitik, därför att ni försvarar att miljardärer ska slippa skatt samtidigt som pensionärer får höjd skatt. Ni har precis lagt fram ett förslag om att utländska höginkomsttagare ska få sänkt skatt, medan ni fortfarande slår vakt om att svenska låginkomsttagare ska ha världens högsta skatter. Vari ligger den sociala rättfärdigheten i en sådan politik? Varför avvisa en inkomstskattereform som kan innebära trygghet och möjligheter för alla?

Den skattepolitik som ni är inne på, att bibehålla höga skattesatser och världens högsta skattetryck, kommer att leda till att ni gör fler och fler undantag för de s.k. rörliga skattebaserna, dvs. de personer som har en möjlighet att röra sig över landets gränser, och sedan kommer ni att höja skatterna för människor som har mindre möjligheter att röra sig över landets gränser. Det innebär högre och högre skatt för låg- och medelinkomsttagare. Vi ser det redan i dag, om vi tittar tillbaka på de senaste tio åren, i form av fastighetsskatt, bensinskatt och en mängd andra skatter som gör att Sverige har världens högst beskattade låginkomsttagare.

Förklara för kammaren, Siv Holma, vari den sociala rättvisan ligger i detta system!

Anf. 4 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det finns en grundläggande skiljelinje mellan Moderaterna och oss i synen på skatter och offentlig verksamhet.

Skatterna är inget självändamål. Skatterna finns för att kommuner och landsting ska kunna finansiera våra gemensamma behov av skola, vård och omsorg.

Moderaternas sätt att se på skatter innebär att de som har den största glädjen av skattesänkningarna är de som har de högsta inkomsterna. De kan, eftersom de får en ännu tjockare plånbok, få en sjukvård som de kan fixa via privata alternativ, medan däremot de som har låga inkomster med nödvändighet måste gå ihop. Och det gör vi genom att vi har skola, vård och omsorg i kommunal och landstingskommunal regi.

För pensionärerna handlar det inte heller i första hand om sänkta skatter. De har större möjligheter att få sina behov tillgodosedda genom en bra äldreomsorg och sjukvård. Vi har också i vårt förslag en del åtgärder som är väldigt bra för pensionärer. Vi har satsningar på tandvården t.ex. Vi har också ett särskilt bostadsbidrag för pensionärer och bostadsbidrag över huvud taget för de sämst ställda som inte klarar av de höga hyrorna.

Logiken i vårt sätt att se handlar om solidaritet, inte om att sköta sig själv och skita i andra.

Anf. 5 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Det där var väl lite väl mycket av goddag yxskaft. Min fråga var ju hur det kan komma sig att Vänsterpartiet försvarar en skattepolitik som innebär att man sänker skatten för miljardärer men ser till att den blir höjd för de flesta pensionärer. Vad är det för logik i att man sänker skatter för utländska höginkomsttagare, men bevarar ett skattetryck som är världens högsta för låginkomsttagare? Jag tycker inte att jag fick något riktigt bra svar på den frågan, och jag förstår varför.

Dessutom tangerade Siv Holma frågan om hur vi får goda stabila skatteinkomster. Ja, vi ser just nu att det inte är höga skattesatser som leder till detta, utan det är starka skattebaser. Det är i själva verket ni med höga skattesatser som medverkar till att vi får en försvagning av skattebasen.

Riksskatteverket har pekat på att vi kan förlora närmare 100 miljarder i skattebasen. Andra pekar på ännu större belopp. Vi ser redan i dag en verklighet. Det är denna som är avgörande för välfärden.

När det gäller vad som är möjligt i fråga om att sänka skatter sade Lars Bäckström för några veckor sedan i en intervju i TV att visst är det så att man utan vidare de kommande tre åren kan sänka skatterna med 80 miljarder utan att det skadar de offentliga finanserna. Varför är det då så syndigt när vi moderater faktiskt vill göra detta i stället för att bygga upp stora överskott?

Jag tycker att Siv Holma borde svara på den frågan plus kommentera de enkla frågorna: Varför höjer ni inte pensionerna för änkorna? Varför återställer ni inte de handikappades stöd? Och varför gör ni inte som vi när det gäller de sämst ställda pensionärerna? Vi ser till att använda skattepengarna där de behövs allra bäst. Ni ser till att ha så höga skattesatser att välfärden urholkas. Där går skiljelinjen.

Anf. 6 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det gäller det här med skattesystemet vill jag säga att vi bör ha en skatt efter bärkraft, alltså ett solidariskt skattesystem. Apropå att försvara skatter för miljardärer antar jag att det är de här expertskatterna som det handlar om. Det är klart att man också måste ta hänsyn till hur det ser ut i omvärlden för att klara av saker och ting. Jag kanske kan ha lite svårt att försvara den frågan eftersom den principiellt sett inte går ihop med vad jag tycker.

När det gäller pensionärerna tror jag faktiskt fortfarande, som jag har sagt, att det handlar om att ha en bra äldreomsorg och en bra sjukvård. Jag tror faktiskt att det är det bästa för de flesta låginkomstpensionärerna, för att inte tala om alla pensionärer, att ha det så att man går ihop och gemensamt finansierar så att det blir en god välfärd för dem.

Skattebaser i ett globaliserat samhälle – visst finns det problem med det. Men om man också vill ha ett samhälle där man har säkerställt den offentliga sektorn och dess volym så handlar skatter om att man ska kunna finansiera det som vi gemensamt behöver och klarar av.

Anf. 7 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det är klart att det är väldigt glädjande att det just nu går bättre för Sverige och att fler får jobb, det är självklart. Bakgrunden till det här är ju den internationella högkonjunkturen, budgetsaneringen och inte minst ett antal avregleringar och strukturreformer. De flesta av de här avregleringarna och reformerna har mycket starkt motarbetats av antingen Socialdemokraterna eller deras stödpartier, ofta faktiskt tillsammans i skön förening.

Men genomsnittssiffror för tillväxt och sysselsättning säger inte allt. Medan socialdemokraterna på gator och torg firar att man har uppnått det här manipulerbara statistikmålet om 4 % öppen arbetslöshet så går t.ex. 10 % arbetslösa i stora delar av Norrland. Man måste fråga sig om verk-

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

ligen Göran Persson och Bosse Ringholm har funderat på hur det ska kännas för arbetslösa och för dem som av statistikskäl har tvingats in i mer eller mindre meningslösa åtgärder att behöva åse detta spektakel.

Fru talman! I Stockholm råder å andra sidan en så skriande brist på arbetskraft, bostäder och infrastruktur att hela denna region, som ju faktiskt är hela landets tillväxtmotor, nu börjar hosta och sacka efter. Handlingsförslamningen när det gäller infrastrukturpolitiken skördar nu inte enbart trafikoffer. När nu det här pratdepartementet har gått på tomgång i över två år så hotas direkt hela landets långsiktiga välfärdsutveckling enligt en rapport nyligen från Merita Nordbankens ekonomer.

Å ena sida har vi alltså massarbetslöshet i stora delar av landet, å andra sidan överhettning. Det är klart att för den som står med ena foten i en ishink och den andra i kokhett vatten är det genomsnittligt ganska bekvämt, men det är sannerligen inte särskilt mycket att fira.

Sveket mot Stockholm, fru talman, är egentligen den definitiva bankruttförklaringen av detta departement och ytterst av hela regeringen. Göran Persson borde både genomföra en regeringsombildning och ge Regeringskansliet en mer operativ och ändamålsenlig departementsindelning. Stödpartierna, Miljöpartiet och Vänstern, är ju knappast några stöttepelare i dessa centrala framtidsfrågor.

Jag har för övrigt noterat att ett av stödpartierna inte ens har funnit det nödvändigt att anmäla sig till dagens debatt, vilket är något anmärkningsvärt. Det hade man ju trott. Här talade Siv Holma om ett trepartisamarbete. För närvarande verkar det närmast vara ett tvåpartisamarbete. Slutsatsen är naturligtvis, fru talman, att både regering och stödpartier snarast borde bytas ut mot en ny och tillväxtorienterad regering med en ideologisk samsyn om hur Sveriges framtidsutmaningar ska tacklas.

Det allra allvarligaste, fru talman, är att regeringen inte vårdar grunden för en långsiktigt hållbar välfärd. Dagens högkonjunktur förutsätts bara fortsätta. Globaliseringseffekter bagatelliseras. De lätttrörliga skattebaserna vårdas inte långsiktigt. De vårdas bara i den del där de egna kärntrupperna kan väntas rösta med fötterna i nästa val. Det görs marginella justeringar av t.ex. förmögenhetsskatten.

Nu ska ju regeringen utreda om globaliseringen existerar, men det hade som sagt räckt att läsa Riksskatteverkets rapport i ämnet. Svenska hushåll beräknas redan nu hålla uppemot 400 miljarder kronor på oredovisade utländska konton. Om ingenting görs åt världens högsta skatter på världens bredaste skattebaser så förlorar Sverige enligt Riksskatteverkets studie uppemot 100 miljarder kronor årligen bara på tio års sikt. Regeringen är nöjd och firar statistiksegrar.

Fru talman! Efter sådd kommer skörd. Vad förväntar man sig när svenskt ägande straffbeskattas och utländskt premieras? Dubbelbeskattningen av svenskt ägande i företagen driver sakta men säkert ägandet av svenskt näringsliv ur landet. Det institutionella ägandet omhuldas, det privata direktägandet motarbetas.

Straffbeskattning är ingen bra utgångspunkt för en politik som ska uppmuntra företagande och sysselsättning. Låt mig ta ett exempel. Det gäller den som kostar på sig en längre utbildning, en forskarutbildning. När man då skjuter upp sitt inträde på arbetsmarknaden och ska ta ut sin livsinkomst under kortare tid, då drabbas man klockrent av den straffskatt på högre utbildning som ni kallar för värnsskatt. Därefter kommer

nästa bestraffning om man i Sverige arbetar idogt, lever sparsamt och ansvarigt och amorterar på sina skulder. Det straffet kallas förmögenhetsskatt och staplas ofta ovanpå en orimlig fastighetsskatt. Sverige är snart ensamt om denna beskattning, som driver kapitalet ur landet.

Fru talman! Senare i dag ska vi rösta om regeringens och dess stödpartiers förslag att taxeringsvärdena ska få explodera i tillväxtområdena. Det här dråpslaget kommer ju att röka ut familjer, ensamstående och pensionärer med låga och normala inkomster i de expansiva regionerna ur sina hem. Detta är ett omänskligt och cyniskt förslag. Undantag från förmögenhetsskatten görs dock för de allra rikaste. 17 av landets 18 aktiemiljardärer är av regeringen helt befriade från förmögenhetsskatt på sina aktier för att de inte ska flytta ut ur landet.

Regeringen, Vänstern och Miljöpartiet bestraffar över huvud taget det ansvarsfulla beteende som vi kristdemokrater i stället anser borde uppmuntras. Vänsterblockets ideologiska kompass pekar för landets långsiktiga utveckling katastrofalt fel. Men regeringen är nöjd.

Det är naturligtvis nu, när en internationell högkonjunktur gör att svensk ekonomi går bättre, som regeringen skulle ha tagit chansen att rätta till de djupgående strukturella problem som gjort att Sverige förlorat i välfärd gentemot utlandet under de senaste 30 åren. Det märks i vården. Det märks hos de ensamstående mödrarna och bland pensionärerna – trots statistikfirandet. Vad värre är kan det komma att bli ännu sämre framöver.

Det långsiktigt största hotet mot välfärden och tillväxten är att det föds för få barn i Sverige. I dag finns det ungefär 3,3 i förvärvsaktiv ålder på varje pensionär. Men år 2035 tyder det mesta på att det kommer att vara 55 % färre förvärvsarbetande per pensionär, alltså 1,8 förvärvsarbetande per pensionär. Och som om inte detta räckte visar Långtidsutredningen att kostnaderna för äldreomsorg i vårt land samtidigt kommer att öka med ca 60 % i fasta priser. Då är det ganska korkat att föra en politik som driver ut kapital, företag och kunskap ur landet. Detta är det största långsiktiga hotet som ni över huvud taget inte tycks bry er om.

Men så här behöver det inte bli om Sverige får en ny politisk kurs. Här behövs både en ny familjepolitik och en ny framtidsinriktad ekonomisk politik. Man blir då ganska besviken när man läser i den budgetproposition som lades fram i mitten av september. Inte heller där finns det i år några förslag som långsiktigt skulle förbättra tillväxten i den svenska ekonomin och därmed skapa fler nya jobb. Problemet för regeringen och dess stödpartier är ju att de ständigt har denna ideologiska kompass som pekar bakåt, tillbaka mot förlegade motsättningar och förlegade lösningar. Det mest positiva som för närvarande sker när det gäller ekonomins funktionssätt är faktiskt att regeringen och dess stödpartier tvingas genomföra EU:s reformdirektiv. Utan EU-medlemskapet hade det varit nattsvart för tillväxtpolitiken med denna regeringskonstellation. Men stödpartiernas viktigaste krav är naturligtvis följdriktigt att också kapa av denna livlina inför framtiden. Hur ska regeringen kunna stötta sig på sådana kryckor och leda EU under ett halvår, frågar man sig oroligt.

Fru talman! Kristdemokraternas alternativ är ett positivt alternativ till regeringens ideologiskt betingade passivitet. Vårt alternativ tar sikte på att öka sysselsättningen så kraftfullt att Sverige kan bli en vinnare i globaliseringen, så att välfärden långsiktigt kan tryggas för alla. Politiken

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

måste inriktas på att skapa förutsättningar för fler riktiga och växande företag. Vi föreslår åtgärder som ska åstadkomma ett så bra företagsklimat att fler av företagen i hela landet faktiskt vill och vågar expandera och nyanställa.

Jag har varit ute och rest runt under senare tid och träffat ett stort antal företagare. Det vanligaste man hör är: Nej, vi vill inte växa. Vi vill inte bli större än vad vi för närvarande är.

Detta är ett jätteproblem för Sverige, att så få av de mindre företagen faktiskt vill växa och nyanställa. Det är detta företagsklimat som måste bli bättre om vi ska klara Sveriges långsiktiga utmaningar.

Det är också långt kvar till en rimlig situation inom vården och skolan. Därför satsar vi kristdemokrater under de kommande tre åren mer än regeringen – 3 miljarder mer än regeringen – för att ge förutsättningar för en värdig vård utan köer ute i våra kommuner och landsting. Därför är det också ganska intressant när vi i dag kan läsa i tidningen Landstingsvärlden att det är här i Stockholms län som ni nu försöker kasta grus i maskineriet, där de kortaste vårdköerna finns.

Fru talman! Det är ganska anmärkningsvärt att där det fungerar, där lägger regeringen nu ned hela sin kraft. Och hela regeringens lagstiftningsarbete går för närvarande ut på att försöka stoppa det som sker i tillväxtregionerna. Ni har däremot inte tid att genomföra Småföretagsdelegationens förslag. Ni har inte tid att se till att få ett rimligt regelverk för den offentliga upphandling som i dag berör ungefär 400 miljarder kronor av skattebetalarnas medel. Ni är fullt upptagna med att försöka kasta grus i det maskineri som fungerar bra.

Jag tror också, som Gunnar Hökmark var inne på tidigare, att fler arbetsgivare på detta område, utöver Landstinget, ger en bättre löneutveckling och fler karriärvägar för de anställda att komma vidare på med stimulerande arbetsvillkor. Och hela vård-, skol- och omsorgssektorn har alla chanser, tror jag, att upphöra att vara krisbranscher som bryter ned och bränner ut en orimligt stor andel av sina anställda i dag. Detta kan bli framtidsbranscher där patienter, elever och anställda kan känna hopp och tillförsikt, och där det känns stimulerande att gå till jobbet och skolan på morgonen. Detta kan ske när regeringen slutar att värdera gamla planhushållningsstrukturer högre än önskemål från brukare, anställda och väljare.

Samma enögda perspektiv gäller familjepolitiken. Det är ju bara de föräldrar som betar sig som regeringen vill som får del av samhällets stöd. Vi kristdemokrater vill att föräldrarna ska få en chans till mer tid för barnen. Därför satsar vi nu tillsammans med våra borgerliga kamrater på ett alternativ till maxtaxan – bra kommunal barnomsorg och ett barnomsorgskonto.

Vi kristdemokrater lägger alltså fram förslag som ger höjda pensioner för de sämst ställda pensionärerna, bättre förutsättningar för en värdig vård utan köer, fler lärare i grundskolan, ett återupprättat rättsväsende, en ökad miljösatning och bättre konkurrensvillkor för jordbruket, fisket och åkerinäringen och att jordens fattigaste ges bättre utvecklingsmöjligheter genom att biståndet höjs. Detta når vi genom att göra omprioriteringar och besparingar inom de utgiftsramar som vi föreslår. På alla dessa områden är regeringens politik bristfällig eller direkt felaktig.

Vad Sverige snarast behöver för att få trygghet inför framtidens utmaningar och ett varmare och mänskligare samhälle är en ny regering som både förbättrar familjepolitiken och de andra långsiktiga villkoren för tillväxt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 13.

Anf. 8 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag skulle ändå vilja få det som Mats Odell sade när det gäller det stora problemet med att det föds för lite barn lite mer konkretiserat. Avdrag för barnomsorgskostnader innebär faktiskt att om man tjänar mer har man ett större underlag för att göra avdrag. Den kvinna som jobbar t.ex. som kassörska i någon liten närbutik har ju inte så hög lön och därmed så att säga inte så stort utrymme att göra avdrag. Det innebär ju sämre förutsättningar för henne än för dem som tjänar mer. Ni säger att ni tycker att barnomsorgskonto och möjlighet att göra avdrag för barnomsorgskostnader är bättre än att ge barn till föräldralediga och arbetslösa plats i barnomsorgen, vilket ni alltså säger nej till. Ni säger nej till den extra månaden i föräldraförsäkringen. Ni säger nej till en höjning av barnbidraget. Och ni vill ha lägre föräldraförsäkring på grund av att ni vill förändra beräkningsgrunden. Ni säger nej till allmän förskola för 4–5-åringar. Och ni säger nej till kvalitetsförstärkningar inom barnomsorgen.

Har ni något bra alternativ för de föräldrar som kan tänka sig att skaffa fler barn? Räcker verkligen den familjepolitik som ni har?

Anf. 9 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis gripande att höra en sådan omtanke om Kristdemokraternas familjepolitik och att Siv Holma intresserar sig för den. Problemet är att med hennes ideologiska kompass så går hon ju vilse i denna statistik. Hon är inne i dessa decilgrupper och ska finräkna överallt. Vad det handlar om är ju att ge föräldrarna valfrihet. Det är det som vår politik går ut på, Siv Holma, dvs. att skapa ett sådant klimat att unga människor vill och vågar sätta barn till världen. Jag tror att Siv Holma har en överdriven tro på att unga människor som planerar att skaffa barn går in och studerar skattetabeller på detta sätt.

Det som vi gör är att skapa en reell valfrihet. De arbetslösa behöver inte dagis till sina barn. De behöver jobb, Siv Holma. Det är ju där som ni misslyckas. Hur många arbetslösa finns det i Siv Holmas egen valkrets? Jag är helt övertygad om att detta är ett mycket större hinder än en eller annan decimal i dessa skattetabeller.

Siv Holma, Kristdemokraterna har tillsammans med Centern, Folkpartiet och Moderaterna utarbetat ett alternativ för de svenska barnfamiljerna. Jag är övertygad om att detta kommer att vara en mycket stark faktor i den kommande valrörelsen. Och det är nödvändigt att vi får en annan politik också på näringspolitikens område för att människor ska våga sätta barn till världen.

Anf. 10 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Med den politik som förs har faktiskt arbetslösheten minskat och sysselsättningen ökat även inom min valkrets. Men med kristdemokraternas politik tror jag att det mesta kommer att kanaliseras till storstadsområdena.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Jag skulle vilja fråga om Mats Odell kan förklara hur det här vårdnadsbidraget som man har vurmat för så länge ska räcka. Hur ska man kunna klara sig på 4 000 kr i månaden? Det beloppet är ju dessutom skattepliktigt. Hur ska det kunna minska de kommunala kostnaderna för barnomsorgen? Från år 2001 till år 2003 handlar det om mellan 1,2 och 4,4 miljarder. Hur ska det kunna vara ett effektivt instrument för att få människor att föda fler barn?

Anf. 11 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Siv Holma är inte enbart bakåtblickande. Hon har tydligen inte noterat att vi tillsammans med de övriga borgerliga partierna har lagt fram ett alternativ till maxtaxan som innebär ett barnomsorgskonto på 40 000 kr. Man ska kunna ta ut maximalt 20 000 kr per år och välja olika barnomsorgsformer. Jag tror att Siv Holma får läsa på lite bättre till nästa replikomgång.

Sedan säger hon att hon misstänker att vår politik ska kanaliseras till storstäderna. Det är rätt i en mening. Vi är beredda att ta krafttag för att inte storstäderna – jag kan även räkna in Göteborgsregionen här – som tillväxtmotorer ska stanna av. Det är denna tillväxt som också har kommit Norrbottens län till del. Det finns faktiskt ett dynamiskt ekonomiskt liv i storstadsregionerna. Där går skiljelinjen mellan oss, Siv Holma. Vi måste se till så att Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna fungerar för att också näringslivet i Norrbotten ska kunna blomstra.

Anf. 12 LENA EK (c):

Fru talman! Ärade ledamöter och åhörare! Vad är livskvalitet? Vad har staten med livskvalitet att göra? Egentligen har hela dagens debatt om finansutskottets betänkande nr 1 från i år med begreppet livskvalitet att göra. Det som vi beslutar om i riksdagen påverkar människor väldigt mycket. Det avgör om man ska kunna känna en grundtrygghet, om man ska ha tillgång till ren luft och rent vatten och om man ska kunna ha vardagsmakt för att påverka sitt liv och sin egen framtid – livskvalitet.

Det budgetförslag och det utskottsbetänkande som vi debatterar i dag hjälper inte unga föräldrar som inte klarar sig ekonomiskt att få just livskvalitet. Det löser inte miljöpåverkan och det förstärker regionala klyftor.

Fru talman! Inte sedan Gunnar Hedlunds dagar har det funnits en så stark anledning för Centerpartiet att reagera mot centralism, felaktig fördelningspolitik och misslyckad regionalpolitik. I dag ska jag särskilt ta upp frågan om polisens situation, fördelningspolitiken och regionalpolitiken.

I dag är det många, gamla som unga, som känner sig oroliga och rädda när de är på väg hem, till arbetet eller ut till olika aktiviteter. Det är särskilt kvinnor, ungdomar och pensionärer som känner denna rädsla som vi faktiskt måste ta på allvar. De som ska bedriva ett tungt arbete i det här sammanhanget och hjälpa oss är polisen.

Hur ser det ut i dag? Jo, i dag har nästan en sjundedel av alla poliser och nästan en fjärdedel av alla civilanställda sparats bort. Det har gett en hemsk arbetssituation inom polisväsendet. Många av polisdistrikten dras med underskott i budgeten. Utredningarna blir inte klara, vilket innebär att åklagarna inte kan gå vidare. Det gäller ungdomsbrottslighet, narkotikaproblem, illegala vapen och organiserad brottslighet. För oss med-

borgare som behöver skydd ökar uttryckningstiden och avståndet till polisen. Det är långt till Centerpartiets mål om en närvarande och synlig polis i varje kommun och i varje stadsdel.

Brottsoffrens ställning är svag. Kriminalvården fungerar inte. Nästan all behandlingsverksamhet är helt bortsparat. I Östergötlands län, för att ta ett exempel, är underskotten i budgeten jättestora. Man har i flera år lånat på kommande anslag. I Västra Götaland, som jag besökte häromdagen, är det nästan lika illa. Man lånar av framtidens medel. Så ser det ut över hela Sverige. Polisen uppmanas att budgetera med anslagskrediter framöver.

Var det inte en statsminister som sade att den som är satt i skuld är icke fri? Gäller inte den sentensen Sveriges samlade polisväsende?

Vi har ett annat fenomen som är väldigt bekymmersamt. Det gäller tryggheten i det demokratiska systemet. I nästan alla olika utskott i det här huset pågår i dag diskussioner som handlar om attacker på det kommunala självstyret. Centerpartiet begärde t.o.m. en extra debatt om detta.

Dagens regering vill aktivt kontrollera, reglera, härska över och ibland t.o.m. straffa kommuner. Kommuner och landsting har ansvar för vård och omsorg. Det är viktigt att alla vi kommuninvånare vet vem som bestämmer och vad man bestämmer. Dessutom är det viktigt att vi kan nå den politiker som bestämmer över just vård, skola och omsorg.

Jag tror inte – det kanske andra gör – att demokratiskt valda politiker inträder i någon slags högre form av analysförmåga och intelligens när de blir invalda i riksdagen eller t.o.m. sitter i regeringen. Jag tror att det också i kommunfullmäktige finns människor som kan ekonomi, vill göra det bästa för dem som har valt dem och faktiskt försöker att göra ett seriöst jobb.

När det gäller ett område, nämligen hur kommuner ska kunna hantera fastigheter som man äger, vill regeringen återinföra ett hundra år gammalt system och kräva kvalificerad majoritet i vissa frågor, nämligen om man ska sälja bostadshus. Det är, fru talman, ingenting annat än maktfullkomlighet och centralism. En enkel grundregel måste vara att var och en har en röst och att kommuninvånarens röster väger lika tungt.

Jag skulle också vilja diskutera fördelningspolitiska frågor. Det förslag som vi tittar på har en fördelningspolitiskt helt felaktig profil. Det gäller för det första pensionärerna.

I SCB:s senaste undersökning om levnadsförhållanden för äldre visar det sig att bland pensionärer mellan 75 och 84 år, dvs. våra äldsta äldsta, lever 29 % under socialbidragsnormen. Nästan var tredje av våra äldre pensionärer skulle, om de förmådde sig att gå till socialen, ha socialbidrag. Detta är väl inte anständigt? Detta är väl ingen fördelningsmässigt riktig profil? Centerpartiet har föreslagit en höjning av pensionstillskottet med 3 000 kr per år som en början för att hjälpa pensionärer med mycket låg inkomst.

Det behövs också skatteförändringar. Det behövs att vi inte höjer högkostnadsskyddet för mediciner. Det behövs sänkt fastighetsskatt, förnyad välfärd, tillgång till rehabilitering, vårdgaranti, förbättrat bilstöd, översyn av åldersgränserna i handikappolitiken, bättre villkor för de psykiskt handikappade osv. Men framför allt behöver man fundera över vilka grupper bland pensionärerna som egentligen inte klarar sig och vilka som behöver ett ökat stöd från samhället. Det är någonting som jag

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

tycker att regeringen med stödpartier borde ta sig en allvarlig funderare på.

Den andra gruppen som fördelningsmässigt far illa i dagens Sverige efter sex år av högkonjunktur är barnfamiljerna.

Maria, en ung kvinna och studerande som jag har haft kontakt med under hösten, ska snart föda sitt barn. Hon är förtvivlad, för hon vet att hon får grundnivån i föräldraersättningen, 60 kr om dagen, 1 800 kr i månaden. Det ska hon klara sig och sitt barn på. Undra på att det inte föds fler barn i Sverige! Det som vi ser är en välmående statsminister i snygg kostym som i ett helt uppslag i kvällspressen ber unga människor att föda fler barn och gärna göra det i yngre ålder. Samtidigt vet varenda ung människa att 60 kr om dagen klarar man sig inte på. Vill man ha bekräftelse på det och inte tror på de unga människorna själva kan man gå till Socialstyrelsens statistik, som visar att den här gruppen är grovt överrepresenterad när det gäller socialbidrag.

Då väljer regeringen att lägga reformutrymmet på maxtaxa, en reform som ger mindre valfrihet i barnomsorgen och som subventionerar höginkomsttagare. En person med ungefär 40 000 kr i månaden, en riksdagsledamot, tjänar 2 000–3 000 kr i månaden av skattade pengar på detta, men Maria som är ung och studerande ska klara sig på 60 kr om dagen. Det är inte rättvist. Så undrar man över att det föds för få barn!

Man inser snabbt att den pensionärsboom som kommer om 10–15 år är jätterolig för alla som får ha mormor, morfar, farfar och farmor kvar. Det kommer att kosta statsbudgeten fruktansvärt mycket, och vi kommer att behöva många fler barn i Sverige. Vi borde i stället stödja unga människor som Maria.

Den tredje grupp som fördelningspolitiskt råkar illa ut med budgetförslaget är studerande. Det finns ett förslag till ett studiemedelssystem där den gamla regeln om återbetalning kopplad till inkomst är borta. I stället delas skulden på 25 år oavsett vad man tjänar.

Vad sänder det för signaler till unga människor som funderar över: Ska vi börja studera eller ska vi inte? Det är ofta kvinnor i akademiska låglöneyrken som, när man gör en livsmässig kalkyl över vad man tjänar i livet om man börjar arbeta direkt eller om man börjar studera, förlorar alla mest på detta. De ska med sin låga inkomst fortsättningsvis amortera sin studieskuld på det här viset.

Centerpartiet har protesterat mot detta studiemedelssystem. Vi vill att bidragsdelen i studiemedlen höjs till 50 % och att skuldbördan därmed minskar med 30 % mot i dag samt att man har en återbetalning som faktiskt fungerar mot hur mycket man tjänar så att man kan överleva. Dessa signaler är alltså helt felaktiga.

Om vi fortsätter med utbildningssidan kan man fundera över Skolverkets senaste aktiviteter. Man ska lägga ut på nätet en genomgång över hur olika skolor kommer att klara sig. Med automatik ska man i denna databas stämpla vissa skolor med högre andel invandrade elever i framtiden som skolor som har en lägre betygsnivå. Det är upprörande.

De skolor som har nått bra resultat har en gemensam verksamhetsidé, tydlig ledning, kompetent personal, ser föräldrarna som en resurs och lägger upp arbetet efter varje elevs förutsättningar. Dessutom behöver skolan mer pengar, satsning på kunskapsmålen och fokusering på eleverna, inte på administration och systemet.

Det fjärde stora fördelningspolitiska frågetecken jag får när jag tittar på det här materialet är på skattesidan, där socialdemokraterna med stödpartier väljer en teknik för skattesänkningar när det gäller inkomstskatter som gynnar höginkomsttagare. Centerpartiets skatteförslag har en skatterabatt på 10 000 kr i botten lika för alla och en förvärvsrabatt på 9 600 kr ovanpå det, vilket för låginkomsttagare ger en tydlig låneprofil, minskar marginaleffekterna och förstärker incitamenten för arbete. Vi har också i vårt skatteförslag en sänkning av arbetsgivaravgiften för mindre företag, en frysning av taxeringsvärdena och en sänkning av fastighetsskatten – allt detta för att vanliga familjer ska kunna klara sig och överleva på sin inkomst.

Ett annat stort område där jag är mycket bekymrad är regionalpolitiken. Man kan rabbla eländessiffror fram och tillbaka. Arbetslösheten är upp mot 16 %. Det är mycket lägre tillväxtnivå, mycket lägre utbildningsnivå, nästan inga statliga kultursatsningar över huvud taget och en stor utflyttning i 135 av landets 289 kommuner och därför förstås också väldigt dålig ekonomi i dessa kommuner och landsting.

Då är frågan: Vad gör man när det gäller regionalpolitiken? Vad gör man när det gäller infrastrukturen – vägar, bredband, utbildning? Enligt det här förslaget ingenting. Nej, faktiskt inte.

De som bor i dessa områden vill ha körbara vägar, bra skolor, jobb, sjukvård, omsorg, valfrihet och pengar över i plånboken, bättre företagsklimat och livskraftigt jord- och skogsbruk. Medan de går och väntar på det går vi här i riksdagen också och väntar på det. Framför allt väntar vi på infrastrukturpropositionen, som har skjutits upp gång på gång. Vi måste få till en kraftfull satsning på vägar så att de klarar det som behövs. Man måste kunna köra råvaror runt om i landet, måste kunna åka till jobbet, ta sig till skolan och till fritidsaktiviteter.

Centerpartiet vill satsa drygt 2,4 miljarder per år mer än regeringen för att klara vägarna och bärighetshöjande åtgärder, drift och underhåll av det befintliga vägnätet, satsa mer på järnvägar och bredband. Vi måste, fru talman, etablera en skamgräns när det gäller vägstandarden. Det får inte vara hur dåligt som helst. Vi vill också göra nysatsningar på E 6, E 22 och tredje spåret, Nyköping/Östgötalänken osv. genom s.k. PPP-lösningar. Vi vill satsa på ungdomarna. KUL-pengar har vi föreslagit – kultur och utveckling åt ungdomar i hela landet. KUL-pengar – också ungdomar behöver kulturpengar.

Fru talman! Efter att ha varit med och lagt grunden för landets goda ekonomi vill Centerpartiet gå vidare med reformer som ger ökad livskvalitet, grundtrygghet och självbestämmande för vanliga människor. Det handlar om livskraft i hela landet, om att ge människor mer makt över sin vardag. I annat fall blir det återigen de svagaste grupperna och de svagaste regionerna i Sverige som får betala. Regeringens budget saknar angelägna reformer och misslyckas med att täppa till luckorna i dagens välfärdssystem. Man tar inte till vara den plattform för förnyelse och mångfald som finns i dagens högkonjunktur. I stället inriktar sig hela budgetförslaget på att göra av med pengar utan fördelningspolitisk profil, utan miljöprofil och utan regional profil. Det är därför, fru talman, befo- gat att säga att aldrig har så få gjort så lite för så mycket pengar.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 5.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Anf. 13 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag ställde en del frågor till Centerpartiet och Lena Ek. Med tanke på det hon har talat om när det gäller miljöhänsyn och uthållig tillväxt är jag förvånad över att Centerpartiet tror att detta ska kunna gå bra under en regering ledd av Moderaterna, som avvisar alla tankar på en successiv grön skatteväxling. Jag skulle vilja få en kommentar till detta.

När det gäller regionala obalanser tycker jag att det i det samarbete som finns finns större insikter om och förståelse för de regionalpolitiska obalanserna än vad moderaterna har. Vi gör satsningar på vägar och IT. Men de satsningar som Centerpartiet föreslår innebär att man gör enormt stora nedskärningar på arbetsmarknadspolitikens område. Arbetsmarknadspolitik är väl viktigt också i dessa sammanhang. Både av fördelningspolitiska och av regionalpolitiska skäl är det viktigt att det finns tillräckligt med medel för att skapa regional balans.

Anf. 14 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag ska försöka svara på dessa frågor på de två minuter som står mig till buds.

När det gäller miljöprofilen har de senaste budgetförslagen totalt förfuskat tanken på grön skatteväxling. Det summor som man på långa och många omvägar har kommit fram till handlar om ören hit eller dit.

Samtidigt finns det i finansplanen en skrivning som säger att man ska skattlägga biodrivmedel. I ett läge där vi har översvämningar över snart halva Sverige orsakade av klimatpåverkan vill man enligt regeringsalternativet skattlägga biodrivmedel, vilket lägger en död hand över hela den tekniska forskningen och utvecklingen. Jag måste säga att det är skandalöst.

Vidare är det i den gemensamma reservation som de fyra oppositionspartierna har avgivit tydligt inskrivet att det ska satsas på forskning, utveckling och ny teknik på det här området. Det är det som ger resultat.

Vad gäller talet om livskraft i hela landet vill jag säga att i de ramar som satts upp sjunker väkanslagen totalt sett. Det ger inte livskraft i hela landet. Resultatet av dagens regionalpolitik ser vi nu. De regionala ekonomiska och sociala klyftorna ökar med fasaväckande hastighet.

Den tredje frågan gällde arbetsmarknadspolitik. Vi har föreslagit att de experiment som arbetsmarknadsmyndigheter av olika slag har gjort i Sverige och som har visat ett bra resultat ska genomföras över hela landet. Det ska man göra i stället för att vänta medan människor sitter inlåsta i lokaler med ”containerutbildningar” som inte ger dem någonting av värde för framtiden. Inför i stället de här goda projekten över hela landet!

Vi har i vårt förslag budgetfört ungefär hälften av de resultat som dessa experiment har visat. Vi tror att det är en ganska sansad nivå, eftersom vi faktiskt utgår från det som regeringens arbetsmarknadsmyndigheter själva har kommit fram till.

Anf. 15 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det finns ytterligare konstigheter i Centerpartiets förslag. Det finns stora skillnader mellan kommunernas ekonomiska situationer. Centerpartiet föreslår att man ska ta bort de särskilda insatserna inom

kommunsektorn. Det innebär att man inte tar ansvar för de kommuner som har en svår ekonomisk situation.

Vad gäller arbetsmarknadspolitiken tycker jag mig höra att Lena Ek förespråkar övergångsarbetsmarknader. För oss är det främmande att ha subventionerade arbeten på en andra klassens arbetsmarknad. Vi vill ha en aktiv och offensiv arbetsmarknadspolitik som leder till meningsfulla arbetstillfällen med löner att leva på.

Vad sedan gäller att skapa fördelningspolitiska förutsättningar för att kunna klara barn och familj föreslår Centerpartiet att man ska förändra beräkningarna i föräldraförsäkringen. Det innebär att föräldraersättningen kommer att sänkas, och det är inte bra ur jämställdhetsaspekt.

Ni vill också införa en skatterabatt som motsvarar 50 % av arbetskostnaderna för hushållsnära tjänster. Detta kan varken fördelningspolitiskt eller jämställdhetspolitiskt vara försvarbart.

Anf. 16 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Familjepolitiken är ju ett brännande område, och jag förstår att det är svårt för Siv Holma att diskutera. Hon sade själv i sitt anförande att gamla orättvisor består och permanentas. Detta visas av ett flertal undersökningar bara de senaste veckorna. En av de värsta orättvisorna är väl att unga föräldrar ska klara sig på en ersättning om 60 kr om dagen. Varför vill ni inte höja grundnivån i föräldraersättningen? Vi har föreslagit en höjning från 60 kr till 200 kr om dagen, som gör att man kommer över socialbidragsnormen.

Medan vi är inne på detta kan vi också ta upp jämställdhetsaspekten. På de fyra områden som jag tog upp som fördelningspolitiskt felaktiga i ert förslag drabbas hela tiden kvinnor stenhårt. Det gäller profilen på skatteförslagen, som inte gynnar låginkomsttagare. Det gäller studiemedelssystemet, och det gäller en tredjedel av pensionärerna mellan 75 och 84 år, som är socialbidragsberättigade. Nu går de inte till socialbyrån, men det är de facto så här enligt SCB. Detta drabbar också kvinnor, eftersom de är överrepresenterade i den gruppen. Jämställdhetsmässigt är det här förslaget katastrofalt.

Vi kan sedan se på kommunernas ekonomi, som är så viktig för att man ska klara vården och omsorgen. Jag träffade i veckan företrädare för landets alla småkommuner. Vad de ber om är en regionalpolitik och en infrastruktur som är värd namnet. Den fråga som de hade var: Var är infrastrukturpropositionen?

Jag vill ta Valdemarsviks kommun som exempel. Man tjänar där kommunalekonomiskt 4 miljoner på förslag som Centerpartiet har medverkat till i tidigare uppgörelser. Samtidigt har man förlorat 18 miljoner på befolkningsutflyttning i och med att 600 personer har lämnat kommunen. Det enda som kan lösa detta problem är självklart en regionalpolitik värd namnet.

Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det går bra för svensk ekonomi, nästan lika bra som för OECD-genomsnittet. Vi står på toppen av en internationell högkonjunktur. Tack vare det och de många ekonomiska strukturreformer som har genomförts under ett decennium har vi ett mycket gott utgångsläge. Jag

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

kan nämna skattereformen, pensionsreformen, EU-medlemskapet, socialförsäkringarnas hållfasthet och självfallet också budgetsaneringen.

Med en term hämtad från tennisen – det intresserar kanske finansministern – skulle man kunna säga att det råder fördel Sverige. Men poängen spelas inte hem av sig självt. Jag tror säkert att Bosse Ringholm som vanligt redan har inskrivet i sitt manus att jag är en dysterkvist, men som ni märker är det inte alls på det viset, och det är inte heller annars så.

Jag tror att vi har oerhört stora möjligheter, men när man kommer att se tillbaka på detta sekelskifte är det ändå stor risk för att det kommer att kännas som de tappade möjligheternas tid. I dagens debatt kan vi vänta oss att socialdemokraterna och deras stödpartier som vanligt kommer att slå sig till ro med den goda konjunkturen och slå sig för bröstet över att de har ökat utgifterna.

Jag tycker att man måste göra precis tvärtom. Sverige behöver lite mer av handlingskraft och lite mindre av självgodhet, lite mer av visioner om framtiden och lite mindre av nostalgiska återblickar. Vi har fördel Sverige, men poängen måste spelas hem, och det kan inte göras från läktaren. De borgerliga partierna har därför lagt fram ett gemensamt motförslag.

Utmaningarna är stora. Globaliseringen kräver omställningar för att det ska bli ett gott utfall. Det gäller vidare den demografiska utvecklingen, integration av invandrare och jämställdhet. Kvinnor och män ska få mer lika möjligheter.

Vi föreslår därför gemensamt lägre skatte- och utgiftstryck för mindre konjunkturkänslighet och för internationell konkurrenskraft. Vi föreslår en reformering av arbetsmarknaden, mer konkurrens, bättre företagsklimat, försäljning av statliga företag, en stor socialförsäkringsreform, satsning på infrastruktur inklusive högre utbildning, avregleringar av kunskapsbranscherna vård och skola samt en fokusering på kärnuppgifterna i den offentliga sektorn.

Jag tycker att vårt gemensamma förslag står i viss kontrast till den budget som de tre trätande vännerna står bakom. I deras värld är ekonomiska reformer samma sak som ökade utgifter, medan sådana strukturella reformer som att förbättra villkoren för jobb och företagande och därmed för tillväxt och välbefinnande nästan helt fattas.

Fru talman! För det första behöver Sverige mer robusta statsfinanser, inte för att glädja Finansdepartementets tjänstemän utan för att det faktiskt är viktigt för individerna. Det är viktigt för människor att veta att de villkor de lever under inte kommer att ändras väldigt snabbt, så att det när det blir sämre tider blir så att stöden sjunker och skatterna höjs och vice versa.

Finansutskottets rödgröna majoritet skriver mycket insiktsfullt i betänkandet att vi nu står mitt uppe i en högkonjunktur och att de offentliga finanserna är starkt konjunkturkänsliga. Av någon anledning tror man att den här känsligheten skulle ha minskat, men man är likafullt medveten om att en vändning i konjunkturen kan få ett mycket snabbt genomslag. Ändå skulle jag vilja säga att man inte drar tillräckliga slutsatser av detta.

Sverige behöver betydligt mycket mer robusta statsfinanser än vad landet har i dag. Det är också orsaken till att vi från Folkpartiet har lagt fram en starkare budget än vad de tre trätande vännerna har gjort. Vi har

lagt fram en budget med större överskott, större avbetalning på statsskulden, lägre utgiftskvot och lägre skattekvot.

För det andra, fru talman, behöver vi en internationellt konkurrenskraftig skattepolitik. Här har nämnts de 300–400 miljarder svenska sparpengar som är placerade utomlands, och det är bara ett exempel. Det måste löna sig att arbeta, spara och ta risker. Så måste vara fallet i Sverige, för oss alla. Det är viktigt inte bara för utländska experter, höginkomsttagare och miljardärer. Det är också viktigt för barn och gamla, som behöver få äldreomsorg och barntillsyn finansierad med skattepengar. Därför föreslår vi sänkta marginalskatter både för höginkomsttagare och låginkomsttagare samt bättre villkor för risksparande och företagande.

De tre trätande vännerna har valt att inte göra särskilt mycket åt marginaleffekterna, de som kan förändra människors beteende. Man tar inte bort fattigdomsfällorna. Egenavgiftskompensationen sänker marginalskatten mycket lite. Man skulle kunna likna det vid att spotta på en törstig kamel. Samma utrymme för skattesänkningar kunde man ha använt betydligt mycket mer strategiskt, om man hade velat. Jag tror att ni är ute efter att trola bort det faktum att man nu betalar en tydlig försäkringsavgift till sin pension. Det är viktigt för viljan att arbeta, arbeta vitt, och för att känna att systemet har en legitimitet.

Vi vill göra tvärtom. Vi vill ta bort värnskatten, höja brytpunkten för statlig skatt och sänka marginalskatterna för dem med lägre inkomster genom att ta bort avtrappningen av grundavdraget. Då får man mer för den skattesänkning som det finns möjlighet att göra.

Ett modernt och offensivt skattesystem är en viktig faktor för att läget fördel Sverige ska kunna förvandlas till en vinst. Vi behöver en skattereform för en ny tid. Den ska innehålla de saker jag redan har nämnt. Men man måste också ha en ny syn på arbete och kapital.

Sverige toppar OECD:s skatteliga. Vi har högst skatt på arbete av alla. Men när arbetet blir kapitalet måste man tänka i nya banor. Därför vill vi förändra skatten på personoptioner, sänka arbetsgivaravgiften och göra en rejäl socialförsäkringsreform som uppmuntrar till arbete, där förmåner och avgifter stämmer överens. Att skatten ska sänkas när försäkringsavgifter införs är förstås självklart.

Fru talman! För det tredje behövs en rejäl satsning på ett ökat arbetsutbud. Vi vet att regeringen nu har firat med tårta att man har kommit ned till 4 % öppen arbetslöshet genom att öka arbetsmarknadsåtgärderna. Men vi ska också komma ihåg att det 1994 var sex länder i EU som hade lägre arbetslöshet än Sverige. Nu är det sju länder. Den utveckling vi har fått i Sverige är inte världsunik. Vi hänger knappt med omvärlden.

Det hade varit ett bättre mål att satsa på att höja sysselsättningen. Där är man tillbaka på den nivå som rådde våren 1993. Fortfarande är sysselsättningen alldeles för låg. De prognoser som finns för framtiden är alldeles för dåliga när det gäller att klara behoven av ett ökat arbetsutbud både strukturellt och konjunkturellt. Därför handlar ett av huvudområdena i det gemensamma borgerliga förslaget till inriktning av den ekonomiska politiken om att reformera arbetsmarknadens funktionssätt.

Vi kommer med många olika förslag för att öka människors arbetsutbud. Vi vill ha sänkt skatt på arbete, sänkta marginalskatter, reformerad lagstiftning och krympta åtgärder. Ökade möjligheter att förena jobb och

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

ansvar för barn och inte bara billigare att lämna bort barnen, valfrihet i barnomsorgen och hushållstjänster till överkomliga priser är några exempel.

Den kommande avtalsrörelsen är avgörande. Det är vi helt överens om. Får vi en löneökningstakt som står i paritet med produktiviteten eller blir det överhettning och inflation? Tyvärr har regeringens debacle med arbetstidsfrågan inte underlättat. Ut ur höstens diskussioner kom bara den vanliga rödgröna röran. Vi har sett en hel del debattartiklar och medieframträdanden där man skyller på varandra. Det kommer säkert att fortsätta hagla ett tag till. Men kontentan är att frågan om arbetstiden har lösts genom att man skjuter den ytterligare några år på framtiden.

Det hade behövts klara besked, helst besked om att människor ska få bestämma mer själva och att man inte ska lagstifta om vare sig övertidstak eller arbetstidsförkortning. Osäkerheten på arbetsmarknaden kvarstår, precis som de dåliga arbetsförhållanden som är orsaken till att många människor känner att en arbetstidsförkortning skulle vara lösningen.

Problemet med stress, press, utbrändhet och svårigheten att kombinera jobb med ansvar för barn måste lösas med helt andra förändringar. Varför ska t.ex. de offentliga arbetsgivarna alltid vara sämst? Enligt en undersökning som Läkarförbundet har gjort är det de kvinnliga läkarna anställda av landstingen som mår sämst. De säger att det i hög grad beror på att de inte har inflytande över sin arbetssituation.

En modern arbetstidslag, avreglering av offentliga verksamheter, mer valfrihet i barnomsorg och hushållstjänster som vanliga människor har råd med är mycket bättre vägar för att få ordning på arbetslivet än en statligt reglerad arbetstidsförkortning. Sanningen är att arbetslivet måste bli sådant att människor vill, kan och orkar arbeta mer framöver.

Fru talman! För det fjärde behövs en rejäl omorientering när det gäller synen på jämställdhet och kvinnors situation och möjligheter på arbetsmarknaden. Vården och skolan, där många människor finns, är några av våra verkliga framtidsbranscher. Släpp loss kvinnorna! Kvinnor är också människor. De kan bestämma själva. De kan mycket mer än vad ni i den rödgröna majoriteten tror. Låt kvinnor få fler arbetsgivare att välja på. Låt arbetsgivarna konkurrera om personalen genom att lämna vettiga villkor. Låt kvinnor bestämma själva över barnomsorgen. Siv Holma pratade förut om könsorättvisor. Vänsterns Holma utgör ingenting annat än en del av den patriarkala överhet som förnekar kvinnor samma möjligheter som män att bestämma över sina egna liv. Ett land som låser in halva sin ekonomi och halva sin befolkning kan inte göra anspråk på att ligga i någon framkant. Nu när det ändå inte är någon i regeringen som vill fotografera sig med unga IT-genier kan ni väl tänka om på den här punkten.

Låt mammorna bestämma mer om barnomsorgen. Vi har lagt fram förslag som skulle underlätta för kvinnor på arbetsmarknaden, på kvinnors villkor – våra egna villkor. Barnomsorg när man behöver i former som man själv tycker fungerar är vad som krävs.

Ronny Eriksson, ståupparen, har sagt att medelåldern är den ålder då man har de medel man saknade när man behövde dem. Det är verkligen något som bekräftas av LO:s senaste undersökning. Barnfamiljerna är ekonomiska förlorare, särskilt ensamförsörjarna. Det bekräftar det vi i Folkpartiet har sagt under hela 90-talet. Det förstärker argumenten för att

ta tag i fattigdomsfällorna. Det är svårt att vara fattig men det är värre att inte kunna göra någonting åt det. Därför föreslår vi enhetstaxa på dagis, växling av bostadsbidrag mot generella stöd, höjt barnstöd och sänkta marginalskatter också för låginkomsttagare. Det är förändringar som gör att barnfamiljer, särskilt ensamförsörjare, både får bättre ekonomi och större möjligheter att förbättra sin situation med egna insatser.

Trots att arbetskraftsutbudet är en av de avgörande frågorna både kortsiktigt och långsiktigt görs det lite för att främja det. Att det ska arbetas mindre tycks man vara överens om. Man kan bara inte komma överens om hur man ska bestämma det. Det är bara småbarnsmammorna som ska arbeta mer, men inte förrän de har haft sin obligatoriska mammaledighet som majoriteten har infört. Och sedan undrar ni varför det föds så få barn. Om ni vill ha ett tips kan ni kolla Lysistrate.

Fru talman! För det femte behövs en offensiv för ett helt Europa. Vi i Folkpartiet tycker att Sverige ska ta aktiv del i Europasamarbetet. Ett EMU-medlemskap är inte bara bra för låga konsumentpriser och bättre villkor för småföretagen i Sverige. Det är också viktigt för att Sverige ska kunna kämpa helhjärtat för ett helt Europa. Det är viktigt för att Sverige ska kunna fylla en viktig funktion i de kommande förhandlingarna om att få in de forna kommunistiska planekonomierna, de nya demokratierna i öst, i Europasamarbetet. Det är viktigt för att vi ska kunna fokusera Europasamarbetet på de gränsöverskridande frågorna. Därför bör Sverige vara med i EMU:s tredje steg. Därför bör den svenska regeringen, för att se till att ekonomin fungerar bättre här hemma och internationellt, satsa på att försöka lösa rätt sak på rätt plats. Man kan t.ex. gå med på gränsöverskridande miljöskatter för gränsöverskridande miljöförstöring. Sedan kan vi satsa här hemma på att försöka reformera det svenska skolväsendet, så att barn och ungdomar i vårt land kan få en vettig chans inför framtiden.

Fru talman! För det sjätte behövs en offensiv för frihandel och internationell solidaritet. Världen är mycket större än Sverige och Europa. Det går bra för världen. Jag vet inte hur stora Bosse Ringholms insatser är för att det har blivit så. Den ekonomiska tillväxten på senare år har varit god och mer balanserad, både mellan länder och över tiden. Färre länder har en negativ tillväxt. Prisökningstakten är låg. Färre länder har tvåsiffrig inflation. De ekonomiska kriserna är färre. Återhämtningarna har gått betydligt snabbare på senare år. Detta är mycket bra. Det gör det mycket svårt att hitta underlag i verkligheten för dem som menar att den ekonomiska globaliseringen leder till katastrofer för länder och människor.

Världsbanken visar att andelen fattiga har minskat från 28 % till 24 %. Det är absolut inte nog. Man kan mycket enkelt visa att de länder där välståndet ökar och skillnaderna minskar är de som varit mycket öppna för handel och satsat på handel. Ju mer öppna, desto snabbare välståndsutveckling.

Motståndet mot liberaliseringen av den handel som är så viktig för de fattigaste finns inte bara hos de grupper som demonstrerar för solidaritet under paroller som "Krossa IMF" eller "Ingen avreglering av handeln". Det finns hos nationalisterna och protektionisterna, och det finns hos regeringar i den rika världen som hellre upprätthåller en orättfärdig jordbrukspolitik än kommer överens om en avreglering.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Det är tyvärr samma regeringar som är sparsamma med de biståndspengar som bl.a. skulle kunna användas för att påskynda skuldavskrivningarna. Det känns lika mycket nu som någonsin förr som en uppgift för oss liberaler att gå till offensiv för frihandel och internationell solidaritet.

Siv Holmas fråga förut om moderaterna och biståndet kändes lite malplacerad. Den enda gång biståndet har nått upp till 1 % har varit under borgerliga regeringar. Biståndet har aldrig varit så lågt i modern tid som under den tid ni i Vänsterpartiet har haft ansvar för budgeten.

I vårt budgetalternativ satsar vi mer på internationellt bistånd, utbildning, forskning och vägunderhåll. Vi sänker fastighetsskatten. Vi satsar på rättsväsendet, änkepensionerna och stöd till människor med funktionshinder.

Vi finansierar det med strukturellt riktiga besparingar. Det är mindre arbetsmarknadsåtgärder och kunskapslyft, finansiell samordning av sjukvården och satsning på rehabilitering, bort med företagsstöd, auktionering av UNTS-licenserna, sålda statliga företag och nej till kommunakut och statligt bredband.

Det är en bättre budgetpolitik med lägre skatter, lägre utgifter och strukturellt riktiga besparingar.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservationerna nr 1 och 15.

Anf. 18 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det gäller jämställdhetsperspektivet tycker jag ändå att det samarbete som de tre partierna har står för en bättre jämställdhet jämfört med vad jag kan tänka mig att både moderater och kristdemokrater står för. Det kommer nog att bli svårt att få igenom förslag där.

Det finns mycket jag kan dela i Karin Pilsäters sätt att se på jämställdhetspolitiken. Men Karin Pilsäter samarbetar kanske inte med rätt partier när det gäller jämställdhet. Folkpartiet talar om jämställdhet men ställer samtidigt upp på förslag som ger skatterabatt som motsvarar 50 % av arbetskostnaderna för hushållsnära tjänster. Var finns då trovärdigheten?

Är det de välbeställda som har svårigheter att fördela tid mellan arbetsliv och hem som ska gynnas? Är det andra kvinnor som ska gå in med väldigt låga löner för att klara det? När det handlar om jämställdhet måste man också se på fördelningspolitiken.

Vi tycker att det är viktigt att använda skatten för att se till att kvinnor har en väl utbyggd kommunal service. Vi ska ha en barnomsorg som ger möjligheter för alla barn att finnas – arbetslösas barn och föräldraledigas barn. Det handlar om en allmän förskola, osv.

Jag hade för mig att Folkpartiet var för de reformerna och den inriktningen. Men tydligen har man ändrat sig.

Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Siv Holma har mycket att läsa och ta del av. Hon kanske inte har hunnit läsa alla motioner till budgetbetänkandet. Men att vi i Folkpartiet är för en allmän förskola kan hon vara lugn för. Det var vi som började driva den frågan. Vi är väldigt glada för att vi nu har börjat få napp på den sidan. Vi kommer nog att få med oss resten av de borgerliga också.

Vi tycker att man ska ha en större inriktning på det pedagogiska i förskolan. Det är nämligen själva poängen med allmän förskola. Det handlar inte bara om att barnen ska ha någonstans att gå, utan det ska finnas ett pedagogiskt innehåll för barnens skull.

Siv Holma argumenterar för att de tre samarbetspartierna skulle vara för en bättre jämställdhetspolitik så där i största allmänhet. Vadå, bättre? Jämställdhet handlar om makt. Ni förnekar kvinnor den makt över sin vardag som är så självklar för män och som alltid varit självklar för män. Därför bedriver ni också en sämre jämställdhetspolitik. Ni vill tala om för Sveriges kvinnor precis hur de ska göra, var de ska vara och hur de ska leva sina liv. Det är inte jämställdhet. Det är raka motsatsen till jämställdhet.

Siv Holma talar om att de välbeställda kvinnorna ska kunna sköta sina jobb medan andra kvinnor går in med låga löner för att sköta deras barn. Det är precis det som kommunal barnomsorg går ut på. Jag tycker att kvinnor, och för den delen några enskilda män, som tar hand om barn inom barnomsorgen för det första skulle vara värda betydligt högre löner. Det kan vi slåss om i Kommunförbundet. Men det är heller inget som helst förnedrande i det.

Lika lite skulle det vara något som helst förnedrande om andra kvinnor går in och sköter andra delar av sådana uppgifter som jag skulle kunna vara beredd att betala för. Men i dagens samhälle är det bara de riktigt välbeställda som har råd med det när det gäller andra tjänster än barnomsorg. Vad vi vill ha är ett system där man skär bort skattekilarna. Vi har *drivit* det. Det är inte bara så att vi har gått med på det.

Vi är överens med t.ex. TCO om att det är en mycket viktig reform för att kvinnor och män ska kunna kombinera jobb och ansvar för barn. De är nämligen ett helvete, även när man delar på ansvaret, för den andra halvan är ju kvar och ska hinnas med.

Anf. 20 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det var tryggt att höra att Folkpartiet fortfarande tycker att allmän förskola är bra. Jag delar också synen på pedagogiken och att förskolan ska utgå från barnens behov. Där är vi helt eniga, men däremot inte när det handlar om makt.

Jämställdhet handlar om makt. Det är ena halvan. Men det handlar också om makten över de resurser som finns i samhället. Marknaden kan inte klara av att fördela resurserna på ett rättvist sätt.

Därför tycker vi att det är bättre att vi gemensamt tar ett ansvar och ger förutsättningar för alla kvinnor att kunna både arbeta och ha barn, och då naturligtvis tillsammans med papporna.

Det förslag som vi har kommit fram till är därför ett bättre förslag, och det är bättre utifrån ett jämställdhetsperspektiv och ett klassperspektiv, skulle jag vilja påstå.

Det är viktigt att ge bra ekonomiska förutsättningar för en god kommunal service, vård, skola och omsorg. Det är delar i en helhet. Hade man det obetalda arbete som fanns tidigare finns det nu här och är betalt.

Vi önskar också att lönenivåerna skulle öka. Det ska vi naturligtvis arbeta för.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Då kan Siv Holma börja med att säga till sina kompisar i Kommunförbundet att de kan försöka se till att lägga fram ett bättre förslag till löneavtal för de lärare som nu lönerna ska hållas nere för. Ni har kastat ut Folkpartiet, så vi kan inte längre driva den frågan i det forumet, men vi driver den i andra forum. Det är politikerna som är arbetsgivare. Där lämnar ni som arbetsgivare väldigt mycket i övrigt att önska.

Siv Holma säger att det handlar om makt och makt över resurser. Det är precis vad det handlar om. Ni vill att politikerna ska ha makten över de resurser som kvinnor och män behöver för att kunna kombinera jobb och barn. Vi vill att kvinnorna själva skulle kunna få lite mer av makten över de resurserna.

Att man skattefinansierar t.ex. barnomsorg eller äldreomsorg behöver inte betyda att kommuner och landsting måste vara de som producerar. Men när man som ni är helt besatta av att det är politikerna som måste ha den makten över individerna blir det också en naturlig följd.

Jag tycker att det är viktigt att kvinnorna själva får makten över barnomsorgen, och inte bara de rika. De riktigt rika kan alltid lösa sådant. Men för att vanliga kvinnor ska kunna göra det krävs det ett sådant förslag som det vi har lagt fram. Den skattefinansiering som går till barnomsorgen måste följa med till den barnomsorg föräldrarna vill ha. Det kan t.ex. vara ett föräldrakooperativt dagis. Det kan kanske vara barntillsyn på kvällen i stället för på förmiddagen, om man har andra arbetstider, och sådana saker.

Där säger ni nej. Ni vill att politikerna ska ha makten över hur resurserna används och exakt på vilket sätt. Det är skillnaden mellan er syn på jämställdhet och vår syn. Ni är bara en del i den långa kedjan av patriarker som ska styra över kvinnorna. Där måste ni tänka om, om ni vill skaffa er någon trovärdighet på jämställdhetsområdet. Feminism och jämställdhet handlar om makt. Ge makten till kvinnorna själva.

Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! För att kvinnorna ska få makten över sitt liv behövs det sex timmars arbetsdag. Det är den största jämställdhetsreform vi kan tänka oss.

IT-bolaget Peak Six har infört sex timmars arbetsdag för alla sina anställda med full lön. Det ger de anställda möjlighet att ha tid att göra hemläxorna med sina barn, vilket gör att dessa får bättre betyg.

När det gäller arbetstidsförkortningen, som är en av de viktigaste framtidsreformerna, har vi i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte kommit till skott än tillsammans, men vi hoppas att vi kan göra det i framtiden.

Det finns andra saker i budgeten som är väldigt bra. Vi har sett en utveckling sedan början av 90-talet där klyftorna ökat, där barnfamiljerna fått det sämre och där miljön har försämrats. Nu tar vi väldigt viktiga steg för att se till att miljön förbättras. Vi tar väldigt viktiga steg för att se till att barnen får det bättre. Vi genomför väldigt viktiga reformer, och vi gör det på ett väldigt ansvarsfullt sätt. Vi gör det med en budget i balans. Vi gör det utan att räkna med effekter som man inte kan förutse. Om vi skulle komma in i en lågkonjunktur är Sverige därför förberett för den

och behöver inte göra den typ av radikala besparingar som gjordes under mitten av 90-talet.

När det gäller besparingar vill jag kommentera Lena Eks påstående om polisen, som var väldigt kraftfullt. Jag har ett minne av att det var Centerpartiet som tillsammans med Socialdemokraterna – och faktiskt även Moderaterna inledningsvis – påbörjade besparingen på polisens resurser. Det var också Centerpartiet och Socialdemokraterna som såg till att antagningen till Polishögskolan stoppades under loppet av tre år. Det var någonting som vi på den tiden var emot. Vad jag vet ville Centerpartiet för ett år sedan inte satsa lika mycket på polisen för år 2001 som vi i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu gör. Vi gör här en ganska stor och viktig satsning.

När det gäller barnen och barnfamiljerna gör vi otroligt bra satsningar. Vi lyckas återinföra kontaktdagarna. Vi har fått igenom en pappamånad som ger föräldrarna mer tid för barnen. Vi gör viktiga och rejäla satsningar på skola och förskola. Vi har också lyckats få igenom rätt till förskola för *alla* barn, oavsett om föräldrarna arbetar, är arbetslösa, studerar eller är hemma och vårdar mindre syskon. Dessutom får landstingen och kommunerna mer pengar, ett tillskott som bl.a. möjliggör bättre psykvård och fler vuxna i skolan. Vi höjer också barnbidraget med 300 kr i tre steg.

Det är barnen som har varit förlorarna under 90-talet. Nu gör vi dessa viktiga och nödvändiga satsningar för framtiden.

Vi påbörjar också en skatteväxling på 3,3 miljarder kronor, en väldigt viktig och nödvändig reform. Vi ser till att halvera momsen för persontrafik, vilket gör att man kan satsa på kollektivtrafiken. Vi gör enormt viktiga satsningar på miljövard. Vi fördubblar anslaget för miljövard från 1998 till 2002. Vi gör viktiga satsningar på biobränslen och alternativa förnybara bränslen – t.ex. vindkraften, där vi satsar på både investeringsbidrag och miljöbonus.

Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Yvonne Ruwaida fortsätter att tala sig varm för en lagstiftad förkortning av arbetstiden. Sex timmars arbetsdag är målet. Vi vet ju alla att det som ni hittills har åstadkommit på detta område ingalunda är en sänkning till sex timmar. Hela detta försök har i stället utmynnat i en formlig härdsmläta på det här området.

Det skulle vara intressant om Yvonne Ruwaida kunde beskriva för kammaren vad det skulle få för effekter om ni lyckades. Vad innebär ett genomförande av sextimmarsdagen exempelvis inom sjukvården? Hur många nya sjuksköterskor, undersköterskor osv. skulle behövas om detta skulle genomföras tvångsvis på det sätt som ni föreslår?

Vi kristdemokrater har i stället föreslagit en ökad flexibilitet, en ökad möjlighet för arbetsmarknadens parter att lösa detta på ett individuellt sätt. Vad som behövs, fru talman, är fler händer i vården, fler vårdgivare som kan skapa nya möjligheter till bättre lösningar. Men Miljöpartiet håller envist fast vid detta krav på sex timmars arbetsdag. Hur många nya behövs det inom vårdsektorn när ert krav, om möjligt, ska genomföras?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Anf. 24 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var väldigt intressant att tidigare höra Mats Odell påpeka att det fortfarande finns människor som behöver arbete, som inte arbetar. Så är det ju. Vi har fortfarande en stor grupp människor i Sverige som inte har arbete, och det är otillfredsställande. De ska naturligtvis söka sig till olika sektorer, bl.a. till vården.

Men det finns också en inställning i den här kammaren som jag har väldigt svårt att förstå, nämligen att det finns människor som inte passar in på arbetsmarknaden. Människor passar in på arbetsmarknaden! Vi gör stora satsningar på kompetensutveckling som kan möjliggöra för alla dessa att söka jobb.

När det gäller arbetstidsförkortning finns det en tro här i kammaren att om man sänker arbetstiden från 40 timmar till exempelvis 30 timmars normalarbetstid – för det är normalarbetstid vi pratar om – skulle det innebära att det bara blir en sänkning av antalet arbetade timmar. Men vi kan se på IT-företaget Peak Six, som jag nämnde tidigare. Att införa sex timmars arbetsdag i ett IT-bolag var verkligen att gå emot strömmen i en bransch som är känd för arbete utan gränser. Det blev sex timmars arbetsdag med full lön, och de två timmarna skulle bekostas med lite lägre vinst. Men nu säger man att det blev ingen lägre vinst. Folk jobbade effektivare när de jobbade; folk mådde bättre och kunde bidra mycket mer på arbetsplatsen. Man fick lägre sjukfrånvaro och hade lägre personalsättning, vilket också gjorde att företaget vann pengar på detta.

Jag tror att den största insatsen vi kan göra för sjukvården, för att folk ska orka och vilja jobba i sjukvården, är en arbetstidsförkortning. Det finns alltså många goda skäl till en arbetstidsförkortning.

Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag hade knappast väntat mig något svar av Yvonne Ruwaida. Hon har över huvud taget inte räknat på hur många nya det skulle behövas inom sjukvården om det här förslaget någon gång i framtiden skulle kunna gå igenom.

Problemet är ju i dag, exempelvis här i Stockholmsregionen, inte brist på resurser. Här har landstinget budgeterat så att man kan fylla alla platser. Problemet är brist på personal. Det är samma sak med pendeltågen. Varför går de inte? Jo, därför att det saknas lokförare.

Yvonne Ruwaida! Jag tycker att ni måste börja bli mer realistiska. Det saknas också mellan 2 000 och 3 000 taxichaufförer här i Stockholm, trots den arbetslöshet som Yvonne Ruwaida talar om. Ni har en standardmedicin som ni kör med oavsett vad frågan handlar om, och det är förkortad arbetstid. Ni måste börja titta på verkligheten!

Anf. 26 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det vore intressant om Mats Odell kunde bestämma sig för hur situationen i Sverige ser ut. Är det så att vi har brist på arbetskraft, eller har vi arbetslöshet? Jag minns ändå att Mats Odell tidigare pratade om väldigt många människor som var utan jobb.

När det gäller just yrkena inom vården och skolan är det väldigt många som har sökt sig bort från den typen av yrken, helt enkelt därför att man vet att detta är arbetsplatser med mycket stress och där man får jobba väldigt mycket. På de platser inom vården där man har genomfört

en arbetstidsförkortning – de är tyvärr alltför få – säger sig personalen trivas. Man har också lättare att få personal när man söker personal.

Jag tror att vi måste se till hur vi kan förbättra arbetsmiljön och arbetssituationen för de anställda inom skolan, vården och omsorgen. Där ser åtminstone vi arbetstidsförkortningen som en viktig del. Sedan är naturligtvis kompetensutveckling någonting som tar lite tid. Men jag är övertygad om att många söker sig bort från de här branscherna därför att man i dag har en arbetssituation som är omöjlig.

Anf. 27 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Yvonne Ruwaida tar i sitt inlägg upp polisväsendet. Centerpartiet har i ganska många år avsatt mer pengar till polis, domstolar och kriminalvård än regeringsalternativet. Det är en av anledningarna till att vi tycker att man behöver byta regering.

I dag lånar i stort sett varje polisdistrikt av kommande års anslag. Stora grupper av poliser har så stora övertidsuttag att det är olagligt. En miljon ärenden försvinner under vägen fram till åklagare, många därför att man inte hinner säkra bevisningen i den här arbetssituationen.

Uttryckningstiderna ökar. Avståndet till polisen ökar också i antal mil. Polisstationer läggs ned över hela landet i stort sett varje vecka. Det är inte bra. Det är grundskott mot tryggheten för vanliga människor i deras vardag. Det är ett misslyckande att polisen inte klarar sig, utan måste låna från sina egna anslag.

I finansplanen står följande att läsa om miljöpolitiken: Energiskattens fiskala karaktär renodlas, och skatteuttaget för olika energislag ska avspejla energiinnehållet. På sikt breddas basen för energiskatten genom att biobränslen inkluderas.

Detta är ett lägga en död hand över alternativbränslen, ny teknik och ny utveckling. Det är förödande i den miljösituation vi har i dag.

Vad vill Miljöpartiet göra åt de unga föräldrar som är arbetslösa, studerande eller inte har hunnit kvalificera sig, som enligt ert budgetförslag ska leva på 60 kr om dagen om de får föräldraersättning?

Anf. 28 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Först polisen. Vi gör nu en satsning där polisen får ökade resurser. Vi överför också en del resurser från säkerhetspolisen till den vanliga polisverksamheten, vilket är bra.

Att vi i dag har för få poliser beror ju på att Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna stängde intagningen till polishögskolan under tre års tid. Det är en starkt bidragande faktor. Jag vill ändå påpeka att Centerpartiet var med om att spara så mycket på polisen som man har gjort tidigare och att vi nu faktiskt gör satsningar på polisen. Vi behöver göra de satsningarna, och de finns med i den här budgeten.

Situationen i Sverige i dag när det gäller biobränslena är att de än så länge inte är tillräckliga. Vi måste se till att höja koldioxidskatten så att biobränslena har en möjlighet att konkurrera på marknaden på ett sätt som gör att de helt enkelt klarar sig. Ett sätt att göra det är att höja koldioxidskatten.

I den här budgeten tar vi ett stort steg genom att höja koldioxidskatten. På sikt, när koldioxidskatten är hög nog, vill vi börja beskatta biobränslen. Vi kan inte bara tänka att vi kan ha samma energiförbruk-

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

ning som i dag och ersätta allting med biobränslen. Det är inte en vettig energipolitik. Med tiden måste vi också satsa på att man energieffektiverar, att man minskar den totala energiförbrukningen. Det gör man inte om man inte med tiden kommer att beskatta biobränslena.

Den här skrivningen är just en skrivning som visar på att det här är någonting som vi ser i framtiden. Men den dagen vi ska fatta det beslutet kommer vi att säkerställa att biobränslena kan konkurrera på marknaden.

Anf. 29 LENA EK (c) replik:

Fru talman! När Sverige hade en ekonomisk situation där räntenivån var uppe på 500 % var det många sektorer i samhället som behövde spara. Det var vi med och tog ett ansvar för. Men nu är nu, och det här var ändå ganska många år sedan.

Vi har föreslagit en till polishögskola samt ökade anslag till polis, domstolar och kriminalvård. Det är inte anständigt att polisen lånar från sina framtida anslag för att klara grundnivån i brottsbekämpning och trygghet för människor på gator och torg. Det är inte anständigt att de som har ett så utsatt arbete ska ligga över lagliga gränser på overtidsuttag och att hela poliskåren på det viset har en arbetssituation som är helt omänsklig. Jag tycker att ni har ett stort ansvar i detta efter att vid flera tillfällen i flera år ha varit med och lagt fram ekonomiska förslag som just har ställt till det på det här viset.

Det är välgörande med ett besked från Yvonne Ruwaida om att ni är beredda att se till att basen för energiskatten ska breddas genom att biobränslen inkluderas. Men det är väldigt synd för miljön och för den nya tekniska utvecklingen på det här området. Det är inte den signal som företag behöver för att driva fram en miljömässigt bra utveckling.

Fru talman! Jag ska be att Yvonne Ruwaida svarar på hur hon tycker att de unga föräldrarna ska klara sig på 60 kr om dagen och vilka signaler det sänder i ett läge där vi har en pensionärsboom som kommer och en barnbrist som kommer. Hur kan det vara fördelningspolitiskt rätt att ha en sådan föräldraförsäkring?

Anf. 30 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! I och med den här budgeten gör vi mycket viktiga satsningar just på barnen och barnfamiljerna. Vi återinför kontaktdagarna. Vi får en ny pappamånad. Vi gör rejäla satsningar på skolan och förskolan, och vi inför en rätt för alla barn att gå i förskolan. Det här är väldigt viktiga satsningar. Dessutom höjer vi barnbidraget. Vi har inte den här gången lyckats prioritera föräldrapenningen. Men det är någonting som vi vill, och vi är väldigt glada över att Centerpartiet och även andra partier vill det. Förhoppningsvis kan vi till nästa års budget komma till skott i just den frågan. Det är en viktig fråga.

Men man kan aldrig få igenom allting på en gång. Då återkommer jag till polisen. Vi har en budget som i det stora hela kommer att hålla även om tillväxten skulle bli lägre än vi har räknat med. Vi försöker ha en budget i balans, så att vi inte råkar ut för den situation som man hamnade i början av 90-talet, då man sänkte en massa skatter utan att den offentliga sektorn minskade i samma utsträckning. Sedan kom det plötsligt en kris, och då gick inte allting ihop. Då fick man spara jättemycket, jätte-drastiskt. Det var väldigt dåligt för Sverige, och det var dåligt för barnen.

När det gäller biobränslena förstår jag inte riktigt Lena Eks inställning. Vi ger i dag väldigt tydliga signaler om att biobränslena ska få en bättre situation. Vi gör det allra viktigaste man kan göra, nämligen använder ekonomiska styrmedel. Vi höjer koldioxidskatten, vi höjer energiskatten. Det här är väldigt viktiga inslag. Vi ser till att göra satsningar som gynnar biobränslen, t.ex. genom miljöbonus på vindkraft, investeringsbidrag till vindkraft, m.m. Det är den här typen av insatser som leder till att biobränslena kan konkurrera på marknaden.

Anf. 31 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Ju mer jag lyssnar på Yvonne Ruwaida, desto mer inser jag att det är en återgång till en statlig centralism som präglar hela detta tänkande. Man talar om att man satsar på det ena och det andra. Men man glömmer hela tiden bort människors egna önskemål. Det ni har bestämt er för är att ni vill bestämma över hur andra ska ha det.

Det är inte underligt att ni går bra ihop med socialdemokratin, därför att detta är ett slags 60-talets socialdemokrati som passar oerhört bra med Bosse Ringholm, men inte med det nya samhället.

Vi kan ta den förkortade arbetstiden som exempel. Varför, Yvonne Ruwaida, inte låta människor själva bestämma över sina arbetstider? På 60-talet hade man en syn på människor som innebar att de var utbytbara mot varandra. I dag har alla en möjlighet på arbetsmarknaden, men ingen kommer att vara riktigt utbytbar mot någon annan.

Om man bestämmer åt andra att de ska arbeta två timmar mindre, innebär det två timmar mindre lön eller att man betalar genom två timmar högre skatt. Det blir i alla fall två timmar mindre välfärd, eftersom man arbetar två timmar mindre och ni ännu inte uppfunnit den möjliga ekonomiska teorin där mindre arbete ger mer välstånd.

Jag vill fråga: Varför ska Yvonne Ruwaida möjligtvis tvinga Bosse Ringholm att tvinga svenska folket, människor som är 20 år, 25 år, 30 år, ensamstående utan barn, småbarnsföräldrar med många barn att sänka sin ekonomiska standard? Varför ska ni ta er den fräckheten, när de redan i dag har det svårt? Varför ska ni bestämma att de ska arbeta mindre? Yvonne Ruwaida visade själv med sitt exempel av ett företag att man inte behöver göra så. Varför denna 60-talscentralism å statens vägnar, Yvonne Ruwaida? Det passar bra med socialdemokratin men inte med det nya samhället.

Anf. 32 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet står för decentralisering, och vi står absolut inte för någon statlig centralism. Moderaterna är kända för deras slagord avreglering. Allt ska avregleras.

Vi är absolut inte överens i alla frågor som rör statens ansvar med Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet. Men det finns faktiskt en fördel med arbetarrörelsen, nämligen att den har varit en demokratisörelse som har byggt upp bl.a. vissa rättigheter, t.ex. det som kallas för normalarbetstiden. Varför har man gjort det? Det gjordes mot vissa krafter, bl.a. det moderata partiet och Svenska arbetsgivareföreningen. Det gjorde man för att skydda och ge människor vissa rättigheter. Moderaterna vet att normalarbetstiden innebär inte att alla har en arbetstid på 40 timmar i

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

veckan. Det är en dispositiv lagstiftning som ger en viss ram, en norm, ett golv.

Vi vill sänka golvet. Det visar sig att dagens normalarbetstid hämmar en sänkning av normalarbetstiden för många olika yrkesgrupper. Det är sådana yrkesgrupper som har påbörjat en sänkning av normalarbetstiden och som inte kommer vidare. Det är arbetstagare i förhandling mot arbetsgivare. Det är arbetsgivare som ser problemen med arbetstidsförkortning och som inte har samma positiva inställning som företaget Peak Six. Arbetstagare har inte möjlighet att sänka arbetstiden så mycket som de skulle vilja, därför att normalarbetstiden på 40 timmar hämmar den utvecklingen.

Jag tror att man måste ha vissa ramar som bestäms på statlig nivå och vissa rättigheter. Jag tror inte att de andra borgerliga partierna har samma inställning att allting ska avregleras i den takt som moderaterna vill. Det är åtminstone den bild jag har fått.

Anf. 33 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Nu var detta, som märktes i kammaren, inte alls svar på mina frågor. Min fråga var: Varför ska staten reglera att poliser, sjuksköterskor, läkare, tjänstemän och IT-anställda ska arbeta två timmar mindre som normalarbetstid? Nu säger Yvonne Ruwaida att de inte alls behöver göra det. Men normalarbetstiden ska väl betyda någonting? Man måste bestämma sig att antingen korta arbetstiden eller bara göra något som är ett sken. Lagstiftningen om förkortad arbetstid innebär att människor ska ha sin lön efter den ram ni centralt bestämmer. Det innebär antingen två timmar lägre lön att försörja sin familj och vardag med, eller så ska detta finansieras genom statliga subventioner, och då blir det två timmar högre skatt.

Varför ska staten bestämma detta för varje enskild människa i en ny tids ekonomi, där var och en fyller sin funktion och har sina önskemål, där livet skiftar över åren som går med mycket och lite arbete? Varför ska den statliga centralismen från 60-talet upplivas? Varför gör ni er själva till en fraktion av socialdemokratin?

Förklara det som Siv Holma inte förklarade, nämligen hur ni kan stå bakom en skattepolitik som sänker skatten bara för miljardärer men höjer för pensionärer, som gör undantag för utländska höginkomsttagare, men som ser till att svenska låginkomsttagare har världens högsta skatter? Vari ligger det socialt rättfärdiga i en sådan skattepolitik i stället för en offensiv skattepolitik som sänker skatten för alla?

Anf. 34 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Den offensiva skattepolitik som moderaterna pratar om som sänker skatten för alla, innebär också att sänka utgifterna för både akassa och sjukförsäkring. Det kommer naturligtvis att drabba barnen till de föräldrar som är arbetslösa och barnen till de föräldrar som är sjuk-skrivna. Det är de som kommer att drabbas av moderaternas politik. Det är de som kommer att betala för de skattesänkningar som moderaterna vill genomföra.

Nu räknar moderaterna med dynamiska effekter och att fler kommer i arbete med tiden. Det är en sak när man gör den typen av besparingar. Därför anser jag att moderaternas besparingar är totalt oansvariga. De är i

en sådan storleksordning att man nästan häpnar att moderaterna vågar och säger sig vilja genomföra förslagen. Det skulle vara att radera den välfärd som finns i Sverige i dag om man genomför moderaternas skattepolitik.

Vi har i Miljöpartiet drivit en skattereduktion för låginkomsttagare. Den har permanentats. Det tycker vi är bra. Vi är inte positiva över att kompensationen för egenavgifterna ger de som har pengar mer pengar i plånboken och de som har mindre pengar inte lika mycket i plånboken, även om det procentuellt ser bra ut. Det är därför som vi har slagits för en permanentning av skattereduktionen för låginkomsttagare.

Men man kan aldrig få igenom allt i en budget. När det gäller normalarbetstiden förstår jag inte riktigt vad moderaterna menar. Vi har i dag en normalarbetstid som är dispositiv, dvs. den ger ett slags golv till arbetstagarna när de ska förhandla. Om golvet sänks blir det precis som i dag. Man kan ha olika arbetstider, men man sänker normen för arbetstiden. Man ger de arbetstagare som vill sänka sin arbetstid en möjlighet att ha lagen i ryggen när de förhandlar. Det är nödvändigt.

Anf. 35 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag ser att Mats Odell redan har begärt replik på mina inledande ord: "Fru talman!". Jag ser fram emot en spännande debatt! Det ska bli intressant att höra vad Mats Odell har att invända mot mina första ord.

Solidaritet är att vi lever oss in i andra människors villkor, att vi visar omsorg och omtanke om varandra. Som socialdemokrat hoppas jag att Sverige ska möta framtiden i solidaritet, att vi gemensamt värnar välfärden och utvecklar den så att det blir en välfärd för alla – inte bara för några.

Vi vet att den moderna välfärdsstaten har ömtåligt skinn. Det kan lätt rivas upp revor i välfärden. Vi kan inte blunda för att det i vårt land finns många människor med en stark känsla av vanmakt och utanförskap. Låt oss då hjälpas åt att vända vanmakten till framtidstro. Låt oss inbjuda till deltagande och delaktighet. Låt oss se till att alla får chansen att vara med i demokratins gemenskap – alla, inte bara några.

Då måste vi besegra arbetslösheten och ta vara på allas vilja att göra en insats. Då måste vi skapa bästa tänkbara skola för våra barn och öppna dörrarna på vid gavel för det livslånga lärandet. Då måste vi göra Sverige till ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Då måste vi fortsätta att gå från ett avloppssamhälle till ett kretsloppssamhälle. Då måste vi också se till att alla får den vård och omsorg de behöver, oavsett hur det ser ut med den egna ekonomin.

Det är en stor utmaning för framtiden. Men samtidigt vet vi att vi har ett bättre och rättvisare system för att betala välfärden än vad lågskatteländerna har. Det som folk där kan slippa att betala i skatt får de dyrt betala i privata sjukvårdskostnader, skolavgifter, försäkringspremier och en vildvuxen flora av serviceavgifter och andra kostnader. Sådana privata system är ofta kusligt orättvisa, och de leder förfärande snabbt till att det blir en skev och konstig användning av ett lands sociala resurser.

Bakom oss har vi ett 1990-tal med stora påfrestningar för svenska folket. Det har kostat på att dra upp Sverige ur det ekonomiska träsket.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Svenska folket har gjort stora uppoffringar. Men nu börjar vi se resultaten.

De stora underskotten i våra utlandsaffärer har vänts till rejäla överskott. Vårt land behöver inte längre krusa utländska bankirer för att i nåder få låna pengar till underskott som bara växer och växer. Den blytung svenska statsskulden krymper och börjar nu bli en allt lättare börda för folkhushållet. De djupa hålen i statens kassakista börjar fyllas igen, och det börjar bli ordning och reda i vår ekonomi.

Och det viktigaste av allt: massarbetslösheten har brutits. Den öppna arbetslösheten har halverats. Om vi tar de fyra åren från 1998 till 2001, handlar det om över 300 000 nya jobb. Det är nytt svenskt rekord. Inte någon gång under hela efterkrigstiden har vi haft en så kraftig ökning av sysselsättningen.

Låt oss glädjas åt detta och med kraft gå vidare i kampen för arbete åt alla. Vi ska inte slå oss till ro, Karin Pilsäter, utan vi ska gå vidare och försöka ta vara på den nya tidens möjligheter.

Gunnar Hökmark gjorde från talarstolen desperata försök att skyla över att det hade hänt någonting positivt i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden. I grunden har ingenting hänt, sade Gunnar Hökmark. Det är lite märkligt.

Här har Moderaterna år efter år sagt att det är omöjligt att klara att halvera den öppna arbetslösheten. Det går inte, har de sagt. När vi sedan ser till att det omöjliga blir möjligt är det ingenting värt. Vi hörde Gunnar Hökmark säga från talarstolen att det var ingenting. Först var det omöjligt, och sedan var det ingenting värt.

Tyvärr får jag konstatera att Gunnar Hökmark fullföljer en rätt trist tradition från högerkrafterna, där man brukar tala om att det kommer att gå illa för Sverige. Man har i ganska många år hållit på med att tala om att det går utför, att solnedgången kommer i full fart osv.

Detta har Moderaterna sagt alltmedan underskotten vändes till överskott, alltmedan nya företag har startats i stället för alla dem som gick i konkurs under den borgerliga tiden, alltmedan Sverige har intagit en tätplats i Europa bland länder som är särskilt intressanta för investeringar och alltmedan tillväxten har gått från ett rejält minus till en hög och jämn tillväxt.

Gunnar Hökmark är som den ståndaktige tennsoldaten. I grunden har ingenting hänt, säger han. Skygglapparna är på.

De långtidsarbetslösa som nu i allt större mängd kommer ut på arbetsmarknaden ser skillnaden. Ungdomar som tidigare hade väldiga problem att få jobb men som nu kommer ut på arbetsmarknaden ser skillnaden.

Även i de regioner där arbetslösheten är hög ser man att det händer någonting; arbetslösheten går ned även där. Det är rätt många som får jobb även om vi vet att det återstår ytterligare många som behöver komma ut på arbetsmarknaden.

Gunnar Hökmark säger att i grunden har ingenting hänt.

Jag vill säga att vi nu ser resultat och att svenska folkets stora uppoffringar inte har varit förgäves. Det betyder att vi kan välja väg för politiken mycket friare än förut. Då vill vi socialdemokrater att de växande resurserna ska användas för att stärka välfärden och öka rättvisan, inte till väldiga skattesänkningar för dem som redan har det gott ställt.

Det är tid för reformer, höjda barnbidrag, bättre bostadstillägg för pensionärerna, högre tak i a-kassan, bättre tandvårdsförsäkring, kompetensutveckling i arbetslivet, förlängd föräldraförsäkring – för att ta några exempel.

Jag tror nog att de flesta tycker att det här är en rätt hygglig budget. Men vi hörde att Gunnar Hökmark är mycket missnöjd. Det beror på att Moderaterna vill någonting annat än vad vi socialdemokrater vill.

Tänk bara på hur Gunnar Hökmark använder ordet reform. Att försämra anställningsskyddet är en reform enligt Hökmark. Att sänka ersättningen och införa fler karensdagar i sjukförsäkringen är också en reform enligt Hökmark. Kan man kraftigt skära ned på statens utgifter är det en reformverksamhet som får Gunnar Hökmark att gnugga händerna av förtjusning.

Den här budgeten är den största reformbudget som vi haft på över tio år. Nu talar jag om goda socialdemokratiska reformer. När Hökmark beskriver det på det sättet att det är stopp för reformerna gör han väldigt tydligt att vad Moderaterna är ute efter är ett systemskifte och att bryta upp den svenska välfärdsmodellen.

Liksom Siv Holma och Yvonne Ruwaida undrar jag: Varför drar ni i de andra borgerliga partierna inte öronen åt er? Varför säger ni inte rent ut att Moderaterna vill genomföra ett socialt experiment som kan få förödande konsekvenser för rättvisan och välfärden?

Hur är det för övrigt möjligt för Kristdemokraterna att säga ja till Moderaternas idé om att helt och hållet avskaffa den statliga inkomstskatten och den inkomstutjämning som därigenom sker?

Varför är det viktigare för Centerpartiet att vara med och skriva en gemensam reservation om den ekonomiska politiken än att slå vakt om regionalpolitiken? Vad är det för glädje med en gemensam reservation om den är så ihålig att den inte ens tar upp regionalpolitiken? Det enda som hjälper dessa människor är en regionalpolitik värd namnet, sade Lena Ek nyss. Är det då inte generande att ordet regionalpolitik inte finns med – och att det än mindre är någon substans i regionalpolitiken – i den här gemensamma reservationen?

I Västra Götaland har Folkpartiet och Centerpartiet lämnat samarbetet med Moderaterna eftersom Moderaternas politik inte löste sjukvårdens problem utan i stället skapade nya problem. Varför försökte ni på riksplånet hindra de regionala politikerna att se till medborgarnas bästa? Varför gjorde ni det, Karin Pilsäter?

I samband med det senaste valet fick jag ett brev från Gunnar Hökmark. Jag har inte tackat för det ännu. I det brevet var han allvarligt bekymrad över att jag betalar så mycket skatt. För all del – tack för den vänliga omtanken!

Samtidigt vet jag att vi i dagens Sverige inte tar ut skatt för att göra livet surt för medborgarna, utan att skatten är ett pris som vi får betala för att leva i ett humant och civiliserat samhälle. Med skatter betalar vi en välfärd som skapar trygghet. Med skatter kan vi minska inkomstskillnaderna. Med skatter styr vi samhället i riktning mot en bättre miljö.

I det här brevet skriver Gunnar Hökmark följande: ”Det borde vara så att den som tar emot bidrag inte betalar skatt och att den som betalar skatt inte behöver bidrag.”

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Tänk efter! Ska de som får bidrag därför att de är sjuka, arbetslösa eller förtidspensionerade tvingas begära skattebefrielse varje gång de går till snabbköpet, som ju ska ta ut moms på varorna? Ska de vara tvungna att begära undantag varje gång de köper en bussbiljett, går på bio eller teater eller på annat sätt ska betala skatt ute i samhället? Det är ju ett helt förnedrande system för människor som har rätt till bidrag utan att behöva skämmas.

Visst låter det bra med Moderaternas slagord om att man ska kunna leva på sin lön men, Gunnar Hökmark, tänk på den ensamstående trebarnsmamman! Inte är Gunnar Hökmarks vänner bland arbetsgivarna beredda att höja hennes lön så mycket att hon klarar sig utan barnbidrag, studiebidrag, bostadsbidrag och en hygglig ersättning när hon blir sjuk eller arbetslös.

Jag hade hoppats att Mats Odell i sitt anförande själv skulle ha redovisat att Kristdemokraternas budgetalternativ tyvärr har kommit att bli helt ohållbart.

Nu ska jag använda två tekniska ord som finns i budgetlagen, nämligen bruttoredovisning och nettoredovisning. Bruttoredovisning är bäst eftersom allting redovisas. Nettoredovisning snävar in redovisningen och visar bara en del av det hela. Budgetlagen säger att det ska vara bruttoredovisning men att det i undantagsfall kan vara nettoredovisning om det finns speciella skäl.

Ingen har fördömt nettoredovisningen i så skarpa ordalag som Mats Odell. Det har ändå varit sådana fall där det funnits speciella skäl som kunnat motivera en nettoredovisning och där man har kunnat ta stöd i den undantagsbestämmelse som finns i budgetlagen. Men vad som nu händer är en häpnadsväckande personlighetsomvandling. Den person som varit nettoredovisningens fränaste och hårdaste kritiker slår nu själv rekord i nettoredovisning.

I våras protesterade Mats Odell mot de rätt små och godartade former av nettoredovisning som fanns med följande ordval: budgettricksande, bokföringsmässiga manövrer, gömmer undan utgiftsökningarna, kringgår budgettaket osv. Men nu är han nettoredovisningens verkliga stormästare som ägnar sig åt en närmast hämningslös nettoredovisning som det inte på något sätt går att förena med budgetlagen.

Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna har alla tre förut bekänt sig till finansieringsprincipen – när man föreslår stora budgetförändringar som påverkar kommunernas skatteinkomster ska det normalt regleras genom förändringar i det generella statsbidraget till kommunerna inom utgiftsområde 25. Men i det här fallet är det bara ni moderater som gör det, och det ska ni ha ett rejält erkännande för. Det måste ha tagit emot för er, kan jag tänka mig, att föreslå ett utgiftstak som blir många miljarder högre än regeringens utgiftstak – även om ni hade råkat räkna fel på 15 miljarder kronor så att det till slut visade sig att ert utgiftstak var 15 miljarder högre än ni själva från början trodde. Det felet har ni alltså nu rättat till och det är bra.

Sedan har vi de tre andra borgerliga partierna. De försöker att göra det lätt för sig genom att i stället belasta en inkomstskattetitel – de finansierar utgifter från inkomstsidan i budgeten. Riksdagens budgetkontor har räknat på detta och visar att de tre partierna belastar en speciell in-

komstskattetitel med regleringar på 10–50 miljarder kronor. Dock är denna inkomstskattetitel inte en outtömlig inkomstkälla.

Om man belastar det här kontot med så stora utgifter uppstår ett underskott på 10–20 miljarder de olika åren – med ett underskott på en inkomstitel har man gått över alla gränser när det gäller nettoredovisning och nettobudgetering. Det är verkligen tur att det finns en riksdagsmajoritet som kommer att rösta ned sådana budgetalternativ.

Detta hade jag trott att möjligen Mats Odell hade velat redovisa innan någon annan hann göra det men så blev det inte. Jag tycker att det är märkligt att Mats Odell ändrar karaktär så snabbt när det gäller en så här viktig fråga.

Det är intressant att notera hur en del borgerliga nu när det går väldigt bra för Sverige liksom vill säga att det beror på den politik som fördes under den borgerliga regeringen i början av 90-talet – en intressant argumentering eftersom ni inte använde den under förra mandatperioden. Under förra mandatperioden talade ni bara om hur illa det skulle gå för svensk ekonomi. Nu när det inte kan döljas annat än möjligen för Gunnar Hökmark att det faktiskt är ganska bra i den svenska ekonomin vill ni haka på framgången och säga att det beror på den politik som fördes mellan 1991 och 1994. Det är rörande men ni får ursäkta om jag finner det något långsökt. Glöm för övrigt inte att vi aldrig har haft så många i arbetsmarknadsåtgärder och så många arbetslösa som vi hade under den tiden!

Slutligen vill jag tacka Vänsterpartiet och Miljöpartiet för ett konstruktivt och gott samarbete.

Allra sist yrkar jag bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 36 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist har nu kvitterat att jag begärde replik innan han hade läst upp sin, vanligtvis, vackra poetiska inledning om det goda svenska folkhemmet. Han var sedan själv förvånad över att jag inte hade sagt saker som han hade tänkt begära replik på, så i den delen står det väl 1–1.

Nåväl, finansutskottets ordförande torde vara den ende som sysslar med ekonomi som inte erkänner att de strukturreformer som genomfördes av den borgerliga regeringen under perioden 1991–1994, exempelvis avregleringen av telemarknaden, har haft en dominerande betydelse för att inflationen har gått ned och för att fler människor får arbete i dag.

Jan Bergqvist väljer som vanligt att trots allt tala om budgetteknik. Då vill jag bara konstatera att utskottsmajoritetens invändningar mot vårt budgetalternativ enbart handlar om budget- och redovisningsteknik. För de tre av våra budgetförslag som ifrågasätts handlar det sammantaget om mindre än en femtedel av skillnaden mellan regeringens budget för år 1999 och utfallet. Det är alltså mindre än 1 % av omslutningen för of-fentlig sektor. De här budgetförslagen kritiseras – ja. Men de består till 85 % av sådant som är utrett av riksdagens utredningstjänst. Resterande del är ett försiktigt antagande om att vår politik leder till 0,4 % lägre arbetslöshet.

Fru talman! Jag hade snarare väntat mig att Jan Bergqvist skulle tala om att vi inte tycker att vår politik skulle ge större effekt – men okej. Vårt budgetalternativ tycker vi avstyrks med mycket svaga argument.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Ideologiskt står majoriteten, som jag nyss har påpekat, mer än tomhant. Det är symtomatiskt att era invändningar handlar om vår budget- och redovisningsteknik.

Så till detta med nettoredovisning. Jan Bergqvist, det är så att våra statliga skattesänkningar bör kvittas mot statlig inkomstskatt och inte redovisas som kommunala bidragshöjningar. Detta är huvudprincipen och så har regeringen själv gjort när det gäller den tillfälliga skattereduktionen för låginkomsttagare, vilken nu för övrigt också har blivit permanent.

Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att repliktiden är två minuter.

Anf. 38 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag vill replikera på det som Mats Odell sade efter det att han blivit avknackad av talmannen. Läser man författningskommentaren till budgetlagen står det tydligt: ”Paragrafen innehåller inget undantag från bruttoprincipen beträffande inkomster som redovisas mot inkomsttillägg. Sådana inkomster skall därför alltid budgeteras och redovisas brutto.”

Det märkliga är att det inte fanns någon som så häftigt och i så kritiska ordalag kritiserade nettoredovisningen i våras som Mats Odell. Då fanns det ändå konkreta skäl som gjorde att man kunde åberopa en undantagsbestämmelse i budgetlagen. Men nu har Mats Odell släppt alla hämningar. Det är bekymmersamt, tycker jag, att kristdemokraterna kastar sig så mellan den ena och den andra ståndpunkten.

Vi har ju sett ett annat exempel på det tidigare. Det gäller Botniabanan. Då fick Mats Odell ett oerhört genomslag i medierna med just finansieringsprincipen. Han talade om en skandal, och det framställdes i TV och på andra ställen som att det var något fuffens på gång.

Vad hände tre veckor senare i trafikutskottet, där Mats Odell deltog? Jo, då skrev man tydligt: Vi kan i detta sammanhang acceptera regeringens finansieringsmodell. Först är det alltså skandal, och sedan kryper Mats Odell till korset och accepterar det.

Nu har han gått längre än vad som är rimligt. Så här långt i nettoredovisning får man inte gå. Det är alldeles tydligt. Jag sade egentligen det här i välmening. Det hade naturligtvis varit bäst om jag hade sluppit att ta upp den här kritiken mot Mats Odells budgetalternativ som gör att det faller helt och hållet. Det hade varit mycket bättre om Mats Odell själv hade redovisat att det hade blivit fel.

Anf. 39 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Först börjar Jan Bergqvist med att göra ett självmål av närmast olympiska mått. Det vi har kritiserat när det gäller Botniabanan är just det sätt som regeringen förutsattes finansiera det på. Jag ber Jan Bergqvist gå tillbaka och titta i trafikutskottets protokoll.

Sedan detta med nettoredovisningen. Vi tog till oss den kritiken, Jan Bergqvist. Därför tog vi bort nettoredovisningen av karensdagen och har gjort en korrekt bruttoredovisning. Men det som återstår är ju faktiskt statliga skattesänkningar som vi genomför. Det är helt absurt att redovisa statliga skattesänkningar som ökningar av de kommunala statsbidragen. Det är detta vi har gjort. På den punkten har ju regeringen faktiskt varit

klok och banat väg genom att själv tillämpa den tekniken, så det vore nog klädsamt om Jan Bergqvist talade med lite mindre bokstäver i den delen.

Sedan till detta med reformer. Jan Bergqvist säger att reformer ”förer” – han nämner då Moderaterna som första alternativ – är att öka utgifterna och att ”vi” har reformer som förändringar av ekonomins funktionssätt.

Låt mig igen, Jan Bergqvist, ta ett exempel på en reform. Det är just avregleringen av telemarknaden. Det kostade inte pengar. Men det har däremot skapat ökad produktivitet. Det har skapat fler arbetstillfällen. Det är den typen av reformer som ni totalt har slutat att genomföra. Det är det som gör att vi ser oroväckande tendenser inför framtiden.

Anf. 40 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har läst protokollet i trafikutskottet mycket noggrant. Jag känner till exakt vad det står.

Det allvarliga tycker jag är att Mats Odell kastar sig från den ena ståndpunkten till den rakt motsatta på mycket kort tid. När det gällde Botniabanan tog det tre veckor. Mats Odell gick ut och sade att det var en skandalös finansieringsprincip som användes. Tre veckor senare kröp han till korset och skrev att han accepterade finansieringsmodellen i trafikutskottet.

Samma sak med nettoredovisningen. I våras var det fruktansvärt. Det var bokföringstekniska manövrer, budgettricksande och allt möjligt. Nu ställer han till med en nettoredovisning där man får ett miljardunderskott på en inkomstskatttitel, och han tycker att det är fullständigt okej.

Det är inte så man ökar trovärdigheten för kristdemokraternas politik, Mats Odell.

Anf. 41 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att kommentera något fullkomligt obegripligt som Jan Bergqvist sade när han pratade om Västra Götaland. Han frågade varför vi försöker hindra politikerna från att göra det bättre för medborgarna. Det är ett fullkomligt obegripligt uttalande. De enda som försöker hindra lokala politiker från att genomföra sin politik är ju ni, bl.a. med den senaste propositionen om sjukvård.

Fru talman! Sedan skulle jag också vilja göra en liten kort kommentar om det här med finansieringsprincipen, utöver det som Mats Odell har sagt. Det är uppenbart att finansutskottet har en ordförande som inte kan skilja en utgift från en inkomst ens när han ser dem. Det tycker jag är lite oroväckande. Han påstår att vi finansierar utgifter från en inkomsttitel.

Det var precis det ni gjorde. Det var precis därför vi kritiserade det. Inkomster kom så att säga aldrig in i statsbudgeten för att sedan gå ut som utgifter, utan de fick vända ute i verksamheten så att det inte syntes att de fanns.

Vi redovisar en skattesänkning som en skattesänkning. En minskad inkomst redovisas som en minskad inkomst i stället för att en skattesänkning, en inkomstminskning, redovisas som en utgiftsökning, vilket skulle vara mer missvisande gentemot medborgare och alla andra.

Det kan hända att man av tekniska skäl borde redovisa det på båda sätten. Vi kan säkert arbeta vidare med det här. Men jag säger som Mats

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Odell: Är detta den enda invändning ni har? Då står ni ju verkligen extremt barfota i er kritik av våra budgetalternativ.

Ni brukar hävda att våra besparingar inte är genomförbara och dessutom ohemula och allmänt orimliga, kallhamrade och hårdhjärtade.

Det bästa beviset för oss på att de är både genomförbara och kanske inte heller så hemskt farliga är ju det som alltid händer, nämligen att socialdemokraterna året därpå kommer med samma besparing men inte riktigt lika stor. Det har hänt år efter år när det gäller vägunderhåll, kunskapslyft, arbetsmarknadspolitik, lokala investeringsprogram och många andra saker.

Jag skulle vilja fråga Jan Bergqvist: Hur mycket kommer ni att följa efter när det gäller arbetsmarknadspolitiken, speciellt med tanke på den forskning och de utvärderingar som nu finns vad gäller arbetsmarknadspolitiken?

Anf. 42 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det verkar som om Karin Pilsäter inte har läst budgetlagen och författningskommentaren till budgetlagen. Jag vill upprepa vad som står där:

”Paragrafen innehåller inget undantag från bruttoprincipen beträffande inkomster som redovisas mot inkomsttitlar. Sådana inkomster skall därför alltid budgeteras och redovisas brutto.”

Så är det. I och för sig skulle det naturligtvis vara bra om vi kunde ha de här debatterna om budgetteknik i större utsträckning i finansutskottet och i mindre utsträckning i kammaren. Det kan jag hålla med om. Men här handlar det framför allt för kristdemokraternas del om en redovisning som är politiskt märklig. Först går man ut och fördömer och tar avstånd, och när det sedan har gått några månader gör man en netto-redovisning som är extremt långtgående.

Så till Västra Götaland. Jag har ju glädjen av att bo i denna förnämliga del av landet och hör ett och annat. Jag har även hört folkpartister säga att de blev hårt ansatta från sin riksledning när det var fråga om att bryta upp samarbetet med moderaterna och hitta ett annat sätt att sköta det här. Men jag vill säga att folkpartisterna i Västra Götaland såg till medborgarnas intresse till skillnad från kristdemokraterna, som inte kunde vara med. Trots påtryckningar som de själva i alla fall upplevde från rikspolitiskt håll ställde de upp på en bra sak för sjukvården i Västra Götaland.

Anf. 43 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vi har alltså en ordförande i finansutskottet som ägnar finansdebatter åt skvaller och hörsägen från en region som inte har någonting med det här att göra och som ägnar debatten åt något som han själv säger att han inte tycker att vi ska ägna debatten åt. Men varför kan vi inte ägna debatten åt något viktigt och riktigt då?

Om inte finansutskottets ordförande kan skilja en inkomst från en utgift får vi väl ta det vid något annat tillfälle. Men om budgetlagen inte gör några undantag för inkomster är det inte något argument mot att redovisa en inkomstminskning som en inkomstminskning.

Kan vi inte tala om sakpolitiken i stället? Ni skriver t.ex. så här: Får man med motionens förslag är att de arbetslösa i stället för att få chansen

att utveckla sig och förbereda sig för ett nytt arbete riskerar att passiviseras. Det är er kritik mot att vi vill skära ned på arbetsmarknadspolitiken.

Härnadsdagen lade Calmfors, Forslund och Hemström fram forskning där de drog huvudslutsatsen att arbetsmarknadspolitiken knappast har lett till att matchningseffektiviteten har påverkats positivt, vilket ju är en av huvuduppgifterna i dagens läge. Undanträngningseffekterna är betydande. Det är svårt att visa positiva individeffekter, och det är ändå det viktigaste att det blir bättre för den enskilda individen.

Slutsatsen är att AMS-åtgärderna bör ha mindre volym vid framtida konjunkturedgångar. Då måste de först ha mindre volym i konjunkturuppgångar. Vi har aldrig haft så stor andel av arbetskraften i arbetsmarknadsåtgärder som vi har i dag, när vi står på toppen av konjunkturen. Då har vi ingen fallhöjd när konjunkturen vänder nedåt.

Jag skulle tycka att det vore mycket bättre om finansutskottets ordförande kunde ägna sig något litet åt sakpolitiken och tala om vad det är för fel på idén att i dag dra ned på arbetsmarknadsåtgärderna och koncentrera sig på det som är spjutspetsuppgifterna och i stället skapa en arbetsmarknadspolitik som lägger en bättre grund för framtiden. Det tycker jag skulle vara intressant att höra vad Jan Bergqvist har att säga om.

Anf. 44 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Om man skär ned på de resurser som står till förfogande för att hjälpa dem som är långtidsarbetslösa, dem som är arbetshandikappade och andra som har problem på arbetsmarknaden – det finns t.ex. stora regionala skillnader – innebär det att många enskilda individer får sämre möjlighet att få hjälp med att komma ut på arbetsmarknaden.

Man kan åberopa den rapport som Karin Pilsäter åberopade, men om vi tittar på de erfarenheter som finns ute i olika regioner och erfarenheterna hos de enskilda människorna anser vi att det behövs en omfattande arbetsmarknadspolitik. Vi kan nu se hur långtidsarbetslösa kommer ut på arbetsmarknaden tusen efter tusen bl.a. med hjälp av de nya insatserna som vi har gjort. Det sätter vi oerhört stort värde på, och det är därför som vi är kritiska.

Sedan vill jag skärpa tonen mot Karin Pilsäter. Det som hon replikerade på min kritik mot er nettoredovisning innebär i det närmaste goddag-yxskaff. Jag diskuterar alla sakfrågor. Vi har i utskottet utförligt också redovisat vår kritik mot Folkpartiets budgetalternativ. Jag är beredd att fortsätta den diskussionen både i dag och i andra sammanhang.

Men Karin Pilsäter för diskussionen som att det inte har någon betydelse att man bryter mot budgetlagen. Det lät inte så i våras när vi hade en nettoredovisning som kunde diskuteras om den var lämplig. Men det fanns undantagsbestämmelser i budgetlagen som kunde motivera detta.

Här kan man göra ett klart konstaterande. Det är inget undantag beträffande inkomster som redovisas med inkomstitlar, och det kan man inte bara bortse ifrån. Man kan inte vifta bort det och säga att det inte är någon viktig debatt. Det gör ju att ert budgetalternativ faller helt och hållet.

Anf. 45 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag tänkte ägna min replik åt människor av kött och blod, medmänniskor.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Finansutskottets ordförande säger i inledningen av sitt anförande att solidaritet innebär att vi lever oss in i hur andra människor har det. Då undrar jag hur mycket finansutskottets ordförande har levt sig in i hur äldre kvinnor, pensionärer över 75 år, har det.

Enligt Statistiska centralbyrån är det nästan en tredjedel av dessa kvinnor som lever under socialbidragsnivån efter ett långt och strävsamt liv med låga inkomster – många gånger fattigt och eländigt. På sin ålderdom tvingas de nu att leva under socialbidragsnivån. Har finansutskottets ordförande levt sig in i hur dessa äldre kvinnor har det?

Den andra gruppen som jag vill ta upp är unga föräldrar och unga mammor som, om de är arbetslösa, studerande eller inte har arbetat under hela kvalificeringstiden, har föräldrapenningens grundnivå 60 kr om dagen att leva på. Per månad blir det 1 800 kr att klara sig och sitt barn på.

Anf. 46 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har hemma i Göteborg kontakt med många pensionärer, inte minst en hel del äldre kvinnor. Jag fick ett brev från Ester Nagel, och jag har träffat henne i olika sammanhang. Hon skrev: Är det rimligt att jag efter det att min hyra är betald ska leva på 3 300 kr i månaden? Jag har talat med henne och vi har gått igenom situationen. Det finns många äldre som har det väldigt dåligt ekonomiskt.

Det är en förklaring till att vi satsar på höjda bostadstillägg. Det har stor betydelse för just de pensionärer som har det sämst ställt. Inte minst i storstäderna där hyrorna är höga innebär höjningen av bostadstillägget en värdefull hjälp för att förbättra en besvärlig ekonomisk situation.

Så jag försöker att sätta mig in i deras situation. Jag försöker också sätta mig in i barnfamiljernas situation. Jag kan hålla med om att det är för lite med 60 kr om dagen. Vi får på olika sätt förbättra för barnfamiljerna. Att höja grundnivån i föräldrapenningen är ett sätt, men vi kan inte göra allt på en gång, det förstår Lena Ek. Som Yvonne Ruwaida redovisade har vi gjort stora insatser för att förbättra för barnfamiljerna, och vi är beredda att fortsätta med det undan för undan.

Anf. 47 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Det är viktigt med bostadstillägget, det har Jan Bergqvist alldeles rätt i. Men i den totala livssituationen är det fortfarande nästan en tredjedel av de äldre över 75 år som lever under socialbidragsnivån, och detta efter sex år av högkonjunktur. Jag konstaterar bara att man har prioriterat bort gruppen fattiga pensionärer.

Utvecklingen går i riktning mot en pensionärsboom. Det saknas barn. Det är kris i befolkningsfrågan. Vi har upprepade gånger diskuterat i finansutskottet vad detta ger för effekter i statens budget framöver. Samtidigt sänder man signaler till barnfamiljer om att de inte ska klara sig på föräldrapenningen. De ska gå till det sociala. Vi har inte levt oss in i deras situation sedan 1987 då nivån på 60 kr fastställdes.

Jag tycker att det är förskräckligt. I enrum säger alla att det här inte är bra. Men nu har det gått ganska många år sedan 1987. Dessa problem har ju påtalats. En gång om året kommer statistik från Socialstyrelsen där denna grupp ständigt är överrepresenterad. Det vet man också ute i

kommunerna. Ni har ju fortfarande många kommunalpolitiker i ert parti trots alla angrepp på kommunal självstyrelse.

Är det inte förskräckligt att unga barnfamiljer tvingas att leva på denna nivå? Jag skulle inte klara mig på 60 kr om dagen.

Anf. 48 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi bortser verkligen inte från de fattiga pensionärernas situation. Det är en helt felaktig beskrivning som Lena Ek gör. I själva verket höjer vi grundavdraget, vilket är till fördel för tre fjärdedelar av pensionärerna. En fjärdedel av pensionärerna betalar inte inkomstskatt. Där sätter vi in stödet där det är som allra viktigast, nämligen till boendekostnaderna. Vi förbättrar bostadstillägget, och det har betydelse för de allra fattigaste pensionärerna. Inte minst i stora städer där hyrorna är väldigt höga har höjningen av bostadstillägget utomordentligt stor betydelse för många enskilda pensionärer.

När det gäller unga barnfamiljer är åtgärderna för att minska arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten i grunden oerhört viktiga för att man ska komma till rätta med deras situation. Samtidigt förbättrar vi för barnfamiljerna med höjda barnbidrag och på andra sätt undan för undan. Vi sätter inte något stopp för reformarbetet. Men samtidigt är det så, som Lena Ek vet – inte minst efter det samarbete vi hade här i riksdagen under många år mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna – att pengarna räcker en bit, men de räcker inte till allt som man skulle önska sig omedelbart.

Anf. 49 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Jag vill gärna säga till kammaren att det inte alls är konstigt att Jan Bergqvist ägnar sig åt den bokföringspolitiska debatten. Han tyckte ju att det var fel av mig att ta upp frågan om arbetslösheten. Han tyckte att det var fel att peka på vad Socialdemokraterna numera bara räknar som 4 % arbetslösa och sade att det var att svartmåla. Man ska tydligen inte nämna det faktum att det finns ytterligare 12 % arbetslösa, förutom dem som av arbetsmarknadspolitiska skäl har blivit förtidspensionerade eller placerade i andra verksamheter.

Det är just denna arrogans som jag tycker är viktig att ta upp, därför att det är fräckt av er gentemot landets arbetslösa att hävda att arbetslösheten bara är 4 % när det i själva verket är många, många fler än de som ni nämner. Det allvarliga i detta är att det har direkta konsekvenser för den ekonomiska politiken.

När jag sade att vi har en tid av försummade möjligheter menade jag just detta faktum att ni har försummat att föra en ekonomisk politik som skapar utbud av företagande och utbud av arbete som pressar ned arbetslösheten till en nivå som gör det möjligt att förena hög sysselsättning med en lugn ekonomisk utveckling. Ni har inte gjort detta, utan ni har ridit på och skrutit om högkonjunkturen.

Som påpekades här tidigare är Sveriges utveckling ungefär densamma som i andra jämförbara länder. Det allvarliga, Jan Bergqvist, är att vi nu går in i en vikande konjunktur med en unikt hög arbetslöshet. Vi har aldrig på toppen av en högkonjunktur haft så många arbetslösa människor, oavsett om man mäter med era mått eller om man lägger till de mått som är relevanta för alla som är arbetslösa. Därför vill jag ställa

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

frågan, Jan Bergqvist: Varför så rädd att nämna arbetslösheten vid dess rätta namn? Varför så rädd att redovisa dess omfattning? Och varför så rädd för att redovisa en politik för att få ned arbetslösheten?

Anf. 50 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi har ju i finansutskottet haft en diskussion om arbetslösheten. Vi har då redovisat tabeller och olika tal, och vi har haft en diskussion om vad det är man ska redovisa osv. Det finns ingen som helst rädsla att redovisa arbetslösheten och olika aspekter på den. Det är tvärtom oerhört viktigt.

Gunnar Hökmark kan inte ha fört särskilt noggranna anteckningar när han lyssnade på vad jag sade. Det är inget fel att ta upp en diskussion om arbetslösheten. Jag sade ju själv i mitt anförande att det är en avgörande fråga för framtiden.

Det som är lite märkligt är Gunnar Hökmarks sätt att presentera utvecklingen. Han säger att i grunden har det inte blivit några förändringar. Det är naturligtvis att se på arbetsmarknaden med skygglappar.

Det har ju skett en dramatisk sänkning av ungdomsarbetslösheten. Invandrare som har haft jätteproblem ser att de kan komma ut på arbetsmarknaden mer och mer nu, och långtidsarbetslösa kommer ut på arbetsmarknaden undan för undan i tusental. Och Gunnar Hökmark säger att ingenting har i grunden skett. Det är det som är fel. Man måste faktiskt se allt som händer. Det kan ju inte vara något fel att man då redovisar att den öppna arbetslösheten har halverats, eftersom ni sade att det i praktiken var omöjligt. Nu när det omöjliga är möjligt säger ni att det är ingenting värt.

Anf. 51 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! När vi diskuterar arbetslösheten gör vi det utifrån utgångspunkten att det behöver föras en politik som gör att vi under lågkonjunktur och högkonjunktur kan hålla nere siffrorna för arbetslösheten och se till att så många som möjligt är i arbete. Det är viktigt för de enskilda människorna, för den sociala tryggheten och den sociala identiteten. Det är därför som det är allvarligt att ni fokuserar på ett begränsat mål som är statistiskt definierat på ett visst sätt i stället för att tala om hela arbetslösheten.

Vi talar också om behovet av en långsiktig politik som skapar förutsättningar för att fler människor på längre sikt kommer i arbete.

Det är klart att jag håller med Jan Bergqvist om att visst har det hänt någonting i bemärkelsen att fler har fått jobb. Det är fullkomligt uppenbart. Men det beror ju på konjunktursens upp- och nedgångar.

Det unika nu är att vi aldrig har haft så många arbetslösa på toppen av en mycket långvarig högkonjunktur som är internationell. Det innebär att vi kan konstatera att det inte har genomförts de strukturella reformer som behövs för att pressa ned arbetslösheten så att den långsiktigt hade kunnat bli ännu lägre än vad den är i dag. Det är som om ni har försummat en tid av möjligheter. Det är allvarligt därför att det kommer att drabba många enskilda människor. Och det är ert ansvar. Det är naturligtvis inte Jan Bergqvists ansvar, utan det är Bosse Ringholms och regeringens ansvar, för inom vänsterblocket har man blockerat varandra så att inga åtgärder har genomförts.

Men skryt inte med högkonjunkturen, för den går över. Det som består är de politiska reformerna. Det ser vi i dag när vi drar nytta av 90-talets reformer. Därför borde vi se reformer i dag för framtiden. Det är i det avseendet ni har försummat en tid av möjligheter.

Anf. 52 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Gunnar Hökmark tycks inte upptäcka hur isolerad han är i den här debatten. De andra borgerliga partierna har ändå gett en mer nyanserad och balanserad syn på den ekonomiska utvecklingen. För Gunnar Hökmark blir det mycket enkelt, nämligen att orsaken till att det gick så dåligt 1991 till 1994 är att det då var lågkonjunktur och att det går så bra nu för Sverige beror på att det är högkonjunktur. Det är lite väl enkelt.

Det är i själva verket så att bakom de resultat som vi nu ser och som gör att Sverige har utvecklats så att vi har ett företagsklimat som är i internationell toppklass och som gör Sverige till ett oerhört spännande och intressant investeringsland i den tekniska frontlinjen ligger en lång rad av insatser som har med teknisk utveckling och forskning att göra. Det är kunskapslyft, kompetensutveckling och en oerhört mödosam budgetsanering och en massa saker som ligger bakom detta.

Glöm inte att aldrig har bidragsberoendet varit så starkt som när de borgerliga regerade. Aldrig har arbetslösheten varit så hög i modern tid. Aldrig har vi haft så många arbetsmarknadsåtgärder som då. Det borde ändå stämma Gunnar Hökmark till viss eftertanke.

Anf. 53 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! En av de reformer som genomförts i denna budget och som flera borgerliga partier verkar blunda för är faktiskt den gröna skatteväxlingen. Just nu pågår en klimatkonferens i FN:s regi. Utsläppen av koldioxid är ett av de största hoten.

I dag kan man läsa i tidningen att ett par öar i Papua Nya Guinea inom fem år kommer att ha drunknat i havet på grund av växthuseffekten. Och vi kan gå närmare. I dag svämmas halva Sverige över, och det beror på växthuseffekten.

Tidigare var ju forskarna oeniga, och det har de varit i väldigt många år, men nu är forskare eniga om att växthuseffekten leder till mer kaotiska vädersituationer, till fler och hårdare stormar, översvämningar och torka. Växthuseffekten finns. Reformen om grön skatteväxling är en reform som moderaterna inte ens vill ha och som de dessutom blundar för. Men fortfarande, trots den reform som genomförs nu och som är en bra början, behöver det göras mer.

Transportkostnaderna är alldeles för låga. Det är lönsamt i dag att slakta gris i Danmark, att röka köttet i Frankrike, att skiva och paketera det i Tyskland för att sälja det som Tulip bacon i Sverige. Och det är lönsamt att transportkostnaderna är för låga. Vi har nu höjt dieselskatten med tio öre, men det är inte tillräckligt.

Miljöchefen på ett av Europas största transportbolag, Schenker BTL, anser att vi måste höja dieselskatten ännu mer för att få åkerinäringen att minska transporterna. Det säger man t.o.m. inom transportbranschen.

Är socialdemokraterna beredda att gå vidare och minska koldioxidutsläppen genom framtida höjningar av bensin- och dieselskatterna?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Anf. 54 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill erinra om att repliken ska riktas till Jan Bergqvist. Gunnar Hökmark är inte den som står i talarstolen just nu.

Anf. 55 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag fick frågan om den framtida miljön, för det är en av de stora ödesfrågorna. Det handlar om huruvida vi i dag är beredda att vidta sådana åtgärder att vi till kommande generationer kan överlämna ett gott och hållbart samhälle. Det är en stor utmaning. Det här är frågor som behandlats i samband med den gröna skatteväxlingen, men det är i ännu större utsträckning frågor som har tagits upp av utredningar som är klara. Det är Klimatkommittén, Kemikaliekommittén och Miljömålskommittén. De utredningsarbetena är färdiga, men det pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet.

Jag hoppas att det kommer att bli ett brett och starkt stöd i riksdagen för att sätta upp etappmål så att vi kan nå goda miljömål framöver och att vi då ska ha kunnat utveckla strategier för att se till framtidens intressen; våra barn, barnbarn och kommande generationer.

Anf. 56 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på om vi ska höja diesel- och bensinskatterna i framtiden.

Det jag tycker är lite synd – och där hoppas jag att Socialdemokraterna kommer att komma till skott – är att man inte satt ned foten när det gäller hur man ser på den framtida utvecklingen av den gröna skatteväxlingen. Det är oerhört viktigt med tydliga signaler till näringslivet; till transportbolagen, till producenterna av bilar och lastbilar osv.

Volvochefen gick ut och sade att vi behöver ökade bensinskatter. Det är en viktig signal för framtiden. Det har alltså t.o.m. Volvochefen sagt. Han säger att det är en svår men viktig uppgift för politiker att tydligt och visionärt ställa upp de här målen. Volvochefen tycker i dag att växthuseffekten är en av de största och viktigaste framtidsfrågorna.

Konsum i Norrköping brukade tidigare köpa in ägg från en lokal producent som fanns en och en halv kilometer från Norrköping. Bonden brukade köra in äggen dessa få kilometer, packa upp dem och ibland hämta trasiga ägg. Nu har man bestämt sig för att KF:s lagercentral i Västerås ska komma och hämta äggen och köra upp dem till Västerås där de förpackas. Sedan åker man med dem till Norrköping. Det blir en körsträcka på 68 mil för de här äggen. Innan dess var körsträckan tre kilometer.

Detta är lönsamt på grund av dieselskattens nivå. Men vi kan inte bara se på vad som händer i Sverige. Vi behöver höja diesel- och bensinskatterna i framtiden, men vi måste också se till vad som händer på EU-nivå. Här bromsar Sverige i dag. Socialdemokraterna säger tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet: Vi vill inte ha miniminivåer på miljöskatter på EU-nivå. Det är väldigt olyckligt. Här önskar vi en förändring av regeringens linje innan Nicemötet i december.

Anf. 57 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag är inte beredd att här ge svar på konkreta skattefrågor. Det kommer för övrigt en skattedebatt om en liten stund. Däremot

vill jag säga att vi i Socialdemokraterna är inställda på att det är fullt möjligt att driva utvecklingen så att vi får både fler jobb och bättre miljö. Det kan bli målkonflikter, men vi är beredda att arbeta för att lösa de konflikterna.

I den socialdemokratiska riksdagsgruppen har vi så sent som i går tillsatt en särskild arbetsgrupp som ska göra att vi ägnar ännu större intresse åt frågan om grön skatteväxling. Sedan kommer mycket snart förslag från regeringen om miljömålen och om uppföljning av Klimatkommitténs förslag. Jag hoppas att vi ska kunna få en bred enighet i riksdagen om att ta itu med de här frågorna på ett rejält sätt.

Anf. 58 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi är på väg in i ett nytt skede i svensk ekonomi och svensk politik. Efter den katastrofala inledningen av 1990-talet, med regeringen Bildt, krisregeringen Bildt, kan man karakterisera den politiska och ekonomiska utvecklingen så att det har handlat om tre olika faser.

Det handlade om att reda ut den ekonomiska härva som regeringen Bildt ställde till med. Jag har full förståelse för att Carl Bildt inte vill vara närvarande vid den här typen av debatter med tanke på det konto som belastar honom för framtiden. Det är ju så att budgetsaneringen, som inleddes efter valet 1994, är ett arbete som har pågått under hela 90-talet. Det är ett arbete som fortfarande pågår i våra kommuner och landsting som ett resultat av den katastrofala inledningen av 90-talet.

Nästa skede har varit arbetslöshetsbekämpning. Det är naturligtvis med stor stolthet som vi kan säga att vi i dag har nått ett av våra etappmål, det om 4 % arbetslöshet. Vi har halverat arbetslösheten. Vi har också halverat antalet personer i s.k. arbetsmarknadspolitiska program eller åtgärder. Det har ju redan framgått av debatten att Moderaterna, inte minst Lars Tobisson, sade att det var fullkomligt omöjligt att nå 4 % arbetslöshet. Det var lika omöjligt, det var väl det Gunnar Hökmark alluderade på i sin inledning, som att hela världen skulle ha böckling som sin favoritmat.

Jag förstår att Lars Tobisson inte har tid att delta i diskussionen i dag eftersom han väl nu åker runt och säljer, eller marknadsför, denna böckling världen över. Jag önskar honom all lycka och framgång i det arbetet, för det är en bra svensk exportartikel.

Då måste man byta fot, som Gunnar Hökmark också gör i dagens debatt. Man sade att det var omöjligt att nå 4-procentsmålet, och så inser man att vi har nått målet. Då säger han nu att det var ett alldeles för blygsamt mål. Det borde ha varit 3 %, 2 % eller 1 %. Det var helt enkelt ett alldeles för litet mål. Ja, man kan ständigt fly från verkligheten på det sättet, Gunnar Hökmark.

Nu handlar det om det tredje skedet. Vi har nått ett etappmål i fråga om arbetslösheten, men vi ska självfallet fortsätta att kämpa för att få ned arbetslösheten till ännu lägre nivåer och för att få upp sysselsättningen. Det tredje skedet handlar nu om att det finns utrymme för reformer åren framöver. Det är ett resultat av budgetsaneringen och av en enormt stark sysselsättningsutveckling.

Då är det viktigt att veta vad det är för värderingar som ska styra dessa reformer. Vad är det för välfärdssamhälle som vi vill utveckla? Jag

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

tycker att diskussionen här i dag har varit mycket belysande för hur skilda värderingar det finns mellan de politiska partierna om hur det framtida Sverige och den framtida välfärden ska se ut.

Vi socialdemokrater vill på det sätt som Jan Bergqvist beskrev ha ett samhälle som präglas av rättvisa och solidaritet. Rättvisan är nära förknippad med tillväxten. Utan en rejäl tillväxt, utan jobb, går det heller inte att skapa rättvisa. Och utan en rejäl insats för att bekämpa klassamhället kan vi heller inte nå det solidariska samhället. Det är naturligtvis det som måste vara vägledande för de reformer och det arbete som vi har framför oss de kommande åren för att åstadkomma ett gott samhälle som ska präglas av solidaritet mellan människor och av en rättvisepolitik som kan bekämpa klassklyftor.

Det är också viktigt med den ekonomiska framgång som vi har nu i Sverige att vi ser möjligheten att fortsätta ha denna framgång. När vi nu ligger på en mycket hög ekonomisk tillväxtnivå måste vi naturligtvis diskutera vad vi kan göra för att gå vidare och vidmakthålla de mycket positiva inslag vi har i svensk ekonomi.

Det finns en kombination i budgetpropositionen av olika insatser för att inte minst stärka vårt utbildningsväsende – forskning, teknik och näringspolitik. Vi har vidare arbetsmarknaden, som kan fungera ännu bättre via olika insatser. Det finns också mycket annat, inte minst i fråga om den regionala balansen. Det kan, tillsammans med olika strukturinsatser, vara nycklar för att vi också ska kunna ha en bra ekonomi under en avsevärd tid framöver.

Den allra viktigaste uppgiften tror jag framför allt är att återskapa framtidstron. Jag ser dagligen, tycker jag, exempel på hur inte minst barn och ungdomar känner mycket mer tillförsikt inför vårt samhälle och vår framtid än för bara några år sedan.

Det är därför som uppgiften är, inte minst i många kommuner som fortfarande har stora svårigheter, att försöka skapa denna tillförsikt genom att se till att vi skapar ett gott samhälle just för barn och ungdomar.

Flera talare har här tidigare redovisat de många reformer som vi genomför i form av höjningar av barnbidrag, maxtaxa, mer personal i barnomsorgen, pappamånad, 5 miljarder kronor mer till skolan under de närmaste åren, höjning av studiestöd och mycket annat som kan bidra till att skapa detta goda samhälle för våra barn och ungdomar i framtiden. De kan tillsammans också bidra till bättre förutsättningar för att vidmakthålla en tillväxt en bra tid framöver.

Det kom i går nya nationalräkenskaper. Där konstateras att med den förändring som numera räknas så har vi under de tre senaste åren haft en tillväxt som har varit ungefär 1 % bättre än vad vi tidigare har kunnat notera. Vi har under det första halvåret i år haft en tillväxt som är 4 % bättre än förra året.

Vi har en arbetslöshet som är nere på 4-procentsnivån. Vi har en sysselsättning som sedan den senaste mätningen har ökat med 3 %. Det finns nästa inga EU-länder som har haft en så kraftig sysselsättningsökning som Sverige har haft under senare tid.

Vi har tillsammans med Storbritannien den lägsta inflationen bland EU-länderna. Detta som var en omöjlighet. Det beskrevs både av borgerliga partier och av ekonomer för några år sedan att det inte gick att kombinera en så låg arbetslöshet som vi har, en låg inflation och en bra till-

växt. Det har vi lyckats med genom den ekonomiska politik som har drivits under de senaste åren.

Vi har ett gott orderläge för industrin. Vi har en snabb ökning av hushållens konsumtion med i storleksordningen 5 %. Vi har en bra lönsamhet i våra företag. Vi har en stigande konkurrenskraft i näringslivet. Vi har en stark export. Den har ökat med 12 % under det senaste året. Och vi har ett fantastiskt överskott i vår handelsbalans. Nu senast var det 140 miljarder kronor.

Det är en fullkomligt annan värld, Gunnar Hökmark och alla andra inom borgerligheten som var ansvariga för den katastrofala inledningen av 1990-talet, vi lever i i dag när det gäller ekonomi, politik och samhälle än den risiga inledningen på 90-talet. Då måste man ställa frågan: Ska vi tillbaka till inledningen av detta 90-tal igen, som det har varit rop på från borgerligheten i hela debatten?

Är det någon som i debatten har hört att Moderaterna ett ögonblick bryr sig om dem som är arbetsskadade och att de vill förbättra arbetsskadeförsäkringen nu när det finns tid för reformer? Är det en strukturreform som Moderaterna efterfrågar? Jag har inte hört det i debatten.

Har någon hört Moderaterna och Gunnar Hökmark säga ett ord om hur viktigt det är att knäcka långtidssjukskrivningarna och göra någonting åt dem? Har Moderaterna haft något som helst engagemang för de arbetshandikappade och hur vi ska få ut dem på arbetsmarknaden i ett gott konjunkturläge? Har Moderaterna haft någon som helst sympati för de långtidsarbetslösa eller haft någon enda idé utöver alla andra saker som regeringen nu genomför för de långtidsarbetslösa? Har Moderaterna på något enda vis tagit upp invandrarnas situation, invandrarnas arbetslöshet och vikten för invandrarna att få integration i det svenska samhället? Har Moderaterna på något vis oroat sig för de pensionärer som har behov av reella bostadsbidragshöjningar åren framöver? Har Moderaterna i hela sin samhällssyn försökt se de grupper som nu när det finns tid för reformer har störst anledning att vara först i kön och vara prioriterade av dem som jag har nämnt?

Jag har läst Moderaternas budgetalternativ, och jag tror att jag har läst det rätt, och Moderaterna vill slopa både förmögenhetsskatten och avkastningsskatten på aktier. Och det är väl mycket angelägnare, förstår jag, än de arbetslösa, de långtidssjukskrivna och de arbetsskadade? Dessutom vill Moderaterna finansiera denna slopade förmögenhetsskatt och avkastningsskatten på aktier genom att sänka biståndet med 5 miljarder kronor. De fattiga länderna ska betala att de förmögna i Sverige blir ännu mer förmögna. Dessutom vill Moderaterna minska bidragen till skola, vård och omsorg med 15 miljarder kronor. Och ni vill införa 75 % ersättning i trygghetssystemen och ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen. Det är moderat ideologi. De som har det svårast och sämst i samhället ska vara med och betala ännu bättre förmåner för dem som redan har det bra i vårt samhälle.

Mycket av diskussionen under de senaste åren har ju faktiskt handlat om våra kommuners och landstings roll. De är viktiga som en motor i hela vår välfärd och i hela vår ekonomi. Moderaterna föreslår alltså 15 miljarder kronor mindre till kommuner och landsting.

När regeringen nu föreslår en höjning med 2,3 miljarder kronor av statsbidragen till kommuner och landsting, då säger Moderaterna nej. När

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

regeringen föreslår att vi ska satsa 5 miljarder på skolan, säger Moderaterna nej. När regeringen föreslår att vi ska satsa 9 miljarder kronor på hälso- och sjukvården, då säger Moderaterna i stort sett nej till nästan hela förslaget. Och när regeringen nyligen fattade beslut om att ge 1,25 miljarder kronor till de kommuner och de landsting som har det allra svårast i Sverige just nu, då säger Moderaterna nej.

Jag undrar hur de moderata kommunal- och landstingspolitiker som sitter ute i landet känner sig och hur de känner ”stödet” från det moderata riksdagspartiet som ständigt bara försöker försvåra för de kommuner och landsting som har det svårast i Sverige just nu.

Jag läste en intressant intervju med ett moderat kommunalråd i LO-tidningen häromdagen. Han talade sig varm för valfrihet. Av någon anledning så har valfrihet inte varit uppe så mycket i dag i Hökmarks och andras inlägg. Kommunalrådet fick följande fråga: Om nu ni i Täby kommun, som det handlade om, inte kommer att ha ett enda kommunalt daghem efter årsskiftet nästa år, vad är det för valfrihet för invånarna i Täby kommun?

Då sade denne råde moderata politiker: Då får de väl söka sig på andra sidan kommungränsen, om de nödvändigtvis ska ha sitt barn på ett kommunalt dagis.

Jag tycker att det är ett utomordentligt uttryck för den råa moderata ideologin. Jag ska gärna upprepa hans intervjusvar gång på gång, därför att jag tror att det är detta som valrörelsen kommer att handla om åren framöver, att det finns en djup klyfta mellan moderaternas syn på samhället och socialdemokraternas syn på samhället. Vi vill ha ett samhälle där det är valfrihet för alla, inte bara valfrihet mellan privata alternativ.

Jag tycker att Karin Pilsäter hade en poäng i sitt anförande i dag. Hon sade att hon brukar bli anklagad för att vara en dysterkvist. Men hon sade att hon tycker att det är fördel Sverige just nu. Stockholm Open pågår ju denna vecka i Kungliga tennishallen, så jag tycker att hon har en poäng i att det är fördel Sverige just nu. Men jag tycker att Karin Pilsäter, i den här dysterkvistsrollen som hon brukar inta, i varje fall i denna debatt har blivit utkonkurrerad av herrarna Hökmark och Odell. De ligger långt före Karin Pilsäter i det avseendet just i dag. Det är alltså både fördel Karin Pilsäter och fördel Sverige just nu i den debatten.

Lena Ek glömde en sak som jag är lite förvånad över att hon inte tog upp. Centerpartiet och den socialdemokratiska regeringen har ju haft ett gott samarbete under den förra mandatperioden, bl.a. när vi fastställde 4-procentsmålet. Jag tycker att vi har skäl, Lena Ek, att gratulera varandra till att vi har nått 4-procentsmålet. Det har Lena Ek och hennes parti också del i liksom många andra på svensk arbetsmarknad och i svenskt samhällsarbete. Det är utomordentligt tillfredsställande att vi har nått detta 4-procentsmålet. Men sedan kände jag faktiskt igen Lena Ek. Jag kände igen att man är på väg in i en ny tid och en ny fas i svensk politik just nu. Sedan kom nämligen den långa raden, katalogen, av krav på reformer och nya utgifter från Lena Ek. Och då kände jag plötsligt igen Centerpartiet. Nu är Centerpartiet tillbaka till det gamla Centerpartiet som vill förbättra, bygga ut och ha mer offentliga utgifter. Då måste jag få ställa en fråga till Lena Ek. Varför ska detta centerparti då samarbeta med ett moderat samlingsparti som vill minska alla utgifter, ett centerparti som har rader av intressanta förslag – Lena Ek har påmint om

många av dem här i debatten – om att öka de offentliga utgifterna? Varför ska detta centerparti alliera sig med ett parti, Moderata samlingspartiet, som vill göra motsatsen? Det går helt enkelt inte ihop. Det är ett moderat samlingsparti som på sikt ska ta bort en tredjedel av statens skatteinkomster, ett moderat samlingsparti som vill ha ett systemskifte och ha ett helt annat samhälle än det som Centerpartiet har arbetat för under senare år.

Låt mig till sist få säga att i det nya samhälle, i den nya tid och den nya ekonomi som vi är på väg in i så är det väldigt viktigt att vi utnyttjar just denna fördel Sverige och att vi ser till att det är just värderingar om solidaritet och rättvisa som kommer att prägla politiken i Sverige åren framöver. Det är det bästa sättet att bekämpa att vi får tillbaka det klass-samhälle som finns i den moderata idévärlden.

Anf. 59 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Bosse Ringholm utser sig själv till domare i den här dys-terkvistkampen. Han har mycket goda chanser att själv vinna den.

På senare tid delar han in politiken i tre faser. Först skulle det vara att reda upp efter regeringen Bildt. Denna regering har inte enbart lyckats radera ekonomin och konjunkturen i Sverige, utan i Finland, Danmark, Tyskland och resten av industrivärlden som hamnade i ungefär samma situation som Sverige. Vi fick en värre situation på grund av att 80-talskrisen hanterades på ett så felaktigt sätt av tidigare socialdemokratiska regeringar.

Den andra fasen är arbetslösheten. Den har ni halverat. Det skulle vara intressant om finansministern berättade vilken siffra över öppen arbetslöshet som ni kommer att skicka in till EU och OECD. Om jag inte misstar mig är den 5,2 %. Är det inte så, att om man ska ta den statistik som man använder sig av är den 5,2 %?

Sedan säger Bosse Ringholm att den tredje fasen är utrymme för reformer. Då frågar jag: När kommer förslag som kan minska de problem som gör att Stockholmsregionen nu börjar sacka efter? När får vi konkreta reformer på detta område?

Fru talman! Slutligen handlar det om ert dråpslag mot låg- och medelinkomsttagare, mot familjer, pensionärer och ensamstående i tillväxt-regionerna, som vi senare ska rösta om. Det gäller fastighetsskatten och taxeringsvärdena. I veckans nummer av tidningen Villaägaren läste jag de fullständigt cyniska uttalanden som finansministern gör angående detta. Där säger han: Jag tycker att fastighetsskatten är en bra beskattningsform eftersom ingen kan komma undan. Alla måste betala.

På frågan om vad de pensionärer ska göra som nu tvingas gå från gård och grund säger han: Jag känner personer som när de haft svårt att klara kostnaderna och ändå vill leva kvar i huset lånat mer pengar.

Är detta finansministerns svar till de människor som nu hotas av att få lämna sina hem?

Anf. 60 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Först kan vi konstatera att vi inte tar ut någon ökad fastighetsskatt totalt sett för staten nästa år. Det är samma nivå på fastighetsskatten i kronor räknat nästa år som i år. Däremot sker det en omfördelning. Det intressanta är att även i t.ex. Stockholmsområdet kommer

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

merparten av hushållen att få en sänkt fastighetsskatt nästa år, eftersom merparten av hushållen i Stockholmsområdet finns i hyreshusen. Det finns vissa grupper i Stockholmsområdet som kommer att få kraftiga ökningar av sin fastighetsskatt. Vi jobbar bl.a. med den s.k. begränsningsregeln som förhoppningsvis kan klara ut en del av de här problemen.

Mats Odell nämnde hur Sverige har klarat sig jämfört med Finland och andra länder. Finland har en fantastisk tillväxt just nu. Den är t.o.m. högre än Sveriges. Men Finland har faktiskt inte lyckats knäcka arbetslösheten på det sätt som Sverige gjort. Sverige har haft en mycket medveten politisk linje att sätta arbetslösheten som första punkt. Det är kanske den stora skillnaden.

Mats Odell representerar ju en del av borgerligheten, men jag vet inte vilken del av borgerligheten han representerar. Nu vill han plötsligt ha mer offentliga utgifter. Det är kanske Lena Ek och Centern som är den falang han tillhör. I vanliga fall är han ju oftast en blåkopia av Moderata samlingspartiet och tycker att de i första hand ska få ett systemskifte till stånd.

Jag såg ett alldeles lysande inslag på Rapport för någon vecka sedan i samband med att de borgerliga partierna presenterade sin ekonomiska reservation. De ville göra gällande att de hade en gemensam uppfattning. På varenda fråga som reportern ställde till Mats Odell, Gunnar Hökmark, Lena Ek och andra fanns det en uppfattning som var ja och en som var nej. Det fanns ingen samstämmighet. Det fanns ingen samstämmighet om sjukförsäkringen, socialförsäkringen, värnskattnen, inkomstskatten eller bolagskatten. Det var samma gamla borgerliga splittring.

Anf. 61 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Finansministern lever kvar i det här genomsnittseländet. Det är genomsnittligt inget ökat uttag, säger han. Men tala nu om vad fastighetsskatten kommer att bli för de familjer som sitter och oroar sig och som räknar på detta! Ni har ju räknat fel på detta. När man nu börjar titta på hur det ser ut i verkligheten kan man se att dråpslaget är betydligt större än vad ni angav i budgetpropositionen. Det är alltså fråga om tusentals familjer som kommer att rökas ut ur sina hem. Sedan talar finansministern om att genomsnittligt är detta inga problem. Det är cyniskt. Finansministern talar om att de kan ta lån om de vill bo kvar.

Sedan tycker han att jag vill ha ökade offentliga utgifter. Detta beror möjligtvis på att finansministern inte har läst vårt budgetförslag. Vi har ett utgiftstak för nästa år som ligger under regeringens. Vi har gjort en annan fördelning. Vi satsar bl.a. 3 miljarder mer på att kommunsektorn ska kunna klara av sina kärnuppgifter, att vi ska kunna få en värdig vård och en skola där barn lär sig läsa och skriva, att det blir ordning i skolan och att rättssamhället kan återupprättas. Det har vi satsat på, Bosse Ringholm. Men vi har besparingar också. Om han läser majoritetens betänkande ska han se att vårt alternativ går ihop. Det finns några budgetredovisningskritiska punkter, men att alternativet går ihop sammantaget har inte ifrågasatts.

Slutligen frågar finansministern om vårt gemensamma alternativ. Låt mig konstatera att vi har gemensamma riktlinjer för hur politiken ska utvecklas framöver. Vi har fyra partier som går åt samma håll. Vi har lite

olika profil, men den dag som väljarna ger oss mandat kommer vi att sätta oss ned och förhandla fram ett regeringsprogram. Det har ni inte gjort med Vänstern och Miljöpartiet. Ni spretar åt olika håll i alla de stora och för landets framtid viktiga frågorna.

Anf. 62 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! När det gäller den sista punkten är det ju så, Mats Odell, att ni i finansutskottet hade chansen att skriva en gemensam borgerlig reservation till regeringens budgetförslag. När ni får frågan, bl.a. i TV:s Rapport, om ni vill ha två karensdagar i sjukförsäkringen säger Gunnar Hökmark ja entusiastiskt och Bo Könberg från Folkpartiet säger nej. Då frågar reportern: Vill ni ha en nivå på 75 % i socialförsäkringen? Ja, säger Hökmark från Moderaterna entusiastiskt. Nej, säger Mats Odell. Så ställs frågan: Ska man slopa värnskatten? Nej, säger Centerens Lena Ek. Ja, visst ska man göra det, säger Mats Odell. Så ställs frågan: Ska man slopa den statliga inkomstskatten? Nej, säger Centerens Lena Ek. Ja, säger Hökmark. Till sist får man frågan: Ska vi ha högre bolagsskatt? Nej, säger Folkpartiets Bo Könberg. Ja, säger Mats Odell.

Det var många ja och många nej, och det var mycket enighet i alla svaren. Det var ett samlat enigt alternativ till regeringens budgetproposition.

Med det gamla systemet skulle fastighetsskatten ha ökat med 10 miljarder kronor nästa år om vi inte hade gjort någon förändring i systemet, Mats Odell. Därför föreslår regeringen sänkta fastighetsskatter både för småhus och för hyreshus. Det innebär att de allra flesta som bor i hyreshus kommer att få skattesänkningar på sina fastigheter och ungefär hälften av småhusägarna kommer att få sänkta och den andra halvan kommer att få höjda fastighetsskatter.

Jag är helt övertygad om att det, både via begränsningsregeln och på annat sätt, går att hitta metoder som gör att vi kan komma åt en del av de svårigheter som finns kring fastighetsskatten.

Anf. 63 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det här med att jag skulle vara en dysterkvist är nog någonting som bara lever bland manusförfattarna på Finansdepartementet. Det har inte stämt i någon av de debatter vi har deltagit i. Jag visste att det var en fördel att använda en sportterm. Då vaknade finansministern till och ändrade i sitt manus. Det är alltid roligt när man kan glädja folk genom att tala om saker som intresserar dem.

Nu tänkte jag tala om en sak som intresserar mig och Folkpartiet väldigt mycket. Det gäller skolan. Om vi pratar om långsiktiga strukturreformer och inte bara om hur man hanterar konjunkturen, är ju skolan och elevernas undervisning för framtiden alldeles avgörande.

Vi vet att vi står inför ett jätteproblem med lärarförsörjningen. Det är ett stort problem redan i dag. Med de stora pensionsavgångarna kommer det att bli ett jätteproblem. Då tycker vi att det är ett jätteproblem att ni och era kompisar är så otroligt motsträviga som arbetsgivare för att se till att lärarna kan få bättre betalt och bättre arbetsvillkor. Men här i riksdagen kunde vi åtminstone göra så att vi bestämde att man fick använda extrapengarna till skolan för att betala befintliga lärare för att stanna kvar.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

*Utgiffrsamarvæth
beräkningav
statssinkosterna, mm.*

*Prunkerna 11-88 och
111-117*

Jag skulle vilja be Bosse Ringholm förklara varför han tycker att man bara kan använda extrapengarna till att ta dit fler andra vuxna, elevassistenten osv. men inte till det som är det allra viktigaste, nämligen lärarna till barnen.

Jag skulle vilja upprepa den fråga om fastighetsskatten som jag ställde i går men aldrig fick något svar på. Vi i Folkpartiet vill ha frysta taxeringsvärden tills vi kan få ett vettigt system, men det vill inte ni. Ytterligare ett problem är nu att taxeringsvärdena kommer att bli ännu mycket högre än vad de beräknades bli när ni gjorde budgeten. Det kommer att betyda att fastighetsskatteuttaget kommer att bli högre än vad som redovisas i budgeten. Jag skulle vilja veta om finansministern kan tänka sig att nu, mot den bakgrunden, göra någonting åt det så att helt vanliga barnfamiljer kan ha råd att både bo kvar i sina radhus och också få någon liten hacka över till något annat än boendekostnaderna.

Anf. 64 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Vem skulle tjäna på att man i dagsläget frös taxeringsvärdena? Vilken grupp skulle ha den största nyttan av att man fortsätter att frysa taxeringsvärdena? Självfallet den grupp som har den snabbaste utvecklingen på priserna på sina fastigheter. Den grupp som har villor med en snabb taxeringsvärdesutveckling skulle vara den stora vinnaren om vi fortsätter att frysa ytterligare något år. Via det förslag som vi har lagt fram, där halva Sverige på småhussidan och definitivt en stor majoritet av dem i hyreshusen får sänkta fastighetsskatter tror jag att vi bidrar inte minst till att skapa lite jämnare förutsättningar regionalpolitiskt på många håll i vårt land till mer rimliga kostnader. Det kan inte vara rimligt att fortsätta att sticka huvudet i sanden och säga att vi inte bryr oss om den väldigt snabba prisutveckling som sker exempelvis på fastigheter i Stockholmsområdet. Det är bra om vi på olika sätt kan bromsa upp den prisutvecklingen, för den är inte sund. Den kommer inte att ge folk möjligheter att få tillgång till bra bostäder i framtiden i Stockholmsområdet just därför att de borgerligt styrda, framför allt moderatstyrda, kommunerna i Stockholmsområdet ständigt vägrar att bygga bostäder. Det största hindret för en bra boendesituation i Stockholm är att borgerligt styrda, moderatstyrda, kommuner inte bygger några bostäder i Stockholmsområdet.

Så skolan, Karin Pilsäter. Folkpartiets stora bekymmer är att när Socialdemokraterna och regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslår 5 miljarder mer till skolan de närmaste åren lyckas ni inte samla borgerligheten att stödja ett sådant förslag. Det innebär att ni på borgerligt håll inte har några pengar vare sig för lärarlöner eller för att anställa nya lärare, eftersom ni säger nej till ett samlat borgerligt förslag.

Till sist kan jag trösta Karin Pilsäter med att jag tycker att i kampen om dysterkvistiteln i dag är det Odell och Högmark som tar hem priset.

Anf. 65 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Tyvärr gjorde finansministern så att han upprepade inlägget från i går, riktat mot Moderaterna. Jag är hjärtligt trött på era sandlådedebatter om vem som inte bygger bostäder var. I stort sett är det ingen som bygger några flerbostadshus i Stockholm, så det kan vi lägga åt sidan.

Jag ställde en fråga i dag igen. Nu när taxeringsvärdena kommer att bli mycket högre än vad det såg ut när ni gjorde budgeten, kan ni då tänka er att omvärdera er inställning? Det är klart att man inte evigt kan ha ett sådant här system, men det kommer inget förslag till reformerad fastighetsbeskattning. Därför tycker vi att det är rimligt att man fryser tills man får ett nytt system med ett väsentligt lägre uttag av skatt som folk har råd med.

Vad ni tänker göra i stället är att införa någon sorts konstig begränsningsregel som innebär att man inför nya marginaleffekter och tröskeleffekter för låginkomsttagare, i stället för att göra någonting åt själva grundproblemet, nämligen att skatten är alldeles för hög.

Det vore bra om finansministern kunde svara på det.

Sedan är det alltid det här att börja blanda in alla möjliga andra. Jag ställde frågan: Varför kan man inte få använda de extrapengarna i skolan till det som är allra viktigast, nämligen att se till att få behålla de lärare man har och kunna locka fler att bli lärare? Det vore mycket bättre om ni i regeringen engagerade er mer i det och möjligen också kom överens med era kompisar. Om de borgerliga inte är överens om något som vi ännu inte har förhandlat om men där vi har en gemensam inriktning, är ni ständigt överens om det som ni redan har kommit överens om. Det kan man se inför öppen ridå. Det behöver inga journalister ställa frågor om, utan den teatern kör ni fram själva alldeles frivilligt, hur oeniga ni än är om det budgetförslag som ni redan har lagt fram.

Jag tycker att det vore bättre om vi kunde få ett besked från finansministern: Vad tänker ni göra för att man ska kunna se till att behålla lärarna i skolan, och hur tänker ni komma överens med era kompisar i LO och Vänstern om att man faktiskt måste satsa på lärarna, höja lärarnas status, höja attraktiviteten i läraryrket så att vi kan lägga en god grund för framtida utbildning åt våra barn?

Anf. 66 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Det tycks ha gått Karin Pilsäter fullständigt förbi att under det 90-tal som vi har genomgått har lärartätheten på sina håll minskat i ungdomsskolan. Det är något som jag tror alla föräldrar, barn och ungdomar självfallet vill göra någonting åt. Jag tycker att det vore oerhört märkligt om Folkpartiet inte skulle vilja göra någonting åt detta, att Folkpartiet skulle negligera att denna personaltätetsminskning som skett inte är ett samhällsproblem som borde åtgärdas.

När regeringen i budgetpropositionen ger kommunerna en möjlighet att de närmaste åren återta lärare, skolpsykologer, kuratorer och annan elevvårdande personal som behöver anställas i skolan, startar Folkpartiet i stället en lönepolitisk diskussion, som ju ska skötas av arbetsmarknadens parter och inte från riksdagen. Det påpekande jag vill göra är att diskussionen faktiskt även ur Folkpartiets utgångspunkt är ganska irrelevant så länge det inte finns någon som helst enighet bland de fyra borgerliga partierna om att vi ens bör ha dessa 5 miljarder kronor till skolan. Jag tycker att det är tråkigt att de borgerliga partierna inte tycker att det är ett bra initiativ att förse kommunerna med 5 miljarder kronor de närmaste åren för att förstärka skolan och ge den möjligheter att återta en del av det som förlorades under 90-talet.

Får jag säga till Karin Pilsäter om bostadsbyggandet i Stockholmsregionen, när hon säger att jag använder samma argument som jag använde i går, att det tyvärr är lika illa i dag som i går. Det byggs inga bostäder i Stockholmsområdet. Stockholms stad, Lidingö, Täby, Danderyd och alla andra moderatstyrda kommuner, påhejade av Folkpartiet, bygger inga bostäder. Det är den stora faran för ungdomen i regionen att om de inte får till stånd ett politiskt regimskifte i många kommuner i nästa val kommer det att bli en fruktansvärt svår bostadssituation åren framöver för alla ungdomar i Stockholmsområdet. Det har Folkpartiet och Moderaterna ansvaret för.

Anf. 67 GUNNAR HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Finansministern verkar vilja använda den ekonomisk-politiska debatten till att skoja lite grann om vem som är dysterkvist hit och dit i stället för att seriöst diskutera i en ekonomisk debatt. Jag håller i och för sig med om att det inte finns någon bättre bedömare av dysterkvistar än Bosse Ringholm.

Jag skulle faktiskt vilja ge en komplimang. Jag vill påstå att Bosse Ringholm är en finansminister som alltid säger något nytt och spännande. Det är inte förutsägbart vad som kommer. Vi märker hela tiden att finansministern har lyssnat till debatten och svarar på de frågor som finns. Han går också in på djupet i en seriös ekonomisk debatt, inga slogan- eller slabangformuleringar där, utan han tar varje invändning på sakligt allvar. En spännande och vital debatt kan därmed föras.

Efter det vill jag också ge honom en komplimang för att han också är återanvändningens mästare. Möjligtvis är det Miljöpartiet som har lett till att det inte finns någon formulering från en tidigare riksdagsdebatt som inte blir använd på nytt, men det för inte debatten ett steg framåt. Tvärtom ägnar sig Bosse Ringholm åt att – och nu talar jag allvar – faktiskt direkt sänka sig själv och sitt ämbete till att förvränga och felaktigt säga vad andra har fört fram.

Jag ska ta två exempel.

I Stockholmsområdet planeras det för närmare 60 000 nya bostäder. Det är det ena exemplet.

Det andra är att vi moderater föreslår mer pengar till skolan, inte mindre. Det är det andra exemplet. På motsvarande sätt använder Bosse Ringholm sanningen inom andra områden.

Nu vill jag ställa en fråga till Bosse Ringholm om arbetslösheten. Han påstod nämligen att ingen har talat om arbetslösheten här i dag. Hur många människor i Sverige, hur stor procentandel, är arbetslösa i Sverige? SCB anger 16,1 %. Hur många anser Bosse Ringholm är arbetslösa?

Anf. 68 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Den här debatten är ett utmärkt tillfälle för deltagarna att inte bara recensera varandra utan också och framför allt att föra en ideologisk diskussion om hur samhället ska se ut i framtiden. Jag skulle gärna vilja att Gunnar Hökmark återvända lite till politiken och ideologin och inte uppehåller sig vid statistiken, som för dagen tycks vara hans huvudämne.

Jag vill ställa en fråga om valfriheten i samhället. Låt mig peka på den närliggande Täby kommun, där det moderata kommunalrådet säger: Man får väl välja att gå till en annan kommun, om man vill ha sitt barn på ett kommunalt dagis. Valfriheten ska alltså begränsas till olika privata alternativ. Det är enligt min uppfattning en oerhört begränsad valfrihet.

Vad blir det för värn om de svaga i samhället om man som moderaterna konsekvent säger nej till alla de förstärkningar som regeringen föreslår för att kommuner och landsting ska kunna slå vakt om skolan, sjukvården, barnomsorgen, äldreomsorgen och pensionärernas standard? Moderaterna säger konsekvent nej till de pengar som vi nu vill satsa exempelvis på de kommuner och de landsting som har det allra svårast i landet. Vad ger det för välfärdssamhälle?

Hur minskar man klassklyftorna om man inte ens vill åstadkomma en chans för dem som har det allra svårast, oavsett om det gäller fattiga kommuner eller fattiga landsting eller enskilda människor, pensionärer, barnfamiljer och andra, som behöver förstärka sin ekonomi? Moderaterna har den mycket cyniska inställningen att alla dessa får klara sig på egen hand. De ska inte ha samhällets hjälp utan får klara sig på något annat sätt.

Vi ser från socialdemokratiskt håll samhällets resurser och politik som en möjlighet att minska klassklyftorna. Vi vill inte bara, som Gunnar Hökmark för dagen tycks vara intresserad av, i statistiken konstatera hur stora klassklyftorna är.

Anf. 69 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Jag tror att hela kammaren märkte att vi har en finansminister som inte vill och inte kan svara på de frågor som är uppe till debatt. Det är egentligen rätt sensationellt att finansministern här i dag när vi har en finanspolitisk debatt vägrar att ge en bild av hur han anser att arbetslösheten är i det svenska samhället.

För någon vecka sedan triumferade han och åt tårta med anledning av att arbetslösheten kommit ned i 4 %. Men sedan har man blivit slagen på fingrarna. Det var en reklamluff, och arbetslösheten är större än så. Den är 16,1 %, om man räknar in de arbetslösa som är i åtgärder, latent arbetssökande och undersysselsatta. På detta sätt redovisar SCB arbetslösheten, men det vill finansministern inte gå in på, för då ägnar man sig åt statistik. I stället vill han diskutera hur man bekämpar klassklyftor.

Bosse Ringholm! Avståndet mellan människor i det svenska samhället ökar just nu. Vi har en nyfattigdom och en växande segregation just på grund av en arbetslöshet som ni inte ens vill räkna på. Eftersom ni inte vill räkna på arbetslösheten för ni inte heller någon politik för att åtgärda den. Den stora bristen är att ni inte har utnyttjat högkonjunkturen till att driva en utbudspolitik som får in fler människor på arbetsmarknaden och som ger fler människor försörjning och en identitet i det svenska samhället.

Kära kolleger och fru talman! Det som jag nu har sagt kommer Bosse Ringholm inte att svara på. Han har en färdigskriven lapp från förra årets budgetdebatt som innehåller den replik som han nu kommer att föra fram, och den är inte spännande för den ekonomisk-politiska debatten i Sverige.

Anf. 70 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Den här debatten handlar liksom förra årets debatt faktiskt om värderingarna bakom den ekonomiska politiken. Gunnar Hökmark talar inte om värderingar. När jag talar om solidaritet och rättvisa vill Gunnar Hökmark självfallet inte visa upp sina värderingar, som handlar om egoism och klara-dig-självmoralitet. Det är fråga om ett motsatspar.

Jag tror att få människor i vårt land vill ha ett samhälle som utvecklas efter de linjer som Gunnar Hökmark tycker är viktiga, nämligen att var och en får klara sig själv. Han behöver inte ens försöka attackera de klasskillnader som växer på många håll, inte minst i moderat styrda kommuner, där man inskränker valfriheten rätt ordentligt.

Frågan om vilken arbetslöshet vi har i Sverige har ju besvarats tio gånger i debatten. Gunnar Hökmark har uppenbarligen varit någon annanstans under förmiddagen, när vi har konstaterat att vi har nått 4 % som ett delmål för den öppna arbetslösheten. Vi vill pressa ned arbetslösheten ytterligare. Vi vill se till att de deltidsarbetslösa får jobb i fortsättningen, och vi vill se till att fler människor kan komma in på arbetsmarknaden.

Ett utmärkt sätt är att stödja förslaget om maxtaxan. Det är en väg att riva ned de hinder som kan finnas för att få fler människor som i dag står utanför arbetsmarknaden att komma in i arbetskraften. Vi vill via regionalpolitiken hjälpa dem som på olika håll i vårt land har svårt att få arbete. Allt detta handlar ytterst, Gunnar Hökmark, om att använda samhällets instrument och medel för att skapa ett jämnare och tryggare framtida Sverige, som barn och ungdomar känner sig välkomna i. Det är inte att förakta politiken som arbetsinstrument på det sätt som moderaterna gör.

Anf. 71 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag yrkar allra först för fullständighetens skull bifall också till reservation nr 14.

Så över till den fråga om 4-procentsmålet som finansministern ställde i sitt anförande. Jag är uppriktigt glad över alla de människor som har fått arbete. Det slår an en sträng i själen på mig som centerpartist, eftersom jag trots att jag bara är 42 kommer ihåg när Thorbjörn Fälldin talade om 400 000 nya jobb och blev hånad för det.

Men jag kan ärligt talat inte acceptera att man i de här siffrorna inte redovisar den andra halvan, nämligen de människor som finns i åtgärder av olika slag. Läger man ihop den första halvan, som är jättebra, med den andra halvan, som inte alls är bra, blir det totalt en väldigt hög nivå, särskilt för den händelse att vi om 12–18 månader går in i en lågkonjunktur, som väldigt många tror. Då blir det jättebekymmer.

Jag vill också svara på en annan fråga. Vi befinner oss i en fas liknande den när Gunnar Hedlund en gång tog upp en ideologisk debatt i Centerpartiet om ett socialt borgerligt eller progressivt borgerligt parti. Varför det? Jo, den tiden präglades av centralism, misslyckad regionalpolitik och en kollektivism där system sattes före människan. Det är tyvärr precis den inriktning som regeringspolitiken har fått under de senaste två åren. Det är anledningen till att vi har en gemensam första reservation tillsammans med de andra oppositionspartierna.

Slutligen skulle jag vilja räkna upp några saker som vi har diskuterat under förmiddagen. Det är ett faktum att nästan en tredjedel av pension-

ärerna över 75 år lever under socialbidragsnivån och att föräldrapenningens grundnivå för unga föräldrar inte har ändrats sedan 1987. Dessas ersättning är 60 kr per dag. Vi föreslår 200 kr, som vi tycker är mera rimligt. Det nya studiemedelssystemets återbetalningsregler snedvrider i förhållande till inkomsten och missgynnar dem som har en låg inkomst. Också skattesänkningarna missgynnar dem som har låg inkomst. Vi har en tydlig och grov lönediskriminering på arbetsmarknaden.

Den fråga som detta leder mig att ställa till finansministern är: Är finansministern feminist?

Anf. 72 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Den fråga som Lena Ek oftast har återkommit till i dag gäller de 60 kronorna i föräldraförsäkringen. Hon har gång på gång sagt att beloppet har varit detsamma sedan 1987. Jag har förgäves funderat över vad som hände medan Lena Eks parti satt i regeringsställning mellan 1991 och 1994. Var det möjligtvis så att beloppet höjdes från 60 kr men sedan sänktes igen? Jag kan dock inte erinra mig att det under den perioden gjordes någonting åt ersättningen om 60 kr, men det är möjligt att jag minns fel och att det ändå skedde något stordåd i början på 90-talet i den allmänna ekonomiska kris och förvirring som rådde under regeringen Bildt.

Lena Ek! Thorbjörn Fälldin hade en gång som statsminister en ambition att skapa 400 000 nya jobb. Det blev inte så mycket bevänt med det där. Jag ska inte belasta Thorbjörn Fälldin med att en av hans efterträdare, Carl Bildt, åstadkom minus 500 000 jobb. Det var ungefär motsatsen, men han lyckades i varje fall med sin ambition – om det nu var hans ambition att knäcka arbetsmarknaden på det sätt som han gjorde.

Lena Ek! Centerpartiets politik presenteras i dag på många områden så att ni på många områden vill gå vidare och använda den offentliga sektorn som en möjlighet att utjämna skillnader och stärka svaga grupper. Jag är förvånad över att ni då vänder er till Moderata samlingspartiet, som har en helt annan syn i grundläggande frågor.

Lena Ek säger till sist att de borgerliga har en gemensam reservation. Den är gemensam, men innehållet är inte särskilt gemensamt. När Moderata samlingspartiet vill slopa värnskatten säger Lena Ek och Centerpartiet nej. När Moderata samlingspartiet vill ta bort den statliga skatten säger Lena Ek och Centern nej. När Mats Odell vill höja bolagsskatten säger Lena Ek och Centern nej. Det är två skilda samhällssyner. Jag förstår inte riktigt varför Lena Ek hör hemma med de herrarna.

Anf. 73 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag räknade upp några områden där fördelningspolitiken är ytterst sned, där solidariteten inte finns och där det särskilt drabbar kvinnor. Jag avslutade med att fråga finansministern om han är feminist. I så fall skulle han se de strukturerna och vilja ändra på dem.

Vi har diskuterat solidaritet och vanliga människors situation tidigare i dag. Hur känner finansministern inför det faktum att en tredjedel av landets pensionärer över 75 år lever under socialbidragsnormen? Vi går nu mot en pensionärsboom, med trevliga och bekymmersamma aspekter. Det föds alldeles för få barn i Sverige. I det läget får unga föräldrar signalen att de ska leva på 60 kr om dagen, 1 800 kr i månaden. Det är

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

också under socialbidragsnormen. Hur känner finansministern inför deras livssituation?

Anf. 74 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Lena Ek har gång på gång demonstrerat att hon vill bygga ut välfärdssamhället på olika sätt. Hon har önskemål om ökat statligt engagemang och ökade statliga utgifter. Jag har sagt förut, och jag upprepar det gärna, att jag känner igen det gamla Centerpartiet som ett parti som vill bidra till minskade klyftor och minskade orättvisor.

Det finns skäl att diskutera om man kan göra ännu mer för de äldre, de sämst ställda pensionärerna. Flera år i rad har vi höjt bostadsbidragen för dem. Vi kan fortsätta att både sänka skatt och höja bostadsbidrag för pensionärerna i framtiden också. Vi kan göra mycket för barn och ungdomar. Vi gör de närmaste åren en satsning på 10–15 miljarder kronor på våra barn och ungdomar inför framtiden – på maxtaxa, barnbidrag, skolan och mycket annat. Det finns många beröringspunkter. Centern skulle egentligen kunna ta upp de förslag som finns i det socialdemokratiska budgetförslaget.

Lena Ek har väldigt pläderat för ökade offentliga utgifter. Jag får det inte att gå ihop när hon försöker ge sken av att hon kan samarbeta med ett moderat samlingsparti som inte vill öka utan minska de offentliga utgifterna. Moderata samlingspartiet vill få till stånd ett systemskifte som minskar solidariteten, som spränger den. Det är raka motsatsen.

Om Centerpartiet vill ha en utbyggd välfärd ska man inte söka samarbete med ett parti som i början på 1990-talet lyckades rasera välfärden och uppenbarligen vill fortsätta på 2000-talet att minska solidariteten och öka klasskillnaderna.

Anf. 75 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det är positivt att höra att finansministern delar Vänsterpartiets syn att det är viktigt att prioritera åtgärder som minskar klass- och könsskillnaderna i välfärden. De behoven är viktigast att tillgodose av både solidaritets- och rättviseskäl.

Jag vill också passa på att återgälda Jan Bergqvists tack för det konstruktiva samarbetet i finansutskottet mellan de tre partierna.

Jag vill rikta en fråga till finansministern. Inför folkomröstningen om EMU föreslår vi att man tillsätter en parlamentarisk kommitté som bevakar att det blir en allsidig och saklig information från myndigheterna men också att det blir en rättvis fördelning av medlen mellan ja- och nejsidan. Hur ser finansministern på det?

Dessutom har vi riktat kritik mot EU:s eurokampanj, som är påtagligt ensidig. Vi tycker att det svenska deltagandet bör avbrytas. Hur ser finansministern på det?

Anf. 76 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Regeringen har nyligen tillsatt en kommitté som ska se på förutsättningar och villkor för ett eventuellt svenskt framtida deltagande i den europeiska valutaunionen. Det är ett arbete som kommer att pågå under något års tid. När det arbetet redovisas kommer vi att föra en fortsatt diskussion. Alla partier är överens om att själva ställningstagandet i EMU-frågan ska ske via en folkomröstning. Då finns det skäl att

diskutera på vilket sätt vi kan hantera opinionsbildningen, fördela resurser och skapa grundval för en bra information och debatt. Många människor upplever dessa frågor som ganska komplicerade ekonomiska frågor. Jag utgår från att vi på samma sätt som tidigare kan hitta en samsyn mellan de politiska partierna om hur man hanterar sådana förberedelser.

Anf. 77 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte något svar från finansministern på min fråga om EU:s eurokampanj. Med anledning av det vill jag yrka bifall till vår reservation nr 3.

Anf. 78 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Fru talman! Siv Holma talar om EU:s eurokampanj. Regeringen har lämnat information till både allmänhet och företagare om de förberedelser som görs inför den 1 januari 2002, när eurosyste­met träder i kraft. Jag vet inte om det är det eller någonting annat som Siv Holma syftar på. Det är en oomtvistad och allsidig information som lämnas till hushåll och företag. Den uppfattas inte av någon som en propagandistisk del av EMU-diskussionen utan mer som ett sakligt underlag för de företag som i framtiden kommer att möta euro på sina fakturor och i sina kundrelationer.

Anf. 79 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag vet inte hur många här i kammaren som har hört talas om Bo Bexander. Han är en sjukpensionerad fiskare. Hans far var fiskare. Hans farfar var fiskare. Och hans farfars far var fiskare. 1948 byggde Bos far ett litet hus. I det huset lever Bo Bexander fortfarande. Men han lever på existensminimum. Det har fastighetsskatten sett till.

Hade det inte varit för att hans vänner och bekanta hjälper till att betala fastighetsskatten skulle Bo Bexander ha fått lämna sitt hem för länge sedan. Man kan inte leva på utsikten, och det går inte att betala skatt med den heller, säger Bo och fortsätter: Man lever med en ständig oros­känsla i magen, och det är inte kul.

Jag förstår att Bo är orolig över att behöva gå ifrån sitt barndomshem som hans far byggde, på grund av den socialdemokratiska skattebomb som snart briserar över våra bostäder. När man nu höjer taxeringsvärdena kommer många plånböcker att tömmas på grund av de ökade skatterna på fastigheter, trots att det enda man har gjort är att vilja bo kvar i sitt eget hus. Men det tar inte socialdemokraterna någon hänsyn till.

Bo Bexander är ett av många exempel på att den enskilde blir illa klämd i dagens Sverige. År efter år har den svenska staten rullat ut sin makt på den enskildes bekostnad. Lagarna blir fler, reglerna likaså. Statens, kommunernas och landstingens utgifter ökar stadigt, och med dem skatterna. Den enskildes makt över sitt eget liv, sin framtid och sin vardag minskar i takt med att staten tar för sig. Vi får allt mindre frihet, allt mindre ansvar, allt mindre egenmakt.

Det är egentligen först under det senaste decenniet som verkligheten har börjat komma i kapp den stora statens försvarare. Högskattestatens problem har blivit bitter verklighet för de många arbetslösa, för de familjer som inte får ekonomin efter skatt att gå ihop av egen kraft, för dem

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

som i dagarna försöker fundera ut hur de ska få råd med skatten på boendet.

Fru talman! Vi moderater har konsekvent förespråkat andra lösningar. Vi tar vår avstamp i idén om den enskildes rätt till frihet och makt över sitt eget liv. Men den stora starka staten har inte bara drabbat den enskildes frihet. Den medför också negativa effekter på arbete, ägande, sparande, företagsamhet och därmed Sveriges långsiktiga ekonomiska utveckling.

Det handlar om företag som väljer att flytta produktion, forskning och ledningsfunktion från Sverige. Det handlar om ökad otrygghet bland landets familjer huruvida pengarna ska räcka till när skatten är betald. Det handlar om en svart sektor som breder ut sig.

För att den enskilde ska kunna förverkliga sina egna drömmar och idéer och för att vårt samhälle ska kunna utvecklas på bästa sätt är det några principer som jag hoppas att alla i den här riksdagen är villiga att ställa upp på.

- Det ska löna sig att arbeta, och man ska kunna leva på sin lön. Denna tes har vi moderater uttalat tidigare. Men den förtjänar uppenbarligen att upprepas, eftersom alla ännu inte förefaller att ställa upp på den.
- Det är viktigt att människor ges möjlighet att ta ansvar för sig själva och för sina nära och kära.
- Det är också viktigt att vi har en stark ekonomi med framgångsrika företag som kan ge jobb och tillväxt.
- Det ska löna sig att utbilda sig och vara duktig på det man gör.
- Människor ska uppmuntras att ta risker och våga investera i egna och andras idéer.
- Kanske viktigast av allt är att vi har ett samhälle som uppmuntrar den enskilde att givet sina egna förutsättningar försöka förverkliga sina egna drömmar och idéer.

Vi vill därför se en politik som handlar om att ge verktyg, inte pekpinnar, och erbjuder alla en valfrihet i det gemensamma och låter människor behålla större delen av resultatet av det egna arbetet och de egna ansträngningarna.

Fru talman! Jag gör den enkla bedömningen att dessa principer ställer krav på sänkta skatter. Framför allt vill vi rikta in oss på de områden där vi tror att lägre skatter i ett samhällsekonomiskt perspektiv skulle vara särskilt nyttiga och välkomna för såväl den enskilde som för oss alla.

Vårt främsta krav är en omfattande långsiktig inkomstskattereform där det är de små inkomsterna vi vill värna. Det är alltid de med de mindre medlen som drabbas hårdast av klåfingriga politiker med ambitioner att lägga sig i andra människors liv.

Vi föreslår därför en kombination med tre generella moment.

- Ett höjt grundavdrag till 50 000 kr för alla. Det ska uppnås senast år 2010. Under den treårsperiod som budgeten omfattar höjs det till maximalt 36 000 kr för de flesta.

- Ett förvärvsavdrag mot kommunalskatten på minst 15 % av förvärvsinkomsterna införs. Under budgetperioden når vi upp till 10 %, dvs. att 90 % av en förvärvsinkomst blir skattepliktig.
- Vi vill också ta bort den statliga inkomstskatten. Under budgetperioden höjer vi därför gränsen för uttaget av statlig skatt till den där egenavgifterna slutar, avskaffar värnskatten och sänker skattesatsen till 15 %.

Vår målsättning är att på sikt helt avskaffa den statliga inkomstskatten. Det gör vi av flera skäl.

- Om man avskaffar den statliga inkomstskatten kommer det att löna sig bättre att utbilda sig, att förbättra sin egen inkomst genom att byta jobb eller blir bättre på det man gör. Det är en bra princip.
- Om den statliga inkomstskatten avskaffas kommer alla att betala samma procentandel av sin inkomst till skatt, samtidigt som de som tjänar mest också betalar mest i kronor och ören. Det är ett bra system.
- Vi får dessutom ett enklare skattesystem. Behovet av särskilda regler för fåmansföretag minskar. Problemen med beskattningen av persnaloptioner, som drabbar många anställda i nya och snabbväxande företag, minskar. Behovet av en särskild expertskatt för utländska experter – som vi ska debattera här i kammaren om 14 dagar – minskar. Vårt samhälle skulle bli en attraktivare plats för företag och människor att verka i till gagn för oss alla. Det skulle dessutom öka arbetsutbudet kraftigt, vilket är väldigt viktigt i den situation som ekonomin befinner sig i just nu.

Vi vill genomföra denna reform steg för steg med en kombination av höjda grundavdrag och sänkt statlig inkomstskatt. Därigenom förbättrar vi möjligheterna för den enskilde att leva på sin lön.

Vi moderater vill även, i motsats till dagens riksdagsmajoritet, se sänkta kommunalskatter. Många kommuner har till följd av statliga pålagor och ett orättvist utjämnningssystem svårt att ge människor makten åter. Tvärtom kommer i många kommuner de skattesänkningar som riksdagen trots allt föreslår att ätas upp av höjda kommunal- och landstingsskatter.

Fru talman! Ett annat stort bekymmer i dagens Sverige är fastighets-skatten, som jag inledde med att tala om. Denna djupt orättvisa skatt drabbar tusentals svenskar vars enda önskan är att bo i det egna hemmet. Hyresgästerna drabbas, och villaägarna drabbas. Likaså de som bor i bostadsrätt.

Vissa drabbas dessutom hårdare än andra. Det gäller framför allt de pensionärer som bor i villa och som har lyckats betala av på sina lån. Dessa riskerar nu höjd skatt, precis som den pensionerade lägstadielärarinnan Inga Möller i Nacka, som i dagarna tvingas fyllnadsbetala 29 000 kr, eftersom hon har valt att bo kvar i huset även efter det att maken har gått bort. Andra, som Bo Bexander, får i och för sig sänkt fastighetsskatt, men får också höjd förmögenhetsskatt på samma hus.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Det i dag främsta argumentet för fastighetsskattens förespråkare verkar vara att det är en svårflyttad skattebas. Det ligger naturligtvis i sakens natur att kapital, välutbildade personer och företag är mer lättrorliga skattebaser än fastigheter. Men det gör inte fastighetsskatten till en bra skatt för det. Tvärtom är det en djupt orättvis skatt.

Vilka skatteteoretiska argument förutom orörligheten finns det för att beskatta fastigheterna? Först betalas det moms när huset byggs. Sedan betalas det moms på nästan alla driftskostnader. Att därutöver ta ut statlig skatt på boende ovanpå alla andra skatter är inte rättfärdigt.

Ett hem ger ingen avkastning. Det är konsumtion av boende. Skatten varierar dessutom kraftigt och oförutsägbart både i tid och rum. Fastighetsvärdena stiger brant i attraktiva områden och därmed också fastighetsskatten. Resultatet blir att många inte längre kan bo kvar i sina hem. Är detta rättvist?

Jag inser att fastighetsskatten inte kan avskaffas över en natt. Men vi skulle redan i dag i samband med dagens beslut kunna frysa taxeringsvärdena, halvera markvärdet som grund för dessa taxeringsvärden och börja att sänka skattesatserna.

Vi moderater föreslår att skatten på småhus sänks till 1 % redan nästa år för att sedan sänkas med 0,1 % de kommande åren. Man ska också komma ihåg att basen för taxeringsvärdet blir lägre med vårt förslag än med regeringens förslag. Av det följer att också skatten blir lägre.

Fastighetsägare drabbas på grund av de höjda taxeringsvärdena även av högre förmögenhetsskatter. Fler tvingas därmed betala förmögenhetsskatt på sitt boende, trots att varken lönen eller bankkontot ökat i värde, utan därför att tomten, väggarna och utsikten har ökat i värde.

Vi moderater vill slopa förmögenhetsskatten så att inte de som har valt att äga sitt eget boende ska drivas från sitt hus. Nästa år vill vi avskaffa sambeskattningen och höja gränsen för när man ska börja betala skatten till 1,5 miljoner. Året därpå ska förmögenhetsskatten tas bort helt och hållet.

Detta gynnar inte bara dem som har amorterat av skulderna på sitt hus utan gör också att fler av de 400 kanske 500 miljarder kronor som i dag drivs ut ur landet på grund av förmögenhetsskatten kan användas för att skapa jobb och förutsättningar för företagande i Sverige.

Tillsammans med bl.a. avskaffad dubbelbeskattning av aktier kommer dessa åtgärder att förbättra möjligheterna för att Sverige ska bli en långsiktigt bra företagarnation. Det är någonting som vi alla har glädje av.

Fru talman! En av de frågor som man oftast möter när man träffar väljare är det aktuella problemet med de höga drivmedelsskatterna som har lett till rekordhöga bensin- och dieselpriiser. Dessa skatter gräver djupa hål i hushållskassan, särskilt för dem som av olika anledningar är beroende av bilen. Men det gör det även mindre lönsamt att pendla till jobb på annan ort än där man bor. Där bilen tidigare skapade frihet och möjligheter ser vi nu inlåsnings effekter.

Vi moderater föreslår att de höga drivmedelsskatterna sänks med 70 öre nästa år på bensin respektive diesel. Dessutom vill vi se ett höjt reseavdrag för resor till och från arbetet. Det ökar rörligheten på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag har i mitt anförande valt att nämna några av de motiv vi har för våra förslag till skattesänkningar liksom en del av de konkreta förslagen. Det är inte möjligt att i en debatt av detta slag redovisa alla olika detaljer i våra enskilda förslag. Det gäller t.ex. våra överväganden om företagsbeskattningen och förenklingar på det området, och det gäller kapitalbeskattningen och energi- och miljöskatterna. Det får redovisas i fortsatt dialog med medborgarna på annat sätt eller i denna kammare när de olika förslagen eventuellt kommer upp i annat sammanhang.

Fru talman! När skatten sänks får medborgarna mer makt över sina egna pengar och över sina egna liv. Det är vad vi moderater tror är rätt och riktigt. Därför föreslår vi de förändringar vi gör – för att vi alla ska kunna växa lite som människor, som medborgare och som individer, inte för att kollektivets makt ska öka.

Det är inget mindre än en frihetsrevolution vi förespråkar. I detta har naturligtvis mina motståndare i riksdagen rätt. Vi moderater vill gå längre än andra. Vi vill åstadkomma mer än andra. Vi vill ha mer frihet för den enskilde än andra.

Bo Bexander, Inga Möller och alla andra svenskar behöver kunna känna trygghet i vardagen, känna att de kan få utforma sina liv efter egen vilja och efter egna förutsättningar. Alla behöver känna att de kan leva på sin lön eller sin pension. Alla behöver känna att de har makt över sin egen situation. Därför föreslår vi mer frihet. Därför vill vi minska på reglerna och krånglet. Därför står vi på den enskildes sida. Därför vill vi också sänka skatterna ordentligt. Det är dags för politikerna i denna kammare att sluta dela ut allmosor och försöka lägga livet till rätta för alla. Det är dags för en riktig frihetsrevolution, fru talman.

Anf. 80 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Det kanske är bäst att inleda en sådan här debatt med att ställa sig frågan varför vi har skatter. Skatter har vi mycket för att finansiera den välfärd vi har byggt upp i landet. Vi har dem också för att fördela kostnader och välfärd mellan generationer och över tiden för enskilda människor, men också mellan människor i olika inkomstlägen.

När man läser den gemensamma reservationen 1 blir man lite konfunderad och inser att de borgerliga partierna har en lite annan uppfattning om detta. De säger nämligen så här: "Skatter är dock inte bara en fråga om vad vi som individer får för skattepengarna." Man vill väga in en massa andra saker i stället. Men om nu invånarna anser att det är ganska viktigt att kunna stanna hemma och få ersättning när man är sjuk, vad är då de borgerligas lösning? Jo, att skära ned när det gäller ersättning för sjuka. Folk som är friska ska alltså gynnas. Här menar vi att det är väldigt viktigt att alla ges lika förutsättningar. Man ska inte drabbas extra om man har ett högt sjuktal jämfört med någon som relativt sett är friskare.

Carl Fredrik Graf säger att han vill ta bort den statliga skatten eftersom det kommer att öka incitamenten att byta jobb och man blir bättre på det man gör. Gå och säg det till jobbarna på Electrolux i Mariestad! Säg att de ska utbilda sig och söka nya jobb! Det finns inga andra jobb att söka, i stort sett. Och vilka ska vara i produktionen? Vad ni föreslår är att människor med höga inkomster ska gynnas. Och så tror ni att man ska få upp alla till de här höglöneyrkena. Men så är det ju inte. Det här innebär

inte automatiskt att de som verkligen sliter och står för produktionen i landet inte skulle behövas.

Jag ska ta upp en väldigt viktig fråga för Sverige och framtiden, nämligen den internationalisering som håller på att ske. Både Finansdepartementet och Riksskatteverket har bedömt, precis som Carl Fredrik Graf säger, att ungefär 500 miljarder ligger och skvalpar utanför landets gränser, pengar som kunde ha sparats i landet. Det viktiga i det fallet är då inte att avkastningen ska beskattas, utan de pengarna kanske investeringsmässigt hade varit bättre i Sverige, som Carl Fredrik Graf säger. Det är helt riktigt.

Men är det då så nödvändigt att sänka eller ta bort skatten på utdelningar, som t.ex. Moderaterna föreslår? Här är det Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna som föreslår det. Centern ställer inte upp på de andra tre partiernas resonemang när det gäller dubbelbeskattningen. Jag har suttit och tittat på de olika borgerliga partiernas förslag på skattesidan. Man har en gemensam reservation, men frågan är var den minsta gemensamma nämnaren finns när det gäller denna reservation. På skattesidan finns det knappt någon minsta gemensam nämnare värd namnet. Bolagsskatten – där har man olika uppfattningar. Värnskaften – där har man olika uppfattningar. Den statliga skatten vill Moderaterna ensamma ta bort. För att sedan få ihop det hela skriver man: ”En ... åtgärd kan vara en sänkning av arbetsgivaravgifterna.” Men detta finns det ju ingen enighet om i det borgerliga blocket. ”En annan ... kan vara avskaffande av dubbelbeskattningen.” Det här är ju patetiskt! Nästa gång tycker jag att ni kan formulera var sin reservation, så att man åtminstone vet vad som står och vad som gäller. Nu är det bara löjligt.

Jag kommer nu tillbaka till internationaliseringen. Vad håller på att hända, t.ex. inom EU? Jag har här en väldigt intressant rapport från Europaparlamentet. Det är inte ofta vi vänsterpartister plockar fram arbeten därifrån, men här finns det verkligen fakta som visar att man börjar gå åt rätt håll. Detta dokument innehåller väldigt mycket av den politik Vänsterpartiet står för. Vad skriver man? Jo, man framhåller väldigt mycket Danmark och Sverige som goda föredömen när det gäller skatteväxling. Denna väg måste vi gå, skriver man. För att trygga miljön och minska climateffekterna måste vi införa den typ av beskattning som Danmark och framför allt Sverige använder sig av. Då, om vi gör det, kan vi sänka skatten på arbete.

Vad säger man mer? Jo, man säger dessutom att bolagsskatten generellt sett måste höjas inom unionen. Vi måste se till att den typ av illojal skattekonkurrens som förekommer i Europa försvinner. Bolagsskatten är också en ganska fast skattebas om man har gemensamma regler. Man går t.o.m. så långt att man säger: Vi kanske också måste titta på bokförings- och avskrivningsregler, så att vi vet att vi beskattar bolagen lika mycket.

Vad säger man om kapitalbeskattningen? Jo, den måste vi ha. Vi kan inte hålla på och beskatta bolagen och ha en lägre skatt på kapital än på arbete. Är det någon skattesänkning vi på sikt ska genomföra är det den som är sysselsättningsfrämjande, nämligen sänkt inkomstbeskattning. Men, menar man, det får inte innebära att man dränerar de enskilda ländernas ekonomi. Det är väldigt viktigt. Först när vi har pengar att klara skattesänkningar ska vi göra det.

Precis på det sättet har nu majoriteten planerat: När vi har inkomster kan vi sänka. Vi är inte beredda att gå in i några experiment på 80 miljarder och sänka inkomstskatter eller skatter generellt.

Detta är intressant. Här vill Moderaterna, och ibland hakar det ena och ibland det andra borgerliga partiet på de olika enskilda förslagen, gå in och sänka på kapitalbeskattningssidan och ta bort dubbelbeskattningen. Kristdemokraterna vill i och för sig höja bolagsskatten, men det vet jag inte om de får med sig Moderaterna på. Här spretar det alltså. Samtidigt pågår det ett internationellt arbete kanske inte med att harmonisera skatterna men åtminstone med att få ett skattesystem inom Europa på en viss nivå.

När det gäller kapitalbeskattning har man inom EU föreslagit, hör och häpna, att man ska ha en källskatt på 25 %. Därefter ska man gå över till uppgiftslämnande mellan länderna. Det här är väldigt intressant. Det som gör att man inte kan införa detta nu direkt är att man vill ha med ytterligare ett antal länder utanför EU – Schweiz, Liechtenstein, Andorra och inte minst USA. Det blir svårt att få med USA, säger alla. Det är inte så säkert. USA har utövat påtryckningar mot Schweiz för att Schweiz ska släppa på sina sekretessregler. USA är oerhört irriterat på Liechtenstein, Luxemburg, Andorra och Schweiz för att de har den typ av kapitalbeskattning de har. Schweiz har tagit detta till sig och börjat fundera på att släppa på sekretessen.

Det sker alltså saker i Europa som gör att vi faktiskt kan börja diskutera att trygga skattebaserna. Då är det läge att sänka de skatter som är viktigast ur sysselsättningssynpunkt, och det är inkomstskatterna. Bolagsskatten bedömer man, i rapporten från Europaparlamentet, som en ganska fast skattebas. Det är mycket intressant. Det går stick i stäv med hela den moderata och borgerliga politiken.

Det pågår också ett arbete, nämligen uppförandekoden, där man redan nu har nått vissa framgångar när det gäller viss form av illojal skattekonkurrens. Det här kommer i och för sig att ta lite tid, men de första stegen är trots allt tagna.

Sedan till den mest inflammerade frågan på skattesidan. Det är naturligtvis fastighetsskatten. Man kommer att lägga fram ett förslag om en begränsningsregel som innebär att de lägst betalda kommer att få en fastighetsskatt som de kommer att klara av. Carl Fredrik Graf nämnde Bo Bexander. Det är helt riktigt, han kommer att gynnas av denna begränsningsregel. Han kommer att betala 6 750 kr i fastighetsskatt, vilket är bra mycket mindre än de 24 000–25 000 kr han betalar i dag.

Men, och här är komplikationen, fastighetsskatten är inte den enda skatt som drabbar fastighetsägare när man räknar upp taxeringsvärdet. Det är förmögenhetsskatten. Här har vi ett problem. Vi har menat, och menar fortfarande, att ska man lösa problemet i detta sammanhang är det enda riktiga att i förlängningen faktiskt bara behöva ta upp halva taxeringsvärdet vid förmögenhetsbeskattningen. Då skulle vi lösa det problemet på ett ganska enkelt sätt. Det är en sak som vi tänker driva i de fortsatta förhandlingarna.

Jag kan också bespara Carl Fredrik Graf en replik, eftersom jag vet att den frågan kommer upp. Jag stod nämligen här i talarstolen i våras och sade att när det gäller sambeskattningen ska jag inte stå här och säga samma sak i höst som jag gör nu i vår, och jag ska rösta på ett annat sätt.

Nu har vi trots allt kommit halva vägen. Halva sambeskattningen är borta i och med att vi faktiskt har höjt fribeloppet till 1 ½ miljon. Man kan då säga att effekten av sambeskattningen har halverats.

Nästa steg är naturligtvis att få bort den helt. Men ska jag välja mellan halva taxeringsvärdet på fastigheter och att helt ta bort sambeskattningen i förmögenhetstaxeringen anser jag att det är effektivast att ta bort halva taxeringsvärdet. Det får en träffsäkerhet som är betydligt bättre.

När det gäller företagsbeskattningen är det bara att beklaga att man från regeringens sida ytterligare skjuter upp förändringarna i 3:12-reglerna, klyvningsreglerna. Det är tråkigt. Man hade lovat att de skulle komma i höst, i november–december. Nu skjuter man fram detta till november–december nästa år. Det är bara att beklaga att man inte har nått resultat där.

Tillsammans med 3:12-reglerna, klyvningsreglerna, handlar det naturligtvis också om ägarskiften och arvsbeskattning.

Det finns andra frågor som vi också är intresserade av att ordna till så fort som möjligt. Det är skattetilläggen och den debatt som förs om dem. När den utredningen kommer under nästa år kommer vi säkert att se förändringar när det gäller skattetilläggen. Det är jag ganska övertygad om. Den proposition som kommer att läggas fram nästa år kommer att innebära förändringar. Då hoppas jag att vi kan ha den debatten bakom oss.

Ytterligare en sak i det här sammanhanget är rättssäkerheten, dvs. den utdragna process som sker när det gäller skatteprocesser. Den är ganska förödande för enskilda, både företag och enskilda människor. Det är en sak som vi måste se över. Det är en sak som vi inom Vänsterpartiet kommer att prioritera.

Slutligen, fru talman, har jag noterat att en del av de borgerligas fastighetsskattesänkningar ska finansieras med neddragning av räntebidragen. Det är ganska intressant. Hur får man träffsäkerheten att de som får sänkta fastighetsskatter verkligen är de som kommer att drabbas av räntebidragsförändringarna? Är det inte så att det är helt andra människor som kommer att drabbas av räntebidragsförändringarna? Jag vill ha en liten förklaring från de borgerliga. Det är tid för Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centern, som har föreslagit detta, att förklara hur neddragning av räntebidragen ska kunna pareras med fastighetsskattesänkningar.

Anf. 81 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Utskottskollegan Rosengren gjorde en intressant exposé över den europeiska politiken, läget i landet och lite av varje. Han är också skicklig retoriskt när han försöker fånga in begrepp och säger att inom EU diskuterar man att det ska vara 25 % källskatt på kapitalinkomster. På sparande i bank, Rosengren, det vet Per Rosengren mycket väl. Vi talar inte om utdelningar och andra typer av avkastningar.

När det sedan gäller den gemensamma borgerliga reservationen är det viktigt att understryka att vi är fyra olika partier. Den anger en inriktning för framtiden. Ska man gå på texterna i betänkandet har Vänsterpartiet ingen politik över huvud taget, fast man är ett självständigt parti, för man ställer ju upp på regeringens förslag i allt väsentligt. Då är det väl ändå bättre, om man är ett självständigt parti, att man tillsammans med andra

kan peka ut inriktningen för framtiden och att varje parti sedan har sin egen profil.

Min fråga till Per Rosengren med anledning av inlägget om den europeiska unionen är: Är Rosengrens slutsats att samarbetet inom den europeiska unionen behöver förstärkas och att EU är ett viktigt instrument för att utveckla medlemsstaterna i unionen? Det måste snarast tyda på att Rosengren nu har övergivit Vänsterpartiets krav på utträde ur unionen och i stället ser möjligheter.

Till sist en kommentar till fastighetsskatten. Först lägger regeringen fram ett förslag som vi tar ställning till i dag. Det stöder Rosengren. Sedan får vi hoppas att det kommer en begränsningsregel nästa år. Vilken signal är det till människorna om att kunna känna trygghet och säkerhet i vardagen? Man vet att det blir förändringar till det sämre för många människor. Det framgår och det kommer att bli konsekvensen av dagens beslut. Men människor vet inte när begränsningsregeln kommer eller hur den kommer att vara utformad. Det vet Rosengren, även om han inte tycker att det är några problem. Men han vet säkert att man inom Finansdepartementet har stora problem att få ihop en fungerande lagstiftning i detta avseende.

Anf. 82 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Sparande i bank, ja, det är alldeles riktigt. Men vem hade trott att vi i dag skulle befinna oss vid den punkt där vi befinner oss, där detta nästan är föreslaget. Bara för ett halvår sedan var detta nästan omöjligt. Storbritannien och flera andra länder var emot. Nu har vi kommit dit.

Nästa steg är naturligtvis att plocka in utdelningar även på aktier osv. Ingenting är omöjligt när det gäller beskattning. Det kan jag lova Carl Fredrik Graf och moderaterna. Vi är väldigt uppfinningsrika när det gäller det.

Carl Fredrik Graf säger att man har en gemensam reservation för att peka ut inriktningen. Ja, inte ens riktningen skulle jag vilja säga att man kan peka ut när man läser den borgerliga reservationen. Det spretar så pass mycket att det inte ens är helt klart åt vilket håll man är beredd att gå, måste jag säga.

När det gäller miljöbeskattningen är det oerhört viktigt att vi har överenskommelser inom Europa, och inte bara i Europa utan i hela världen. Där är EU ett första steg. Eftersom den organisationen finns är det naturligtvis nödvändigt att utnyttja den för att öka miljömedvetandet. Det har alltså ökat. Rapporten från parlamentet är ett unikt dokument, skulle jag vilja säga. Det är klart att vi måste utnyttja det.

Den illojala skattekonkurrensen inom kapital- och bolagsbeskattningen måste vi, som EU också säger, bli av med. Det är klart att man ska använda den kraft som finns i EU för att komma till rätta med de problem som finns och även för att skapa och trygga skattebaserna i de enskilda länderna. Därmed inte sagt att vi ska ha överstatlighet när det gäller de enskilda ländernas beskattningsrätt, procentsatser osv. Däremot bör vi skapa en situation som innebär att den illojala skattekonkurrensen försvinner och att varje land kan trygga sina skattebaser.

Sedan var det fastighetsskatten och begränsningsregeln. Jag tror att Carl Fredrik Graf kan vara ganska lugn. Det står aviserat att den ska

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

träda i kraft den 1 januari, och det blir en retroaktiv lagstiftning. Den är till fördel för de skattskyldiga, och därför är det inga problem att införa en sådan typ av beskattning.

Anf. 83 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra hur väl Rosengren talar om de möjligheter som finns med arbetet inom den europeiska unionen. Han kommer till slutsatsen att EU inte ska få en överstatlig beskattningsrätt. I det avseendet har jag samma uppfattning. Det ska ligga på varje land att slutligen bestämma över sina skatter. Det är ändå en positionsförändring i förhållande till EU-valrörelsen för några år sedan att Vänsterpartiet nu ser möjligheterna med det europeiska samarbetet – med lite olika utgångspunkter. Det är i så fall ett framsteg.

Per Rosengren säger att ingenting är omöjligt när det gäller kapitalbeskattningen. Det tror jag inte när det gäller Per Rosengren. Hans innovativa förmåga när det gäller att höja skatter i vissa avseenden är dokumenterad.

Jag tror emellertid att Per Rosengren och hans vänner i Vänsterpartiet inte riktigt kan bortse från att det också finns länder utanför den europeiska unionen. Det gör att min bedömning att det skulle bli en generell kapitalinkomstbeskattning för alla typer av kapitalinkomster på i storleksordningen 25 % är inte realistisk eftersom det finns möjligheter att placera kapitalet utanför den europeiska unionen.

Diskriminerande, skadlig skattekonkurrens ska vi inte ägna oss åt. Vi är överens om slutsatsen att varje land i unionen själv ska göra de ekonomiska bedömningar som är relevanta och sedan bestämma vilka skattesatser som är lämpliga i olika avseenden.

Anf. 84 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om mina skattehöjambitioner är så särskilt dokumenterade. De senaste åren har jag mest varit med om att sänka olika skatter, framför allt har jag föreslagit olika typer av skattesänkningar. Det gäller även för framtiden. Det är beklagligt att man inte har tittat på 3:12-reglerna. Det är också ett sätt att visa att vi har förståelse för de problem som finns där.

Man ska vara försiktig när man pratar om dokumenterade skattehöjningar.

Det internationella samarbetet kommer inte att vara något större problem. Jag håller med Carl Fredrik Graf att man blir förvånad när det blir nivån 25 % generellt i kapitalbeskattning. Diskussionen började på 5–10 %, sedan var den uppe i 15 %, sedan trodde alla att det skulle vara 20 %, och sedan kom plötsligt förslaget 25 % – med option på att även USA, Andorra, Liechtenstein och Schweiz ska komma med i systemet. Jag tror att både Carl Fredrik Graf, jag och många andra är förvånade.

Det här har ändrat spelplanen lite grann. Verkligheten har förändrats de senaste månaderna. Internationaliseringens faror kanske kan tonas ned lite grann när man ser att man kan börja arbeta internationellt för att plocka bort och se till att varje land kan få en tryggad skattebas.

Jag ser framtiden an med viss tillförsikt. Jag har visst förtroende för att det arbete som trots allt sker inom EU ska leda till att Sverige får behålla sina skattebaser, Danmark sina, Storbritannien sina, Spanien sina

osv. Det handlar om att de enskilda länderna inte ska använda sig av illojal skattekonkurrens. Det är på det sättet vi måste jobba i Sverige hädanefter. Då kan vi också se till att vi kan trygga vår välfärd genom en gemensamt finansierad skattepolitik.

Anf. 85 HELENA HÖIJ (kd):

Fru talman! På den tidigare debatten har vi förstått att internationaliseringen medför att vi går från nationella ekonomier till en global ekonomi. Sverige är ett litet land med en öppen ekonomi gentemot omvärlden. Detta medför att Sverige i stor utsträckning är beroende av hur skattesystem och regler ser ut i omvärlden, särskilt i våra viktigaste konkurrensländer. Om Sverige långsiktigt ska vara ett land för företagande, investeringar och tillväxt, går det inte att ha kvar skatter som gör att kapital, företag och kompetens har starka skäl att lämna landet.

En anpassning av de svenska skatterna till nivåer som är jämförbara med våra konkurrensländer bör därför omgående påbörjas. I denna anpassning ligger sänkt kapitalskatt, ett avskaffande av förmögenhetsskatten och minskade marginalskatter för samtliga inkomsttagare. De skattesänkningar som nu är viktigast är de som direkt positivt påverkar utbudet av såväl kapital som arbetskraft. Jag vill understryka det som Mats Odell sade i sitt anförande om att långsiktigt vårda våra skattebaser.

Såväl det europeiska som det globala perspektivet kräver en förhållandevis snabb anpassning av det svenska skattesystemet. I rapporten *Vår förvaltning år 2010 – I globaliseringens spår* från Riksskatteverket kommer utredarna fram till att det behövs skattesänkningar på åtminstone 100 miljarder. För att komma ned till genomsnittsnivåer för EU:s medlemsländer krävs skattesänkningar på ungefär 200 miljarder. Det är naturligtvis en utmaning som vi borde ta ett gemensamt ansvar för i riksdagen. Vi kristdemokrater ser det som beklagligt att regeringen inte inleder ett långsiktigt arbete med målet att sänka skattetrycket nu när de statsfinansiella förutsättningarna finns. Målet på medellång sikt bör vara att nå ned till den genomsnittliga skattekvoten inom EU. Det skulle stärka grunden för en långsiktigt hållbar välfärdsutveckling i en alltmer global ekonomi.

Vi kristdemokrater föreslår skattesänkningar, utöver regeringens förslag, med totalt 26,4 miljarder kronor år 2001. Till våra förslag på sänkta skatter hör t.ex. sänkt arbetsgivaravgift på 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr, en successivt avvecklad förmögenhetsskatt och en avskaffad dubbelbeskattning.

En jämförelse av skattevillkoren för ägande i EU-länderna visar att beskattningen är ungefär dubbelt så hård för en svensk som för en genomsnittlig aktieägare i övriga EU, vilket har bidragit till ett relativt sett lågt sparande i svenska hushåll. Enligt en rapport från Industriförbundet leder skillnaden i beskattning till att svenskarna tenderar att konsumera mer av sina inkomster medan utlänningar står för kapitalbindning. Eftersom vinsterna från ökad effektivitet och produktivitet i företagen tillfaller just ägarna, blir det till stor del utländska hushåll som får del av vinsterna i det svenska näringslivet.

Om inte skattepolitiken får en ny inriktning kommer skattebasen att snabbt erodera. Redan i år – det har vi hört tidigare i debatten – beräknas

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

minst 400 miljarder kronor av de svenska hushållens sparkapital vara placerat utomlands.

På inkomstskattesidan föreslår vi ett höjt grundavdrag, fördubblad skattereduktion för låginkomsttagare samt ett förvärvsavdrag. Dessutom föreslår vi att den s.k. värnskatten slopas. Vi upprepar vårt tidigare krav på sänkta skatter inom tjänstesektorn. Det gör vi i ett gemensamt förslag med de övriga borgerliga partierna.

Fru talman! Det internationella perspektivet gör det omöjligt för ett land att hålla sig med ett skattetryck som avsevärt avviker från omvärlden. Vad hjälper höga skatter välfärden om skattebaserna är obefintliga? Det är svaga grupper som drabbas hårdast när kapital, företag och kunskap lämnar Sverige och tillväxten uteblir.

Jag vill därför fråga utskottets ordförande vilken strategi socialdemokraterna har för att åstadkomma ett skattesystem som tål en globaliserad ekonomi.

Fru talman! Vidare är ett viktigt mål för kristdemokratisk politik att så många som möjligt ska kunna leva på sin lön när skatten är betald. Skatten på låginkomsttagare är exceptionellt hög i Sverige. Principen om skatt efter bärkraft har tappat betydelse när skatt tas ut redan vid så låga inkomster som 8 900 kr. Dessutom sker det med en skattesats som i ett internationellt perspektiv är mycket hög. Vi har ju kommunala skatter på ca 30 %. I t.ex. Storbritannien och Tyskland tas skatter ut med maximalt 20–25 %, men först vid inkomster på 50 000–60 000 kr.

Dagens skattesystem i Sverige gör att lågavlönade inte klarar sig på sin lön när skatten är betald. Det kränker den mänskliga integriteten att ena dagen utsättas för en så hög inkomstskatt att man nästa dag måste stå med mössan i hand och söka bidrag hos stat och kommun. Denna rundgång främjar varken ekonomiskt oberoende eller personligt ansvarstagande och måste snarast brytas. Vidare bör de val som människor vill göra, t.ex. öka eller minska sin arbetstid, inte påverkas negativt av kombinationen av statliga och offentliga regler. Vi behöver minska de s.k. marginaleffekterna. En alltför stor del av vår tillvaro bestäms genom ekonomisk-politiska beslut.

Därför föreslår vi kristdemokrater en rad åtgärder på skattepolitikens område som gör att inkomsttagare får behålla en större del av sin lön och därmed får möjlighet att påverka och få kontroll över sin ekonomiska situation.

Vi anser att inkomstskatten ska sänkas genom en kraftig höjning av grundavdraget, och det innebär rejäla förbättringar för alla inkomsttagare inklusive en stor grupp av dagens pensionärer. Vi föreslår en fördubblad skattereduktion för låginkomsttagare men vill samtidigt införa ett förvärvsavdrag för att minska marginaleffekterna. Skattereformens mål om enkelhet och en maximal marginalsatt på 50 % bör återställas. Det innebär således att den statliga inkomstskatten ska vara maximalt 20 %.

Hur ser Socialdemokraterna på att fler ska kunna klara sig på sin lön och inte vara beroende av bidrag?

Så går jag över till fastighetsskatten. 1993 var den totala boendekostnaden som procentuell andel av hushållens disponibla inkomster i de europeiska länderna i genomsnitt 20 %, jämfört med Sveriges 30 %. Med regeringens förslag kommer för många småhusägare andelen av den disponibla inkomsten som man betalar för boendet att öka ytterligare.

Genom att tillåta att taxeringsvärdena skjuter i höjden i många områden accepterar regeringen kraftiga höjningar, inte bara när det gäller fastighetsskatten utan också när det gäller förmögenhetsskatten, för stora grupper som inte har så stora marginaler att leva på. Vi har fått exempel på det tidigare i debatten.

Villaägarna har räknat ut att en tvåbarnsfamilj som bor i en medeltaxerad villa i Solna utanför Stockholms kommun och har en inkomst på 250 000 kr kommer att behöva betala över 10 % av sin inkomst bara i skatter för sitt boende. Då har de i sitt exempel ändå räknat med den begränsningsregel som regeringen aviserat men som vi ännu inte har sett skymten av.

I en debatt här i kammaren i går var vi flera ledamöter som försökte få finansministern att ge alla oroliga småhusägare lugnande besked, men utan resultat. I ett replikskifte med Mats Odell i debatten tidigare i dag sade finansministern ungefär så här om begränsningsregeln: Förhoppningsvis kan den klara ut en del av problemen. Det är föga lugnande, fru talman.

Kristdemokraterna kan inte acceptera den kraftiga skattehöjning som regeringens förslag innebär för stora grupper. Jag får så gott som dagligen reaktioner på detta och vädjanden om att gripa in mot konsekvenserna av fastighetsskattesystemet. Fru talman! Jag vill därför avsluta mitt anförande med en vädjan om att regeringen överväger en fortsatt frysning av taxeringsvärdena. Fastighetsskatten drabbar alla, oavsett inkomst och betalningsförmåga – tvärtemot den skatteprincip som borde gälla i Sverige, dvs. skatt efter bärkraft. Fastighetsskatten hotar i vissa fall t.o.m. äganderätten för personer med låga inkomster som inte har råd att betala skatten.

Kristdemokraterna stöder därför en sänkning av fastighetsskatten till 1,2 %, men vi finansierar därutöver en fortsatt frysning av taxeringsvärdena, som ett första steg mot lägre fastighetsskatter. Vi vill också, som jag sade tidigare, börja en avveckling av förmögenhetsskatten.

Fru talman! Med det här vill jag avsluta mitt inlägg genom att instämma i Mats Odells yrkande om bifall till reservationerna 1 och 13 med anledning av finansutskottets betänkande nr 1.

Anf. 86 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag skulle bara vilja fråga Helena Höij: Hur har ni tänkt er sänka kapitalbeskattningen? Det pågår nu en rörelse i Europa där man är beredd att genomföra saker som borde innebära att vi kan sitta ganska stilla med den kapitalbeskattning vi har i dag. Vad är det som gör att vi nu ska rusa åstad och kraftigt sänka kapitalbeskattningen?

Sedan säger Helena Höij att man ska sänka skattetrycket när det finns ett statsfinansiellt utrymme. Ja, det kan vi vara eniga om – det är ganska riktigt. Vi har bedömt att det statsfinansiella utrymmet finns där det finns nu. Men ni vill ju t.ex. införa ytterligare karensdagar. Helena Höij säger att man ska kunna leva på sin lön. Ja, men hur ska den som är sjuk då och då kunna finansiera detta? Vad ni gör är att sänka skatten för höginkomsttagare.

När jag läser ert förslag för att klara av detta med det här förvärvsavdraget, förstår jag inte riktigt hur ni resonerar. Ni ska alltså införa ett förvärvsavdrag på 6,15 % av den taxerade inkomsten, och det ska bli ett

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

statligt förvärvsavdrag. Hur har ni tänkt att detta ska fungera? Innebär inte det i detta läge att höginkomsttagarna återigen gynnas?

När Helena Höij jämför med Storbritannien förstår jag var önskelandet finns. Men åk till Storbritannien och titta på de sociala klyftorna där! Är det ett sådant land ni vill ha? Helena Höij lyfter ju fram Storbritannien som ett föredöme, där man har låga skatter och där man kan leva på sin lön. Jag har varit i Storbritannien ganska ofta, och jag har sett hur det ser ut där. Om det är det samhället Kristdemokraterna önskar sig blir jag väldigt rädd.

Helena Höij säger att hon inte har sett skymten av begränsningsregeln. Nej, jag förstår att Kristdemokraterna inte har läst Fastighetsbeskattningskommitténs betänkande. Där beskrivs stora delar av det förslag som kommer att läggas. Man behöver fila på det, och det är det man nu gör på Finansdepartementet. När Helena Höij säger att hon inte har sett skymten av det innebär det att hon inte ens har läst utredningen.

Anf. 87 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! När det gäller kapitalbeskattningen hörde vi i Per Rosengrens inlägg här tidigare vilka problem det kunde innebära för många småhusägare som med de höjda taxeringsvärdena får en ökad förmögenhetsskatt. När vi pratar om att sänka skatterna på kapital och på förmögenhet handlar det inte bara om att komma till någon nivå som bestäms av länder utanför oss, utan det handlar också om att sänka skatterna så att kapital och förmögenhet stannar kvar och arbetar här. Lågt räknat är det i dag ett sparande på 400 miljarder kronor som sker utanför Sverige. Det är 400 miljarder som hade kunnat göra ett gott arbete här. Det handlar inte bara om att lappa och laga med en specialregel mot oönskade konsekvenser av förmögenhet och kapitalbeskattning, utan också om att förmögens- och kapitalbeskattningen är skadlig för utvecklingen i Sverige och för tillgången på kapital.

Vi vill ha ett sänkt skattetryck för samtliga. Kristdemokraterna säger att det behövs ett generellt sänkt skattetryck. Vi vill då sänka skatterna för företag och för inkomsttagare, inte minst för låginkomsttagarna, som internationellt sett har en väldigt hög beskattning i Sverige. Det var där som jag tog fram England som ett exempel. Övriga jämförelser med England är i det här sammanhanget ganska ointressanta.

Jag kan försäkra Per Rosengren att Kristdemokraterna har läst Fastighetsbeskattningskommitténs förslag – ett förslag som har rönt ganska stor kritik. Om vi inte hade kritiserat det hade det kanske funnits en proposition på riksdagens bord. Men eftersom finansministern både i går och i dag i kammaren har sagt att det förhoppningsvis kan råda bot på en del av problemen är jag och många småhusägare oroliga.

Anf. 88 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på frågan hur ni ska konstruera förvärvsavdraget så att det inte i första hand gynnar höginkomsttagare. Det är ju så de flesta av era förslag är.

När det sedan gäller kapitalbeskattningen har jag förklarat att med det arbete som pågår inom EU nu kommer detta kanske att lösa sig. De pengarna kommer inte att behöva befinna sig i utlandet längre, utan de kanske kommer tillbaka till landet. Det är för mig helt obegripligt hur

man kan föreslå någonting sådant som innebär att man går före och sänker kapitalbeskattningen och dränerar den skattebas som vi eventuellt kunde ha i framtiden.

Är kapitalbeskattningen så mycket viktigare att man är beredd att försämrare för de sjuka? De som har återkommande sjukskrivningar kommer ju att drabbas oerhört hårt av Kristdemokraternas förslag, och de kommer inte under några omständigheter att kunna leva på sin lön.

Sedan sägs det att vi har hög skatt för låginkomsttagare. Ja, men vart man än kommer – om det är Schweiz, Storbritannien eller USA – och frågar hur det kan komma sig att de har så låg skatt säger de att de också har sjukförsäkringsavgifter.

När vi var i Schweiz gjorde vi en överslagsberäkning – de sägs ju ha väldigt låga skatter för låginkomsttagare – men de lade in alla de obligatoriska avgifter som finns och som tas ut på precis samma sätt som skatt. Det visade sig att det skiljer ytterst lite i beskattningen. Är det ett sådant system som ni också vill införa? Ska det vara obligatoriska sjukförsäkringar eller ska vi ha någonting annat?

För år 2003 redovisar ni högre inkomster av fastighetsbeskattningen än vad regeringen och samarbetspartierna gör. Hur kan det komma sig? Är det hyreshusen som ska klämmas åt? Ni har de facto högre siffror för år 2003 när det gäller inkomster från fastighetsskatten. Detta rimmar ganska dåligt med era skattesänkingsambitioner på området.

Anf. 89 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! När det gäller Per Rosengrens sista fråga här kan jag bara hänvisa till den debatt som förut förts i denna kammare och även i medierna kring de beräkningskonventioner som gäller för hur man lägger upp en budget. Långsiktigt sänker vi uttaget av skatt på fastigheter. Det gäller då både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Därmed tycker jag mig ha svarat på den frågan.

Per Rosengren pratar så mycket om låginkomsttagarna och deras skatt. Anser Per Rosengren att skatten för låginkomsttagare i dag ligger på rätt nivå när så många som ändå har arbete och inkomst, men som på grund av sin försörjningsbörd och på grund av de höga skatterna, dagen efter det att de har betalat skatten måste gå till stat och kommun och begära bidrag? Är det rimligt att vi har den skattenivån för låginkomsttagare? Det måste ju vara konsekvensen av Per Rosengrens inlägg här.

Per Rosengren talar om de återkommande sjuka. Det är inte så att Kristdemokraterna vill avskaffa begränsningen till maximalt tio karensdagar per tolv månadersperiod. Det framgår tydligt när man läser våra motioner, så det får Per Rosengren göra en gång till.

Det är vi som är sjuka lite då och då som ska vara med och betala för dem som är långvarigt och ofta sjuka. Ingen ska behöva drabbas av mer än tio karensdagar på ett år – alltså precis som i dag.

Anf. 90 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Det går bra för Sverige. Det är det mantra som socialdemokrater i allmänhet och statsministern och finansministern i synnerhet nu hjälps åt att sprida över landet. Just nu är det sant och det är resultatet av den mödosamma sanering av de gemensamma finanserna som pågick under hela 90-talet som har åstadkommit detta. Den här utvecklingen

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

*Utgiftssänkningen
beräkning av
statssinkosterna, mm.*

*Från utskottet 11-88 och
111-117*

förstärks dessutom av att konjunkturutvecklingen i vår omvärld har betett sig hyfsat. Detta har lett till att näringslivet i dag i stort sett går för full maskin. Detta ger ökad sysselsättning, som i sin tur ger ökad köpkraft. Båda dessa företeelser ger större skattebaser och därmed högre skatteintäkter. I det korta perspektivet ser det alltså bra ut.

Detta ger utrymme både för ökade kostnader och för skattesänkningar. Men det är oerhört viktigt *hur* dessa kostnadsökningar och skattesänkningar nu genomförs. Med 90-talets erfarenheter av 80-talets lättsinnespolitik och brist på framförhållning i den ekonomiska politiken i färskt minne borde vi akta oss för att på nytt hamna i samma situation.

Det är nu som vi skapar grunden för den ekonomiska utvecklingen under det närmaste decenniet. Socialdemokraterna och deras samarbetspartier expanderar, ökar, utgiftssidan och sänker skatterna något, även om fastighetsskatten av allt att döma kommer att stiga för de allra flesta – och för många villaägare dramatiskt.

Moderaterna å sin sida upprepar som vanligt sitt mantra: Regjälade skattesänkningar överallt, främst för höginkomsttagare, löser praktiskt taget alla problem.

Centerpartiet arbetar för att långsiktigt, varaktigt och uthålligt sänka skattetrycket. Vikten av en anpassning av det svenska skattetrycket till ett slags OECD-nivå har ju tidigare här i debatten belysts och bejakats, t.ex. i replikskiftet mellan herrar Rosengren och Graf. Vi lägger stor vikt vid *hur* denna sänkning sker. Det är också viktigt att se till att strukturella åtgärder vidtas på kostnadssidan så att vi kan behålla en stabil samhällsekonomi, med utrymme för samhällsfinansierad välfärd och satsningar på utbildning och infrastruktur.

Att lägga stor vikt vid hur skattesänkningarna ska ske innebär per automatik starka prioriteringsbehov. Vi kan inte, som exempelvis Moderaterna, sprida ut skattesänkningar över hela fältet. För övrigt anser jag att en av de viktigaste uppgifterna för de partier som har ambitionen att bilda en ny regering efter valet är att se till att skapa trovärdighet kring en skattepolitik som ger långsiktighet, som ger mer till dem som bäst behöver skattesänkningar och som ger utrymme för den samhällsservice som medborgarna har rätt att efterfråga.

Vi har den ambitionen och vi vet att också Moderaterna har ambitionen att ingå i en ny regering. Men för att den ambitionen ska leda till önskat resultat är det alldeles nödvändigt att Moderaterna också både prioriterar och prioriterar om bland alla sina oändligt många skattesänkningsförslag.

Fru talman! Våra tre främsta prioriteringar på skatteområdet är följande: sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagen för att underlätta tillväxt och sysselsättning, sänkt fastighetsskatt för alla genom frysta taxeringsvärden och sänkt skattesats samt sänkta inkomstskatter för dem som bäst behöver det – med en sådan inriktning att man kan komma till rätta med de marginaleffekter som i dag är resultatet av skattesystem och olika former av inkomstberoende bidrag.

Våra här redovisade prioriterade områden har tre viktiga saker gemensamt: De medverkar till en långsiktig och hållbar tillväxt. De ger stabilitet och förutsebarhet på fastighetsmarknaden och i näringslivet. De tar hänsyn till behovet av skattesänkningar hos dem som bäst behöver en förstärkning av sin hushållskassa för att bestrida sina vardagliga inköp.

Det allra viktigaste inslaget bland våra förslag är alternativet till inkomstskattesänkning. I fortsättningen kommer jag att uppehålla mig vid detta.

Många debattörer på skatteområdet talar ofta och engagerat om skadliga marginalsatser, dvs. den effekt som uppstår när ökad inkomst leder till högre beskattning genom att man överskrider t.ex. den gräns som medför statlig inkomstskatt. Den här effekten, marginalsatseffekten, berör 17–18 % av dem som betalar inkomstskatt och uppgår till maximalt 60 % av den ökning som sker av inkomsten.

I den allmänna debatten talas det betydligt mera lågmält om de margineffekter som är ett resultat av kombinationen högre skatt på grund av sänkta grundavdrag i skattesystemet och bortfallet av inkomstberoende bidrag i t.ex. sjuk- och eller arbetslöshetsersättningarna.

Icke desto mindre och trots att det inte talas så mycket om dessa margineffekter är de ett besvärande faktum som ofta innebär att 80 % av en ökad inkomst går till staten och alltså enbart 20 % till den enskilde.

Det är dessutom så att det berör långt fler människor än de som berörs av den statliga inkomstskatten.

För de människor som berörs av dessa margineffekter äts hela inkomstökningen upp när man går från bidragsförsörjning till arbetsförsörjning om man dessutom tar hänsyn till de ökade kostnader som uppstår i form av resor och mat när man tar ett arbete.

Det är självklart att detta fenomen är oerhört frustrerande och dessutom, precis som Helena Höij pekade på, kränkande för de människor som berörs.

Det innebär ju att det för många i dessa vanliga inkomstlägen inte är möjligt att förbättra sin ekonomiska situation genom att gå från bidrag till arbetsinkomst eller genom att ta ett bättre betalt arbete. Om alla som här i denna kammare och i debatten i övrigt säger att det måste löna sig att arbeta verkligen vill ge substans åt detta påstående är det framför allt i dessa låga och vanliga inkomstlägen som skattesänkningar måste sättas in.

Fru talman! Jag tänker inte nu närmare gå in på tekniken och de olika stegen i vårt inkomstskatteförslag. Låt mig bara peka på att fullt genomfört innebär det en skatterabatt, alltså ett avdrag på skatten lika för alla inkomstlägen – det är viktigt därför att det ger samma värde oberoende av i vilken inkomstklass man befinner sig – på 10 000 kr. Det innebär också en förvärvsrabatt på upp till samma storleksordning för dem som förvärvsarbetar.

Det här taket, Per Rosengren, är lösningen på det problem som togs upp i replikskiftet med Helena Höij. Det är spärren mot att förvärvsavdraget skulle gynna höginkomsttagare, vilket kristdemokraterna uppenbarligen inte har kommit på i sitt förslag. Men det är härmed serverat. Jag antar att vi vid ett genomförande så småningom ska kunna enas om en sådan lösning.

Det som jag nu kort har redovisat ger skattesänkningar för dem som bäst behöver förstärka sin köpkraft. Det underlättar rekryteringen av arbetskraft i ett läge där vi av allt att döma behöver göra allt för att förse näringsliv och offentlig verksamhet med den personal man behöver det närmaste decenniet.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Det leder med automatik till lägre kostnader för stat och kommun genom mindre belastning på olika bidragssystem och det leder sammantaget till ökad tillväxt och därmed till bättre välfärd.

Fru talman! Sverige behöver förändringar på skatteområdet av det slag som jag nu har redovisat. Ett modernt, robust, stabilt och långsiktigt inkomstskattesystem som samtidigt sänker det offentliga utgiftstrycket är precis vad Sverige och Sveriges vanliga inkomsttagare behöver. Vi vill ge vårt bidrag i denna process. Såvitt nu kan bedömas krävs det en ny regering för att genomföra denna goda karamell. Om detta ska bli möjligt måste helt uppenbart moderaterna tona ned sina ytterligheter, t.ex. ett slopande av statsskatten i inkomstskattesystemet.

Allra sist, fru talman, vill jag i likhet med Lena Ek yrka bifall till reservation 14.

Anf. 91 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag håller med Rolf Kenneryd om att man har diskuterat marginalskatteproblematiken när det egentligen är marginaleffekterna totalt sett som man borde diskutera. Men det är ju inget nytt. Det började vi göra redan vid skattesamtalen för två år sedan. Då fick vi ett ganska digert material. Det sitter också en utredare som tittar på hur man ska komma runt marginaleffekterna.

Den enskilda faktor som påverkar marginaleffekterna mest är faktiskt de inkomstberoende dagistaxorna. Vi föreslår nu en maxtaxa som innebär att marginaleffekterna i det avseendet kommer att minska ganska ordentligt. Det kommer inte att kosta på att höja sin lön, att få ett högre betalt arbete. Det som då återstår är naturligtvis att titta på bostadsbidragens konstruktion, osv. Men maxtaxereformen kommer att undanröja en hel del av de här problemen. Det förvånar mig att det är så många partier som säger nej till en sådan reform i det sammanhanget.

Sedan är det naturligtvis vänligt av Rolf Kenneryd och Centern att förklara för kristdemokraterna vad de menar eller borde ha menat när ni inför ett sådant här tak. Men det är fortfarande så när det gäller Kristdemokraternas och Centrerns utformning, kombinerat med Moderaternas förslag om att man helt ska ta bort statsskatten, att det inte kommer att gå ihop. Nu markerar Rolf Kenneryd mycket tydligt vad det är som ska gälla. Det är Centrerns politik som ska gälla. Kristdemokraterna har serverat en lösning, och man säger nej till moderaternas förslag.

Kan vi verkligen lita på att det kommer att bli så i en eventuell borgerlig regering? Är det detta ni gemensamt kommer att gå fram med? Kommer man inte att gynna höginkomsttagarna? Är det det vi kan förvänta oss av ett eventuellt gemensamt borgerligt manifest?

Anf. 92 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Det är alldeles rätt som Per Rosengren säger, att det resemang kring marginaleffekter som vi för inte är något nytt. Men de lösningar vi för fram är nya. Det är det som är intressant. Jag tror i likhet med Per Rosengren att vi alla måste fokusera mer på denna företeelse i den allmänna debatten för att det ska få genomslag.

Sedan säger Per Rosengren att maxtaxan har effekt på marginaleffekterna. Ja, det har den. Men den har också effekt på mycket annat. Det som Per Rosengren i tidigare replikskiften har kritiserat Carl Fredrik

Graf och Helena Höij för, att gynna höginkomsttagare, är precis det ni nu gör med införandet av maxtaxan. Den motverkar dessutom andra lösningar när det gäller barnomsorgen. Den föser in praktiskt taget alla barn i den offentliga barnomsorgsverksamheten. Det är en självklarhet för oss att inte stödja ett sådant förslag.

Sedan frågar Per Rosengren om vi kan lita på att det i en eventuell borgerlig regering blir tyngdpunkt på det som jag har sagt eller om det blir tyngdpunkt på något annat. Jag kan ju inte utfärda några sådana garantier. Men jag är personligen alldeles övertygad om att det inte finns några förutsättningar för att bilda en borgerlig regering med mindre än att vi kan göra trovärdigt att en sådan regering skulle föra en skattepolitik som gynnar folkflertalet. Det är därför jag är så angelägen att markera mot moderaterna som uppenbarligen har andra avsikter i detta hänseende.

Anf. 93 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Det är ett underligt resonemang att det är höginkomsttagare som gynnas i första hand. Vi har under många år förespråkat att man ska jämställa barnomsorgen med skolan och att den ska vara fri. Det faktum att vi har gratis skola skulle alltså gynna höginkomsttagare, om jag förstår Rolf Kenneryd. Det är faktiskt ett sätt att ta hand om våra barn, den uppväxande generationen, och det är i stor utsträckning en samhällelig kostnad.

Sedan är det intressant att Rolf Kenneryd säger att det förhindrar alternativ barnomsorg. Jag kommer från Mariestad, och där finns det inget tryck på någonting annat än på den kommunala barnomsorgen. Trycket ligger på daghemmen. Det finns inget tryck på platserna i familjedaghemmen. Snarare tvärtom, det är en flykt därifrån. Det är daghem som efterfrågas.

Om det finns privata alternativ inom barnomsorgen som administreras av kommunen ska taxorna gälla även där. Jag vet inte vad det är för typ av barnomsorg som Centerpartiet förespråkar. Är det att farföräldrar och morföräldrar i stället ska ta hand om barnen eller att någon förälder ska stanna hemma? Det strider då mot att man ska ges möjlighet att delta i det allmänna förvärvsarbetet, vilket trots allt är det som är grundläggande.

Jag välkomnar en diskussion om ifall vi ska minska marginaleffekterna. Jag ser det som mycket viktigt. I det avseendet beklagar jag att skattesamtalen bröt ihop. Jag tror att vi där gemensamt över blockgränserna hade kunnat komma fram till hur vi skulle attackera den problematiken.

Anf. 94 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Det här blev plötsligt en maxtaxedebatt mitt i skattedebatten. Den jämförelse som Per Rosengren gör är ju i hög grad haltande. Å ena sidan finns det en obligatorisk verksamhet, dvs. skolan, som självfallet ska vara avgiftsfri och tillgänglig för alla. Å andra sidan finns det en avgiftsbelagd barnomsorg som utnyttjas av dem som vill utnyttja den. Det är ett obestridligt faktum att det som nu sker genom införande av maxtaxa innebär just ett gynnande av höginkomsttagare. Det är otvetydigt på det sättet.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Vad vi vill åstadkomma inom barnomsorgen är valfriheten att anordna den på det sätt som man själv finner bäst. De som vill gå ut i förvärsarbete och använda kommunalt arrangerad barnomsorg, kommunalt finansierad barnomsorg med andra producenter eller helt privat finansierad barnomsorg må göra det. De som i stället väljer att stanna hemma för att ta hand om sina egna barn må också ha valfrihet att göra det. Det är viktigt att ge mera tid för barnen genom att själv ta hand om dem. Som Per Rosengren och andra mycket väl vet har vi lagt fram sådana alternativa förslag i den här kammaren.

Anf. 95 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Sverige skulle behöva en offensiv skattepolitik för att förstärka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar tillväxt i vårt land. Det gäller att i goda tider rusta för framtiden. Det ger i dessa mer eller mindre goda tider möjlighet till ett visst handlingsutrymme, inte minst i skattepolitiken. Detta måste vi ta till vara.

Den positiva bilden vi har i dag har sin grund i viktiga strukturreformer som genomförts under hela 90-talet. Det blir därför ibland lite larvigt när några av de värderade kollegerna från regeringspartiet säger att de goda tiderna grundlades när Socialdemokraterna återfick makten 1994.

Innan dess hade inte minst Folkpartiet och Socialdemokraterna tillsammans genomfört en viktig skattereform som bar en stark tillväxtprägel. Vi ville då tillsammans att det skulle löna sig bättre att arbeta, spara, utbilda sig och ta risker. Därefter har fler åtgärder vidtagits när det gäller åtstramningar, avregleringar och sådana reformer som den internationellt uppmärksammade pensionsreformen.

Nu är det dags att gå vidare och vårda och värna det som har uppnåtts. Det gäller t.ex. att rusta sig för en skattepolitik i en alltmer lättvrig värld och att tala väl om inte minst pensionsreformen. Här finns det dock mycket att önska. Inte så att Socialdemokraterna skulle sakna förståelse och vilja – det har de – men jag önskar att det fanns bättre inspiratörer.

Politik, inklusive skattepolitik, handlar om att vilja i en miljö som i fråga om skatter är ganska krånglig och fylld av målkonflikter. Viljans styrka är kraftigt beroende av vilka inspiratörer som man väljer. Därför är det tråkigt att de inspiratörer som Socialdemokraterna har valt sprider tankar om att vi är färdiga med de stora strukturreformerna på skatteområdet. De skattesänkningar som kan genomföras handlar om fördelning och inte om framförhållning eller strategi.

Det handlar också om att inspiratörerna mest saluför reformer som minskar utbudet av arbetskraft, bl.a. kortare arbetstid, längre semester, generösare arbetsskadeförsäkringar, arbetslöshetsförsäkringar och föräldraförsäkringar – detta när Sverige i stället behöver reformer som ökar utbudet av arbetskraft över ett brett fält. Annars är risken stor för överhettning och inflation. På lång sikt hotas dessutom tryggheten när alltfler går i pension, och då tänker jag på 40-talisterna.

Dessutom gör man ingenting för att förbättra kapitalbildningen i Sverige, t.ex. genom att avskaffa förmögenhetsskatten eller se över kapitalskatter. Man gör ingenting för att öka den s.k. utbildningspremien efter skatt. Den senaste straffskatten på utbildning ligger kvar, dvs. värnsskat-

ten. Åt straffskatten som drabbar risktagande i allmänhet och företagare i synnerhet görs ingenting.

Det behöver inte vara så här. Det finns socialdemokrater i andra länder som också har vilja, men de har klokare inspiratörer. Titta på Tyskland, t.ex. Där har den rödgröna koalitionen visat att man kan sänka skatten och reformera skattesystemet för att bättre rusta sig för framtidens utmaningar.

Jag måste erkänna att ni har visat att ni faktiskt kan sänka skatten från våra internationella rekordnivåer. Det är bra, och det förtjänar ett visst beröm – man ska ju uppmuntra varandra – men den nuvarande profilen är allvarlig. Den handlar om konsumtionsbefrämjande skattesänkningar för att kompensera för pensionsavgifterna. Det saknas strategi. Man måste gå väldigt varsamt fram för att inte spåda på en eventuell inflationsbrasa. Det är ju en klok insikt att man ändå går varsamt fram, men samtidigt förändras omvärlden allt snabbare.

Det är också bra att man medger att det överskott som finns i statsfinanserna som är genererat av en ekonomisk konjunktur, kloka ekonomiska reformer och goda insatser av svenska företag och arbetstagare inte bara ska tillfalla staten utan att det också ska leda till sänkta skatter.

Retoriken är ju väldigt viktig. Argumentationen är också viktig. Här har vi i Sverige genomfört ett pensionssystem som väcker internationell uppmärksamhet. För detta vill regeringen alltså kompensera. Vad vill man med en sådan obegriplig retorik? Det är svårt att förstå den om man åtminstone själv skulle tro på de strukturåtgärder som är genomförda, att det är bra för Sverige att vi har ett bra och starkt pensionssystem. Den breda pensionsöverenskommelsen borde få fler efterföljare på skatteområdet – jag kommer till skattesamtalen senare.

Förmögenhetsskatt och värnskatt motiveras med någon sorts socialdemokratisk rättvisa. Politik och skatter handlar om principer. Det är rättvist med förmögenhetsskatt och värnskatt. Men det undantag som man gör för miljardärer och utländska experter på inkomstskattesidan och förmögenhetsskattesidan motiveras med omvärldens förändringar och dess tryck på Sverige och våra skattebaser. Det är ju fullt rimligt eftersom man måste vara extremt innovativ för att kunna kalla detta rättvist. Men undantagen visar ändå hur ohållbart nuvarande skattesystem är på lite längre sikt. Vi kan inte vara ett land som lever på undantag.

För att vårda det som Folkpartiet kallar Fördel Sverige gäller det i stället att sänka skatter med ett syfte. Vi vet att utmaningen på kort sikt, medellång sikt och lång sikt handlar om att säkra tillgången på arbetskraft och att hålla inflationen i fortsatt schack. Man kan säga att den självständiga Riksbanken – apropå inflationen – är också en strukturell form som inte kan underskattas i den nuvarande positiva utvecklingen.

Därför måste framtida skattesänkningar syfta till att det bättre ska löna sig att arbeta, spara och ta risker, något som vi i Folkpartiet sedan årtionden har kallat för de välståndsskapande krafterna. Det är dessa som driver en sund ekonomi utan inflation, en sund ekonomi med ständiga produktivitetsförbättringar – förbättringar som ökar den enskilda medborgarens ekonomiska rörelsefrihet.

Jag har i Folkpartiets särskilda yttrande i skatteutskottet redovisat skattesänkningar på arbete med just den inriktningen. Det måste löna sig att arbeta, spara och ta risker. Därför vill vi sänka marginalskatterna,

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

vilket har diskuterats här tidigare. Vi väljer modellen slopad värnskatt, slopad avtrappning av grundavdraget och höjd brytpunkt.

Insatser för att minska andra marginaleffekter innebär att fler kommer att känna att det lönar sig med både arbete och vidareutbildning. Vi sänker selektivt skatterna på arbete i övrigt i form av skattereduktion för hushållsnära tjänster och sänkta arbetsgivaravgifter på privata tjänster. Det är sektorer som borde kunna utvecklas.

Beträffande risktagande slopar vi dubbelbeskattning, straffregler på småföretagande samtidigt som vi inleder avskaffandet av förmögenhetsbeskattningen. Beskattningen av personaloptioner och vinstandelar minskas. I en tid då arbete och humankapital smälter samman är detta åtgärder för att öka Sveriges konkurrenskraft när det gäller att attrahera framtidens spetskompetens till vårt land.

Genom ökad avdragsrätt för pensionssparande och kompetenssparande blir det en långsiktigt bättre kapitalbildning. Ingen kommer i framtiden att klara sig med sin ungdoms grundutbildning. Möjligheten att omvandla det livslånga lärandet till en verklig process för vanligt folk är strategiskt för Sverige i framtiden.

Jag talade om skattesamtalen. Det var glädjande att regeringen – med en annan finansminister – bjöd in till skattesamtal i början av mandatperioden. Då fanns det åtminstone initialt en insikt om att svenskt skattesystem behövde moderniseras i flera avseenden. Dessvärre visade det sig snart, efter skiftet på finansministerposten, att det inte fanns något egentligt intresse. Samtalen fick karaktären av envägskommunikation, samtalsterapi och ett rejält fiasko.

I dag utformas skattepolitiken i skärningspunkten mellan den farliga blandningen av socialdemokratisk nostalgi, vänsterpartistisk klasskamp retorik och miljöpartistisk tillväxtfientlighet. Effekten blir höjda utgifter och bl.a. sänkt skatt för djurparker.

Sverige kan bättre, var det någon som sade. Det är lätt att instämma.

Fru talman! Jag inser risken att Folkpartiets skattepolitik kommer att röstas ned om någon timme. Därför hoppas jag att vi tillsammans i denna kammare kan fortsätta att bryta argumenten för hur vi bäst utformar det svenska skattesystemet i framtiden för att stimulera de välståndsskapande krafterna. Det är viktigt för Sverige, för tillväxten och för medborgarna.

Fru talman! Jag yrkar avslutningsvis bifall till reservation nr 15.

Anf. 96 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Ni som lyssnar här i kammaren och uppe på läktaren! Johan Pehrson, folkpartist, började tala samtidigt som solen sken in genom fönstret, men det var väl det enda soliga i det anförandet.

Johan Pehrson ville att regeringen skulle ha bättre inspiratörer. Sedan gav han återigen en känga åt detta med sänkt arbetstid, som i och för sig kanske inte har med den här debatten att göra. När nu alla står och talar om att vi behöver arbeta mer, vill jag ändå säga att det är *en* debatt. Men verkligheten säger också att vi behöver arbeta mindre. Har Johan Pehrson hört talas om utbrändhet, hjärnstress och om att barn behöver mer tid? Det handlar inte bara om ett eller två år i början, utan t.o.m. tonåringar behöver mer tid med sina föräldrar.

Jag hörde inledningen här från Moderaternas sida, och jag måste säga att man måste slå fast att jämlikhet är effektivt och att jämlikhet är rat-

ionellt. När man hör moderater, och även andra för övrigt, får man intryck av att det är irrationellt och improduktivt med jämlikhet, men så är det ju inte. Stora klyftor är irrationella och ineffektiva. Ur ett strikt demokratiskt perspektiv är det väldigt irrationellt, därför att för stora klyftor mellan dem som har mycket och dem som har lite leder till spänningar i samhället, som i sin tur leder till att demokratin egentligen är svår att upprätthålla. Vi ser hur de stora klyftorna i många länder leder till ökad rädsla i både fattiga och rika förorter. I ett samhälle där rädsla produceras är det väldigt svårt att upprätthålla demokrati på sikt. Jämlikhet är rationellt och jämlikhet är effektivt.

Fru talman! Annars vill jag tala lite grann om den budgetuppgörelse som träffats mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är ett stort genombrott när det gäller det som kallas för grön skatteväxling. För första gången har vi en långsiktig miljörelaterad strategi för hur skattesystemet ska utformas och reformeras. Vi har en överenskommelse om att i storleksordningen 30 miljarder kronor ska växlas från skatt och avgifter på arbete till miljöskatter på energi och annat.

Vi börjar redan nu med ca 3½ miljarder kronor. För dessa pengar som vi har fått in genom ökade miljöskatter kan vi sänka arbetsgivaravgifterna i ett litet första steg och sänka inkomstskatten främst för låginkomsttagare. Det är grunden i en grön skatteväxling; högre skatter och avgifter på sådant som påverkar miljön negativt och sänkta skatter och avgifter på arbete.

Vi ser samma utveckling i flera länder inom det rödgröna bältet i Europa. Vi vet också att globala organisationer som World Watch-institutet, Det naturliga steget, forskare och många andra applåderar just den här utvecklingen. Vi vet t.o.m. att man i många andra länder ser att Sverige är en förebild i den här frågan, och det är bra. Det är sådana inspiratörer som de gröna är i både Sverige och Tyskland som regeringarna behöver, Johan Pehrson.

Skälet till grön skatteväxling är egentligen ganska enkelt. Marknads ekonomin har brister genom att de externa effekterna ofta inte ingår i marknadens prissättning. På något sätt vill marknadsekonomin falska företrädare att vinsterna alltid ska privatiseras, medan kostnaderna alltid ska socialiseras. Genom att öka miljöskatterna får vi en mer rättvisande prisbild, för miljöförstöringen kostar naturligtvis, och det måste synas.

Dessutom stimulerar en grön skatteväxling en teknisk utveckling. När energin blir dyrare blir det lönsamt att effektivisera. När fossila bränslen blir dyrare blir det efterfrågan på alternativ. Det blir lönsamt att våga satsa på etanol, metanol, vätgas och hybridbilar. Vi efterfrågar därmed sådant som är miljövänligare.

Nu finns det populister i Europa som vill tvärtom, som vill sänka skatten på fossila bränslen, på bensin och på diesel. I Norge har vi Hagens framstegsparti, i Frankrike har vi Le Pens parti och i Sverige har vi faktiskt Moderaterna som går fram ganska hårt, uppbackade av Kristdemokraterna, även om de inte vill gå lika långt. Och Centern vill inte ha någon höjning alls. Från Folkpartiet har man däremot hållit sig för god för detta, och det ska noteras.

Men för Moderaterna gäller Ny demokratis gamla slagord: Kör så det ryker så länge det går. Men skäl för grön skatteväxling kan vi se lite varstans i världen och i accelererande fart. Arvika är ett litet, litet exem-

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

pel – en liten, liten yttring av det som förmodligen är växthusförändringarnas effekter.

I Vietnam, Laos och Kambodja har översvämningar och orkaner varit av den arten att miljontals människor har dött. I södra Afrika har man översvämningar och lite längre norrut i Afrika extrem torka. Fidjiöarna är på väg att erodera. Glaciärerna på Himalaya kommer att vara borta om ca 35 år. Allt detta kommer att få enormt stora följder.

Översvämningarna av jordbruksmark leder till att näringsämnen och humus flyter bort. Jordbruksmarken blir helt enkelt förstörd. Det blir svårt att göra livsmedel, svårt att producera mat. Men klimatförändringarna leder också till en ökning av sjukdomar, t.ex. malaria. Vägar, järnvägar och annan infrastruktur förstörs och flyktingströmmarna ökar i gigantisk omfattning.

Man kan ju diskutera vad etik, moral och kunskap är värt när det finns de som inte tar det här på allvar. Moderaterna bryter mot etik, moral och kunskap, den kunskap som finns. I ren populism lovar man att sänka dieselskatterna och bensinskatterna med 70 öre. Men vilken signal skulle det ge till marknadens aktörer, de som vill satsa på vätgas, metanol, etanol? Vilken signal ger det till bilfabrikanterna om att det nu är allvar?

Det intressanta är att t.o.m. Saudiarabiens oljeminister har fattat det som moderater och andra inte har fattat. Han har sagt att man måste öka upptaget av olja för att få ned priset, för annars kommer Europa, USA och andra att utveckla annan teknik och andra bränslen, alternativ till oljan. Just det, det är det som är finessen; att använda prisbilden för att stimulera fram hållbara alternativ. En riktig marknadsekonomi måste också innehålla rätt pris. Kostar det i miljöförstöring så ska det ingå i priset.

Vi måste lära oss att styra ekonomin på ett rimligt sätt. Före julhelgen kommer en utredning att presenteras, en utredning som analyserat sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring. Det blir skrämmande läsning för en del och läsning som stärker argumenten för oss andra. Genom att via skatterna se till att det som är hållbart långsiktigt blir lönsamt kortsiktigt får vi en nödvändig styrning av både produktion och konsumtion. Det får vi genom den här gröna skatteväxlingen som många länder nu funderar på och ser som en förebild, inte minst inom EU. Det som är hållbart ska kosta mindre och det som är skadligt ska kosta mer. Det är vad det handlar om.

Det vore intressant att höra hur man ser på friheten från ett moderat perspektiv. Den enskildes egenmakt och frihet förtvinar, fick vi höra i inledningsanförandet. Men är det inte så att just egenmakt och frihet förtvinar när miljöförstöringen slår till? Är det inte i själva verket då som allt det vi kan lära känna som frihet förstörs?

När man tar del av den moderata skattepolitiken ställs man inför tre frågor. Jag skulle vilja ha svar på de frågorna. Varför gillar ni inte riktig marknadsekonomi? Varför ska inte miljökostnaderna ingå i priset genom miljöskatter? Varför vill ni sänka dessa? Då företräder ni inte en reell marknadsekonomi utan något slags girighetsekonomi, där vinsterna ska privatiseras och kostnaderna socialiseras.

Den andra funderingen man har är: Varför vill ni ge mig som höginkomsttagare betydligt större sänkningar än min granne som är lågin-

komsttagare och som behöver varenda krona mycket mer än jag? Varför? Det skulle betyda väldigt mycket för henne men betyder nästan ingenting för mig. Jag har så att jag kan leva väldigt bra, men hon har det lite bökigt. Varför är fördelningsprofilen så dålig? Känner inte även moderater, och kanske också kristdemokrater och andra, att om man skapar de här allt större klyftorna kan det på något sätt till slut egentligen hota demokratin?

Sedan finns det en konsekvent linje i moderat politik, och det är att man alltid pratar om högt skattetryck. Högt skattetryck är naturligtvis inget självändamål, men man har alltid kritiserat det. Låt mig citera en ledare från en högernärstående tidning. Så här skrev man: "I två väsentliga delar bidrog onsdagens skattedebatt i riksdagen till att skapa ökad klarhet i skattepolitiken." Det är inte den här onsdagen man talar om. "Det framgick tydligt nog att även det största partiet haft så stark känning av det hårda skattetryckets deprimerande verkningar att det finner situationen olustig. Även herr Wigfors har nu pressats..."

Året var 1949 och skattetrycket var 20 %. Högern tyckte att det skattetrycket var fruktansvärt högt, fruktansvärt deprimerande och fruktansvärt olustigt. Det skulle göra så att det inte blev någon som helst utveckling i vårt land. Jag ska säga att ledaren var hämtad från dåvarande Stockholms-Tidningen.

Vi behöver gå vidare med en socialekologisk syn på skatterna så att de dels gynnar en ekologiskt hållbar utveckling, dels återupprättar ord som jämlikhet och solidaritet.

Jag vill också säga några ord om fastighetsskatten. Jag är glad över att vi har tagit steg som innebär att de planerade skattehöjningarna egentligen inte kommer att genomföras. Jag är glad över att vi har sänkt procenttalet. Jag är glad över att den här sambeskattningen nu sakta men säkert börjar monteras ned. Jag är glad över att vi i majoriteten har en gemensam syn som innebär att miljöinvesteringar i fortsättningen inte ska leda till ökad fastighetsskatt. Jag är också glad över att det finns en begränsningsregel.

Vi kunde naturligtvis ha kommit ännu längre men, som sagt, som ett parti som samarbetar med två andra partier ser vi att vi har kommit så långt som vi över huvud taget kan komma. Alternativet, att vi skulle samarbeta med en moderatledd regering, ter sig väldigt märkligt ur både ekologisk och social synpunkt.

Anf. 97 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det här med arbetstider och människors makt över sina egna liv och sin egen vardag är ju väldigt intressant. Man måste väl ha klart för sig att produktivitetssökningarna kan fördelas på olika sätt i det här landet. Antingen jobbar vi mindre, och då bestämmer vi det här i riksdagen, eller så får vi högre löner eller så gör vi något annat för pengarna. Vi kan t.ex. satsa allting på sjukvård eller skola, vilket i och för sig kan vara angelägna områden. Men det kommer ju någonstans ifrån.

Det angelägna i den här diskussionen är att skapa flexibilitet och viss träffsäkerhet. Därför har vi valt att satsa mer på barnstöd. Vi vet att det är småbarnsföräldrar, som Birger Schlaug mycket riktigt var inne på, som kanske har den mest pressade situationen i dag i vårt samhälle för att få vardagen och livet att gå ihop.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Att många människor vill jobba mindre beror ju inte minst på att det finns dåliga arbetsmiljöer. Då ska man titta på *de* orsakerna. En del människor tycker faktiskt om att jobba och vill ha en löneökning i stället. Då ska man inte förvägra dem den möjligheten.

Så vill jag säga några ord om skatteväxling. Vi är grymt mycket för en bra miljö i Folkpartiet. Vi är beredda att fatta ganska tuffa beslut för det. Vi har länge argumenterat för, och var kanske de första som gjorde det, ekonomiska styrmedel. Men vi har nått väldigt långt i Sverige. Vi kan ju på något sätt försöka byta arena och titta lite mer på Europeanivå. Där är det sorgsamt att Birger Schlaug argumenterar så mycket för att vi ska lämna EU.

Anf. 98 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! En sak har i alla fall vi och Folkpartiet, och även några andra partier, gemensamt mot regeringen och också Moderaterna tror jag. Det är att man inte vill införa ett lägsta krav inom EU på koldioxidskatt. Det är olyckligt, och jag skulle vilja ställa en fråga till Arne Kjörnsberg om hur och varför ni argumenterar på detta sätt. Det skulle vara väldigt bra med en lägsta acceptabel nivå, som varje land naturligtvis får gå över. Det vore inte minst viktigt för transportnäringen.

Beträffande arbetstiden fanns det ju en utredning, en av alla de utredningar som har tittat på arbetstidsfrågan, som kom fram till det här: Antingen har man kvar en allmän normalarbetstid eller något sådant på 40 timmar. Då skulle man inom ett tidsspänn vars period jag inte riktigt kommer ihåg kunna öka konsumtionen med ca 50 %. Eller också skulle man kunna sänka den här normalarbetstiden till 35 timmar. Då skulle man kunna öka konsumtionen med 20 %.

Då är det ett vägval som vi gör att vi tycker att livskvalitet är mer fri tid. Jag tycker också att det är ett dåligt föredöme att vi i Sverige ska ha gamla öststater som förebild när det gäller synen på normalarbetstid. 40 timmar har man inte kvar i Västeuropa. Varför ska vi vara så unika att vi måste ha kvar det? 40-timmarsveckan är naturligtvis ingen naturlag.

Dessutom vill jag säga något om det här med barnledighet. Ni vill att man ska kunna vara ledig med barn några fler år, eller åtminstone månader. Det är väldigt trevligt på alla möjliga sätt. Problemet är bara att barn är barn ganska länge. Även min 14-åring behöver pappa hemma mer än om man jobbar sina 40 timmar. Därför är sänkt arbetstid en kvalitetsreform.

Anf. 99 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det är det för Birger Schlaug. Men människor har ju olika bedömningar av vad de tycker är lämpligt. Det är det som är poängen. Man ska ha flexibilitet och försöka klara detta på annan väg.

Sedan är jag medveten om att det kan bli tufft avtalsvägen. Det finns vissa yrkesgrupper som av olika skäl inte är lika starka som industrifacket eller vad vi nu ska ta för exempel där man faktiskt har nått en bit på väg. Men varför är de svaga? Jo, för de sitter fast i – jag vet inte vilka ord man ska använda – det offentligas totala monopol. Då tänker jag inte minst på de många kvinnor som jobbar inom skola, vård och omsorg.

Men skapa flexibilitet. Och vårt förslag om barnkonto ökar möjligheterna för barnfamiljer att under lång tid ta ut detta stöd för att lösa det individuellt. Vi har ju olika behov och olika livssituationer. Det är extremt viktigt att komma ihåg.

Sedan är jag glad att Birger Schlaug frågade Arne Kjörnsberg om miljöavgifterna på koldioxid inom EU. Men faktum kvarstår ju, att om Birger Schlaug fick som han ville skulle vi ju snabbt packa vårt pick och pack och dra därifrån.

Anf. 100 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Det är möjligt. Men framför allt skulle jag se till att även om vi stod utanför skulle vi ansluta oss till det lägsta golvet och förmodligen ligga högre. Så det var inte något större problem med den frågan.

I dag har vi en normalarbetstid. Vi har faktiskt dessutom en flexibilitet. Man får jobba mer, och man får jobba mindre. Många jobbar deltid osv. Det är ju inte en tvingande lagstiftning på något sätt, utan det är en normgivande lagstiftning som vi har. Och varför ska normen vara 40 timmar? Varför skulle vi inte kunna lätta på detta och säga att normen blir 35 timmar i stället? Det är inte märkvärdigare än så. Men vi vet också att kring normen samlas majoriteten. Och det blir en norm för avtalsförhandlingar osv., vilket är viktigt.

Nog är det märkligt att de stora och tunga manliga fackförbunden kan förhandla sig till detta? Men om vi inte sänker arbetstiden lagstiftningsvägen så står de kvinnligt dominerade förbunden kvar. Jag tror att de skulle ha hjälp av att vi ändrar lagstiftningen och byter ut siffran 40 mot siffran 35 för vad som är normalarbetstid. Det är en kvalitetsreform, kära Folkpartiet.

Anf. 101 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att Miljöpartiet och Centerpartiet har en gemensam ambition, nämligen att ge mer tid för föräldrar med sina barn och alltså i omvänd ordning mer tid för barnen med sina föräldrar.

Miljöpartiet vill framför allt göra det genom att sänka arbetstiden genom en ändring av lagstiftningen. Och vi vill sänka arbetstiden genom avtal mellan arbetsmarknadens parter i takt med den produktionsökning som medger detta. Vi vill dessutom skapa valfrihet i barnomsorgen och införa ett barnkonto i stället för maxtaxa, vilken nu både Birger Schlaug och hans parti är beredda att genomföra.

På tal om maxtaxa. För att använda exakt samma formulering som Birger Schlaug själv använde i polemik med moderaterna när det gäller skatteväxling, nämligen: Varför ska jag som höginkomsttagare få större skattesänkningar än min granne som skulle behöva dem mycket bättre? Med samma språkbruk ställer jag frågan: Varför ska Birger Schlaug, om han nu har barn i barnomsorgsålder, få mycket större avgiftssänkningar än den granne som Birger Schlaug nyligen uttalade så stor sympati för? Förklara det.

Anf. 102 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag och Miljöpartiet var mycket kritiska till det förslag som socialdemokraterna lade fram när det gäller maxtaxa. Vi älskar det fortfarande inte. Och häromdagen hade ni i den borgerliga oppositionen

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

en chans att stödja en motion som skulle göra det möjligt för kommunerna att också betala ersättning till dem som har barn hemma. Men ni tyckte att partistrategi och taktik var viktigare. Vi har ju faktiskt majoritet i den frågan. Och det behövs en lagändring som gör att kommuner har rätten att också ge någonting till dem som är hemma hos sina barn. Ni hade chansen här. Vi hade t.o.m. partiledaröverläggningar om detta i våras. Det kändes som att det var på väg. Men sedan skrev ni ihop er om något barnkonto, och sedan kunde ni inte ens diskutera denna lagändring som ju faktiskt hade varit en väldigt stor reform. Att denna valfrihet nu inte finns beror faktiskt på att ni har låtit partitaktiska blockfrågor väga tyngre än allas rätt att ha chansen att vara hemma hos sin barn om man vill det. Och det tror jag att väldigt många som är hemma tar väldigt illa vid sig för.

När det gäller maxtaxan är det fullt riktigt att det förslag som socialdemokraterna lade fram tidigare skulle innebära högst 700 kr. Det förändrade vi i förhandlingarna. Vi sade nej till det, eftersom det skulle ge för stora fördelar för människor med höga inkomster. Med det nya förslaget finns det en bättre fördelningspolitik. Jag är inte nöjd med förslaget. Men det var så långt som vi kunde komma. Och det familjepolitiska paketet innehöll också en extra pappamånad, vilket vi stod för, en halv miljard till kvalitetssäkring för barn på dagis och att alla barnomsorgsformer ska få detta tak, även privata om det finns kommunala pengar i dem och kooperativ, vilket Centerpartiet har varit ute och surrat i hela landet om att det inte ska gälla. Men det gäller all barnomsorg.

Anf. 103 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Det är ett väl känt faktum att man när man är trängd behöver höja röstläget och tala om andra saker. I detta fall talar Birger Schlaug om en liten petitesse i sammanhanget. Kvar står det faktum att Birger Schlaug och Miljöpartiet har precis samma uppfattning när det gäller sänkningen av barnomsorgsavgifterna som han tillskriver moderaterna när det gäller att sänka skatterna.

Med den tid som jag har till förfogande vill jag ta upp en annan punkt som Birger Schlaug berörde, nämligen det som han beskrev som ett genombrott för en långsiktig miljörelaterad skatteväxling på 30 miljarder. Jag kommer ihåg för något år sedan då det också beskrevs som ett genombrott när det gällde möjligheterna att lagstiftningsvägen sänka arbetstiden. Resultatet var exakt detsamma – gemensamma arbetsgrupper skulle lösa detta. Och det är nu detta som ska lösa skatteväxlingsproblematiken framöver. Min prognos är att det nog blir ungefär samma resultat som det blev av de gemensamma arbetsgrupperna på arbetstidsförkortningens område. Vi får väl se vilket genombrott detta faktiskt blir i real handling under de närmaste åren.

Anf. 104 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag förstår Rolf Kenneryds skeptiska inställning, därför att det inte har varit lätt att komma hit. Vi höll faktiskt på att bryta samarbetet, eftersom vi inte höll på att få en skrivning som innebär att regeringen förbinder sig att ha en skatteväxling på i storleksordningen 30 miljarder under tio år. Så visst finns det ett motstånd. Det är helt klart.

Och det behövs många goda krafter, många gröna krafter, som faktiskt driver detta, eftersom det inte är helt lätt.

När det gäller maxtaxan eller mixtaxan som det blev har vi mycket kritik mot den. Men vi vred förslaget så mycket vi någonsin kunde för att få en bättre fördelningsprofil. Vi drev det så mycket vi någonsin kunde för att också få andra saker, nämligen en kvalitetshöjning i barnomsorgen, eftersom vår modell kostade mindre än sossarnas ursprungsmodell. Vi vred det så att vi kunde uppfylla två av våra vallöften, nämligen en extra pappamånad och mer pengar direkt till barnomsorgen.

Sedan är jag väldigt ledsen för att de borgerliga partierna inte hade modet att kunna stödja en motion som innebar att kommunerna skulle kunna ge ett stöd även till de föräldrar som väljer att vara hemma hos sina barn. Det handlar ju faktiskt bara om en lagändring i första steget. Och det kunde ni väl ändå ha accepterat?

Anf. 105 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Birger Schlaug säger att jämlikhet är en förutsättning för demokratin. Och jag ger honom rätt på den punkten. Men jag undrar hur han ser på det faktum att många låginkomsttagare inte klarar sig på sin lön efter att de har betalat sin skatt, dvs. att de inte får hushållsinkomsterna att gå ihop när de har betalat skatt. Hur ser Birger Schlaug på detta faktum i perspektivet att man ska kunna ta del av demokratin på lika villkor?

Jag vill också uttrycka en förvåning över att Birger Schlaug uttrycker glädje över att de planerade skatteökningarna på fastighetsskatteområdet inte kommer att genomföras. Han är glad över att ha lappat lite i detta system som ger sådana orimliga konsekvenser genom begränsningsregler osv. Det enda rimliga och raka hade naturligtvis varit att frysa taxeringsvärdena. Då hade dessa effekter aldrig uppstått, och Birger Schlaug hade inte behövt vara så glad över att ha kunnat genomföra lite förändringar som inte får skatteökningarna att få fullt genomslag.

När det gäller den lagändring som Birger Schlaug talar sig så varm för, kan jag upplysa dem som sitter här och lyssnar om att det var en lag som skulle tvinga dem som vill vara hemma med sina barn och få en viss ekonomisk ersättning för det att bli anställda av kommunen. Man skulle bli anställd av kommunen för att kunna ta hand om sina egna barn och få en viss ersättning för det. Man skulle bli anställd av kommunen med allt vad det innebär av regler och inspektioner som man måste genomgå. Det är ingen valfrihet.

Miljöpartiet hade bollen. Ni kunde ha valt ett samarbete med de borgerliga partierna för en ökad valfrihet. Men Miljöpartiet valde maxtaxan med Socialdemokraterna och Vänstern.

Anf. 106 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Jag känner ganska många som är hemma hos sina barn både tre, fyra och fem år. De är inte miljöpartister någon av dem. Men ingen av dem skulle tacka nej till ett erbjudande om att faktiskt få en rejäl ersättning när de var hemma. Jag känner ingen sådan. Det var ju detta det stod om i praktiken här. Ni från Kristdemokraterna, Centern, Folkpartiet och Moderaterna kunde ha stött det. Det hade varit ett väldigt bra första steg till en ännu bättre barnomsorg än den vi har i dag.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

När det gäller fastighetsskatten är det självklart att jag är glad över begränsningsregeln som innebär att vi får en fördelningspolitisk profil också på fastighetsskatten. Självklart är jag glad åt det.

Jag är också glad över att intentionerna i den första interpellationen jag skrev i riksdagen 1988 äntligen är genomförda, nämligen att miljöinvesteringar inte med automatik ska ge högre fastighetsskatt. Det tycker jag är bra. Ni har alltid röstat emot det när det har varit uppe här tidigare. Nu är det bra.

Det är också bra att procentsatsen har höjts. Det är också bra att väldigt många faktiskt får sänkt fastighetsskatt, inte minst de som drabbas av högre drivmedelskostnader. Målsättningen för oss i Miljöpartiet är att gå vidare, men vi får ta de steg vi kan – ett steg åt gången. Målsättningen för oss är att ytterligare sänka fastighetsskatten.

Anf. 107 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Om man vill ge ersättning till dem som tar hand om sina barn hemma, kan man göra det genom det förslag som de fyra borgerliga partierna har framfört om ett barnomsorgskonto och inte genom att tvinga dessa föräldrar att bli anställda av kommunen med allt vad det innebär. Det kunde ha varit ett första steg i rätt riktning, säger Birger Schlaug. Men Birger Schlaug och Miljöpartiet tar ett steg i fel riktning när man stöder regeringens förslag om en maxtaxa.

När det gäller fastighetsskatten säger Birger Schlaug att han är glad över en begränsningsregel som finansministern tidigare i debatten i dag sade förhoppningsvis nog kan begränsa en del av effekterna av fastighetsskatten. Det är inte mycket att vara glad över. En frysning av taxeringsvärdena, som Kristdemokraterna m.fl. föreslår, hade naturligtvis undanröjt alla de effekter av fastighetsskattesystemet som Birger Schlaug nu är så rädd ska bli verklighet.

Anf. 108 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Nu finns det ju en överenskommelse mellan tre partier om att det ska bli en begränsningsregel som har en låginkomstprofil som innebär att människor slipper flytta ifrån sina hus om man bor i skärgårdar och har låga inkomster osv. Det är ju det som har varit det riktigt stora problemet, och det är löst och kommer att bli löst. Helena Höij kan vara övertygad om att det kommer att bli löst. Vi har en sådan överenskommelse. Om man tittar i utredningen kan man se vad det handlar om. Det är en del petitesser kvar att lösa, men de ska lösas.

Anf. 109 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Ett ögonblick funderade jag på att slänga hela mitt förberedelsearbete som jag satt med till kl. 24 i natt för att i stället bara besvara alla de frågor som ställts. Nu kommer jag att stryka väldigt hårt i det som jag har förberett. Det kan jag ha användning för någon annan gång, så det är inte bortkastat. I stället kommer jag att försöka besvara en del frågor och ha en del synpunkter på de inlägg som har gjorts här av mina värderade kolleger från skatteutskottet.

Först har vi Carl Fredrik Graf. Nu kommer jag inte att kunna nämna er andra vid namn, men ni känner igen när jag kritiserar eller komplimen-

terar era olika förslag. Carl Fredrik Graf säger att den stora starka staten har gjort att människan fått allt mindre frihet.

Jag har gått i urvalsskolan, Carl Fredrik Graf. Där fick 15 % av en årskull fortsätta att studera längre än sju år. Kom inte och snacka med mig om att den stora starka staten har minskat friheten! Nu får alla barn gå i skolan. Jag har två söner som har fått göra det. Båda är lärare. Kom inte och snacka med mig om det!

Jag hade ett mycket nära förhållande till min farmor. Jag har tidigare här i kammaren berättat hur hon berättade för mig om hur det var att vara statarbarn. Kom inte och snacka med mig om att den stora starka staten har minskat friheten för vanliga människor!

Fru talman! Helena Höij och Carl Fredrik Graf tycker att man ska sänka skatterna. Båda två nämner – och nu får ni ta åt er båda två – den statliga inkomstskatten, men där är Carl Fredrik Graf lite värre än Helena Höij. Jag ska återkomma till det strax. De nämner dessutom förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen. De är mest skadliga säger Johan Pehrsson. Så säger inte riktigt Carl Fredrik Graf och Helena Höij, men det är dem som de i första hand vill sänka. Och ni snackar om den stora starka staten som gör det sämre för vanliga människor.

Nu kände jag igen formuleringarna om platt skatt, Carl Fredrik Graf. Jag vet inte om det är mina tidigare tips i debatter här som har lett till Carl Fredrik Graf i dag exakt citerade Tom Clancys romanfigur Jim Ryan. I en av böckerna när han hade blivit president sade han exakt det som Carl Fredrik Graf sade när han talade om platt skatt i dag. Då betalar alla lika mycket i procent, men den som tjänar mer betalar mer i skatt.

Om Carl Fredrik Graf får ta bort statsskatten betyder det att den som tjänar 600 000 får ca 80 000 i sänkt skatt per år. Den som tjänar 160 000 får 200 kr i sänkt skatt per år. Det är innebörden av platt skatt. Carl Fredrik Graf kallar det faktiskt platt skatt. Jag ska vara lite mer formell. Det är innebörden av att slopa den statliga skatten. Det blir 80 000–90 000 till den som tjänar 600 000 och 200 kr till den som tjänar 160 000.

Fru talman! Jag tycker att Helena Höij och Kristdemokraterna är på alldeles fel vagn.

Låt mig säga en sak till Per Rosengren i all korthet och all vänlighet. Regeringen fick vissa problem med den här utredningen om 3.12-reglerna. Ordföranden där fick ett annat uppdrag inom ramen för EU. Skiftet av ensamutredaren gjorde att det blev lite fördröjt. Men Per Rosengren vet naturligtvis att det är på gång.

Förmögenhetsskatt, dubbelbeskattning, aktieägarskatt och sänkta marginalsatser, som Helena Höij talar om, har jag berört.

Men det finns några andra saker som Helena Höij faktiskt varit ensam om att ta upp. Hon vill sänka skattenivån i Sverige till den genomsnittliga inom EU. Men det var någon, jag tror det var Per Rosengren, som hade en underbar undervisning om att det inte går att jämföra så där rakt av. Det var med era erfarenheter från studieresan till Schweiz, Per Rosengren. Där betalar man både det ena och det andra med avgifter som är obligatoriska. De är precis som vilken skatt som helst. Man måste finlira lite mera detta, för det går inte att jämföra rakt av.

Jag håller helt med Per Rosengren när Helena Höij framför Storbritannien som eftertraktansvärt. Min fru och jag har oss väldigt närstående personer boende i England sedan ett och ett halvt år tillbaka. Som tur är –

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

jag tycker att det är tur – ska de bara vara kvar ett halvår till. Jag vet hur det är för vanligt folk i Storbritannien. Jag föreslår att Helena Höij funderar ett ögonblick till innan hon nästa gång använder Storbritannien som ett efterföljansvärt exempel i dessa avseenden.

Jag har en mycket, kort, enkel och konkret fråga. Skatterna är för höga, säger Helena Höij, så att man måste gå till staten och söka bidrag. Vilket bidrag syftar Helena Höij på? Vilket bidrag går man till staten och söker? Vi får se om jag får något klart svar.

Rolf Kenneryd sade att statsministern och finansministern säger att det går bra för Sverige. Ja, det säger de, men de gör ett mycket viktigt tillägg. De säger: Det går bra för Sverige, men det går inte bra för hela Sverige och inte för alla som bor i Sverige. Det är därför vi socialdemokrater tycker att vi har stora uppgifter framför oss.

Jag håller helt med Rolf Kenneryd om resonemanget om marginaleffekter. Men jag tycker mig under senare år ha märkt att det bara är moderater och numera kristdemokrater som talar om marginalsatser. Alla andra talar om marginaleffekter. Vi kan ta åt oss äran lite till mans för att vi har lyckats att breda över det mot det som brukas kallas för marginaleffekter. Självklart är det så som Rolf Kenneryd säger, att de berör långt fler personer.

Johan Pehrson tycker att vi ska en framåtsyftande skattepolitik och inte syssla med generösare arbetsskadeförsäkringar och arbetslöshetsförsäkringar. Kan inte Johan Pehrson ta en raid ut på något sjukhus och tala om för de ofta ganska unga kvinnor som har fått skador i sina ryggar och axlar, eller i metallindustrin där det också oftast är kvinnor som fått skador i sina axlar, att det som socialdemokraterna sysslar med inte är framåtsyftande skattepolitik, det är bara generösare arbetsskadeförsäkringar. Gör mig den tjänsten. Jag skulle beklaga det ur en mycket personlig synpunkt, och det är att då skulle jag inte få se Johan Pehrson här i riksdagen längre efter nästa val. Då skulle ni åka så det skvätter om det om ni så föraktfullt talar om en arbetsskadeförsäkring för människor som har skadats i sina viktiga arbeten när vi vill göra den bättre.

Johan Pehrson hade lite nedlåtande synpunkter om vår strategi att minska skatterna för människor i vanliga inkomstlägen genom att kompensera för egenavgifterna och minska marginaleffekterna. Vår metod är att använda skattereduktion för att göra detta. När finansministern sade att vi saknade 40 öre när vi skulle betala ut 1 kr, var vi tvungna att höja alla skatter som finns och hitta på något nytt – värnskatt var en sådan – och införa egenavgifter. Nu när det går bättre tycker vi att folk i vanliga inkomstlägen ska få lite tillbaka, de ska kompenseras. Då har vi valt vägen över egenavgifter. En genomsnittlig medlem i Landsorganisationen som jobbar heltid och har en genomsnittslön betalar 12 000–13 000 kr om året i egenavgifter. Vi tycker att nu när vi har det bättre, när finansministern har 1 kr 13 öre när han ska betala ut 1 kr, då vill vi kompensera dem för det.

Sedan förvånar mig Johan Pehrson, fru talman, när han talar om de välståndsbildande krafterna. Det var Moderaternas slogan för 15–20 år sedan, men det blev inte så bra som Moderaterna bedömde det. Välståndsbildande krafter är de som har bra lön, som är aktieägare och som kan satsa pengar. Det var det Johan Pehrson resonerade om. Det handlade om att marginalsatserna var för höga för dem, att värnskatten ska

slopas. Vi har ingen värnskatt, men jag antar att Johan Pehrson talar om det andra steget i den statliga skatteskalan, det som de betalar som har en taxerad inkomst över 411 400 kr. Det är välståndsbildande krafter för Johan Pehrson.

Ni vill höja brytpunkten ännu mer och att vi ska subventionera ett visst område: hushållsnära tjänster. Jag försäkrar Johan Pehrson att om vi inte subventionerar det till 80 % kommer inte en enda människa hemma i Sjuhäradsbygden som har vanliga inkomster att kunna ha någon som kommer hem och putsar fönstren, dammsuger och tvättar. Det är en typisk överklassgrej, förlåt mig, men det är lika bra att tala klartext.

Sedan vill ni slopa förmögenhetsskatterna också, och vi ska gynna spetskompetens. Ja, välståndsbildande krafter – det är ganska lätt att komma fram till vad ni tänker på.

Jag förstod inte det resonemang Birger Schlaug och Johan Pehrson hade om koldioxidskatten. Det vi säger nej till är att EU-parlamentet ska få bestämma det. Men det finns långtgående förhandlingar om att vi skulle ha en minimiskattnivå när det gäller koldioxidskatt bland EU:s medlemsländer. Det är bara ett land som är redo att spjärna emot det ännu så länge. Det är Spanien – jag kan läsa på läpparna vad Johan Pehrson säger i sin bänk. Vi hoppas kunna komma fram till att vi ska ha en minimiskattnivå. Som Birger Schlaug sade ska vi själva bestämma vad vi vill ha mer än det.

Allra sist ska jag, med fru talmannens goda minne, säga någonting av det jag hade tänkt säga. Birger Schlaug: Bit inte över alltför mycket. Ni har faktiskt inte fixat allting. Om man har samarbetspartner ska man vara lite försiktig för det framtida klimatet med att ta åt sig äran av allt. Men detta sagt i all vänlighet, i all välmening och i en mycket grundläggande uppfattning att vi ska fortsätta att samarbeta om inte minst miljöskatter.

Fru talman! Vi socialdemokrater är övertygade om att det är ett bra samhälle. Det är rättvist, tryggt, jämställt och jämlikt. Det är i försök att åstadkomma det i kraft av vår förmåga som vi vill använda bl.a. skattepolitiken.

Jag vill med några överblicks breda penseldrag ge min och socialdemokraternas syn på skatternas betydelse för vårt samhälle i dag och för morgondagen. För mig är det faktiskt, och det låter väldigt högtidligt och kanske t.o.m. förmätet, en stor ära att tillsammans med mina kamrater få arbeta i skattepolitiken. Jag tror inte att jag avslöjar något hemligt om jag säger att vi som sysslar med det är stolta över att vi får göra det, inte för att skatterna är ett självändamål utan bara ett verktyg, men ett utomordentligt viktigt verktyg. Vi behöver detta verktyg för att bygga ett rättvist och solidariskt samhälle. Vi har inte nått målet, vi kanske aldrig kommer att nå målet, men vi strävar emot det. Det är vad man kan göra och göra det med all den kraft och all den intensitet man orkar med.

Vi kan överblicka en lång utveckling. Jag har i dag tänkt börja med att nämna Sveriges förste socialdemokratiska finansminister. Det var inte Fredrik V. Thorsson utan Hjalmar Branting, som 1917–1918 under sex månader var finansminister. Tänk er den tidens samhälle! Om ni har några äldre er närstående personer, tala med dem innan de går bort! Jag har gjort det och fått höra ur deras mun hur det var förr i tiden.

Vi har gått från ett samhälle med statarlängor till ett av världens främsta IT-länder med ett mycket väl utvecklat välfärdssystem. I denna

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgåffssamræðh
beráðningav
státsinkomsterna, min.*

*Þrunkta 11-88æðh
111-117*

fantastiska utveckling har skattepolitiken en väldigt central roll. Jag påstår t.o.m. helt framt att den har varit förutsättningen för den.

Jag är stolt över vad vi har åstadkommit, men jag är inte nöjd. Det är ett väldigt viktigt men. Vi har lyckats lösa en del uppgifter med solidarisk finansiering och genom skatter röjt undan mycket av det ekonomiska och sociala förtryck som tidigare generationer upplevde. Över det kan vi vara stolta, men samtidigt har nya orättvisor kommit fram och problem uppstått som inte gårdagens och inte heller morgondagens skattesystem fullt ut kan lösa. Skatterna är bara *ett* verktyg i det arbetet.

Jag vill helt kort säga att Joakim Palme och hans medarbetare i går lade fram sin utredning *Välfärdsbokslut – Välfärd, ofärd och ojämlikhet*. Jag och kamraterna i mitt parti tar detta på allra största allvar. Det finns saker som ska göras. Vi ska inte dölja det. Vi ska inte skönmåla, och det faktum att det här är svårt är inte ett skäl för att inte sätta i gång arbetet. Vi är uppfyllda av en sådan ambition.

Men det här gör man inte med pukor och trumpeter. Det är ofta ett vardagligt, slitigt och tråkigt arbete. I det arbetet spelar skatterna en stor roll.

Jag ska försöka sammanfatta genom att säga så här. Vi är övertygade om att jämlikhet och utveckling hänger ihop. Det borde de moderater som nu lägger ned musikskolor eller höjer avgifterna så att barnen inte kan gå i dem veta. De borde inse att jämlikhet och utveckling hänger ihop. Jag ska ge bara ett exempel.

Det är produktivt – för att använda en term som kanske ligger moderaterna närmare – att tillämpa en sådan syn. Jag är övertygad om att det är osolidariskt att inte göra det. Dessutom är det utvecklingsfientligt. Om vi kan åstadkomma något som samtidigt är utvecklingsbefrämjande och solidariskt, tycker jag att vi ska satsa på det, för så hänger det ihop.

För att spara tid instämmer jag i de principiella resonemang som Birger Schlaug förde om de problem som vi nu kan avläsa över hela världen. I går kunde man se att det är översvämningar i Australien. Sådana finns inte bara i Arvika. Jag är i hög grad beredd att föra ett resonemang om internationaliseringen, men det får jag, fru talman, göra i de repliker som jag är alldeles övertygad om att mina värderade kolleger nu har begärt ordet för.

Anf. 110 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! I mitt samhälle ska alla få gå i skola, men man ska också ha möjlighet att välja skola, och det var det som mitt resonemang handlade om när det gäller hur den stora staten breder ut sig. Det ska finnas inte bara en utan flera möjligheter.

Arne Kjörnsberg talade om verktyg. Vi är överens om att verktyg är viktiga, men det gäller att ge verktygen till de enskilda människorna, så att de får möjlighet att påverka sin egen ekonomiska situation. Därvidlag har vi ett skilt synsätt. Arne Kjörnsberg vill behålla dessa verktyg genom att ta ut höga skatter, och jag vill ge dem direkt till människorna.

Det är riktigt att jag har talat om statlig inkomstskatt, men uttrycket platt skatt har Arne Kjörnsberg hört i något annat anförande. Jag har en fråga till Arne Kjörnsberg som har relevans i det här sammanhanget.

Jag påstår att det är rimligt att den som har dubbelt så hög lön ska betala dubbelt så mycket i skatt. Hur motiverar Arne Kjörnsberg det undan-

tag i form av sänkt skatt för vissa höginkomsttagare – nämligen utländska medborgare som också är experter, företagsledare eller forskare eller som har någon motsvarande kompetens – vilket blir följden av det socialdemokratiska förslaget som riksdagen kommer att behandla nästa vecka eller veckan därpå?

Vilken slutsats drar Arne Kjörnsberg av detta, och hur stämmer det överens med de fördelningspolitiska teorem som skatteutskottets ordförande alldeles nyss predikade?

När Arne Kjörnsberg vidare recenserar vår skattepolitik glömmar han – naturligtvis högst medvetet – att nämna de förslag som vi har om höjt grundavdrag, förvärvsavdrag med ett tak och t.ex. fastighetsskatt. Det blir ur hans synvinkel naturligtvis mycket mera publikt att bara nämna den statliga inkomstskatten, men det gäller att se till helheten. Vårt skatteförslag uppgår till ca 77 miljarder år 3 när det gäller inkomstskatterna, varav 36 miljarder ligger på grundavdrag, medan sänkningen av statskatten uppgår till 6 miljarder. Sådana är proportionerna.

Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Skatteutskottets vice ordförande vill ge verktyg till människorna. Jag håller med. Det är därför som vi, Carl Fredrik Graf, för i år kompenserar för 25 % av egenavgifterna till pensionssystemet och för nästa år, om förslaget går igenom, för 50 %. Vi gör det därför att t.ex. en ensamstående undersköterska som har två barn och som ännu inte har maxtaxa på dagis ska få några pengar över i portmonnän när hon går upp från 75 % till 100 %. Vi ger henne verktyget till det.

Vi är mycket medvetna om det här, men vi vet också – och jag är säker på att hon vet det – att den gemensamma barnomsorg som vi har byggt upp och som vi finansierat solidariskt också är ett verktyg för det som i Carl Fredrik Grafs vokabulär är den stora starka staten.

Vad sedan gäller frågan om experterna vill jag hänvisa till två andra länder: Finland och Danmark. Jag kan inte säga att det är rättvist att vi sänker skatter för experter, men det är det praktiskt möjliga. Vi har dessutom haft det här systemet i många år för forskare. Jag vet inte vad de direktörer och företagsledare som väl kommer att omfattas av den föreslagna ordningen tycker om att Carl Fredrik Graf tydligen anser att denna är okej för forskare men inte för företagsledare.

Det är fråga om en praktisk åtgärd. Jag kan inte säga att detta är bra ur rättvisesynpunkt, men Finland har en sådan här ordning, och den berör 130 personer. Ibland får man välja praktiska lösningar.

Anf. 112 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Arne Kjörnsberg säger att 130 personer berörs av skatten för utländska experter. I propositionen räknar man med 400–800 personer, men deras antal har kanske minskat därför att de blivit förskräckta inför att komma hit av andra orsaker.

Finländarnas köpkraft ökar rejält under de närmaste två åren, står det i ett TT-telegram. Arne Kjörnsberg blickade lite grann österut och drog slutsatser om expertskatten. Vilka slutsatser drar han av att man nu i Finland sänker inkomstskatterna högst väsentligt? Vilka slutsatser drar Arne Kjörnsberg av att man sänker inkomstskatterna i Frankrike och i Tyskland högst väsentligt?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Med anledning av detta skulle jag vilja fråga vilken strategi man har för framtiden. Jag har förstått att strategin för de närmaste tre åren är högst 15 % statlig inkomstskatt och kompensation för egenavgifterna, men är detta steget, eller vad blir nästa steg sett i det internationella perspektivet, om man nu tydligen kunde ta hänsyn till Finland och Danmark när det gäller utländska experter?

Arne Kjörnsberg tyckte för övrigt underförstått att det egentligen var ett dåligt förslag. Det finns ju möjlighet att ansluta sig till det moderata avslagsyrkandet om någon vecka. Utskottets ordförande borde dra liknande slutsatser av den lite bredare inkomstbeskattningspolitik som förs i andra europeiska länder. Jag tycker att fördelningsteorin förlorar i trovärdighet när man lägger fram det här förslaget om utländska experter. Men ge oss gärna ett besked om strategin på lite längre sikt för att ge människorna verktygen och för att kunna ta hänsyn till den internationella utvecklingen!

Anf. 113 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Om jag får skämta ett ögonblick så hörde Carl Fredrik Graf inte vad jag sade, trots min, som jag trodde, starka stämma och trots högtaleriet i kammaren som numera fungerar ganska bra. Jag sade att systemet i Finland har omfattat 130 personer. Jag har inte skrivit ned siffrorna i propositionen.

Carl Fredrik Graf talade om strategier på några års sikt, om att sänka brytpunkten och kompensera för egenavgifterna. Vi har dessutom kommit överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att vi ska fortsätta arbetet med skatteväxling. Jag förstår att Moderata samlingspartiet står långt ifrån det. Men det finns kanske andra partier i kammaren som tycker att det är bra. Det kanske är andra som vill vara med när man ser utflödet – det var nästan vitsigt – och vilka effekter som växthuseffekten får ute i världen.

Skatter har för oss inget egenvärde, Carl Fredrik Graf. Om vi här i riksdagen, i kommunala och landstingskommunala församlingar beslutar att vi ska göra vissa saker gemensamt, ska det betalas. Det är vi benhårda på. Välfärd kan man inte låna till, i varje fall inte på lång sikt.

Om vi får sitta kvar, om vi kan få så breda överenskommelser som möjligt, om vi kan få en samstämmighet i samhället så att fler människor får jobb kommer skatteintäkterna att öka. Färre blir arbetslösa. Vi har ingenting emot att då sänka skatter för vanligt folk. Men vi ska betala för oss. Det är grundläggande.

Anf. 114 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Vi sitter inte alls i fel vagn. Vi kristdemokrater har en egen vagn. Möjligtvis kan man säga att vi har hakat på det tåg som går åt rätt håll när det gäller den svenska skattepolitiken och den ekonomiska politiken.

Det svenska skatteuttaget är inte långsiktigt hållbart. Det är väl känt och har belysts utförligt i flera rapporter, bl.a. Långtids- och Finansmarknadsutredningarna. RSV drar i den rapport som jag tidigare citerade slutsatsen att vi inom loppet av en tioårsperiod kan få ett avbräck på 100 miljarder kronor per år i skatteintäkterna. Därför ställde jag i mitt anförande en fråga till utskottets ordförande Arne Kjörnsberg om vilken stra-

tegi socialdemokraterna har för att åstadkomma ett skattesystem som tål en globalisering av ekonomin.

Fru talman! Tyvärr har jag inte fått svar på min fråga. Arne Kjörnsberg upprepar i olika tonlägen de skattesänkningar som kristdemokraterna argumenterar för. Därför vill jag upprepa min fråga och ge skatteutskottets ordförande chansen att kommentera den globaliserade värld vi lever i. Han efterlyste detta i slutet av sitt anförande.

Fru talman! Ett fungerande skattesystem är en förutsättning för en god ekonomisk utveckling och därmed en tryggad välfärd. Därför föreslår vi kristdemokrater sänkt skatt på arbete och kapital.

Anf. 115 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Helena Höij begär det omöjliga av mig. Det är sju personer som ställer frågor till mig. Jag ska hålla mitt anförande och dessutom svara på alla frågor, allt på 15 minuter. Det är fullständigt omöjligt. Anklaga mig för mycket, men inte för nonchalans i det avseendet. Jag försöker faktiskt.

Helena Höij har läst rubriker om den utredning som en person på Riksskatteverket har gjort. Det är inte verkets utredning. Hon har läst rubriker där det talas om 100 miljarder. Generaldirektören på Riksskatteverket tycker att det är alltför schabloniserat. Men var lugn, Helena Höij. Skatteutskottet ska ha en utfrågning i februari om skattesystemet i den internationaliserade ekonomin. Då kommer företrädare för Riksskatteverket att vara med. Då ska vi pressa dem på vad de anser.

Helena Höij frågar vad jag anser. Man behöver inte vara expert för att räkna ut detta. Det var någon annan som påpekade att gruppen äldre växer ut i Europa. De ligger 10–20 år efter oss. Jag kan försäkra Helena Höij att tyska medborgare är precis likadana som vi i det avseendet. De tycker att mormor och morfar och farfar och farmor ska ha ordentlig omsorg. Det kommer att leda till att länderna på kontinenten satsar mer pengar på äldreomsorg och sjukvård. Troligen kommer de att få satsa mer på barnomsorg också. Kvinnorna ute i Europa nöjer sig inte med att vara hemma och ta hand om svärmor. De vill ut och yrkesarbeta. Då ställs det krav på både äldreomsorg och barnomsorg. Vi kommer att närma oss varandra. Men vi är uppmärksamma på problemet.

Anf. 116 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte alls uttryckt att skatteutskottets ordförande skulle vara nonchalant. Tvärtom gav jag honom ytterligare en chans att kort kommentera internationaliseringens effekter på det svenska skattesystemet. Jag blir svaret förutan och får se fram emot den utfrågning som Arne Kjörnsberg nämner. Men det brådskar med de frågorna.

Arne Kjörnsberg uppmuntrar oss att tala med de äldre innan de går bort. Om vi kristdemokrater får råda vill vi också satsa ökade resurser på dem, för en tryggare och meningsfull ålderdom.

För att vi ska ha möjlighet att satsa på våra äldre, våra barn och allt det vi anser vara självklart i en välfärdsstat krävs ett vitalt företagande, att folk vågar satsa, att det finns ett riskvilligt kapital i landet. Där spelar skattesystemets utformning en avgörande roll. Kristdemokraterna har pekat på några punkter. I en debatt som denna blir det ganska rapsodiskt.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Men i vår motion finns en mer utförlig beskrivning av en strategi för börja gå mot ett skattesystem som tål en globaliserad ekonomi.

Anf. 117 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Helena Höij säger att kristdemokraterna vill satsa mer på de äldre och barnen. Det ska de göra ihop med moderaterna, som vill sänka alla skatter som finns och några till. Om ni inte är på samma vagn så traskar ni i varje fall patrullo.

Jag är ledsen, Helena Höij, men man kan inte ta fram gamla papper och läsa. Man måste försöka se hur det är nu. Helena Höij säger att vi ska ha ett vitalt företagande och att folk ska våga satsa. Har inte Helena Höij sett någonting? Bara för någon vecka sedan sade Merrill Lynch, ett stort internationellt värderingsinstitut, att Sverige har de bästa tillväxtpotentialiteterna i hela EU. Det är ingen skrytvals från min sida. Jag talar bara om, lugnt och försiktigt, vad detta stora, erkända, kompetenta finansinstitut säger: Sverige har de bästa tillväxtförutsättningarna i Europa.

Det har inte kommit från himlen. Det är ett medvetet arbete. Det har kostat på mycket, som finansministern sade tidigare i dag. Det har kostat på mycket för Sveriges medborgare att komma dithän att vi nu har ordning och reda i ekonomin. Folk vågar satsa framåt på en lång rad områden, både i yrkeslivet och snart också, hoppas jag, i familjelivet.

Anf. 118 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Vår ordförande i skatteutskottet ville läsa på läppar. Jag ber honom att göra det nu. Jag tycker att Arne Kjörnsberg för debatten på en bottenlöst låg nivå. Tonläget är sorgesamt. Arne Kjörnsberg pratar nedlåtande om yrkesgrupper. De som städar och tvättar fönster är inte värda mycket. Han är nedlåtande mot kollegerna i utskottet och alla som lyssnar. Det hade varit en välgärning om utskottets ordförande hade hållt sig till sitt manus som finansministern brukar göra.

När det gäller arbetsskadeförsäkringen säger Arne Kjörnsberg att jag ska åka ur riksdagen så det ryker för att jag säger att det är väldigt mycket diskussioner om ökade utgifter. Jag tycker att det är ett problem. Man pratar mer om de utgifter vi kan öka i stället för att se vilka skatter vi kan sänka av strukturella skäl.

Detta tycker jag är ett problem. Det ser jag mycket tydligt. Jag besöker verkligheten väldigt ofta och ser välfärdens revor i det samhälle som Arne Kjörnsberg just nu förvaltar som företrädare för majoriteten. Vi kan som exempel ta änkorna, de funktionshindrade, flyktingbarnen eller vilka Arne Kjörnsberg vill. Arne Kjörnsberg är ansvarig.

Jag tycker att det är ett problem att vi har marginalskatter. De uppkommer genom avtrappade grundavdrag. Det är olyckligt. Vi har en första brytpunkt som är för låg. Den borde vi höja. Vi har också det som Arne Kjörnsberg vägrar kalla värnskatt. Det är någonting som vi skulle kunna kalla Östrosskatt eller någonting annat, den andra brytpunkten.

Detta leder till att det inte lönar sig att arbeta och utbilda sig så bra i Sverige som det gör i andra länder. Detta är ett problem. Det är ett problem som de flesta socialdemokratiska företrädare av vikt har belyst när de har lämnat regeringen. Man kan som exempel ta Åsbrink eller andra företrädare.

Ni har i Socialdemokraterna en skattegrupp som pratar om det här. Ni pratar där om marginalsatser och kapitalatser. Det är ett problem, och det måste vi lösa.

Anf. 119 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är oerhört ledsen i mitt hjärta om Johan Pehrson upplever mig som överlägsen och tycker att jag använder bottenlöst dåliga debattmetoder. I så fall ber jag inte bara om ursäkt för det, utan jag ber om förlåtelse för det, om mitt uppträdande är på det sättet. Jag tror inte att jag är känd för det.

Men sedan är det ren lögn när Johan Pehrson påstår att jag har sett nedlåtande på dem som städar och tvättar fönster. Det enda jag har sagt är att vi inte tror på er metod. Man kan inte subventionera hushållsnära tjänster så starkt att människor i vanliga inkomstlagen kan efterfråga dem, utan det blir människor med goda löner och höga inkomster.

Vad som diskuteras i den socialdemokratiska skattegruppen vet troligen jag bättre än vad Johan Pehrson vet, eftersom jag råkar sitta där, eller rättare sagt satt där. Vår partistyrrelse, där jag själv också sitter, tog för några veckor sedan emot vår rapport, ställde sig bakom den och entledigade därmed skattegruppen från sitt uppdrag. Vi har nämligen inte eviga grupper i vårt parti.

Jag tycker att marginaleffekter är ett mycket allvarigare problem än marginalsatser av flera skäl, framför allt de skäl som Rolf Kenneryd anförde. Det berör många fler människor, och marginaleffekter drabbar människor som är mycket skörare ur ekonomisk synpunkt än vad marginalsatser gör.

Det är därför jag blir lite upprörd när sänkta marginalsatser, som Johan Pehrson vill ha, ställs mot bättre arbetsskadeförsäkring. Jag blir faktiskt upprörd, och då tillåter jag mig också att säga det. Jag ber om ursäkt om jag gör det på ett för burdust sätt.

Anf. 120 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Ursäkten är till fullo accepterad. Jag förstår nog att utskottets ordförande inte är så brysk att han vill att ledamöter ska ryka ut ur riksdagen på de grunderna.

Jag står fast vid att vi har revor i välfärden. De måste vi se till att göra något åt. Ändringar i arbetsskadeförsäkringen är en sådan åtgärd. Den borgerliga regeringen som införde de regler som gäller i dag tvingades att göra det för att hindra den galopperande ökning som var.

Vi kanske sparade för hårt. Men det är inte så att den förra borgerliga regeringen fick kritik för att den sparade för mycket. Det är en argumentation som Arne Kjörnsberg gärna använder på andra hållet, dvs. att vi inte gjorde det. Men här kan det nog ha varit så.

Vi hade också uppe frågan om de välbästandsskapande krafterna. Det var ett uttryck som Bertil Ohlin, en gammal Folkpartiledare, faktiskt myntade. Jag kan förstå att Arne Kjörnsberg, som visserligen är gammal i gården, men inte hur gammal som helst, inte kände till det.

Det handlar om att fokusera på de drivkrafter som får människor att utbilda sig. Det är bra att de gör det. Att de vidareutbildar sig är ännu bättre. Det är bra att människor arbetar och arbetar mycket. Det är bra för Sverige och i regel bra för människor. De kan få en inkomst och klara sig

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

själva. Det är bra att företagen tar risker. Detta måste vårdas och hela tiden jämföras med hur det ser ut i övriga världen. Man måste se vad som händer.

Jag nämnde i mitt anförande att det är bra att det är låg bolagsskatt. Det står Arne Kjörnsberg och jag bakom. Det är en fördel. Bolagsskatten leder till att det är bra för företag i Sverige. Men det är inte bra för svenskar att äga företag i Sverige. Vi ser därför en utveckling att utlänningar flyttar in och svenskar flyttar ut. Det är ett problem som vi måste diskutera och göra någonting åt för att värna de välståndsskapande krafterna i vårt land.

Anf. 121 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Det sista Johan Pehrson tar upp är precis likadant över hela världen. Det institutionella ägandet ökar och hushållsägandet minskar. De amerikanska pensionsfonderna finns över hela världen på alla världens börser.

Är det bra eller dåligt? I vissa avseenden är det bra, men i andra avseenden är det ganska dåligt. De är så väldigt lätttröliga. Det är inget specifikt svenskt. De finns i London, i Frankfurt, i Tokyo och på alla världens börser.

Johan Pehrson talar om revor i välfärden. Jag håller helt med om det. Trots att jag skar bort 80 % av det jag tänkte säga var det en sak som jag berörde. Jag talade om Joakim Palmes utredning *Välfärdsboksut för 90-talet*. Jag sade att här finns problem. Jag blundar inte för dem.

Det är därför som jag är angelägen om att säga: Det går bra för Sverige, men inte för hela Sverige och inte för alla människor i Sverige. Jag sade också att det är svårt och att det kommer att ta tid. Men det faktum att någonting är svårt eller kommer att ta tid är inte något skäl för att man inte ska börja. Tvärtom. Det är just det som är skälet. Där är vi helt överens.

Anf. 122 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka Arne Kjörnsberg för den utmärkta och stenhårda argumentationen om synen på hushållstjänster. Jag ska använda det citatet många gånger. Jag ska klippa ut det och sätta det på väggen. Jag tyckte det var alldeles utmärkt. Jag förstår att Arne Kjörnsberg kommer att vara en garant för att det inte blir sådana avdrag, och det gläder mig jättemycket. Också jag tycker att det är förskräckligt. Det uppnår heller inte sina syften.

Sedan vill jag påminna Arne Kjörnsberg. Det var någon i den borgerliga kretsen som sade att det var viktigt att man fick välja skola. Faktum är att den friskolereform som vi gemensamt står bakom har lett till att det är fler friskolor än någonsin och fler människor som också kan söka friskolor. Det var ju bra.

Jag har ytterligare en liten kommentar. Arne Kjörnsberg sade att jag inte ska låta som att vi har fixat allting. Nej, Gud i himmelen, det har vi verkligen inte gjort! Miljöpartiet är ett ganska litet parti och har naturligtvis fixat förhållandevis lite. Så är det absolut. Det är i grunden ett väldigt bra samarbete.

Däremot vill jag uttrycka min stora glädje över den gröna skatteväxlingen. När Göran Persson och jag träffades innan samarbetet och för-

sökte identifiera problemen var det utrikespolitiken, alliansfrihet, skatteväxling och sänkt arbetstid. En del av dessa stora trösklar har vi löst i gott samförstånd. Det tycker jag är jättebra. Det uttrycker jag min stora tillfredsställelse över. Samarbetet har fungerat bra.

Sedan till frågan. Det är viktigt att man kan fatta majoritetsbeslut om koldioxidbeskattningen när det gäller lägsta nivå på miljöskatter. Jag har inte förstått att socialdemokraterna tycker så. Har ni ändrat uppfattning, eller missuppfattar jag Arne Kjörnsberg?

Anf. 123 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Nej, vi har inte ändrat uppfattning. Vi vill inte föra över några skattebeslut till EU-parlamentet eftersom, om jag uttrycker mig lite slarvigt, det finns risk för smittoeffekter. Det kanske är någon annan som vill sänka eller höja en annan skatt.

Vi tycker att skatter ska bestämmas av de nationella parlamenten. EU ska i större grad vara ett samarbete mellan nationer. Vi vill i motsats till en del andra inte utveckla EU i federalistisk riktning. Men det innebär inte att man inte kan träffa överenskommelser mellan länderna inom EU. Det är vad man har försökt göra, men det är ett land som återstår. Johan Pehrson visste vilket.

Sedan till frågan om den gröna skatteväxlingen. Jag hade det stora nöjet – och jag menar faktiskt det stora nöjet – att under en stor del av sommaren sitta och resonera med partikamrater till Birger Schlaug. Jag hade även det stora nöjet att resonera med Marie Engström. Vi hade ett väldigt bra samarbete. Ibland har vi olika uppfattningar, och då är det väl lika bra att vi redovisar dem. Men vi lyssnade på varandra. Vår partiordförande har i överläggningar med era respektive partiordförande och språkrör sagt att vi är beredda att fortsätta det samarbetet. Jag har ingen som helst annan uppfattning. Det vore förmätet av mig att ha det, men jag har det inte heller i sak. Detta är viktigt ur saklig synpunkt. Därför ska vi fortsätta med det.

Anf. 124 BIRGER SCHLAUG (mp) replik:

Fru talman! Det är utmärkt. Då är vi överens i den frågan också, som i så många andra.

Jag ser emellertid ett problem här. Jag förstår hur Arne Kjörnsberg resonerar, men det finns en smittoeffekt när det gäller överstatliga beslut om lägsta miljöskatter. Har man inte det blir det lätt en smittoeffekt av att man drar ned miljöskatterna.

Detta är faktiskt en miljöfråga mer än en skattefråga. En koldioxidskatt på en lägsta nivå, som man beslutar om med majoritetsbeslut, är ju en av de viktigaste frågorna när det gäller växthuseffekten. Jag tycker att ni är fel ute som ser detta som en skattefråga i första hand och inte som en miljöfråga, där man ska lägga ett lägsta golv och där varje land får gå före.

Det är klart att det går att hitta andra lösningar. Men då krävs att man t.ex. har rätten att införa kilometeravgifter med satellitövervakning. Sedan kan man sätta avgifter i varje land osv. Men varför inte se koldioxidskatten som en miljöfråga? Tänk på situationen i Arvika och i Vietnam, Laos, Sydafrika, Moçambique osv. Koldioxidskatten är en miljöfråga i

*Utgåffssammanroeth
beräkningav
stassinkonsternu,mm.*

*Runkteanu11-88oeth
1111-1177*

första hand. Därför behövs det ett lägsta gemensamt golv som man kan besluta om med majoritetsbeslut.

Anf. 125 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att Birger Schlaug har rätt där. Växthuseffekten är en miljöfråga. Koldioxidskatten kan vara ett verktyg, tillsammans med andra verktyg, och det verktyget vill jag inte överlåta till EU-parlamentet. Då är jag nämligen rädd att Carl-Fredrik Grafs och Helena Höijs partivänner i EU-parlamentet ska fatta beslut å våra vägnar om vilken kapitalskattenivå vi ska ha i Sverige. Det är min enkla fundering. Det är därför jag inte vill göra det.

Jag ska tillägga, efter att ha tittat på Johan Lönnroth, att de alltså kan tvinga oss att sänka våra skattenivåer.

Jag tycker att det är bättre att man i samarbete mellan nationerna kommer överens om miniminivåer och att länderna sedan kan ha olika nivåer ovanför dessa. Det kan gälla en lång rad områden. Jag tycker att koldioxidskatten är ett bra exempel på ett sådant verktyg där vi ska arbeta för att komma överens.

Anf. 126 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag inser Arne Kjörnsbergs dilemma. Å ena sidan har han ambitionen att kommentera så mycket som möjligt av vad som har sagts tidigare i debatten, å andra sidan vill han försöka hålla ett sammanhållet anförande på ett förberett sätt. För min del hade jag satt värde på ett förberett anförande som hade gett lite mer argument och bakgrund till de ställningstaganden som majoriteten står bakom i det betänkande som vi så småningom ska besluta om. Jag skulle också sätta värde på om Arne Kjörnsberg ville mejla över det förberedda anförandet. Han brukar ju vara generös med mejlbesked, även om han går omvägen via någon av utskottets värderade och lojala medarbetare.

Jag noterar med tillfredsställelse att vi är ense om problematiken kring marginaleffekterna, som vi har debatterat tidigare. Men jag saknar åtgärder, Arne Kjörnsberg, på skatteområdet. Den enda åtgärd ni hittills har vidtagit är införandet av maxtaxa med dess omvänt fördelningspolitiska effekter, vilka vi har haft anledning att diskutera tidigare i den här debatten med både Per Rosengren och Birger Schlaug.

På inkomstskatteområdet är compensation för egenavgifterna en lösning. Är det inte lite besvärande, Arne Kjörnsberg och andra, att först finansiera pensionssystemet med egenavgifter och därefter tvingas kompensera denna åtgärd genom compensation för dessa egenavgifter? Detta får ju inte någon som helst effekt i det viktiga hänseende som heter marginaleffekter.

Anf. 127 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Ibland står man som den berömda åsnan mellan hötaparna. En del vill att man ska kommentera vad de har sagt, annars får man kritik för det. Andra – tack så mycket, Rolf Kenneryd – vill att man ska hålla ett förberett anförande. Jag ska gärna sända över det. Men, Rolf Kenneryd: Jag mejlar aldrig. Jag skickar e-brev. Jag ska skicka det med e-brev.

Detta är mitt sätt att skämtsamt försvara användandet av svenska uttryck, inte någon kritik mot Rolf Kenneryd. Jag bara skojade lite grann.

Men sedan gällde det marginaleffekterna. Jag tycker att vi tillsammans står på en väldigt bra grundplatta, Rolf Kenneryd och jag och våra kolleger, när vi är överens om att det är marginaleffekterna som är vårt största problem inom ramen för skattesystemet. Kompensation för egenavgifterna är ett sätt, maxtaxa är ett annat. Jag och mitt parti är beredda att seriöst resonera med Rolf Kenneryd och Centerpartiet, gärna i samarbete med våra två övriga samarbetspartier, om de här frågorna eftersom de är viktiga. Jag säger inte detta för att ställa mig in eller någonting sådant, utan därför att jag seriöst anser att detta är vårt stora problem – precis av de skäl som Rolf Kenneryd anförde och som jag inte ska uppta kammarens tid med att upprepa. Vi tycker genuint att detta är viktigt, och därför vill vi fortsätta på den inslagna vägen.

Men, och det är ett viktigt ”men”, pengarna ska finnas där. Vi vill inte ha några skattesänkningar eller borttagningar av marginaleffekter på kredit. Men det är ju Rolf Kenneryd och jag sedan flera år helt överens om.

Anf. 128 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag ber att få tacka Arne Kjörnsberg för tillmötesgåendet. Jag ser med intresse fram emot det e-brev som anländer så småningom. Jag skulle sätta värde på om det i detta e-brev, om det inte redan är förbeträtt, fanns någon förklaring till den situation som av allt att döma inom kort uppstår på fastighetsskatteområdet. Den sänkning av genomsnittsnivån som skulle kompensera de höjda taxeringsvärdena kommer av allt att döma inte på långt när att räcka till. Kvarstår då ambitionerna från Arne Kjörnsberg och regeringspartiet att åstadkomma denna åtminstone genomsnittliga kompensation via skattesatssänkningen för de höjda taxeringsvärdena? Kanske t.o.m. Arne Kjörnsberg kan ge svaret i den replik som nu återstår.

Anf. 129 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Effekten av de sammanlagda förändringar vi gör på detta område blir att mer än hälften av alla boende i Sverige kommer att få sänkt fastighetsskatt på det hus de äger eller bor i. För en del blir det jämnt skägg, och andra kommer att få ökad skatt. Detta är ett utslag av de stora regionala skillnader som ger vårt land problem på en lång rad områden – på fastighetsskatteområdet, eller egentligen fastighetsprisområdet, på sysselsättningen, på arbetslösheten, ja, på en lång, lång rad områden.

Detta är de starka marknadskrafternas centraliseringstendenser. Och de finns inte bara i Sverige, de finns i hela den industrialiserade världen. Sedan är det andra krafter som står för centraliseringen i de fattiga länderna. Den del av skatteutskottet som under Carl-Fredrik Grafts ledning var i USA märkte precis samma sak där, har jag förstått. Och låt mig vara mycket uppriktig: Jag vet inte vad vi ska göra. Ingen tycks veta vad man ska göra mot dessa fruktansvärt hårda centraliseringstendenser.

Jag ska återkomma till det, fru talman, men jag kan inte neka mig något att framföra en vers. Jag har länge tänkt på att här förekommer en väldig massa krav från olika håll på utgifter, minskade inkomster och

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

*Punkterna 1–8 och
11–17*

Punkterna 9 och 10

alltihop. Varje gång jag hör det tänker jag på den gamla barnvisan ”Om ja fick fem öre”. Jag tänker som avslutning läsa en enda strof ur den, därför att jag tycker att den väldigt ofta är så betecknande för den skattepolitiska debatten.

Om pappa ville ge ja' en femöring, vet mamma,
då skulle ja' bli så glad, så glad, så glad,
då skulle ja' köpa så mycke' med detsamma,
och ja' skulle köpa allt vad ja' vill ha.

Så tycker jag att den skattepolitiska debatten är ibland. Nu lät jag någon annan, i det här fallet Felix Körling, kritisera den.

Punkterna 9 och 10

Utskottsinitiativ om ett eventuellt kapitaltillskott i OM Gruppen AB

Anf. 130 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Denna fråga handlar om svenska staten ska använda ½ miljard eller 500 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar för att eventuellt bli delägare i Londonbörsen. Den frågan har måhända redan fallit, i alla fall om vi ska tyda mediernas rapportering i denna fråga rätt. Men man vet aldrig. I vilket fall som helst är det här utskottsinitiativet tillkommet för att just använda skattebetalarnas pengar för att bistå när ett svenskt företag ska köpa Londonbörsen.

Man kan då fråga sig hur det kan komma sig att svenska socialdemokrater, svenska miljöpartister och svenska vänsterpartister är så måna om att använda skattebetalarnas pengar för att på detta vis köpa in sig i en av kapitalismens högborgar, om jag får använda det uttrycket. Vad är poängen med detta?

Det vi har sett är ju att det snarare är en nackdel för OM-gruppen att ha staten som delägare av två olika mycket tydliga skäl.

Det ena skälet rör hur den här frågan över huvud taget har kommit till. Det är inte så att regeringen har kommit till riksdagen med en proposition för att bereda de olika partierna i riksdagen möjlighet att ta ställning till denna fråga. Trots att ärendet förbereddes i Finansdepartementet, trots att man hade gott om tid på sig valde man att inte gå till riksdagen med propositionen. På det viset städade man undan oppositionens möjligheter till normal motionsbehandling i denna fråga.

Men staten är också olämplig som ägare av ett annat skäl. Om ett dynamiskt företag ska kunna agera internationellt, är det då rimligt att det måste begära att svenska staten ska gå till riksdagen för att höja en låneram för att man ska kunna fullfölja en affär? Det är det självfallet inte. Det är självfallet så att staten inte är lämplig som ägare vare sig av storproducerande företag eller av olika börser och värdepappersinstitut av detta slag.

Det är utifrån den grunden som vi moderater i likhet med andra borgerliga partier har yrkat avslag på detta utskottsinitiativ. Just på grund av att det har kommit den här vägen, som ett utskottsinitiativ, har vi inte haft möjlighet att reservera oss i den delen eller kunnat föra fram vår uppfattning, utan den finns i utskottsprotokollet. Där har vi kunnat invända mot att själva initiativet har tagits och även mot att man nu ska höja låneramen. Och vi gör det av det skälet att här i Sveriges riksdag bör vi slå vakt

om skattebetalarnas pengar. Men vi gör det också av det skälet att det ska finnas en rågång mellan stat och näringsliv. Vi gör det också av det skälet att svenska företag ska kunna agera fritt och öppet på den internationella marknaden utan att behöva ha sina beslut förankrade i Sveriges riksdag.

Men det finns inte heller någon nödvändighet i att fullfölja detta. Enligt vårt förslag vore det naturliga att staten vid en nyemission i OM-gruppen sålde sina teckningsrätter. Därmed får OM-gruppen full möjlighet att på samma villkor som i dag genomföra en sådan här affär, om den trots allt på nytt skulle bli aktuell. Det är t.o.m. så att man då inte kommer att behöva möta det motargument som man mötte i London, att man har en statlig delägare, med de argument som därav följer.

Därefter bör riksdagen deklarera att staten långsiktigt bör avveckla sitt innehav i OM-gruppen. På det viset bidrar vi här till att denna verksamhet, liksom många andra verksamheter, kan agera fritt och oberoende från staten och utan att i den dagliga verksamheten styras av politiska beslut.

Det är mot den bakgrunden som vi tillsammans med andra reserverat oss. Av allmänna vöterings tekniska skäl yrkar jag inte bifall till de reservationer det handlar om, men förklarar att vi självfallet stöder detta och att vi självfallet också gärna vill höra argument från de olika aktörer som vill att svenska staten ska bli delägare i Londonbörsen.

Anf. 131 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi har en mängd invändningar av principiell och praktisk natur till det här ärendet. Gunnar Hökmark har varit inne på flera av dem. Vi anser när vi studerar tidsschemat att det hade funnits tid att lägga fram en proposition. Den hanteringsordning som man nu har valt innebär att oppositionen inte har haft möjlighet att väcka en motion och inte heller på ett riktigt sätt kunnat sakbehandla det här ärendet.

Nu ska alltså låneramen utökas med 200 miljoner kronor, trots att allt talar för att det inte blir någon affär. Men låneramen är ju bara en tillfällig lösning. Det vet Jan Bergqvist, som har talat sig varm för budgetlagarna tidigare i dag. Det krävs i ett senare skede att det skapas ett utrymme under utgiftstaken för de 500 kanske 600 miljoner kronor som det här kan bli fråga om.

Det är klart, ska svenska staten som 9-procentig ägare följa med OM runt om i världen när man ska fullfölja sin affärsidé, nämligen att den nya teknik som man har, som är en unik produkt, också ska kunna innebära att man kan köpa flera andra börser, får vi nog samlas ganska ofta här och försöka skaka fram nya kapitaltillskott.

Detta statliga ägande handlar inte bara om OM-gruppen. Häromveckan var ledningen för Vattenfall i näringsutskottet. Man berättade att man räknar med att bara 25 % av Vattenfalls verksamhet är kvar i Sverige 2002. Resten är utomlands. Man äger redan mer kärnkraft utanför landet än inom landet. Investeringsprogrammen de närmaste åren handlar om 60 miljarder kronor, varav man kan generera 20 miljarder genom lån och genom att sälja ut icke kärnverksamhet. Då måste man fråga Tommy Waidelich: Är ni beredda att skaka fram kanske 40–50 miljarder för att också Vattenfall ska kunna fullfölja sitt investeringsprogram?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftssammanvärdh
beräkningav
statssinkosterna, mm.*

Prunkterna 9 och 110

Så här kan vi ta företag efter företag. Det feltänkta även i detta projekt är ju att svenska staten ska äga internationell konkurrensutsatt verksamhet.

Det är oerhört märkligt, tycker jag, att ett gammalt statligt ägande i Stockholmsbörsen, som är historiskt betingat, där det fanns ett skäl för insyn, med automatik går vidare, att den svenska regeringen anser att svenska staten ska ha insyn i Londonbörsen, i Tokyobörsen eller i Frankfurtsbörsen. Jag vet inte vad nästa projekt är för OM-gruppen.

Men en sak är säker, om OM-gruppen ska ha staten som ägare kommer man att få det svettigt framöver. För vi kommer icke att acceptera något annat än att nya kapitaltillskott kommer att ske efter en beredning som är rimlig, efter att det skrivs en proposition, efter att det formuleras ett betänkande och efter att vi röstat om detta i denna kammare. Med en sådan ägare kommer OM-gruppen att vara fullständigt handikappad på den snabba marknad som det här är fråga om.

Fru talman! Jag tycker att det är märkligt att man, trots att allt nu talar för att det blir ett nej, vill höja låneramen och skapa ett ökat utrymme för expansion av de statliga åtagandena. Det skulle vara intressant om Tommy Waidelich ville berätta vad det finns för baktankar med att vi ska fatta detta beslut om att höja låneramen, trots att allt talar för att affären inte kommer att bli av.

Anf. 132 LENA EK (c):

Fru talman, ledamöter, åhörare! För Centerpartiets del vill jag deklarerera att vi tycker att det ska finnas en bestämd anledning till att staten äger vissa företag eller institutioner. Det ska vara noga avvägt och skötas ansvarsfullt.

Centerpartiet har tidigare tagit sin del i ansvaret för att Sverige ska ha stabila institutioner på marknaden. Det innebär att vi tidigare har deltagit i utvecklingen av OM-gruppen. Men det blir en väldig skillnad när detta företag deklarerar sin absoluta vilja och intention att expandera också på Europamarknaden på det sätt man har gjort. Det är en sak. Det kommer att komma flera. Det har framgått i de handlingar som ingår i prospektet till aktieägarna på Londonbörsen. Det finns ingen som helst anledning att vi ska spela med skattepengar i ett företag som har en stor Europaexpansion i sikte på det viset. Det är inte heller en särskilt vänlig akt utrikespolitiskt att genom statligt ägande blanda sig i institutioner i ett annat land. Det är någonting som har kritiserats i Sverige och i kammaren i samband med Volvoaffären som det en gång fanns diskussioner om – det eventuella samarbetet med Renault. Från svensk sida kritiserade man mycket hårt den franska statens ägande i det bolaget. Då handlade det om en industrikoncern, inte en institution.

Det här var den ena delen av frågan. Skattebetalarnas ansvar och deltagande i sådana experiment bör stanna vid statsgränsen. Utomlands blir det en helt annan sak.

Den andra halvan av frågan handlar om den beslutsförmågan som har ägt rum. Det har varit nödvändigt att uppfinna nya saker och använda beslutsordningar på ett otraditionellt sätt, vilket har gett resultatet att oppositionen har reserverat sig till förmån för det förslag som majoriteten har lagt fram när det gäller låneramen. Det är en något iro-

nisk händelseutveckling som är minst sagt ovanlig och som speglar hur perspektiven och arbetssättet har vänts i den här frågan.

Det här är inte bra för svenska statens trovärdighet och inte heller för företagets trovärdighet, där vi bör stödja företagets frihetskamp och möjligheter att fritt och utan statligt deltagande göra den Europaexpansion som majoritetsägarna har bestämt sig för. Staten har en aktiepost i OM-gruppen, en minoritetspost, om 9 %. Det ska vara en ansvarstagande, långsiktig minoritetsägare.

I den långsiktigheten bör inte ligga ett finansiellt korståg ut över Europa. Den tredje slutsatsen är att det enda rimliga är att staten avvecklar sitt innehav i OM-gruppen.

Anf. 133 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Finansutskottets majoritet skriver i budgetbetänkandet att Folkpartiet har de mest långtgående planerna på utförsäljning av statliga företag. Det är säkert helt rätt. Vi tycker nämligen inte att staten ska bedriva affärsverksamhet.

Staten är den största företagsägaren i Sverige. I den statliga företags sfären är över 200 000 personer anställda. Värdena i företagen är mycket stora. I sfären ingår några av Sveriges största företag. Det är därför en viktig fråga för Sverige och svensk ekonomi hur dessa företag sköts. Det övergripande målet för regeringen är att företagen ska skapa värde.

Detta var taget ur regeringens skrivelse med en redogörelse för företag med statligt ägande. Vad man inte besvarar i den skrivelsen är den mest grundläggande frågan, nämligen varför staten över huvud taget ska äga och driva företag.

Folkpartiet tycker att staten inte ska äga och driva företag. Folkpartiet var emot att staten skulle gå in som delägare i Stockholmsbörsen redan i första vändan. Det som vi har sett sedan dess bekräftar bara det faktum att vi hade helt rätt.

De motiv som man nu anger för att staten ska följa med OM-gruppen till London och vad det sedan kan bli, är att man vill gardera sig mot att Stockholmsbörsen blir utsatt för internationella uppköp. Då kan man undra om ni inte är internationalister. Ska inte de stackars engelsmännen vara garderade mot att utlänningar kommer och köper upp deras börs? Ska svenska staten vara den första som köper upp deras börs, bara för att ni tycker att svenska staten ska gardera sig mot att någon köper vår börs? Argumentationen är helt obegriplig, och det ska bli spännande att se om det kommer fram några nya argument. För engelsmännen var just det faktum att svenska staten är ägare ett av många argument för att de inte tyckte att detta var någon bra idé.

Jag förstår det. Vi brukar ofta tala om Rosengrenrabatten på Telia. Jag tror inte att det är någon överdrift att hävda att det skulle bli en Ringholmrabatt på OM. Därför tycker jag, precis som de föregående talarna, att svenska staten i fallet med Stockholmsbörsen ska sälja eventuella teckningsrätter och sedan deklarerar att staten tänker gå ur företaget, precis som staten borde gå ur de andra statliga företagen.

Det finns många olika skäl till detta. Ett av de mest grundläggande skälen är att man måste skilja på demokratisk styrning av Sverige och lönsamhetsstyrning av företag. Statens göranden och låtanden ska kontrolleras genom öppenhet för insyn av medborgare, medier och riksdagen

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Punkterna 9 och 10

som en del i det demokratiska statsskicket. De spelreglerna fungerar inte som lönsamhetsstyrning av företag. Det är precis det vi nu har sett. Staten som ägare kunde inte agera som de andra när det gällde OM Stockholmsbörsen. Men man kunde inte heller använda sig av de spelregler som gäller i demokratin. Man kunde inte använda sig av de spelregler som ska finnas i arbetet med sådant som staten äger och de spelregler som gäller för riksdagen. Man gjorde en abrovink och skickade ett utskottsinitiativ utan ordentligt beslutsunderlag och där det inte heller blir en ordentlig öppenhet och inte en ordentlig möjlighet att lägga fram motförslag.

Det här är ett av de bästa bevisen vi har fått, förutom Teliadebacle och annat, på att staten inte ska vara ägare av sådana företag.

Fru talman! Därför tycker jag att ni från majoritetssidan, som har alla möjliga åsikter om vad staten ska äga och driva för typer av verksamheter som ligger utanför statens uppgifter, inte ska bli oss andra svaret skyldig om för det första varför ni vill gå runt de demokratiska spelreglerna, för det andra varför ni över huvud taget vill äga detta bolag och för det tredje varför ni vill gå ut över världen med ert företagande. Ni kan väl åtminstone hålla er inom Sveriges gränser.

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag inte bifall till någonting här. Vi har lagt fram våra budgetförslag och yrkat bifall till dem.

Anf. 134 TOMMY WAIDELICH (s):

Fru talman! Det står nu klart att OM-gruppens köp av Londonbörsen inte blir av i den form som planerats. Men vi socialdemokrater kommer trots detta att yrka på en låneram på 20,9 miljarder kronor, dvs. en höjning med 200 miljoner kronor.

Den planerade OM-affären visar enligt vår mening på behovet av en högre låneram för oförutsedda ändamål. Av officiella uttalanden kan vi också se att OM inte gett upp hoppet om samarbete med Londonbörsen.

När OM-gruppen bildades gick staten in som en av delägarna. Bakom det beslutet stod samtliga partier utom Moderaterna och Folkpartiet.

Staten deklarerade då att det inte var fråga om en tillfällig aktieplacering utan om ett stabilt långsiktigt ägande. Mot denna bakgrund var det naturligt att staten, liksom andra stabila ägare, var beredd att tillskjuta det kapital som behövdes för att genomföra en affär som skulle stärka OM och Stockholmsbörsen.

Vi socialdemokrater anser att staten ska vara en god och effektiv ägare med möjlighet att även ta ställning till snabba förändringar i den finansiella sektorn. Därför tvekade inte vi när det gällde att ta ett initiativ i finansutskottet som gav den handlingsfrihet som behövdes beroende på om köpet av Londonbörsen blev av eller inte.

För oss handlar det i grunden om Stockholmsbörsens ställning. Stockholmsbörsen är viktig för Sverige och Stockholmsregionen för att kunna förse expanderande företag med riskkapital, för tillväxten och vår förmåga att hävda oss som spjutspetsland inom IT och medicin och för att etablera Stockholmsregionen som finanscentrum i en växande Östersjöregion. Men Stockholmsbörsen är också viktig för svenska företag verksamma utomlands.

I DN:s artikelserie om Silicon Valley kan vi läsa om den svenske entreprenören Rutger Vannerus. Han leder företaget Prenax, ett administra-

tivt serviceföretag som bygger sin affärsidé på ett unikt IT-system. Företaget expanderar starkt i USA och Europa, och det är aktuellt med börsintroducering från 2002, men inte på amerikanska Nasdaqbörsen, som han tidigare tänkt sig.

”– Nej, vi satsar hellre på Stockholmsbörsen. Prenax är ett svenskt företag och vi vill inte lägga resurser på att göra om oss till ett amerikanskt, säger Rutger Vannerus.

Han konstaterar att Prenax dessutom är alltför litet för att passa i portföljen hos amerikanska riskkapitalister – – –. Bättre då att bibehålla den egna profilen.

– Här i San Francisco är det jättebra att vara svensk. Det ger ett företräde att vara annorlunda och man får mer av kundernas tid – – –.”

Så resonerar alltså en av de svenska entreprenörer som nu prövar lyckan utomlands. Det visar att Stockholmsbörsen har en viktig roll att spela för växande svenska företag såväl här hemma som utomlands.

Därför är det viktigt att slå vakt om Stockholmsbörsens ställning, särskilt – för att tala om internationalisering, Karin Pilsäter – i tider av globalisering då vi kommer att få se mer av fusioner och samarbete mellan börser i Europa. Små börser, som Stockholmsbörsen, måste ha styrka att möta den utvecklingen. Det sker genom det kunskande, inte minst inom IT, som Stockholmsbörsen har utvecklat. Det sker också genom stabila ägare, som ser den globala utmaningen och är beredda att agera för Stockholmsbörsens bästa när verkligheten så kräver.

När OM nu söker samarbetspartner och allians med en annan börs, som i Londonfallet, är det därför naturligt att den svenska staten ställer upp som ägare – för Stockholmsbörsens framtids skull, för tillväxt och jobb i Sverige.

Jag beklagar verkligen att samtliga borgerliga partier nu väljer dogmatik i stället för Stockholmsbörsens bästa. Jag vet att vissa partier har en principiell hållning när det gäller statligt ägande, men de spelar i detta känsliga läge ett högt spel, som riskerar att minska OM:s trovärdighet. Det naturliga vore ju att i detta läge samla sig, eller åtminstone besinna sig lite av pragmatiska skäl.

Men vad händer? Jo, i stället går den borgerliga oppositionen till kraftig motattack. Det största oppositionspartiet, Moderaterna, kräver i detta känsliga budgivningsläge att statens engagemang i OM ska avvecklas. Hur ska Londonbörsens ägare tro på OM:s bud om staten, en av OM:s ägare, väljer att avveckla sitt engagemang i företaget? Vilken trovärdighet ger detta åt OM:s bud? Svara på det, Gunnar Hökmark!

Det finns en sak som talar mot statligt ägande, och det är politiker som inte är beredda att ta ägaransvar, som ser mer till politiskt maktspel än företagets bästa. Gunnar Hökmark m.fl. verkar i det här fallet göra allt för att leva upp till det epitetet. Det är tråkigt och trist, och jag beklagar det – om inte annat så för Stockholmsbörsens bästa.

Till sist har jag en liten reflexion över det indignerade talet om utskottsinitiativ och brist på demokrati m.m.

Visserligen tycker jag att möjligheten till utskottsinitiativ ska användas med restriktivitet och i särskilda fall. OM:s köp av Londonbörsen är ett sådant fall. Det har stor betydelse för Stockholmsbörsen och, som jag ser det, för tillväxt och jobb i Sverige. Då gäller det att agera snabbt. Och i det här fallet har finansutskottet t.o.m. agerat snabbare än marknaden.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Punkterna 9 och 10

Inte alltför sällan brukar Moderaterna också klaga på att politiska beslut tar för lång tid, men nu går det plötsligt för snabbt. Hur ska Moderaterna ha det egentligen?

Möjligheten till utskottsinitiativ finns de facto inskriven i riksdagsordningen – det är inte odemokratiskt. Vill Moderaterna och Folkpartiet, med Karin Pilsäter, avskaffa den rätten eller modifiera den? Är det mer demokrati?

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets initiativ om en utökad låneram.

Anf. 135 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det var ett väldigt talande inlägg som vi fick höra från Tommy Waidelich, med en målande beskrivning just av Socialdemokraternas och deras stödpartiers otroligt oklara syn på rollfördelningen i svenskt samhälle, på rollfördelningen mellan marknad och stat och på rollfördelningen mellan politiker och företagare, vem som ska sätta spelreglerna och vem som ska vara ute och spela.

Det är helt riktigt att det finns partier som har en mer principiell syn på vilka i ett samhälle som ska driva företag och vilka som ska stifta lagar. Det finns också vissa partier som tycker att man gör lite som det hampar sig, som det passar sig, efter vilken dagsform man har eller hur frågor dyker upp.

Argumentet för att genomföra den här utökningen trots att försöket att köpa Londonbörsen har fallit är, som Tommy Waidelich själv sade, att det visar på behovet av att ha en låneram för oförutsedda händelser. Vilka oförutsedda händelser är det? Är det att Vin & Sprit ska köpa Seagram? Är det, som Mats Odell frågade, att Vattenfall ska köpa något nytt kärnkraftverk utomlands? Eller vad är det frågan om? Det kunde vara bra att veta vilken typ av begränsningar ni tycker att det finns. Det kanske inte finns några begränsningar alls för hur ni vill åka jorden runt och köpa upp olika typer av företag.

Staten ska vara en god och effektiv ägare, säger Tommy Waidelich. Nej, jag tycker inte det. Staten ska vara både god och effektiv som den som sätter upp spelreglerna för företagen. Jag tycker att den attityd som Tommy Waidelich visade just gentemot de demokratiska spelreglerna kräver att han i sin replik nu klargör lite tydligare om det är dogmatik att tycka att riksdagsarbetet ska präglas av öppenhet, att medborgarna ska kunna granska och att det ska finnas ett ordentligt beslutsunderlag.

Anf. 136 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Svaret på den sista frågan är att vi har en debattrunda just nu där alla har möjlighet att anmäla sig. Vi har haft en diskussion i utskottet. Tjänstemän från Regeringskansliet har varit där och föredragit och har fått möjlighet att svara på frågor som ledamöterna har ställt. Vi har haft dokument framme, osv.

Men som jag säger har detta också varit ett fall där det har handlat om att agera snabbt. Då har vi använt oss av den demokratiska möjlighet som finns enligt riksdagsordningen och utnyttjat rätten till utskottsinitiativ.

Jag förstår inte det indignerade talet om brist på demokrati. Jag tycker faktiskt att det skorrar falskt. Om man tittar på de senaste tio åren och jämför hur många utskottsinitiativ som tagits vart och ett av åren, ser

man ganska klart att rekordet ligger under de borgerliga åren. År 1993 slogs rekordet med så många som 42 utskottsinitiativ. Var det odemokratiskt? Jag tycker att talet om demokrati skorrar väldigt falskt när det gäller rätten att ta utskottsinitiativ.

Jag tycker, som jag sade, principiellt att man ska använda den här rätten, den här möjligheten, med restriktivitet och i särskilda fall. Detta var ett särskilt fall. Det handlade till syvende och sist om Stockholmsbörsens framtid.

Anf. 137 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vi kan tala länge om utskottsinitiativ, vilken orsak det finns, vilken möjlighet det finns för människor att sätta sig in i detta och av vilken anledning man tar dem, men det finns inte tid till det nu. Jag diskuterar det gärna vid ett annat tillfälle.

Det intressanta är att i det här fallet har ni tagit utskottsinitiativet därför att ni ville gå runt de demokratiska spelreglerna. Det är detta som är problemet. Det material vi fick kom från Finansdepartementet, men det kan ingen annan människa ta del av. Det finns inte här i utskottsbetänkandet. Det var t.o.m. så att det var skrivet i så god tid att man hade glömt att ändra i det. Där stod det att man skulle kunna göra en proposition.

Skillnaden mellan det här utskottsinitiativet och många andra är ju att detta inte är gjort på riksdagens initiativ, på ledamöternas initiativ, utan det är gjort för att man ska kunna gå runt spelreglerna.

Sedan var det också ganska fascinerande att höra Tommy Waidelich säga att det var bra att det fanns en stabil ägare som ser de globala utmaningarna. Det är ju jättespännande att staten och Socialdemokraterna ser de globala utmaningarna i just den här frågan. Men vore det inte bättre om ni ägnade er lite mer åt de globala utmaningarna på de områden som faktiskt är statens uppgifter? Ingen annan kan ändra det svenska skattesystemet t.ex., men det finns många andra som skulle vara bättre skickade att vara effektiva och goda ägare av väl fungerande företag som har en verksamhet på internationell nivå.

Jag tycker att Tommy Waidelich och hans partikamrater borde fundera ett varv till på vilken verksamhet som staten ska ägna sig åt och vilken verksamhet som staten inte ska ägna sig åt och hur man bäst tillförsäkrar medborgarna en god insyn på de arenor som är politiska. Det gör man inte genom att vara ägare i snabbfotade företag som behöver snabba beslut och en helt annan typ av beslutsfattande.

Anf. 138 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Karin Pilsäter och Folkpartiet och vi har olika uppfattningar i de här frågorna om statens roll. Jag ser fram emot fortsatta debatter i den frågan här. Jag ser också fram emot fortsatta debatter om skatter och globalisering. Vi hade en intressant skattedebatt precis före den här debatten. Jag tar gärna den debatten.

Men här handlar det om ett enskilt specifikt fall, nämligen om OM-gruppens bud på Londonbörsen. Här ansåg vi socialdemokrater att det var väldigt viktigt att agera. Det var den socialdemokratiska utskottsgruppen som tog initiativet. Sedan var det de facto så att regeringen inte hade möjlighet av tidsskäl att lägga fram ett förslag. Därför tog vi ini-

*Utgiffrättigheter
beräkning av
statssinkens värde, mm.*

Runkteens 900th 110

tiativet. Vilka bevekelsegrunder vi hade för det vet vi bäst själva, Karin Pilsäter. I det här fallet handlade det om att trygga Stockholmsbörsens framtid.

Anf. 139 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att tycka lite synd om Tommy Waidelich som nu får sitta med Svarte Petter och vara den som ska försöka försvara denna sjuka sak här i kammaren.

Det han säger är väldigt intressant. Han tar ett exempel, Prenax, som vittnar om Stockholmsbörsens betydelse för deras möjlighet att få riskkapital. Men har Vannerus sagt någonting om att det krävs ett statligt ägande? Det är ju det som den här saken handlar om. Jag är helt övertygad om att OM inte har några som helst problem att hitta det riskkapital de behöver för att klara både sin verksamhet i Sverige och utomlands.

Det intressanta är också det som Karin Pilsäter tar upp, nämligen rollfördelningen. Vi har tidigare här i dag talat om problemen för den svenska tillväxten. Vi ser nu att vi passerar höjdpunkten av konjunkturen. Stockholmsregionen sackar efter.

Det handlar om att värna Stockholmsbörsens ställning, säger Tommy Waidelich. Det behövs alltså inget riskkapital från staten för det. Det som däremot behövs – och där skulle jag vara beredd att stödja ett initiativ från utskottet, eftersom pratdepartementet aldrig får fram några propositioner – är en riktig väg till Kista. Det är ju exempelvis vad vd:n för Start-up-factory, förre Ericssonchefen, i finansutskottets hearing om den nya ekonomin sade var den viktigaste insatsen från svenska staten för att gynna den nya ekonomin. Bygg en riktig väg till Kista! Använd i stället de här pengarna till det som är statens huvuduppgift.

Sedan frågar Tommy Waidelich hur Londonbörsens ägare ska uppfatta att oppositionen tycker att staten ska stiga av under en emissionsperiod. Jag tror att det skulle uppfattas mycket positivt. Vi har nämligen preciserat detta. Vi har sagt att man ska sälja teckningsrätterna och deklarera avsikten att gå ur OM. Det skulle få OM-aktien att stiga. Staten skulle därmed få ut mera pengar för sitt innehav. Det skulle också öka OM:s chanser att faktiskt köpa Londonbörsen.

Anf. 140 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Mats Odells profetior om framtiden. Han skulle kanske passa bättre som aktiemäklare än som riksdagsledamot. Vad vet jag? Men nu är inte verkligheten så enkel att man stärker en aktie bara genom att förändra ägarbilden. I det här fallet tror jag faktiskt att det är bra att det finns ett statligt ägande för Stockholmsbörsens framtid.

Jag tror också att det är bra för Stockholmsbörsen ur ett globalt perspektiv. Vi ser ju alltmer av samarbete och framtida fusioner som kommer. Vi vet ju att det finns en ganska långtgående diskussion mellan Amsterdam, Paris och Bryssel om att öka samarbetet och eventuellt fusionera. Vilka börser blir kvar efter det samarbetet? Vad händer med en liten börs som Stockholmsbörsen i en framtida globalisering? Hur har vi styrka att möta den?

Det är sådana frågor det handlar om. Där finns det faktiskt ett intresse av att staten finns med som en långsiktigt stabil ägare som också kan

agera när det händer saker på den globala marknaden. Det visar ju inte minst Londonfallet. Den statliga ägaren, dvs. vi i finansutskottet, har faktiskt agerat t.o.m. snabbare än marknaden.

Prot. 2000/01:31
22 november

Anf. 141 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det där sista är ju nästan patetiskt att höra. Just genom att den svenska staten finns med som ägare har ju OM haft en black om foten som gör att det här budet har blivit avvisat. Tommy Waidelich säger att oavsett att det har blivit avvisat i sin nuvarande form vill man stå fast. Man vill höja låneramen om det skulle ske några oförutsedda händelser. Det är klart att om vi ska väga upp en fusion mellan Amsterdam, Paris, Bryssel och andra fusioner måste den svenska staten furnera riskkapital, och jag antar att det då ska vara 9 %.

Kan Tommy Waidelich lite överslagsmässigt räkna på hur mycket vi då ska ha fram under utgiftstaken för att klara denna insyn som nu tycks vara så oerhört angelägen? Kan han på ett ungefär säga om det är 1 miljard, 10, 20 eller 30 miljarder? Och, svara gärna på detta också, anser Tommy Waidelich att svenska staten ska följa med Vattenfall och andra företag, t.ex. Telia, fullt ut och framstå som den ägare som skjuter till det nya riskkapital som kommer att behövas i samma proportion som i dag i nyemissioner? Är det verkligen svenska statens uppgift att bli en allt större aktör på de internationella finansiella marknaderna, på de internationella elkraftsmarknaderna och på de internationella telemarknaderna? I stället för att vara med och spela på planen, som Socialdemokraterna tycks älska, bör ni försöka se till att regelverket och infrastrukturen fungerar för de spelare som verkligen har förutsättningar att fungera på dessa marknader.

Anf. 142 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Som Mats Odell mycket väl känner till är grunden för det här utskottsinitiativet OM-gruppens bud på Londonbörsen. Mats Odell pratar om att jag står här med Svarte Petter och får företräda Socialdemokraterna i det här ärendet. Jag vet inte om man ska prata om kortspel, men är det någon som försöker blanda ihop korten här inne är det väl Mats Odell. Det här ärendet handlar i sak inte om Vattenfalls planer för framtiden, Amsterdam, Paris och Bryssel. Det handlar om ett fall som har sin upprinnelse i att OM har lagt ett bud på Londonbörsen. Det ska givetvis ses i sitt sammanhang – globalisering, att andra börser slår ihop sig. Men det här ärendet handlar om ett utskottsinitiativ för att se till att OM-gruppen kan vara med och lägga ett bud på Londonbörsen som syftar till att stärka Stockholmsbörsens ställning.

Anf. 143 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Detta ärende handlar egentligen om mera därför att OM-gruppen mycket tydligt i sina prospekt sagt att man nu ska göra en Europaexpansion – detta enligt handlingar som har lämnats till finansutskottet, uppgifter som har lämnats muntligt till finansutskottet. Det första steget i denna Europaexpansion var försöket att fientligt ta över Londonbörsen. Det har inte, som det verkar nu, gått därför att aktieägarna har sagt nej. Samtidigt säger OM-gruppen att det sker en stark strukturo-

vandling på dessa marknader i Europa. Man avser att ta en aktiv del i denna strukturomvandling.

Då undrar jag: Var går gränsen för Tommy Waidelich? Hur långt ut ska vi följa med OM-gruppen i deras i och för sig som företag mycket vällovliga ambitioner att bli en stor internationell aktör? Hur långt ska svenska skattebetalares medel följa med? För varje strukturaffär som OM-gruppen avser att delta i kommer summorna att öka. Frågan är alltså: Hur långt geografiskt och finansiellt ska svenska skattebetalare hänga med och ta risker? I detta ligger ju mycket stora risker. Det syns bl.a. på att statens nuvarande innehav, det 9-procentiga aktieinnehavet, faktiskt gått ned eftersom aktierna för detta företag har gått ned efter den misslyckade Londonaffären. Det är ett stort risktagande.

Vi har under den här dagen diskuterat värderingar och prioriteringar och bl.a. tagit upp grundnivån i föräldrapenningen som är 60 kr. Alla politiska beslut handlar om värderingar och prioriteringar.

Anf. 144 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Lena Ek talar om de pengar som vi ska använda till det hela. Flera talare tidigare har också sagt att det handlar om stora summor som belastar skattebetalare. Så är det faktiskt inte. Det här handlar om en utökad låneram, 200 miljoner kronor, av en låneram som är på över 20 miljarder. Det är 1 % av hela låneramen. Den här låneramen och de lån som eventuellt tas upp belastar oss i den löpande driften bara i form av räntor. Räntorna i det här fallet kan komma att uppgå till 30 miljoner kronor. Men då ska vi komma ihåg, och det borde Lena Ek och andra som har suttit betydligt längre än vad jag har gjort i finansutskottet veta, att en stor del av denna låneram inte utnyttjas under ett år. I normala fall, som jag har förstått det, är det upp emot 20–30 % av låneramen som inte utnyttjas under året. Totalt sett ska inte det här kunna leda till någon påfrestning på budgeten.

Hur som helst är det här någonting som, om det nu blir aktuellt, kommer att återkomma i utskottets diskussioner, och det är också det som är aviserat i samband med utskottsinitiativet.

Anf. 145 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte har fått svar på min första fråga: Hur långt är Tommy Waidelich och Socialdemokraterna beredda att gå i denna expansion ut över Europa?

Sedan säger Tommy Waidelich någonting som får mig att studsa i bänken, och det är ganska svårt för de här bänkarna är ganska träiga, vilket vi känner efter en lång dag. En utökad låneram belastar inte skattebetalarna, säger han. Jag kommer ihåg en statsminister som har sagt att den som är satt i skuld är icke fri. Gäller inte det längre? Det är min nästa fråga.

Slutligen: Är det inte så att det statliga ägandet i OM-gruppen var en black om foten när man försökte göra denna i och för sig vällovliga Europaexpansion? Det är i alla fall vad som framgår mycket tydligt av Londonbörsens lednings uttalanden i en mängd olika massmedier och de diskussioner som har förts med de andra ägarna. Det som har framgått är att det var en black om foten.

Det är till nackdel för OM-gruppen och Stockholmsbörsen att ha en statlig inblandning i detta företag just nu när internationaliseringen av ekonomin är så stark. Det finns andra sätt att garantera stabila finansiella institutioner, tydligare, enklare och bättre sätt.

Detta att det var så bra att man agerade snabbt. Det är ibland bra att inte vara för långsam. Ibland är det bra att vara snabb, men i det här sammanhanget, när man vänder på etablerade arbetsordningar som har gjorts rent konkret när det här beslutsärendet har kommit fram, kommer jag att tänka på en annan seriefigur än statsministern och hans uttalande om hur det är att vara satt i skuld, nämligen Lucky Luke som drar snabbare än sin egen skugga.

Anf. 146 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Det är svårt att besvara alla Lena Eks frågor i en kort replik, men jag ska göra det bästa av situationen.

Lena Ek påstår att det statliga ägandet var en black om foten. Men det finns inget som med säkerhet säger att det var en black om foten. Det finns många olika förklaringar till vad den här affären har stött på. Bl.a. kan man läsa att budet var för lågt, inte minst säger Londonbörsens representanter det. Den andra spekulationen var att Londonbörsens ägare inte ville släppa makten, att Londonbörsens ägare i nuläget inte ville ha samarbete med någon börs över huvud taget, att Londonbörsen hade mycket internt arbete framför sig, bl.a. tillsättandet av en ny vd, innan man var intresserad av att söka nya internationella samarbetspartner. Det finns många olika förklaringar. Givetvis kan man använda den förklaring som har figurerat i debatten, om man nu tycker att det är dåligt med ett statligt ägande. Vi socialdemokrater tror att ett statligt ägande i det här fallet är en styrka för OM-gruppen, inte minst en styrka för Stockholmsbörsens framtid.

Att tala om att vara satt i skuld och att inte vara fri osv. Vem satte oss i skuld, och vem befriade oss? Den frågan tycker jag att Lena Ek ska fundera på. Hon har visserligen varit med i kanske två olika skepnader. Centerpartiet har både varit med och satt oss i skuld och varit med och befriat oss. Men att tala om att vara satt i skuld och anklaga oss socialdemokrater för det med den här marginella förändringen tycker jag är lite väl magstarkt.

Anf. 147 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om att vara satt i skuld är det mycket enkelt att se hur utvecklingen var. Sverige hamnade i en växande skuldkris bl.a. genom att en gång en statlig bank fick en växande kris och hade svårt att betala och krävde mer och mer av statliga pengar. Sedan kom hela bankkrisen och alltihop. Även där förskräcker spåren, Tommy Waidelich.

Det var andra som fick reda upp detta, men det ligger delvis utanför denna debatt.

Det som ändå är intressant att notera är den debatt som det har blivit kring de här frågorna och som det över huvud taget inte finns någonting redovisat om, nämligen vad finns det för ekonomiska och företagsmässiga grunder och kalkyler av lönsamhet på det rimliga budet från den statliga ägarens sida?

Här begär den socialdemokratiska utskottsgruppen i finansutskottet – jag ifrågasätter självfallet inte att initiativet kommer från någon annanstans – att riksdagen ska gå in och finansiera ett köp av en utländsk börs, kanske därför att man dessutom ska köpa in sig i andra utländska börser med skattebetalarnas pengar, men utan att presentera några underlag för det rimliga i detta beslut.

Tommy Waidelich sade alldeles nyss till Mats Odell att han kanske borde vara aktiemäklare i stället. Det är Tommy Waidelich som är den stora aktiemäklaren här i dag, men med andras pengar.

En intressant fråga att ställa är följande. 500 miljoner kronor, om det hade blivit så eller om det blir så, ska också bli en statlig utgift någon gång. Det kan man inte fösa undan i bokföringen, det kan Tommy Waidelich fråga bokföringskonstens främste mästare i finansutskottet Jan Bergqvist om. De ska ju betalas från någonstans och kommer att tränga undan några andra utgifter.

Då tycker jag att Tommy Waidelich skulle kunna svara på frågan: Hur ser de kommersiella grunderna ut för att staten ska gå in som delägare i Londonbörsen? Det är det som är grunden för beslutet. Vilka utgifter anser ni ska träda tillbaka för de 500 miljoner kronor ni vill använda till Londonbörsen?

Anf. 148 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Till att börja med skulle jag vilja upplysa Gunnar Hökmark om att bokföringsexperten Jan Bergqvist sitter med i s-gruppen i utskottet, och det är den socialdemokratiska gruppen i finansutskottet som har lagt fram det här förslaget. Det är inte så att vi som enskilda ledamöter – det trodde jag att Moderaterna och inte minst Gunnar Hökmark tycker är viktigt att betona – har gått in och tittat i företagets bokföring och i OM-gruppens kalkyler och grundunderlag för det här budet. Det är inte, menar jag, uppgifter för politiker.

Vi har en ägarrepresentant i styrelsen, och vi har också fått principerna redogjorda för oss, lika väl som Gunnar Hökmark har fått det, i utskottet. Utifrån den bedömningen och med förtroende för OM-gruppens ledning har vi ansett det vara viktigt att stödja OM-gruppens bud på Londonbörsen. Att prata om att vi ska gå in och ha långtgående kalkyler och underlag tycker jag inte hör till politikerrollen. Vi har fullt förtroende för sittande ledning i OM och tycker utifrån den information som vi har fått att det bud som man lagt verkat rimligt att stödja, framför allt av omsorg om Stockholmsbörsens framtid.

Anf. 149 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Vad Tommy Waidelich sade förklarar ett och annat kring politiskt styrda statliga företag. Å ena sidan vill Tommy Waidelich att staten ska vara en aktiv ägare vad gäller Stockholmsbörsen. Han har dessutom illusionen att det är detta aktiva ägarskap som har bidragit till att börsen har blomstrat. Å andra sidan ska man som politiker inte sätta sig in i företagets beslut. Man ska inte ställa krav på ett underlagsmaterial för beslutet, för det ska andra ha.

Vad Tommy Waidelich i klartext kräver av riksdagen är att man nu ska fatta beslut om 500 miljoner kronor utan att det finns ett underlag för beslut som vi kan ta ställning till men som han har tagit ställning till;

detta bara därför att Tommy Waidelich och s-gruppen litar på andra aktörer. Det måste jag säga är en mycket säregen syn på ägarrollen i företag över huvud taget.

Sedan vill jag upprepa vad jag tidigare frågat Tommy Waidelich om – det som bokföringen handlade om: Vilka utgifter tänker ni föra undan när ni för in de här utgifterna för Londonbörsen? Vad är det ni ska dra ned på? Är det vägbyggande eller utbildningsinvesteringar, eller är det någonting annat? Någon uppfattning måste ni väl ha om vilka kostnader som är mindre viktiga än att staten för skattebetalarnas pengar köper Londonbörsen.

Anf. 150 TOMMY WAIDELICH (s) replik:

Fru talman! Som Gunnar Hökmark mycket väl vet kommer diskussionen om utgiftstaken, om ett köp blir av, att så småningom tas upp i utskottet. Det finns aviserat i utskottsinitiativet, så det är ingen nyhet.

Jag tycker att Gunnar Hökmark gör en konstig vinkling av ägarens roll i det här fallet. Min bild är att Gunnar Hökmark – men det är möjligt att jag har missförstått honom – vill att vi ska göra OM-ledningens jobb och sätta oss ned och gå igenom alla möjliga kalkyler. Men staten har ett antal aktier och har ställt upp som en stabil långsiktig ägare. I det ligger också att ställa upp på det bud som OM nu har lagt på Londonbörsen, just därför att det ligger i Sveriges intresse och därför att det är bra för Stockholmsbörsens framtid och för jobb och tillväxt i Sverige.

Anf. 151 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Först yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande i denna del. Jag instämmer också i det som Siv Holma sagt tidigare i denna debatt.

Inledningsvis kan jag också säga att jag håller med Karin Pilsäter om en av de saker hon nämnde, nämligen att vi bör kunna motivera det statliga ägandet. Jag tycker inte att det som står i regeringens skrivelse räcker – att vi ska skapa värden – utan det krävs en ordentlig motivering till varför staten ska äga olika saker.

När det gäller just det här med börserna, själva marknadsplatsen, anser jag att motivet till att staten bör ha ett demokratiskt inflytande och helst makt över själva börsen är att på denna marknadsplats kunna skapa en likvärdig konkurrens mellan olika aktörer. Det är inte bra om stora starka privata intressen skapar sig monopolmakt över själva marknadsplatsen. Att staten äger en börs tycker jag inte är konstigare än att staten har penningutgivningsmonopol.

Mats Odell säger att det är feltänkt att staten ska äga konkurrensutsatt verksamhet. Men, Mats Odell, hur var det den 11 juni 1997? Då gick ju Kristdemokraterna med på att staten skulle köpa in sig på den här börsen. Som Tommy Waidelich nyss sade var det bara Folkpartiet och Moderaterna som var emot. Var inte börsen konkurrensutsatt 1997? Eller handlar det om ytterligare en av de mångomtalade kristdemokratiska klackvändningarna – återigen 180 graders rotation?

Gunnar Hökmark säger att det är en nackdel att staten äger en del av OM. Jag hörde Olof Stenhammar i radions lördagsintervju. Han sade att det var bra att staten var ägare och att det inte var några problem med det. Om jag skulle få den berömda frågan om jag föredrar Hökmark eller

Stenhammar är det inte alldeles enkelt att svara, men i det här fallet litar jag nog lite mer på Stenhammars omdöme. Jag tror att han kan de här frågorna bättre än Hökmark.

Sedan medger jag att Karin Pilsäter pekar på ett problem i vår argumentation. Vi försvarar ju ett svenskt demokratiskt inflytande över Stockholmsbörsen. Varför ska då de stackars engelsmännen behöva lämna ifrån sig sin börs till en svensk ägare? Den frågan är berättigad. Samtidigt är problemet att den gamla konservativa Londonbörsen är hotad, oavsett om OM-gruppen hoppar in eller inte. Det går ju rykten om att t.ex. Nasdaqbörsen planerar att köpa Londonbörsen, så det här är ett internationellt problem. Det måste det internationella samfundet ta tag i. Hur skapar vi alltså bättre demokratisk makt över hela den här globala marknadsplatsen? Detta är ett mycket stort internationellt problem.

Jag skulle vilja fråga både Karin Pilsäter och Lena Ek som i det här fallet använder det märkliga begreppet frihetskamp om det verkligen är acceptabelt om t.ex. Wallenbergsfären skulle köpa upp hela den svenska börsen. Eller är det acceptabelt om ett globalt jätteföretag som Time Warner eller om Bill Gates skulle köpa upp alla de större globala börserna? Är det helt acceptabelt för er? Finns det inga problem där?

Jag instämmer i vad Tommy Waidelich sade om det viktiga i att staten är en långsiktig och stabil ägare. Men det är också mycket viktigt inte bara att staten är långsiktig och stabil utan också att man äger en rejäl bit av det hela. Minst 10 % är betydelsefullt därför att man då har en hörnposition – jag tillhör också dem som gillar att slå vakt om det svenska språket, så jag vill inte använda det engelska uttrycket – som betyder att man kan blockera ett fientligt uppköp, t.ex. från Nasdaqbörsen, om det skulle bli aktuellt.

Till sist: Det är väl så, Tommy Waidelich, att regeringspartiets planer är att vi ska upp till de 10 procenten. Jag skulle vilja få det bekräftat.

Anf. 152 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Johan Lönnroth säger att det krävs en motivation till att staten ska äga. Där har inte Johan Lönnroth det svårt. Han har motiv för att staten bör äga det mesta här i världen. Det kan knappast vara något problem för honom.

Det är alldeles rätt att vi inte motsatte oss att staten tog ett ökat ägaransvar i den historiska relationen när det gäller Stockholmsbörsen. Det vi diskuterar i dag är hur pass klokt det är att använda svenska skattemedel under utgiftstaket för att köpa Londonbörsen.

Vad innebär det att ha ett demokratiskt inflytande över Londonbörsen? Det skulle vara intressant om Johan Lönnroth utvecklade det. Vilken församling ska ta ställning till transaktionerna på Londonbörsen eller Stockholmsbörsen? Vilken krets ska göra det? Ska den utses genom val? Vad är ett demokratiskt inflytande?

Enligt kristdemokraternas sätt att resonera ska staten inte delta som en spelare utan se till att det finns stabila institutioner. Det är inte Jan Bergqvist, Bosse Ringholm eller Johan Lönnroth som ska kontrollera att Stockholmsbörsen fungerar. Det är Finansinspektionen. Vi hade en hearing i finansutskottet i går om Finansinspektionen. Det är det organ som bör få resurser för att sköta den uppgiften. Att vi ska sköta det i politiska församlingar är en fullständigt felaktig tanke.

Johan Lönnroth säger att han vill ha *corner*-positioner runtomkring på börserna och i andra sammanhang. Här sticker bockfoten verkligen fram. Det borde sända kalla kårar utefter ryggen på alla som löper fara att bli uppköpta efter fientliga bud från den svenska statligt delägda OM-gruppen. En större björntjänst har inte någon gjort OM-gruppen.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Anf. 153 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Först ska jag tala om för Mats Odell att jag inte tillhör dem som anser att staten ska äga det mesta. I själva verket har jag just varit med och författat en skrift, från Västra Götalands vänsterpartistiska distrikt, där vi pläderar för att det statliga ägandet aldrig kan vara den väsentliga delen när man ska demokratisera ägandet. Det handlar snarare om löntagaräggande och kooperativ. Men det är en annan debatt som Mats Odell och jag kanske får sköta vid ett annat tillfälle.

Olof Stenhammar hade en lång motivering när OM-gruppen bestämde sig för strategin att köpa Londonbörsen. Han påstod att det hade skapat en mängd PR-poänger. Man hade tjänat uppemot 100 miljoner pund i värde på att alla blivit uppmärksammade på OM-gruppens framgångsrika teknik osv., efter det som somliga har kallat en PR-kupp.

Staten ställdes inför ett val. Antingen måste man vara med på företagets viktiga strategi eller också kliva ur. Vi som vill att staten ska vara med och äga Stockholmsbörsen tvangs att göra det inte alldeles enkla valet. Vi bestämde att vi måste ställa upp på det steget, om vi ville vara kvar som ägare.

Om Mats Odell anser att jag ger honom kalla kårar så bjuder jag på det.

Punkterna 9 och 10

Anf. 154 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det är inte jag som får kalla kårar utefter ryggen utan de som löper risk att drabbas av fientliga uppköp från ett företag där Johan Lönnroth vill ha *corner*-positioner.

Nu säger Johan Lönnroth att han inte är för att det mesta här i världen ska ägas av staten. Jag antar att debatten i Västra Götaland handlar om att det inte är nödvändigt att staten äger svenska sjukhus. Kan det stämma? Det är en hedervärd ståndpunkt. Den delar jag. Men varför är det så nödvändigt att vi ska äga Londonbörsen, Johan Lönnroth? Det går helt enkelt inte ihop. Det finns ingen logik. Johan Lönnroth har ännu inte svarat på min fråga: Är ni beredda att följa med Olof Stenhammar? Johan Lönnroth glädde sig över att Stenhammar nu har tjänat 1,4 miljarder kronor. Det är bra. Det är lite ovanliga tongångar för att komma från Vänsterpartiet, men à la bonne heure.

Hur blir det i framtiden? Är ni beredda att ta fram de pengar som behövs för att OM-gruppen ska göra en Europaturné eller kanske en turné till andra kontinenter för att köpa upp börser? Kommer ni att driva på för att skapa ett utrymme under utgiftstaket, i konkurrens med änkepensioner, vård, skola och omsorg, för att kunna köpa upp börser? Jag tror, ärligt talat, inte att det är sant, Johan Lönnroth. Ni har satt er på fel häst. Erkänn det och ändra er!

Anf. 155 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Nej, Mats Odell, det är inte nödvändigt att svenska staten är med och äger Londonbörsen. Jag beskrev ett val som vi ställdes inför. Vi kunde antingen gå ur ägandet av Stockholmsbörsen eller vara med på affären. Nu har den i och för sig inte gått i lås, så Mats Odell borde inte vara så ängslig. Den har faktiskt inte gått hem.

Jag tänker inte svara på frågan hur Vänsterpartiet kommer att ställa sig om nu OM skulle sätta i gång med en jättelik Europaturné med imperialistiska ambitioner att köpa upp hela världen. Men om man gör en investering och köper in sig på en ännu större börs är det bl.a. för att man väntar sig en avkastning. Den kalkylen är inte alldeles enkel att göra. Men det finns en inkomstsida också i en investering.

Jag ska nöja mig med det, eftersom Mats Odell inte har rätt till fler repliker.

Anf. 156 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Johan Lönnroth tog upp frågan vem man ska lita på, för att sjunga med Mikael Wiehe. Är det Stenhammar eller Hökmark? Det är en delikat fråga att ta upp för mig. Jag skulle kunna hjälpa Johan Lönnroth på vägen. Han kan spalta upp frågeställningen i ett antal underfrågor. En fråga kan vara vem han ska lita på, vem som är bäst på att utveckla börshandel och värdepappershandel till att bli internationellt ledande och tekniskt framstående. Där tror jag att det entydiga svaret är Stenhammar.

Man kan också fråga vem han ska lita på när det gäller hur man ska använda skattebetalarnas pengar till olika projekt. Då kanske Johan Lönnroth ska lyssna på dem som har ansvar för de pengarna snarare än dem som av naturliga skäl vill tillgodogöra sig det investeringskapital som kan följa av skattebetalarnas pengar.

En annan fråga är vilka andra kostnader man tränger undan när man använder skattebetalarnas pengar till att köpa hörnpositioner på världens olika börser. Då kanske Johan Lönnroth ska lyssna på debatten här i stället för att bli förtjust över de möjligheter som ett skickligt och framgångsrikt kommersiellt företag kan ha. Staten behövs inte för att företaget ska kunna vara framgångsrikt. Men självfallet är man i varje företag glad för allt investeringskapital man kan få. Det ska dock inte leda Johan Lönnroth till att säga ja. I så fall kommer pengar i ofantliga floder att slussas ut från denna riksdag till alla företag som gärna vill ha ytterligare kapital.

Jag vill ta upp en annan sak som kom fram i debatten med Tommy Waidelich och också nu via Johan Lönnroth. Tommy Waidelich sade att man också räknar med en avkastning. Det finns inte redovisat på något sätt.

Alla vi på den borgerliga kanten ska vara glada. Det är fantastiskt att se en gammal socialist med ögon plirande av glädje över möjligheten att köpa hörnpositioner i världens alla börser. Det är inte som 68, då man skulle krossa kapitalet.

Anf. 157 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Gunnar Hökmark har en naiv syn på vad som driver tekniken och företagandet. Vi kan se på den svenska ekonomiska historien. Visst utvecklades ny teknik på områdena bioteknik eller IT i allt

väsentligt inom företagen. Men det var mycket viktigt att de hade ett omfattande samarbete med staten, t.ex. samarbetet mellan Televerket och L M Ericsson eller samarbetet mellan de olika universitetens forskning å ena sidan och de stora läkemedelsbolagen å andra sidan. Gunnar Hökmark försöker tillämpa sitt marknadsfrälsta, privatkapitalistiska förenklade tänkande också på detta område.

Visst har det utvecklats en ny teknik i OM-gruppen. Det är mycket bra. Men det är absolut ingenting som hindrar, och är också mycket bra, att staten är med och samarbetar med de olika instrument som vi har till vårt förfogande.

Till slut kan jag glädja Gunnar Hökmark lite ytterligare. Jag läste tidningen Proletären. Den skrev nu senast i sin ledare att Vänsterpartiet är med och banar väg för monopolkapitalisternas svindlade affärer. Vänsterpartiet säger med den här affären farväl till socialismen.

Som vanligt har KPML(r) och Moderata samlingspartiet en tendens att hamna på samma analys, och också i det här fallet stämmer det.

Anf. 158 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Johan Lönnroth kan svara för sig själv. Men jag vet inte hur en glad aktiemäklare som vill att staten ska köpa hörnpositioner runtomkring på världens alla börser bäst ska betecknas. Det är i varje fall inte en aktiv statskapitalism. Det är möjligtvis en lite smygande statskapitalism.

Det motiveras av att det finns ett demokratiskt intresse att staten äger en del i Stockholmsbörsen, säger Johan Lönnroth. Jag tycker att det kunde vara intressant i slutversionen av replikomgången om Johan Lönnroth ville svara på följande: Hur tänker sig Johan Lönnroth att staten ska utöva sin demokratiska kontroll över Stockholmsbörsen? Vad är det Bosse Ringholm som aktiv företrädare för ägarna ska göra för att förnya Stockholmsbörsens utveckling?

Den ännu mer intressanta frågan är hur den svenska staten ska utöva sitt inflytande och i demokratins namn äga delar i Londonbörsen, Frankfurtbörsen och andra internationella börser för att ersätta andra staters eventuella ägande. Hur ser Johan Lönnroth på den svenska statens roll som demokratisk företrädare för svenska folket i andra börser än den svenska?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Punkterna 9 och 10

Anf. 159 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Det var ingen alldeles enkel fråga. Jag talade i mitt första inlägg om att det behövs ett internationellt samarbete för att öka den demokratiska makten över huvud taget över den globala marknadsplatsen där stora globala privata företag hotar att ta över hela makten.

Det är egentligen lite märkligt det man hör från en ledande företrädare för ett parti som en gång var konservatismens högborg i Sverige och slog vakt om nationella intressen osv. Tycker inte Gunnar Hökmark att det är någon som helst fara i att t.ex. en global jätte skulle ta över Stockholmsbörsen? Om t.ex. Nasdaq skulle lägga ett fientligt bud på OM, vare sig man nu har lyckats köpa Londonbörsen eller inte, är det totalt problemfritt?

Nu har tydligen inte Gunnar Hökmark någon mer replikrätt. Han får väl svara vid något annat tillfälle. Men jag tycker att det är lite konstigt att de gamla konservativa partierna nu så totalt har sålt sig för den nyliberala yran att de anser det. Sälj ut rubbet! Det är tydligen det nya budskapet.

Anf. 160 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Det var väldigt intressant att höra att Vänsterpartiets representant tyckte att man när det gäller politiska beslut ska lita mer på stora företagsägare än på partiföreträdare från andra partier som är med i det parlamentariska arbetet. Olof Stenhammar är i och för sig van att göra internationella expeditioner med skattebetalarnas pengar. Johan Lönnroth kanske kan fundera på vem han vill köpa en begagnad OS-kampanj av i första hand.

Annars tyckte jag att det var bra att vi från Johan Lönnroth till skillnad från Tommy Waidelich fick hör vilka argument ni har för detta. Tommy Waidelich sade ju tidigare att jag inte skulle bry mig om vilka bevekelsegrunder Socialdemokraterna hade. Det är ett typiskt utslag för vanlig socialdemokratisk maktfullkomlighet. Jag tycker att det illustrerade problemet.

Vad Johan Lönnroth har redogjort för är era principiella argument för att vara med och äga olika börser runtom i världen. Det är hedervärt, även om jag inte alls delar er uppfattning. Men Johan Lönnroth har fortfarande inte till protokollet kunnat presentera något beslutsunderlag till varför vi i dag ska fatta det här beslutet om utökad låneram.

Det som är problemet är att de demokratiska spelreglerna, som jag värnar om, inte fungerar när det gäller den här typen av företagande. Det tycker jag är ett mycket starkt och viktigt argument för varför vi inte ska ha den typen av statligt företagande. Det är inte förenligt med de demokratiska spelreglerna.

Jag tycker att det är viktigt inte bara för dagens beslut utan också för framtida likartade initiativ som kan komma att ni kunde se till att ordentligt redovisa bevekelsegrunderna för det beslut som kammaren förväntas fatta. Ni kan inte bara hänvisa till att det finns någon annan bedömning som någon annan har gjort någonstans om att det är bra.

Till sist till övervakning av marknadsplatserna. Vi fick här tidigare ett exempel på ett amerikanskt företag som tänkte notera sig på Stockholmsbörsen. Det skulle vara ett argument för att staten måste äga Stockholmsbörsen så att Stockholmsbörsen finns kvar på något sätt.

Det är just en illustration till att ägandet, börsnoterandet och allt detta redan är helt gränslöst. Vad vi behöver är att jobba gemensamt på den internationella arenan för spelregler, internationell finansinspektion och sådana saker.

Anf. 161 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag sade inte att jag i största allmänhet litar mer på företrädare för privatkapitalismen än på partiföreträdare här i kammaren. Jag sade att i det här fallet litade jag nog lite mer på Stenhammar än på Hökmark. Det var ett mycket speciellt fall.

Varför denna låneram när nu affären inte har gått i lås? Jag ska göra en liten självbekännelse. Det är inte så där enormt heligt det beslut vi nu ska fatta. Det är skäligen betydelselöst att vi ökar ramen så lite. Det tycker jag nog.

Jag tycker samtidigt, precis som Tommy Waidelich sade, att det händer mycket på det här området. OM kan komma tillbaka. Om t.ex. Nasdaq skulle lägga ett nytt bud kan det mycket snabbt komma i ett nytt sådant läge. Då kan det vara bra att vi spår på lite grann för oförutsedda utgifter. De är mitt svar på den frågan.

Beslutsgången i det här ärendet illustrerar att vi inte har riktigt bra instrument i riksdag och regering för att hantera den här typen av situationer. Det håller jag med om. Det var inte en perfekt form vi fick för beslutsfattande i utskottet. Det får vi gemensamt fundera igenom.

Det är lika viktigt som att vi också funderar igenom: Hur ska vi skapa en mer demokratisk makt över de finansiella marknaderna som närmast går bärsärkargång över världen? Snacka om stabilitet och långsiktighet när det gäller dessa oerhört spekulativa svängningar på världsmarknaderna!

Vi måste hitta något slags demokratiska maktinstrument för att hantera det. T.o.m. en folkpartist borde inse att det är viktigt.

Anf. 162 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Nu säger Johan Lönnroth precis som Tommy Waidelich förut att det inte riktigt är någonting med beslutet. Det handlar om att ni vill skaffa er utrymme för att köpa aktier för 500 miljoner kronor. Det tycker i varje fall jag är mycket pengar.

Detta sker precis samtidigt som vi bereder hela budgeten. Men de 500 miljonerna ska inte beredas på samma sätt, utan man ska återkomma med prioriteringen i tilläggsbudget ifall de används. Det blir ju jättekonstigt. Ni har redan förbundit er att ni ska skapa ett utrymme för 500 miljoner kronor. Men ni har inte talat om för någon hur det kommer att skapas. Jag tycker att det är ett nytt problem.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Punkterna 9 och 10

Andra statliga företag kommer naturligtvis att se hur bra det här gick, hur lätt det var och vilka bra idéer man kan föra fram genom att ringa till någon i utskottet och säga: Vi skulle behöva lite kapitaltillskott. Det är ju demokratisk insyn och kontroll. Vi tänkte köpa lite företag i Tyskland, Amerika eller någonting sådant.

Vad gör ni då? Ni har öppnat en dörr, som jag inte tror var så himla bra att ni gjorde. Det visar inte alls att beslutsapparaten i regering och riksdag inte är tillräckligt väl anpassad för detta. Vad det visar är att staten inte ska vara aktieägare. Staten ska inte vara företagsägare, utan staten ska sätta upp spelreglerna.

Om så krävs ska också svenska staten i samverkan med andra nationer på ett internationellt plan försöka sätta upp internationella spelregler. Jag vill inte använda samma vokabulär som Johan Lönnroth. Jag kanske inte riktigt heller ser samma typ av faror vad gäller utvecklingen på börsägandet.

Lösningen på Johan Lönnroths problem kan inte vara att det är svenska staten som går bärsärk över jordens börser i stället för något privat företag. Det blir inte någon skillnad med det.

Anf. 163 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Nej, staterna går nog inte bärsärk. Och det är ett problem: Stater är ganska tröga mekanismer. Det demokratiska beslutsfattandet tar tid, och det gör att det är ett mycket stort problem hur man ska erövra demokratisk makt över dessa globala jättar som rör sig likt de dinosaurier vi nu kan se i TV. De är mycket snabba, och de äter upp varandra.

Och det är ju som någon sade tidigare i debatten: Vattenfall planerar stora, expansiva saker och ting i norra Tyskland, har jag fått höra för inte så länge sedan. Det finns en diskussion inom Vin & Sprit om hur man ska gå vidare med den dynamiska utveckling man varit inne i osv. Det är inte alldeles enkelt att hantera det här. Hur ska vi i parlamentet diskutera och fatta beslut om att behålla och utveckla det statliga ägandet över det som är väsentligt, nämligen den grundläggande infrastruktur som gör det möjligt att få en demokratisk makt över den här globala, kapitalistiska marknaden?

Den här debatten är kanske bara en första början på en diskussion som jag tror kan bli ganska intressant. Det är nämligen absolut nödvändigt, det borde också de borgerliga partierna inse, att vi skapar en starkare demokratisk makt över den här mycket snabba och föränderliga kapitalismen.

Anf. 164 TOMMY WAIDELICH (s):

Herr talman! Johan Lönnroth frågar vilken procentsats staten ska ha som ägare i framtiden. Det kan man alltid diskutera. Men låt oss ta en sak i taget. Nu gäller det OM:s bud på Londonbörsen. Sedan kan vi återkomma till procentsatserna.

De facto är det så, att om den här nyemissionen för OM-budet skulle gå igenom skulle det enligt preliminära beräkningar minska statens ägande från 9,4 % till 6,3 %. Men som sagt: Låt oss diskutera det här. Låt oss ta en sak i taget. Låt oss i dag ta diskussionen om OM:s bud på Londenbörsen.

Anf. 165 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jodå, vi ska ta en sak i taget. Men om jag inte minns fel var ett av motiven när staten gick upp i ägande, i samband med att man sålde sin andel av VPC, att man skulle försöka sträva efter att nå upp till 10 % av ägandet, just för att kunna blockera fientliga uppköp. Jag förutsätter att målet och ambitionen är att vi ska upp. Även om vi nu – om den här affären så småningom skulle gå igenom – går ned några procent i ägandet är ändå det långsiktiga, eller kanske mellansiktiga, målet att vi ska upp till en 10-procentig ägarandel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 7 §.)

5 § Tilläggsbudget 2 för budgetåret 2000

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2000/01:FiU11

Tilläggsbudget 2 för budgetåret 2000 (prop. 2000/01:1 delvis).

Anf. 166 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Det är inte utan att man känner vågorna av det borgerliga känslosvallet i den föregående ekonomisk-politiska debatten. Om avsaknaden av borgerliga debattörer i denna debatt beror på utmattning eller på att de känner sig ”extremt barfotade”, för att citera en folktopartistisk företrädare i den föregående debatten, låter jag vara osagt.

Tilläggsbudget 2 innebär att anvisade medel sammanlagt ökar med 5 914 miljoner kronor. Nästan hela denna utgiftsökning berör utgiftsområdena Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp respektive Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

Ett principiellt viktigt förslag i finansutskottets betänkande nr 11 gäller kommunkontosystemet. Genom detta får kommuner och landsting sedan 1996 tillbaka ingående moms. Kommunkontosystemet består av två räntebärande konton hos Riksgäldskontoret, ett för kommuner och ett för landsting. Utgifterna från kontona finansieras genom ett enhetligt tillskottsbelopp per invånare som kommuner respektive landsting betalar. Riksskatteverket fastställer tilläggsbeloppets storlek årligen. Systemet omslöt totalt 27,2 miljarder kronor år 1999. Omslutningen har ökat med 4,7 miljarder kronor eller 21 % sedan systemet infördes.

Under de senaste åren har de av staten fastställda tillskottsbeloppen till kommunkontot inte räckt för att täcka utbetalningarna till kommuner och landsting. Vid innevarande års utgång bedöms underskottet i systemet uppgå till högst 4,3 miljarder kronor.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Utgiftsramar och och
beräkning av
statsinkomsterna, m.m.*

Punkterna 9 och 10

*Tilläggsbudget 2 för
budgetåret 2000*

Kommunkontosystemet bibehålls år 2001. En utredning har sett över systemet och försökt hitta förklaringar till de ökade utbetalningarna och den omfördelningseffekt som uppstår på grund av den kollektiva finansieringen. Ytterligare analyser av systemet kommer nu att genomföras varefter regeringen återkommer till riksdagen med förslag till eventuella förändringar.

Den grundläggande principen för kommunkontosystemet är att det ska finansieras av kommuner och landsting. Det är viktigt att understryka detta, för det påstås i debatten, inte minst från borgerligt håll, att staten skulle ge statsbidrag med ena handen och sedan ta tillbaka pengarna. Detta är ett eget system som ska vara självbärande om vi ska kunna behålla det. Det kan emellertid inte anses rimligt att höja avgiften så mycket att det även täcker det ackumulerade underskottet, detta inte minst mot bakgrund av de stora variationerna i utbetalningar mellan olika kommuner och landsting. En sådan höjning skulle givetvis påtagligt försämra kommunernas och landstingens ekonomi.

Mot denna bakgrund ställer sig en överväldigande majoritet i finansutskottet bakom regeringens förslag att ett underskott på högst 4,3 miljarder, en fordran från statens sida, ska skrivas ned vid utgången av innevarande år.

Blott Folkpartiet reserverar sig mot förslaget och föreslår i stället att kommunmomsen ska erläggas fullt ut. Folkpartiet vill alltså med berätt mod undergräva kommunernas och landstingens ekonomi med hela 4,3 miljarder. De som till äventyrs har svårt att förstå Folkpartiets bevekelsegrunder för en återlåtning av den kommunala ekonomin av denna omfattning ska läsa partiets motion Fi211. Av denna framgår att Folkpartiet hyser uppfattningen att ekonomiskt stöd till landets kommuner som kretsloppsmiljarder, storstadssatsning, lokala investeringsprogram, max-taxa m.m. försvagar det kommunala självstyret. Enligt folkpartistisk logik skulle då förstås på motsvarande sätt en återlåtning av kommunernas ekonomi med 4,3 miljarder innebära en påtaglig förstärkning av det kommunala självstyret.

Slutligen vill jag bara helt kort kommentera det särskilda yttrande i vilket de fyra borgerliga partierna ondgör sig över att utgifterna på området Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ökar kraftigt. När regeringen gör det fullt naturliga och använder budgeteringsmarginalen för att klara våra åtaganden mot sjuka och handikappade kallas detta i borgerligt språkbruk för missbruk och agerande utan närmare eftertanke.

Detta leder till två reflexioner.

För det första: Hur vill samma borgerliga partier beteckna yttrandet av en folkpartistisk talare i den tidigare debatten att det t.o.m. går bra att bryta mot budgetlagen?

För det andra: Socialdemokraterna beskylldes tidigare här i dag för att vara kvinnofientliga. Det kan mot denna bakgrund vara intressant att notera att vad gäller det ökande antalet sjukdagar är det framför allt långtidssjukskrivningarna, inte minst bland kvinnor, som ökat. Kvinnor svarar för 66 % av ökningen av sjukdagar som ersatts av försäkringskassan.

Sjukförsäkringsutredningen drar bl.a. slutsatsen att arbetsplatser och arbetsmiljöer är viktiga förklaringar till den ökande sjukfrånvaron. Är det någon i denna kammare som hört Folkpartiet eller något av de övriga borgerliga partierna beskärma sig över att dålig arbetsmiljö är en viktig

orsak till ökande sjukfrånvaro och att denna är särskilt hög bland kvinnor?

Herr talman! Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande nr 11 och avslag på reservationen.

Anf. 167 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Det var faktiskt lite grann med omtanke om kammarens ledamöter, som möjligen tycker att vi har diskuterat väldigt mycket och länge i dag, som jag hade tänkt att avstå från den här debatten. Det står mycket bra skrivet i betänkandet, som jag är säker på att de flesta har läst. Men när jag hörde Bengt Silfverstrand blev jag lite orolig över att han inte hade läst det.

Först och främst frågan om sjukpenningen och rehabiliteringen. Det vi vänder oss emot i vårt yttrande är det faktum att vi måste använda oss av en ofinansierad tilläggsbudget därför att ni har använt budgeteringsmarginalen till andra, planerade utgifter. Det gör att den inte finns kvar som reserv på det sätt den borde ha funnits. Det är det som är problemet.

Även för kommande år, vilket vi strax ska votera om, är budgeteringsmarginalen uppäten. Det är en av förklaringarna till att det kommer att bli ett sådant problem också med OM-pengarna.

Vi är också kritiska i de borgerliga partierna till att regeringen har varit för saktfärdig med att komma i gång med förändringar som skulle göra att sjukskrivningarna inte behöver rusa i väg. Om Bengt Silfverstrand var här tidigare i dag borde han ha hört att jag pratade ganska länge just om hur vi ska få ett förändrat arbetsliv, så att det inte blir så här mycket sjukskrivningar. Det kan ju inte vara ett mål i sig att avsätta mer pengar till sjukförsäkring och förtidspensioner, eller hur? Målet måste vara att arbetslivet kan fungera på ett sådant sätt att människor inte hamnar i den situationen.

Vad gäller kommunkontot är det också en ganska intressant argumentation vi får höra Bengt Silfverstrand föra. Det vi vänder oss emot i Folkpartiet är just att staten på ett planlöst och godtyckligt sätt i stället för att ge ut generella statsbidrag och sätta upp generella spelregler som kommunerna kan rätta sig efter hela tiden gör olika typer av ingripanden, ger med ena handen och tar med den andra. Man delar ut lokala investeringsprogram, så att statsråden ska få åka runt och skaka hand. Man har storstadspengarna, så att man ska få åka runt och skaka hand och komma i tidningen.

Kommunerna kan inte styra över sin egen verksamhet. Även i det här systemet måste det regelverk som finns gälla till den dag man ändrar på det. Det får inte vara ett godtyckligt vevande fram och tillbaka.

Anf. 168 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Budgeteringsmarginal har man just för att klara oförutsedda utgifter. Vi har problem med att sjukskrivningarna ökar, ett större antal sjukdagar, där vi kan se ett visst klart samband mellan detta och den ökade sysselsättningen. Men det är otillfredsställande att det förhåller sig på det här sättet. Därför måste vi försöka att hitta lösningar på problemet. Det är just det arbetet som pågår.

När vi nu samtidigt kan konstatera att det är arbetsmarknaden, stressiga och dåliga arbetsmiljöer som i första hand drabbar kvinnor, som är

Prot. 2000/01:31
22 november

*Tilläggsbudget 2 för
budgetåret 2000*

orsaken till de här problemen är det ganska anmärkningsvärt att en person som Karin Pilsäter, som försöker uppträda som kvinnornas främsta banerförare, inte med ett enda ord i denna långa debatt tar upp det här problemet, utan först när hon mer eller mindre blir provocerad att gå upp i en replik.

Kommunkontot har inget med statsbidragen i övrigt att göra. Det är alltså inte att ge med ena handen och ta med den andra, utan det är ett eget system som ska vara självbärande. Det har inte varit självbärande. Det har gått med underskott. Det tycker vi är otillfredsställande. Det måste vi lösa på något sätt. Men att lösa det på det sätt som Folkpartiet föreslår, att säga att vi ska öka avgifterna och att kommunerna själva får klara momsens, skulle innebära ett underskott på 4,3 miljarder och försämrad kommunal ekonomi. Det kan vi inte ställa upp på.

Anf. 169 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! När man hör Bengt Silfverstrand förstår man hur tongångarna går inom det socialistiska blocket. Kvinnor är sådana som gör av med pengar. Ju mer kvinna man är, desto mer gör man av med. Det är som en politisk version av *Våra värsta år* med Al Bundy och hans fru. Men det är faktiskt inte så. Den debatten kan vi säkert också utveckla vidare. Jag ville bara ha det sagt.

När det gäller kommunkontot tycker jag att Bengt Silfverstrand själv egentligen hade hela argumentationen för vår hållning. Det har ingenting med statsbidragen att göra. Det är ett system som ska stå på egna ben och vara självbärande. Precis det sade Bengt Silfverstrand. Uttrycket att ge med ena handen och ta med den andra använde han själv om något helt annat.

Det vi har föreslagit är precis det som Bengt Silfverstrand säger, nämligen att systemet ska vara självbärande.

Anf. 170 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Jag noterar att Karin Pilsäter nu har haft två möjligheter att något beröra det allvarliga förhållandet att dåliga arbetsmiljöer som främst drabbar kvinnorna är en viktig orsak till det ökade antalet sjukdagar. Hon har inte tagit möjligheten. Jag noterar att Folkpartiet inte har intresse av att diskutera de här frågorna.

Slutligen är det viktigt att vi när det gäller kommunkontot har ett system. Det här är också ett system som är anpassat efter EU. Vi ska ha en redovisning, och det ska vara ett system som går ihop.

Det går inte ihop. Vi ska återkomma till det här, men vi kan inte ställa upp på att underminera en kommunal ekonomi nu när vi genom den framgångsrika ekonomiska politiken börjar nå ett resultat som innebär att de flesta kommuner kommit på fast mark. Då ska Folkpartiet lägga fram ett förslag som återigen försvårar problemen och skadar den kommunala ekonomin.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 7 §.)

KU7 Valfrågor

Mom. 1 (personvalet)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, c, fp)

Votering:

171 för utskottet

140 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 38 v, 15 mp

För res. 1: 76 m, 37 kd, 15 c, 12 fp

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 2 (renodlat personval)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

Votering:

223 för utskottet

89 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 38 v, 37 kd, 15 c, 15 mp

För res. 2: 76 m, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 4 (kampanjbidrag)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

295 för utskottet

15 för res. 3

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 75 m, 38 v, 37 kd, 15 c, 12 fp

För res. 3: 15 mp

Frånvarande: 13 s, 7 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 6 (kommunala utjämningsmandat)

1. utskottet

2. res. 4 (v, kd)

Votering:

236 för utskottet

75 för res. 4

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 75 m, 1 kd, 15 c, 13 fp, 14 mp
För res. 4: 1 m, 38 v, 36 kd
Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 4 fp, 2 mp
Lars Gustafsson (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

7 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.

Punkt 1 (Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, c, fp)

Votering:

171 för utskottet

140 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 38 v, 15 mp

För res. 1: 76 m, 36 kd, 15 c, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Punkt 2 (Formerna för ställningstagande till euro)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

3. res. 3 (v)

4. res. 5 (c)

Förberedande votering 1:

38 för res. 3

16 för res. 5

258 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

70 för res. 2

38 för res. 3

204 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

153 för utskottet

72 för res. 2

87 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 38 v

För res. 2: 72 m

Avstod: 3 s, 4 m, 37 kd, 15 c, 13 fp, 15 mp

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Ann-Kristine Johansson och Marina Pettersson (båda s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2000/01:31

22 november

Punkt 5 (Budgetförslagen för år 2001)

1. utskottet

2. res. 13 (kd)

3. res. 14 (c)

4. res. 15 (fp)

Förberedande votering 1:

15 för res. 14

13 för res. 15

284 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Förberedande votering 2:

37 för res. 13

15 för res. 14

260 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Huvudvotering:

169 för utskottet

36 för res. 13

106 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 1 m, 37 v, 13 mp

För res. 13: 36 kd

Avstod: 74 m, 1 v, 1 kd, 15 c, 13 fp, 2 mp

Frånvarande: 13 s, 7 m, 5 v, 5 kd, 3 c, 4 fp, 1 mp

Kenneth Kvist (v) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU11 Tilläggsbudget 2 för budgetåret 2000

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

8 § Hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU3
Hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter m.m.

Anf. 171 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! Det moderata budskapet om boendet är klart och tydligt: De boende ska kunna bestämma hur de vill bo. Den enskilde ska kunna välja mellan hyresrätt, bostadsrätt och ägande av lägenhet eller småhus. Det är dessa frågor som denna debatt ska handla om. Jag kommer att diskutera hyresrätten, och Carl-Erik Skårman tar upp bostadsrätter och ägarlägenheter.

Bostadsmarknaden är olika i olika delar av Sverige. I tillväxtområden råder bostadsbrist. Inom andra områden tvingas man riva hus. Överskottet och även bristen på lägenheter är resultatet av en felaktig politik av styrande regler och subventioner. Dagens situation kan på flera sätt jämföras med livsmedelssituationen i gamla Sovjetunionen. Centralstyrning, subventioner och prisregleringar ledde till brist på livsmedel, långa köer och en svart marknad.

De enorma lägenhetsköerna, där det dröjer flera år innan man över huvud taget kan få tag i en hyresrätt, visar tydligt att det har gått snett. Exempelvis finns i Stockholms innerstad inte längre någon hyresrättsmarknad, bara bytesmarknad och svart hyresmarknad. Andra- och tredjehandslösningen har blivit den enda, tillfälliga och otrygga möjligheten för väldigt många.

Bristen på bostäder tenderar att bli den flaskhals som hämmar tillväxten, inte minst i Stockholm, och kan bli ett hot mot ekonomin i hela Sverige. Om Stockholm har växtvärk på grund av bostadsbrist har inte Öresundsregionen och Västra Götaland det riktigt ännu, men det finns tecken på att också dessa regioner kommer att drabbas av brist på bostäder.

Regeringens tafatta försök med krav om att kommunerna ska vara skyldiga att planera för bostadsförsörjningen och det enligt min mening grundlagsvidriga förslaget som tvingar kommuner att anordna bostadsförmedling löser absolut inte bostadsbristen. Inser inte Carina Adolfsson det? Då regeringen speciellt kritiserar kommunerna i Stockholmsområdet för att det inte byggs hyreslägenheter just där och som lösning anvisar förslag som dessa tar man sig verkligen för pannan. I Stockholm finns både bostadsförsörjningsplan och bostadsförmedling sedan tidigare. Carina Adolfsson! Lägenheter byggs inte med hjälp av tvingande lagregler utan på grund av människors efterfrågan och möjlighet att välja mellan upplåtelseformerna.

För att hyresrätten ska kunna bevaras som upplåtelseform även i framtiden måste en friare hyressättning tillåtas. Dagens tillämpning av bruksvärdessystemet, där den s.k. allmännyttan är hyresledande, innebär

att många hyresgäster upplever hyressättningen som orättvis. I tillväxtorten är hyran för en lägenhet i ytterkanterna densamma som för en attraktiv lägenhet i centrum. Dagens system innebär också att det sker en överprissättning av hyrorna utanför tillväxtområdena. Lägre hyror på dessa orter skulle kunna öka deras attraktivitet. Systemet motverkar konkurrens. Kostnader för outhyrda lägenheter läggs ovanpå den hyra som betalas av dem som bor i allmännyttans övriga lägenheter.

Dagens system har gett tillväxtområdena en oerhört segregerad bostadsmarknad. Den som har råd kommer in, men den som inte har ekonomisk möjlighet blir stående utanför. Skället och gnället på moderata kommunledningar är enbart destruktivt och på intet sätt ansvarsfullt.

Vi moderater menar att förändringar av hyressättningssystemet måste genomföras med det snaraste. Bruksvärdessystemet måste göras mer flexibelt. Varför det? Jo, därför att en ägare måste vara säker på att den uppgjorda kalkylen håller innan satsningen i en fastighet görs. En sund ekonomi måste alltid baseras på att kostnaderna vid nyproduktion av bostäder täcks och också genererar fortsatt avkastning. Med dagens tillämpning är osäkerheten alltför stor även på grund av risken för politisk inblandning. Av det skälet byggs inte tillräckligt många nya hyreslägenheter trots att efterfrågan är stor på en del ställen.

Det är också mycket viktigt att skapa ökad rörlighet i det befintliga bostadsbeståndet. Regeringens politik har lett fram till att den som inte har många år i bostadskö inte har en chans att få en hyresrätt. Eftersom hyresrätter efterfrågas mycket desperat bildas en svart hyresmarknad som enbart i Stockholmsområdet beräknas till över en halv miljard kronor varje år. Det går inte, som regeringen förespråkar, att enbart bygga bort problemen. Vi måste få till en allt större rörlighet i det redan befintliga bostadsbeståndet för att få en förbättring till stånd.

Ursprungstankarna med bruksvärdessystemet bör vara vägledande vid de förändringar som måste göras. I begreppet "bruksvärde" ligger att man vid hyressättningen ska ta hänsyn till brukarnas, dvs. de boendes, preferenser och fria val. Detta kom också till uttryck i den proposition som den socialdemokratiska regeringen 1968 lämnade till riksdagen. Jag citerar:

"Fastighetsägaren bör i ett marknadsläge, när full balans råder mellan tillgång och efterfrågan på lägenheter, vara berättigad att ta ut den hyra som han skulle kunna uppnå vid fri uthyrning till vem som helst. Saken kan också uttryckas så att hyresvärden bör få utnyttja lägenheternas fulla marknadsvärde."

Detta visar klart att de kommunalt ägda bostadsföretagens hyresnormerande roll bör avskaffas. Hyressystemet måste ta större hänsyn till hyresgästernas och de bostadssökandes önskemål, framför allt så att det verkligen byggs fler hyreslägenheter. Därför är det angeläget att de hyresavtal som träffas vid inflyttning i nybyggda hus kan avtalas fritt.

För oss moderater är det naturligt att hyresgästernas intresse av trygghet och framförhållning i boendet ska förbli säkrat genom att besittningsskyddet fortsatt blir starkt. En fastighetsägare ska inte kunna kringgå detta skydd genom nya, orimligt höga hyreskrav. Hyrestvister ska kunna prövas i domstol. Storleken på en eventuell hyreshöjning ska kunna rimlighetsprövas. På samma sätt som en egnahemsägare har möjlighet att skapa förutsägbarhet om boendekostnaderna genom att binda

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

sina räntor på längre tid bör det också vara möjligt för den som hyr sin bostad att skriva ett kontrakt på längre tid när det gäller hyresnivån för bostaden, liksom att reglera vilka förutsättningar som ska gälla för omförhandling.

En friare hyressättning är en förutsättning för en fungerande bostadsmarknad med ökat byggande och rörlighet i boendet. En friare hyressättning måste påbörjas så att den angelägna avregleringen kommer till stånd. Den måste göras på ett sådant sätt att de boendes trygghet inte äventyras.

För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 1. Naturligtvis står jag också bakom de övriga reservationer som undertecknats av moderaterna.

Anf. 172 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Inga Berggren försökte på något sätt att styra vad den här debatten ska handla om, men eftersom det är ett spretigt betänkande kommer vi nog att prata om lite olika saker. Jag kan bara konstatera att Moderaterna återigen upprepar sina teser om att om man släpper marknaden fri blir allting bra. Man vill öka rörligheten och låta hyrorna stiga i vissa områden så att vissa konsumentgrupper inte har möjlighet att efterfråga en bostad där.

Ibland undrar jag om Moderaterna fullständigt har glömt bort hur man en gång löste bostadsbristen i det här landet genom att man gick in och offensivt satsade på att bygga bostäder och genom att samhället, staten och kommunerna, tog ett stort ansvar för att se till att det fanns bostäder som var bra åt alla. De marknadslösningar som Inga Berggren talar om är oftast en återvändsgränd som framför allt kommer att drabba de grupper som jag tänker ägna mig åt i den här debatten.

Jag tänker koncentrera mig på de grupper som har svårast att göra sig gällande på bostadsmarknaden och på att försöka hitta system för att underlätta och förbättra situationen för dessa grupper.

Vi har två reservationer i betänkandet. Den första reservationen berör problemen kring vräkningar. Få saker skapar en sådan stor risk för en dramatiskt försämrad position på bostadsmarknaden som att bli vräkt från sin bostad. Vi vet utifrån en rad undersökningar att risken att bli hemlös är påtaglig efter en vräkning. I intervjuer som gjordes år 1991 uttrycktes det att när man förlorade sin bostad var det som om bottenpluggen i existensen drogs ur.

Undersökningar från USA visar att vräkningen är den främsta orsaken till hemlöshet. I Konsumentverkets rapport från 1993–1994, *Vräkt i laga ordning*, visade det sig att 80 % av dem som vräkts fortfarande ett år efter vräkningen saknade bostad med eget kontrakt. Socialstyrelsens undersökning 1999 visade att den här situationen har förvärrats. Jan Flygheds undersökning i Stockholms län visade att 10 % av de vräktas var spårlöst försvunna och inte gick att hitta i något myndighetsregister ett år efter vräkningen. Enligt Flyghed är risken stor att denna grupp nu lever ett marginaliserat liv i uteliggarmiljö.

Det är därför viktigt att Kommittén för hemlösa och ALLBO-kommittén ger oss redskap för att förebygga och bekämpa vräkningarna. Då tror jag tyvärr att Moderaternas lösningar är de absolut sämsta tänkbara.

Herr talman! Från slutet av 1980-talet till mitten av 1990-talet ökade antalet verkställda vräkningar mycket kraftigt för att under den senare delen av 1990-talet stagnera och t.o.m. sjunka något. Det huvudsakliga skälet till detta går att finna i de kraftiga hyreshöjningar som följde efter 1991 års skattereform samtidigt som kommunala och privata bostadsföretag började tillämpa en allt hårdare linje mot hushåll med hyresskulder.

Orsakerna till att vi under senare år kan se en svag sänkning av antalet vräkta kan vi nog förklara utifrån två olika faktorer. Det handlar naturligtvis om den förbättrade arbetsmarknadssituationen där alltfler har fått en bättre ekonomi men också om det faktum att kraven för att få en bostad har ökat. De som en gång har blivit vräkta har allt svårare att få en ny bostad. Vi kan konstatera att samtidigt som utgången ur bostaden har blivit allt bredare har ingången till bostadsmarknaden blivit allt smalare.

85 % av de vräkta har vränts på grund av hyresskuld. Flertalet av dem som vränts på grund av hyresskuld har haft en hyresskuld under 20 000 kr, vilket är mindre än vad själva vräkningen kostar att genomföra. 10 % av de vräkta vräks till följd av upprepade försenade hyresinbetalningar, trots att ingen hyresskuld kvarstår vid vräkningen. Vår reservation tar upp den sist nämnda gruppen.

Med tanke på de konsekvenser som en avhysning får borde det vara en självklarhet för alla att de som har betalt sin hyra, om än för sent, inte borde förlora sin bostad och därmed en grundläggande trygghet. Vi föreslår därför att § 46 i hyreslagen ses över och att regeringen återkommer med förslag om förändringar i denna lagstiftning. En normal konsekvens i andra fall av sena inbetalningar är att man först får en betalningspåminnelse och därefter ytterligare en betalningspåminnelse med någon form av straffavgift. Detta borde naturligtvis också vara en självklarhet på bostadsmarknaden. Utifrån detta yrkar jag bifall till reservation 2 under mom. 2.

Herr talman! Vår andra reservation tar upp problemet med den sekundära bostadsmarknaden. I takt med att alltfler, både bland dem som söker sin första bostad och bland dem som förlorat sin bostad, får svårt att komma in på bostadsmarknaden ökar logimarknaden med härbärgen och hotell och den sekundära bostadsmarknaden.

Vi kan dela in den sekundära bostadsmarknaden i tre huvudkategorier. Vi har gruppboende eller kategoriboende där de boende hyr lägenheter av socialtjänst eller kommun, träningslägenheter som ett led i en boendekarriär med normalisering till grund samt sociala kontrakt där de boende hyr bostad i andra hand av kommunen eller socialtjänsten. Gemensamt för alla de här boendeformerna är att de boende har ett svagt besittningsskydd och att det finns tydliga inslag av kontroll och fostran från samhällets sida.

Vår reservation tar i huvudsak upp de boende som har s.k. socialt eller kommunalt kontrakt.

Naturligtvis är det så att det finns både enskilda och grupper som behöver ett stöd i sitt boende, både avseende sig själva och i sitt förhållande till sina grannar. Men detta borde inte få leda till att man har ett begränsat besittningsskydd eller en kontroll som är direkt integritetskränkande.

Kontrollen utövas tyvärr oftast utifrån fastighetsägarnas krav och mindre utifrån de boendes behov. Ofta innebär det krav som vore omöjliga att ställa på andra hyresgäster. Ingrid Sahlin har i antologin *Hemlös-*

het, som jag för övrigt rekommenderar alla som är intresserade av den sociala situationen på bostadsmarknaden att titta i, tagit upp några exempel på sådana krav.

Gäster får inte tas emot för övernattning utan socialförvaltningens medgivande. Man får inte inneha husdjur utan överenskommelse med socialförvaltningen. Under boende i lägenheten måste man vara drogfri. Man får inte införa, förvara eller förtära alkohol, narkotika eller andra berusningsmedel. Man har rätt att ta emot besök under ansvar, men även för gästerna gäller kravet på drogfrihet under besöket.

Jag är övertygad om att ingen i den här salen klarar av att leva upp till de kraven, men det är de kraven vi ställer på dem som har det största behovet av samhällets skydd.

Ofta ställs också krav från fastighetsägarna att socialförvaltningen ska utöva tillsyn, vilket man sedan reglerar i avtal mellan kommun och hyresgäster. Här finns ytterligare några exempel som jag vill läsa upp.

Utöver hyresavtalets avtalsvillkor förbinder man sig att samtycka till att socialförvaltningens anställda personal har nyckel till lägenheten och äger tillträde till densamma även utan den boendes medgivande. De har rätt att avhysa och avstänga störande besök. Alkometer- och urinprov kan tas på begäran av personal. Socialförvaltningen har rätt till tillträde till lägenheten närhelst så anses lämpligt och önskvärt. Socialförvaltningen har rätt att utföra låsbyte om så anses nödvändigt. För tillsyn av lägenhet och uppföljning av hjälpåtgärder ska personal från socialkontoret äga tillträde till lägenheten.

Det är några av de krav och avtal som man måste skriva under för att få ett s.k. socialt kontrakt. Det är en förutsättning.

Med andra ord: Det här handlar inte om att skydda den boende. Det här handlar om att skydda fastighetsägarna.

Ofta ställs också krav på att man ska avstå från det lilla besittningsskydd som finns. Här finns några exempel på det också.

Om överenskommelsen inte uppfylls kan socialförvaltningen ingripa för att omedelbart verkställa avflyttning. Om den boende avbryter behandling enligt upprättad behandlingsplan och ej är villig att återuppta den äger socialförvaltningen rätt att omedelbart avbryta boendet. När det gäller lägenheter och upplåtelser i andra hand som social stödåtgärd kan hjälpåtgärden ändras eller avbrytas då skäl därtill föreligger.

Med andra ord: Det besittningsskydd som eventuellt finns avtalar man bort.

I takt med den allt större sekundära bostadsmarknaden och de ibland orimliga krav som ställs finns en ökad tendens till att de som befinner sig på den sekundära bostadsmarknaden hamnar allt längre ifrån ett förstahandskontrakt. Det är inte ovanligt att man bor kvar med socialt kontrakt efter två år, trots att det är sagt att man inte ska göra det. Så länge de här kontrakten skrivs under kommer man inte ur det här systemet. Socialförvaltningen och kommunen har svårt att förhandla lägenheter. Det är bl.a. därför vi kräver en bostadsanvisningslag så att vi faktiskt kan skapa tillgång till lägenheter och ge dem som sköter sig och sitt boende i alla fall rätt till förstahandskontrakt.

Den normalisering som är syftet med sekundärboendet tenderar ibland snarare att inkapsla de boende i socialtjänstens omsorg. När den sekundära bostaden blir normalisering är syftet uppenbarligen förfelat,

och det är därför nödvändigt att se över besittningsskyddet för innehavaren av ett andrahandskontrakt och ge den boende en rimlig möjlighet att komma in på den reguljära boendemarknaden. Utifrån detta föreslår Vänsterpartiet att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur man kan skärpa reglerna kring besittningsskyddet för innehavare av andrahandskontrakt.

Jag yrkar utifrån detta bifall till reservation 5 under mom. 4.

Anf. 173 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Jag tänker, Sten Lundström, på alla människor. Alla människor behöver en bostad. Såsom hyressättningssystemet tillämpas i dag har det skapats en ny segregation: människor som år ut och år in lever i andra, tredje och fjärde hand med ständig oro för boendet, nästa flytt och stor osäkerhet i tillvaron.

Vi diskuterar väldigt mycket i dag att människor utsätts för stress. Det här är någonting som verkligen stressar människor. Det är inte bara arbete som medför det, utan många unga människor lever ständigt under denna osäkerhet. Med en så viktig sak som boendet är det viktigt att man löser de här problemen genom att verkligen diskutera hur hyressättningssystemet kan göras flexiblare.

Sten Lundström säger sig bekämpa segregation. Tycker Sten Lundström att denna form av segregation är okej?

Anf. 174 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Naturligtvis tycker jag inte att det är okej att vi i systemet bygger in segregationen. Därför kräver vi också, vilket kommer att avslöjas vid ett senare tillfälle, att kommunerna åläggs att göra boendeplaneringsprogram där bl.a. segregationen är en del av det som kommunerna ska se över. Det kan handla om att bryta sönder de enhetliga hyresbostadsområdena, se till att det finns en boendeplanering överallt där man bor.

Jag har däremot mycket svårt att se hur moderaternas recept på något sätt skulle förändra det här. Det handlar om att låta marknadshyrorna slå igenom på ett sådant sätt att de som har råd kommer att bo på vissa ställen och de som inte har råd kommer att bo på ett helt annat ställe.

Jag kan också konstatera att moderaterna på intet sätt har stött våra reservationer i det här fallet. Det är bara att konstatera att ni är för en fri marknad och att ni inte är beredda att tygla den marknaden på något sätt över huvud taget.

Anf. 175 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Den svarta bostadsmarknaden i tillväxtområdena ökar. Regeringens politik har lett fram till att man får stålla sig i bostadskö. Ändå är Sten Lundström en stark tillskyndare till att kommuner nu ska tvingas att inrätta bostadsförmedling och bostadsförsörjningsplaner, precis som om det skulle lösa problemen. Eftersom det är hyresrätter som efterfrågas och eftersom det inte finns några lediga sådana bildas en svart hyresmarknad, som jag sade i mitt inledningsanförande. Tycker Sten Lundström att det är någonting bra och positivt att det ska råda en svart hyresmarknad? Vore det inte bättre i stället att se över hyressättningssystemet och göra det flexiblare?

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Anf. 176 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Som jag kan uttolla bruksvärdesprincipen är den ganska flexibel. Den tillämpas, såvitt jag förstår, lite olika här i landet. I min egen hemkommun är den i alla fall i allra högsta grad flexibel. Jag tycker t.o.m. att den har blivit för flexibel. Det kan numera skilja upp till 30 % i hyrorna bara avseende lägesfaktorn, var någonstans i kommunen lägenheten är belägen. Jag har precis som utredningen om bruksvärdesprincipen mycket svårt att se på vilket sätt det här skulle vara något hinder.

Jag försökte alldeles i början av mitt anförande påpeka att vi faktiskt en gång i tiden har byggt bort bostadsbristen, och det gjorde vi med rejäla statliga satsningar på byggandet, rejäla kommunala satsningar på planering av bostadsförsörjningen. Vi vill gå ett steg längre. Vi vill inte bara prata om bostadsförsörjning; vi vill utveckla detta till ett boendeplaneringsprogram där man faktiskt ser över det hela.

Om situationen för de hemlösa var helt avhängig av bostadsbrist skulle jag kanske lite mer förstå Inga Berggrens sätt att resonera. Men faktum är att även i kommuner där det står tomma lägenheter finns det hemlösa. Även i kommuner där det står tomma lägenheter är det mycket hårda krav på folk för att få lov att flytta in. Med andra ord får marknaden själv bestämma vilka man vill ha som hyresgäster.

Sedan är det självklart att i orter med bostadsbrist måste vi börja bygga. Då tror jag att det är de klassiska lösningarna vi måste titta på. På vilket sätt kan staten gå in och hjälpa till med finansieringen av nyproduktion? På vilket sätt kan staten se till att styra att hyresnivåerna blir rimliga, så att alla medborgare i ett samhälle har förutsättningar att efterfråga de nya bostäderna, få fler hyresnivåer? Hammarby sjöstad här i Stockholm är inte särskilt intressant för de flesta som efterfrågar bostäder, inte ens en gång för dem som kommer till Stockholm.

Anf. 177 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande tar upp angelägna motivering som bl.a. rör hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter och tredimensionell fastighetsbildning.

Min partikollega Ulla-Britt Hagström kommer att beröra hyresrätten, och jag kommer att här redovisa vår ståndpunkt när det gäller de övriga.

Bostadsrätten är en attraktiv form av boende, och fler bör kunna få åtnjuta denna positiva upplåtelseform med vad det innebär av större engagemang och inflytande på sin boendemiljö. De regler som vänstermajoriteten införde med kvalificerad majoritet för ombildning av hyresrätt har gällt sedan den 1 juli 1999. När förslaget om kvalificerad majoritet var ute på remiss svarade en förkrossande majoritet av remissinstanserna att den nya majoritetslagen inte fyller något behov. Två av remissinstanserna hade även uppfattningen att förslaget innebär en inskränkning i den kommunala självbestämmanderätten.

Vi vill att enkel majoritet ska gälla, dvs. att om minst hälften av de boende vill ombilda hyresrätterna till bostadsrätter ska det vara möjligt för dem. Vi anser att detta är det mest demokratiska. Vi kristdemokrater är allvarligt oroade över denna brist på demokrati, som vi ser håller på att börja råda på område efter område inom bostadspolitiken. Förra veckan var det ett förslag att allmännyttans framtid ska avgöras med kvalificerad

majoritet. Varför tror inte vänstermajoriteten på enkel majoritet längre? I denna kammare fattar vi ju beslut med enkel majoritet.

Det är uppenbart att vänstermajoriteten misstror kommunernas förmåga att själva sköta sitt eget bostadsbestånd. Kommunerna är de som i särklass bäst avgör frågan om vilket bestånd av bostäder de själva bör äga och vilken blandning av upplåtelseformer som är eftersträvarsvärd mot bakgrund av de förhållanden som gäller lokalt. Samtidigt är det viktigt att påpeka kommunernas sociala ansvar att se till att alla invånare har en bra bostad. Ulla-Britt Hagström kommer att utveckla detta med hyresrätter.

Vi anser därför att det behövs flera åtgärder som underlättar ombildning av hyresrätter till bostadsrätter i områden med en ensidig social sammansättning. I dessa områden dominerar ofta kommunalt ägda hyreshus. Fler bostadsrätter i dessa områden kan öka intresset för inflyttning liksom det kan öka intresset bland dem som redan bor där. Priset för en ombildning är starkt beroende av andelen hyresgäster som vill medverka. Förbudet mot dubbelupplåtelse bör upphävas så att det blir möjligt att upplåta en bostadsrätt till kommunen eller ett kommunalt bolag oavsett ett pågående hyresförhållande. Detta innebär att den som vill vara kvar som hyresrättsinnehavare efter en ombildning kan vara det och ha kvar sin gamla hyresvärd.

Herr talman! Ägarlägenheter är en upplåtelseform som ännu inte finns i Sverige. Den finns dock i våra nordiska grannländer Danmark, Finland och Norge. I dessa länder finns olika former av ägarlägenheter. I Danmark innebär äganderätten att man äger själva lägenheten och att denna utgör en egen fastighet, medan mark och gemensamma anläggningar innehas med samäganderätt.

I Finland har man en ytterligare variant, som kallas aktieägarlägenheter. Den innebär att en i tiden obegränsad nyttjanderätt till en lägenhet är kopplad till innehavet av aktier i ett bostadsaktiebolag. I det finska systemet är alltså bostadsaktiebolaget fastighetsägare under det att föremålet för den enskildes äganderätt utgörs av lös egendom, dvs. aktier i bostadsbolaget.

Utmärkande för ägarlägenheter är att lägenhetsägaren i likhet med småhusägaren har en långtgående rätt att självständigt disponera över lägenheten t.ex. genom att överlåta, pantsätta eller hyra ut den.

Riksdagen biföll i mars 1999 bostadsutskottets förslag om att ägarlägenheter skulle införas som en ny upplåtelseform i Sverige. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet reserverade sig mot förslaget.

Regeringskansliet har tillsatt en utredare som bl.a. ska utarbeta ett lagförslag om hur man bildar och nyttjar ägarlägenheter. Denna utredning ska vara klar i juni 2001.

Herr talman! Vi anser att det i Sverige ska finnas möjligheter till tredimensionell fastighetsbildning och att detta intimt hör ihop med ägarlägenheter. I jordabalkens 1 kap. 1 § står det att fast egendom är jord. Det är alltså fråga om enbart en tvådimensionell, vertikal fastighetsbildning. En fastighet består av ett bestämt markområde. Den som äger marken är med få undantag ägare till de byggnader som finns på fastighetens mark.

Dagens lagregler gör det omöjligt att bygga en ny, fristående fastighet ovanpå en befintlig, eftersom den inte står på jord. Det innebär att man kan äga bostäder som sitter ihop vertikalt som radhus men inte bostäder

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

som sitter ihop på höjden i flerfamiljshus. För att möjliggöra ägandet av bostäder även i flerfamiljshus och för att kunna bygga nya fastigheter på redan befintliga behövs nya regler för fastighetsbildning.

Den borgerliga regeringen tog fram ett förslag till tredimensionell fastighetsbildning, som också remissbehandlades. Med detta förslag som grund, där man även inkluderar ägarlägenheter, skulle utredningen kunna presentera ett förslag som skulle kunna läggas på riksdagens bord redan under våren. Det skulle vara positivt om Socialdemokraterna och Vänsterpartiet då kunde ställa sig bakom förslaget att införa ägarlägenheter i Sverige.

Jag är övertygad om att när vi inför möjligheterna till tredimensionell fastighetsbildning och till skapande av en ny upplåtelseform i ägarlägenheter skulle detta innebära nya områden och platser att bebygga, och det skulle skapas många fler lägenheter i våra tillväxtregioner.

Vill inte Socialdemokraterna och Vänsterpartiet råda bot på bostadsbristen och vara med när det skapas nya former, där detta möjliggörs?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna nr 8 och 5.

Anf. 178 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att fundera över hur Annelie Enochson tänker när hon jämför förslaget om en kvalificerad majoritet vid omvandling från hyresrätt till bostadsrätt med det förslag till kvalificerad majoritet som nu eventuellt kommer fram efter en remissbehandling när det gäller kommunernas rätt till försäljning. Det är ju en avsevärd skillnad när de enskilda hyresgästerna har rätten att välja.

I det här fallet handlar det om ett minoritetsskydd för dem som redan bor i en fastighet, ett skydd av deras rätt att fortfarande ha kvar sin hyresvärd och faktiskt, som jag ser det, slippa få sina grannar som hyresvärdar. Det är också ett skydd för dem som tänker omvandla hyresrätt till bostadsrätt. Det har vid ett flertal tillfällen visat sig att man när för få går med i bostadsrättsföreningen får ekonomiska problem med bostadsrätten. Det är ytterligare ett skäl.

Annelie Enochson talar vidare om segregationen och förutsättningarna för att ombilda hyresrätter till bostadsrätter. Jag delar i viss mån hennes uppfattning. Jag tror att det är väsentligt att man har förutsättningar för boende överallt, men det är inte så enkelt. Hur gör vi i sammanhängande områden där det bara finns bostadsrätter eller där det bara finns villor? Är det bara *en* form av segregation som ska brytas?

För mig är segregationen alltid tvåsidig. Att göra förändringar på bara ett ställe i tron att man då bryter segregationen framstår för mig som något naivt. Det stora problemet är väl snarare de stora och enhetliga segregerade villaområden där folk med mycket stora plånböcker har förutsättningar att självvalt kunna segregera sig.

Herr talman! Har Annelie Enochson några förslag till hur vi ska kunna bygga in hyresbostäder i dessa områden, dvs. bryta sönder de enhetliga bostadsrättsområdena och få in hyresfastigheter? Eller tror Annelie Enochson fortfarande att segregation är en plåga bara på ett ställe i samhället?

Anf. 179 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Vad först gäller kvalificerad majoritet tycker Vänsterpartiet att förbudet mot dubbelupplåtelse ska vara kvar. Om man hade tagit bort detta förbud och möjliggjort dubbelupplåtelse, hade man kommit förbi just det som Sten Lundström tar upp. Som Sten Lundström säger vill väldigt många bo kvar i sina hyresrätter. Har man då möjlighet att låta det kommunala bostadsbolag som äger fastigheten före ombildningen ta över bostadsrätten och hyra ut den som hyresrätt, kommer man ifrån detta problem.

Det skulle alltså vara en klar fördel att få bort förbudet mot dubbelupplåtelse i våra förorter, där det finns många kommunala bostadsbolag.

Vad gäller den andra frågan tror jag inte att segregationen är ensidig. Jag menar också att det är en kommunal angelägenhet. I Göteborg har vi bl.a. i många områden med småhus sett till att det byggs hyresrätter.

Anf. 180 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag upplever det sista som Annelie Enochson sade så att hon faktiskt uttalar sig för det som Vänsterpartiet kommer att kräva i samband med ett senare betänkande, nämligen en kommunal boendeplanering. En förutsättning för att bryta segregationen är faktiskt att kommunen tar det ansvar som man uppenbarligen har tagit i Göteborg.

Jag ska också svara på frågan om ägarlägenheter. Annelie Enochson undrade om vi kommer att ändra inställning. Jag kan mycket enkelt svara att vi inte kommer att göra det. Vi tycker att det är en onödig upplåtelseform. Den kommer att ytterligare skärpa segregationen och kommer dessutom att skapa ett antal små fastighetsägare som har sina risker utspridda i tio eller elva olika fastigheter och lever på att hyra ut dem till andra. Det blir ganska dåliga hyresvärdar med ett litet bestånd. Vi behöver inte fler av den sorten.

Anf. 181 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kan bara beklaga att Vänsterpartiet inte tycker att ägarlägenheter är en positiv upplåtelseform. Det gör man bl.a. i alla våra grannländer. Varför ska vi i Sverige alltid särskilja oss? Jag tror att detta skulle kunna göra att vi får i gång ett ökat bostadsbyggande också på platser som man nu inte kan bebygga.

Det sades att vi är positiva till en bostadsförsörjningsplan. Det är vi inte alls, och absolut inte heller till en bostadsanvisningsplan. Vi tycker att det är helt fel att inte låta kommunerna själva bestämma. Det är upp till kommunen själv att bestämma om man vill ha en bostadsförsörjningsplan och en bostadsförmedling. Vi ska inte gå in i det kommunala självbestämmandet genom att stifta lagar som tvingar kommunerna att göra sådana saker.

Anf. 182 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! I detta betänkande finns en rad gemensamma reservationer. Jag har inget direkt yrkande. Min avsikt är att redovisa var Centerpartiet står i dessa frågor. De berör i första hand bostadsrättslagstiftningen och hyreslagstiftningen. De är en del av en samlad bostadspolitik.

Vår helhetssyn i bostadspolitiken bygger på två viktiga principer. Den ena är valfrihet i fråga om boendet. Man ska kunna välja var i landet man

vill bo och i vilken boendeform. Det viktigaste är då att det finns tillräckligt med bostäder tillgängliga. Den andra huvudprincipen är demokratin i boendet. Var och en ska ha möjlighet att bestämma över sitt eget boende och sin egen boendeplanering. I bostadsrättslagstiftningen och hyreslagstiftningen sammanfaller de principerna väl.

Herr talman! För det första vill jag ta upp bostadsrättslagstiftningen. Vi tycker att bostadsrätten är en viktig boendeform. I den finns ett ägande. Att äga sin bostad har ett värde i sig. I det här fallet är det fråga om en kooperativ ägandeform, och den tycker vi är riktig. Vi tycker också att det ska finnas kooperativ hyresrätt. Det ska finnas ett brett spektrum av boendeformer att välja mellan.

Demokratin har kommit i kläm under den senaste tiden när det gäller bostadsrätterna. Regeringen och stödpartierna har infört regler som gör våld på demokratin och försvårar i stället för att underlätta boendet. I stället borde man främja en ökning av boendet i bostadsrätter och av ägande.

Annelie Enochson pekade också på en annan faktor som diskuteras nu. Principen en man en röst ska inte längre gälla i fråga om kommunernas möjligheter att själva besluta om boendeformer. Demokratin på bostadspolitikens område sitter trångt hos majoriteten i dag. Majoriteten försöker förhindra uppkomsten av nya bostadsrätter. Det man egentligen gör är att förhindra förändringar. Det har gjorts förr.

Den moderate statsministern Arvid Lindman ville verkligen värna det bestående. Han hittade på demokratiska regler som innebar att principen en man en röst inte skulle gälla. På den tiden gick socialdemokraterna kraftigt emot den politiken. Gäller inte den principen i dag?

Här har man tydligen funnit varandra på samma demokratifientliga barrikad. Det är inte särskilt trångt i mitten av svensk politik, där vi värnar den breda allmänhetens boende i dag. Hur känns det, Sten Lundström, att prata om de sämst ställda på bostadsmarknaden och samtidigt, tillsammans med Miljöpartiet, jaga socialdemokraterna så långt åt höger som möjligt? Ni har kommit så långt åt höger att t.o.m. de som stod där tidigare, tillsammans med Arvid Lindman, för länge sedan har flyttat sig mot principen enkel majoritet och en man en röst.

Det får en rad konsekvenser när man inför krav på kvalificerad majoritet vid ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Segregationen tilltar. En väl balanserad och varierad bostadsmarknad är ett av de viktigaste bostadssociala målen. Därför borde man uppmuntra och inte förhindra tillblivelsen av nya bostadsrätter, åtminstone i sådana områden där det endast finns hyresrätter. Om man förhindrar det innebär det att man konserverar situationen och försvårar för dem som vill få bort segregationen.

Det är också svårare att bilda bostadsrätter på landsbygden och i små orter, med de förhindrande reglerna. Ska inte valfriheten för de boende väga lika tungt där som i t.ex. centrala Stockholm?

Det är betydligt lättare att få två tredjedels majoritet i attraktiva områden, som i Stockholms innerstad. Det är naturligtvis betydligt svårare att uppnå två tredjedels majoritet ute i ytterområdena, där det finns många hyresrätter. Man måste fråga sig var kampen mot segregationen förs från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och regeringen.

Driver ni denna politik för att hjälpa de redan besuttna, som har råd att gå över till bostadsrätt i Stockholms innerstad? Eller är det verkligen

för att hjälpa de svagaste på bostadsmarknaden, ute i ytterområdena, som skulle vilja bo i bostadsrätt men inte har en chans att göra det? De här förslagen försvårar ju för dem. Det kunde vara intressant att få höra från Sten Lundström, i stället för gammal retorik. Man måste ha klart för sig hur systemet fungerar för att hitta de rätta lösningarna.

Varför vill inte majoriteten och Vänsterpartiet att vanligt folk ska kunna bo i bostadsrätt? Man går ju emot förslag som skulle underlätta bildandet av bostadsrätter. Det finns motionsförslag från Centerpartiet och flera andra, som ni nu avslår. Varför ska man inte få göra det? Det är en fråga som det vore intressant att få svar på.

Herr talman! För det andra tänker jag beröra hyreslagstiftningen och bruksvärdessystemet. Hyresrätten kommer tyvärr inte till sin rätt i dag. Det beror på flera saker. Först och främst börjar vi få orimligt höga hyror och besittningsskyddet håller på att försvagas, på grund av svår bostadsbrist i attraktiva områden. Bostadsbristen drabbar i första hand de svaga människorna på bostadsmarknaden. Det är de som får lida mest när inte bostadspolitikerna fungerar.

Bruksvärdessystemet kom en gång till för att stärka besittningsskyddet, framför allt för de svaga hyresgästerna, och för att förhindra höga hyror i en bristsituation. Det var då det. Men tiderna förändras, och man måste rätta politiken därefter. I praktiken verkar systemet fortfarande mot hyreshöjningar i bristområden. Framför allt konserverar det dock ett golv i hyressättningen i de mindre attraktiva områdena. Systemet medverkar alltså till att över lag pressa upp hyror. Man får inga möjligheter till variation i boendet.

Bruksvärdessystemet motverkar också nybyggnation. Jag menar inte att hyrorna skulle vara så höga som den nivå de pressas upp till på den svarta bostadsmarknaden i dag. Men med intäkter från högre hyror skulle fastighetsägarna kunna bygga nya bostäder, nya hyresrätter. Pengarna hamnar alltså hos dem som nu har råkat få en förstahandslägenhet. Det är andrahands- och tredjehandshyresgästerna som får betala. Och pengarna hamnar på den svarta marknaden i stället för att hamna i fastighetsbranschen och därmed komma till nytta vid tillskapandet av nya bostadsrätter.

Jag måste fråga majoriteten om detta också är ett utslag av sociala inslag i bostadspolitikerna. I och med att systemet är oförändrat hissas hyrorna över marknadsnivå i attraktiva områden. Det konserverar också en hög hyresnivå i andra områden där man skulle kunna sänka hyrorna och samtidigt få kapital till att bygga nya bostäder och ta bort bostadsbristen.

Från Centerpartiets sida vill vi modifiera bruksvärdessystemet på fyra punkter.

Vi vill för det första ta bort den kommunala ledande rollen i bruksvärdeshyressättningen.

Vi vill för det andra att förstahandshyran i nybyggnationen inte ska omfattas av bruksvärdessystemet.

Vi vill för det tredje stärka besittningsskyddet genom att oskäliga hyror ska kunna prövas i hyresnämnd eller domstol.

Vi vill för det fjärde öppna möjligheten för hyresgästen att kunna teckna längre hyresavtal med en hyresvärd.

De flexibla hyresavtalen tar vi upp i reservation nr 4 i betänkandet, som Centerpartiet ensamt står bakom. Jag yrkar, herr talman, bifall till

reservation nr 4. En utredning bör se över detta och komma med förslag till sådana ändringar att det blir en rimlig avvägning ur hyressynpunkt och tidssynpunkt.

Herr talman! Vi har i dag en besvärlig situation på bostadsmarknaden där de svaga stämplas ut. De sociala inslagen i bostadspolitiken får vika eftersom de som sitter i majoriteten vill bevara de system som vi har i dag och som har överlevt sig själva.

De förslag från Centerpartiet och från flera partier om ändringar i bostadsrättslagstiftningen och i hyresrättslagstiftningen som vi här har att behandla löser inte alla problem. Men det är ett steg på vägen mot en betydligt bättre fungerande bostadsmarknad för alla.

Ju förr det blir verklighet desto bättre. Jag kan bara uppmana Sten Lundström och även Miljöpartiet att börja jaga socialdemokraterna i rätt riktning för att få verkligt sociala inslag i bostadspolitiken. Bl.a. Sten Lundström talade så vackert om det här. Men det är tyvärr bara ren retorik i dag.

Anf. 183 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! För att rätta till min felsägning och göra det helt klart yrkar jag bifall till reservationerna 8 och 15 och inte till reservation 5.

Anf. 184 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag blev uppmanad att gå i replik, och då får jag göra det.

Herr talman! Agne Hansson liksom Annelie Enochson blandar ihop två olika saker. Det ena är det förslag som nu är ute på remiss avseende försäljning av allmännyttans fastighetsbestånd och på vilket sätt man eventuellt ska kunna skydda det och se till att det finns någon hyresrätt kvar även i Stockholm och andra storstadsområden om några år.

Jag tycker att det är rimligt att vi avvaktar remissrundan innan vi tar den debatten. Framför allt ska vi ta debatten när förslaget är klart och det finns en proposition och ett betänkande i kammaren. Än så länge är detta ett utredningsförslag. Jag avvaktar gärna den debatten.

När det däremot gäller skyddet för de enskilda som redan har en bostad, dvs. de som redan bor i en hyresrätt och som inte vill bo i en bostadsrätt och som inte vill ha sina grannar som hyresvärd, tycker jag att det är rimligt med tvåtredjedelsmajoritet. Det är ett normalt minoritetsskydd.

Det är ett minoritetsskydd för dem som redan har en bostad. Det handlar inte om en politisk möjlighet att lägga hinder i vägen för att bilda en bostadsrättsförening. Det är ett skydd för de människor som vill bo kvar i en hyresrätt. Det tycker jag är ganska rimligt.

Jag konstaterar också att Agne Hansson talar om att tvåtredjedelskyddet för dem som bor i hyresrätt i dag skulle skapa en tilltagande segregation. Det handlar inte om en tilltagande segregation. Segregationen varken minskar eller ökar därför att priserna på fastigheter eller lägenheter stiger, tvärtom.

Jag får återkomma senare.

Anf. 185 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Nej, jag blandar inte ihop någonting. Jag belyser att demokratispekten på bostadspolitiken finns på flera områden.

Det berör kommunerna, vilket framgår av ALLBO-kommittén, som nu har lagt fram sitt förslag. Det är ett förslag för sig. Det är riktigt. Jag tar upp det här eftersom jag vill försöka påverka Sten Lundström att verka för en lösning i rätt riktning, dvs. att gå tillbaka och låta kommunalpolitikerna bestämma detta.

Jag pekar också på samma princip med enkel majoritet när det gäller ombildning av bostadsrätter. Det är också ett demokratiskt problem. I ena fallet är det demokrati på kommunal nivå, i andra fallet är det demokrati för hyresgästerna och de boende. I båda fallen blir utfallet att det ytterst drabbar de boende om man inte löser det enligt de gängse principer som vi har.

Sten Lundström måste naturligtvis ha varit fullständigt döv om han inte hörde det, eller annars lyssnade han inte på vad jag sade. Jag beskrev just cykeln för hur segregationen ökar. Man läser in det system vi har så att det är omöjligt för dem som vill att i vissa områden bilda bostadsrätter och underlättar bara för dem som har råd att bilda bostadsrätter i de områden som är attraktiva.

Jag behöver inte nämna några namn. Vi har sett ett skeende och hur lätt det är. Men varför kommer det inte till några bostadsrätter ute i de andra bostadsområdena? Hur ska man lösa det med en ensidig bostadsmarknad och bara en boenderättsform? Det måste väl ändå vara någonting som påverkar segregationen i allra högsta grad.

Anf. 186 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Agne Hansson precis om Annelie Enochson inte har någon som helst syn på vad segregationen innebär.

Segregationen uppstår inte bara i de enhetliga områdena med hyresrätter. Segregationen uppstår precis på samma sätt i de enhetliga villaområdena i storstäderna. Segregationen uppstår på exakt samma sätt i de enhetliga bostadsrättsområdena i storstäderna.

Jag kan inte se någonstans i era motionsförslag hur man ska bryta den segregationen. Jag har försökt att titta en gång till. Hur ska man t.ex. kunna bryta segregationen i Limhamn i Malmö eller i Djursholm i Stockholm?

Det finns inga förslag hur man bryter den segregationen. Uppenbarligen tror man att segregationen bara finns ute i Tensta, i Rinkeby, i Rosengård och i Gårdstunga. Segregationen är alltid tvåsidig. Därför måste det finnas möjligheter när man angriper segregationen att titta på lösningar på båda ställena.

Segregationen ökar också ju färre hyresrätter det finns kvar. Det är ett av skälen till att vi på något sätt måste se till att en allmännytta finns kvar nästa år och året därefter. Vi måste på något sätt värna hyresrättens förutsättningar att överleva och se till att allmännyttan finns kvar.

Jag bjuder gärna in Agne Hansson till en diskussion om hur vi kan bilda en majoritet för att rädda kvar allmännyttan och de hyresrätter den omfattar i framtiden så att människor kan efterfråga bra och billiga bostäder som motsvarar de krav de har.

Prot. 2000/01:31

22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Anf. 187 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Centerpartiet slår vakt om allmännyttan. Om inte Sten Lundström visste det kan jag uttala det än en gång. Det är oerhört viktigt. Det är därför som vi inte kan behandla den på det sätt som majoriteten gör nu.

Det är just ensidigheten, oavsett om det är villaområdena i Djursholm eller Limhamn i Malmö, som är segregation. Det är därför vi vill att man ska kunna ombilda hyresrätter i Limhamn till bostadsrätter: för att få bort ensidigheten. Det är därför vi vill att de pengar som i dag hamnar på svarta marknaden, de pengar som andrahandshyresgäster i attraktiva områden får betala i form av vansinnigt höga hyror, hamnar hos sådana fastighetsägare som kan bygga hyresrätter i Djursholm. Det är bara på det sättet vi kan få en varierad bostadsmarknad och få bort segregationen. Det är vårt recept för att skapa ett varierat boende – inte att konservera en marknad som finns, som man inte kan göra någonting åt och som bara de som har väldigt mycket pengar kan köpa sig ur eller i.

Anf. 188 LENNART DEGERLIDEN (fp):

Herr talman! Om man vill göra en översyn av bostadspolitiken med syfte att få i gång byggandet av hyresrätter och öka rörligheten är det nödvändigt att diskutera hyressättningssystemet, som är ett samspel mellan bruksvärdessystemet, hyresförhandlingar och allmännyttans eller de kommunala bolagens roll.

Bruksvärdessystemet kom ju till, som Agne Hansson påpekade, som ett sätt att stärka besittningsskyddet för hyresgästerna. En tydlig glidning har dock skett de sista 30 åren, då det kanske mera har inneburit att dämpa hyresutvecklingen. Vi kan se hur situationen är i Stockholms innerstad. Inga Berggren redovisade detta på ett förtjänstfullt sätt.

Men det är inte bara i Stockholms innerstad som det här skapar problem. Även i min hemkommun Umeå är detta ett problem. Trots att hyresgäströrelsen där i samverkan med det kommunala bostadsbolaget har gjort ett poängsystem som skulle lätta upp det hela är det fortfarande de perifera områdena med nya bostäder som har de högsta hyrorna, medan i princip lika bra bostäder i centrum har de lägsta hyrorna. Det här skapar naturligtvis problem.

Den utredning om bruksvärdessystemet och allmännyttan som lämnades i våras pekar på att det ändå finns något slags samstämmighet mellan vad hyresgästerna själva upplever som bostadens värde och hyressättningssystemet. Förvånansvärt nog fanns det ett sådant samband. Men utredaren påpekar också att det i Stockholmsområdet finns utrymme för att uppvärdera det geografiska läget vid hyressättningen.

Vi kan se hur det ser ut när det gäller priserna på bostadsrätter, som ju säljs på en fri marknad. Där varierar priserna mycket mer än vad hyrorna gör. Bruksvärdessystemet tillåter helt enkelt inte att bostadssökandes preferenser slår igenom.

Vi i Folkpartiet anser att en rad åtgärder är nödvändiga för att få fart på nyproduktionen av hyresrätter samt öka rörligheten och flexibiliteten på hyresmarknaden. Vi avvisar såväl nya hyresregleringar som en helt fri hyressättning. En helt fri hyressättning i ett tidigare reglerat system skulle innebära en höjning av hyrorna i Stockholms innerstad med upp till 50 %. Vi ser inga skäl att rucka på de grunder som finns i hyressätt-

ningssystemet, som består av fria förhandlingar mellan hyresgäster och fastighetsägare kombinerat med en bruksvärdesprövning med jämförbara lägenheter. Hyresgästens besittningsskydd är fortsatt viktigt att hävda. Dessutom kan man säga att dagens system är bättre anpassat till 1968 års intentioner om en till marknadsförhållandena anpassad hyresbildning.

Sedan blir man något förvånad när man hör vänstermajoriteten, som med olika lagstiftningsåtgärder försöker lösa de problem som finns i dag. Man konstaterar naturligtvis att den bostadspolitik vi upplever i Stockholm på något sätt är asocial med de följder den har fått. Men att nu igen med olika lagstiftningsåtgärder försöka få en marknad att fungera som från att ha varit väldigt sönderreglerad gått till att ha någon frihet är naturligtvis dömt att misslyckas.

I Folkpartiet anser vi att det är nödvändigt att tillåta en mer differentierad hyressättning som bättre avspeglar utbud och efterfrågan på hyresmarknaden. Lägesfaktorn måste helt enkelt ges en större vikt vid hyresförhandlingarna. Jag hörde att vänsterpartisten här tyckte att redan ca 30 % var för mycket. Vi tycker att detta måste marknaden få avgöra, eller rättare sagt de bostadssökandes preferenser.

Dessutom vänder vi oss mot att allmännyttan eller de kommunala bostadsbolagen ska vara norm för hyressättningen. Det här måste naturligtvis ändras om det ska bli en flexiblere marknad. Det är viktigt att man gör om detta, annars kommer det inte att fungera.

Herr talman! Jag yrkar, med instämmande i vad Inga Berggren har sagt, bifall till vår reservation nr 1.

Anf. 189 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Efter att först ha gett en nästan lyrisk skildring av hur väl bruksvärdesprincipen fungerar hamnar Lennart Degerliden ändå till slut i något helt annat.

Jag skulle egentligen bara vilja fråga Lennart Degerliden, herr talman, om det inte faktiskt är en fråga för Stockholms hyresgästförening och Stockholms fastighetsägare att lösa de problem som finns i Stockholm när det gäller lägesfaktorn, precis som man i viss mån har gjort i Umeå och framför allt i Malmö.

När det gäller de 30 procenten kan jag uppleva att den andelen börjar bli för stor eftersom jag ser grupper som nu inte längre har råd att efterfråga bostäder i de här områdena. Men det skulle inte falla mig in att sätta mig över den förhandlingsrätt som hyresgäströrelsen och fastighetsägarna har tillsammans. Jag undrar om inte Lennart Degerliden också kan hålla med mig om att detta faktiskt är ett ganska vettigt system som kanske borde tillämpas något bättre i Stockholm.

Anf. 190 LENNART DEGERLIDEN (fp) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart, vilket jag också sade, att det fanns värden i det här systemet. Men den nuvarande vänstermajoriteten vill ju gå förbi det här genom att komma med nya lagstiftningar hela tiden som ruckar på det.

Det är klart att hyresgästföreningen och Stockholms fastighetsägare ska ha en viktig del i det här. Det är alldeles uppenbart.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Sedan är jag förvånad över att inte Stockholms kommuner alldeles frivilligt börjar bygga hyresrätter. Att man inte bygger skapar ju problem för tillväxten i Stockholm, vilket jag ser med oro.

Anf. 191 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det sista kan jag känna precis samma förundran över, framför allt som man har en allmännytta med ganska goda intäkter och ganska mycket pengar som faktiskt borde ha goda förutsättningar att bygga.

Vad jag vet har inte den s.k. vänstermajoriteten i riksdagen föreslagit någon ny lagstiftning när det gäller bruksvärdesprincipen. Precis som Lennart Degerliden uttrycker det är vi ganska nöjda med hur det fungerar i dag. Vi föreslår inga lagförändringar när det gäller bruksvärdesprincipen. Vilken lagändring Lennart Degerliden är ute efter i det här fallet förstår jag inte.

Det vi däremot vill lagstifta om från Vänsterpartiet är skydd för dem som har det allra sämst på bostadsmarknaden. Vi vill se till att det finns en bostadsanvisningslag som ger de 1 500 hemlösa, varav 321 är barn, i Malmö förutsättningar att också få en bostad. Vi vill se till att åter bygga på ett sådant sätt att alla dessa människor har en förutsättning att efterfråga.

Lennart Degerliden talar om överreglering. Jag har aldrig förstått att man tyckt att den svenska bostadsmarknaden varit speciellt reglerad. Den är ganska lite reglerad i förhållande till de flesta andra bostadsmarknader runtom i världen.

Men den s.k. överreglerade bostadsmarknad som fanns på 60- och 70-talet, om jag nu ska tolka det som Lennart Degerliden sade, hade förmågan att se till att hemlösheten i stort sett försvann i den kommun jag kommer ifrån i slutet av 60-talet. Det fanns ingen som inte hade eget kontrakt. Sedan var det en och annan som inte bodde i sin lägenhet, men det är en helt annan sak. Vi byggde bort hela bostadsbristen med den s.k. överreglerade marknad som fanns. Vi såg till att skaffa bra, ljusa och fina lägenheter. Vi lyckades få bort det som liknade slumområden och i alla fall var ganska dåliga bostäder. Genom den s.k. överreglerade bostadsmarknad som fanns vid den här tiden löste vi alla de här problemen.

När vi nu har avreglerat större delen av bostadsmarknaden, vad ser vi då? Jo, det byggs ingenting. Det uppkommer bostadsbrist i storstäderna. De som är svagast på bostadsmarknaden kommer inte in över huvud taget. Jag har lite svårt att se logiken i resonemanget.

Anf. 192 LENNART DEGERLIDEN (fp) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag var ovanligt logisk. Men min invändning mot lagstiftningen gällde inte hyresrättsprincipen på det sättet. Det var de här andra lagarna: bostadsplaneringslag och vad det nu är som är på gång, två tredjedelar och hela den biten. Det tycks vara så att man inte tar itu med problemen på rätt sätt. Det är det jag menar.

Sedan återkommer Sten Lundström till de stackars hemlösa. Då måste jag säga att jag är något skrämmd av hur de kommunala bostadsföretagen sköter den uppgiften. Jag såg senast i Nordnytt, som går i Umeområdet, att Lulebo, som är Luleå kommuns fastighetsbolag, har sådana restriktioner gentemot nya hyresgäster som vanliga hyres- och fastighetsägare

egentligen inte skulle ha. De skulle visa upp sin hyra och det ena med det andra. Det är det som är allmännyttan. Vi kan nog ta en diskussion vid ett senare tillfälle om huruvida de kommunala bostadsbolagen verkligen sköter sin uppgift.

Det måste finnas någon annan modell för oss att ha en, som det heter på tyska, *Sozial Wohnbau*, alltså en social bostadspolitik. Jag ställer naturligtvis upp på att uteliggarna ska ha någonstans att bo. Det är oerhört viktigt.

Anf. 193 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till bostadsutskottets hemställan i betänkande BoU3 och avslag på samtliga reservationer. I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden 2000 som avser hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter.

Bostaden är en del av vår identitet. Där kopplar vi av, hämtar kraft och inspiration. I bostaden ska vi känna oss trygga. Bostadspolitiken ska, utifrån en helhetssyn på människan, medverka till att tillfredsställa sociala, kulturella, fysiska och psykiska behov. Bostadspolitiken ska medverka till en positiv integration.

De kommunala allmännyttiga bostadsföretagen har alltsedan sin tillkomst på 1940-talet varit betydelsefulla verktyg för kommunerna när de ska uppfylla sitt ansvar inom bostadsförsörjningen. Starka och välskötta bostadsföretag som drivs utan vinstsyfte och som är öppna för alla grupper av medborgare måste även fortsättningsvis vara ett grundläggande inslag i den svenska bostadspolitiken.

Allmännyttan har under drygt 50 år varit en viktig del av den sociala och moderna bostadspolitiken. Dess främsta uppgift är att erbjuda goda bostäder till rimliga kostnader för alla hushåll, oavsett storleken på plånboken. De kommunala bostadsbolagen tog ett avgörande ansvar för att inom miljonprogrammets ram bygga bort bostadsbristen och höja bostadsstandarden för de folkgrupperna.

Vi socialdemokrater vill ha mångfald i boendet. Ofta framställs det från borgerligt håll att vi skulle vara emot ägande. Det är vi inte. Under hela 1900-talet har vi drivit en politik som har lett till att alltfler människor i dag har möjlighet att äga sina bostäder. Men det är inte genom att låta marknadskrafterna styra fullt ut som vi har uppnått detta. Därför ännu en gång: Mångfald och valfrihet i boendet är viktigt.

I många borgerligt styrda kommuner hindras valfriheten genom ensidig satsning på att allmännyttan ska säljas ut. I framför allt Stockholmsområdet säljs hela eller delar av allmännyttans bostadsbestånd ut. Under 1999 såldes totalt 8 370 lägenheter runt om i landet, varav mer än hälften eller rättare sagt 5 200 lägenheter såldes här i Stockholm och i grannkommunerna. Detta begränsar, som vi ser det, valfriheten och mångfalden i boendet.

Herr talman! I dagens betänkande finns det 15 reservationer. Jag tänker inte belysa alla, utan endast tre: bruksvärdet, ombildning till bostadsrätt och ägarlägenheter.

Dessa tre reservationer går som jag ser det ut på en moderat människosyn och ideologin att stärka enskildas rättigheter och möjligheter på någon annans bekostnad. Vi socialdemokrater delar inte den synen.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Den samlade borgerligheten tycks tro att alla bostadspolitiska problem försvinner i samma ögonblick som bruksvärdessystemet upphör. Marknaden kommer att lösa bostadsbristen i tillväxtkommunerna, byggkostnaderna kommer att sjunka osv.

Mot detta borgerliga hyllande av marknaden kan ställas resultatet från den undersökning som utredningen om bruksvärdet presenterade i våras. Hyresgästerna fick där rangordna vilka saker i boendet de tyckte var viktigast. Hyresgästerna satte då säkerhet och trygghet i boendet först. Därefter kom service, vacker och bra utemiljö och bra kommunikationer. Först på elfte plats kom närhet till centrum.

De boende efterfrågar alltså trygghet och god service. Det moderaterna vill ge dem är ännu mer marknadsanpassning av bostadspolitiken. Vad är viktigast, marknadsanpassning eller trygghet i boendet? För mig som socialdemokrat är det självklart att sätta människovärdet före marknadsvärdet. Vad är viktigast för er? Det vore intressant att få en redogörelse.

Det är bra att ni säger er värna om besittningsskyddet, men i stället för att behålla den väl inarbetade hyresförhandlingspraxis som i dag råder föreslår moderaterna i sin motion att för varje gång en hyrestvist inte kan lösas ska tvisten dras inför domstol.

En särskild utredare har genomfört en utvärdering av bruksvärdessystemet där man konstaterat att bruksvärdet i stort uppfyller målet, men att det i systemet finns vissa utsatta spänningar. Utredningen har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet, så det kommer att finnas anledning att återkomma i denna fråga här i kammaren.

Vad gäller reservationen om majoritetskrav vid ombildning till bostadsrätt lämnade ALLBO-utredningen nyligen sitt förslag. Detta ska nu ut på remiss och därför finns det ingen anledning att ta ställning till förslaget nu, dvs. innan vi tagit del av remissinstansernas synpunkter.

När man läser reservationen om ägarlägenheter blir man nästan lite rädd. Varför är det så bråttom att införa ägarlägenheter, med omedelbar verkan mer eller mindre? Varför denna brådska? Det finns en utredning och den ska vara klar den 1 juni 2001. Varför inte invänta den? Det verkar nästan som om ni vore lite rädda för vad utredningen ska komma fram till. Den samlade borgerligheten föreslår nu ett införande av upplåtelseformen redan från den 1 april 2001, dvs. om fem månader, två månader innan utredningen är färdig – en utredning som bl.a. ska klarlägga konsekvenserna av denna nya upplåtelseform. Men efter vad jag kan förstå sedan tidigare debatter här i kammaren ser ni inga som helst problem med upplåtelseformen ägarlägenheter.

Herr talman! När vi pratar om bostadspolitiken, att bostaden är en social rättighet och att alla som efterfrågar en bostad ska ha rätt till en bra sådan till en rimlig kostnad i en trygg och säker miljö gäller det även våra barn och ungdomar och hur deras boende ska se ut i framtiden. Ofta kan man läsa mycket bra motioner från samtliga partier som berör detta. Men just när vi behandlar hyresrätt och bostadsrätt i kammaren har man från borgerligt håll totalt glömt bort våra barn och ungdomar. Då är det endast marknadskrafterna som ska styra.

Hur ska ungdomar kunna skaffa sig en egen bostad om det endast finns bostäder med äganderätt? Ungdomar som precis ska lämna sitt föräldrahem och ut och prova sina vingar har oftast inte eget kapital eller möjlighet att lämna säkerhet för lån i banken. En fråga som man kan

ställa sig då är: Är det endast ungdomar som har föräldrar med kapital som ska ha möjlighet att lämna hemmet och skapa sig ett eget boende, eller hur tänker ni långsiktigt bostadspolitiskt när marknadskrafterna har gjort sitt?

De allmännyttiga bostadsföretagen utgör ett viktigt verktyg för att kommunerna ska kunna fullfölja sitt grundläggande sociala ansvar. Människor som kan ha mindre goda förutsättningar att själva ordna ett boende kan med bistånd av kommunen få ett boende i en allmännyttig fastighet. Om allmännyttan avvecklas eller inte har ett tillräckligt stort bestånd riskerar vi en utveckling mot socialbostäder. Vill vi ha det i Sverige? Nej är vårt bestämda svar. Men vem ska då ta ansvar för dem som av någon anledning kommit snett i livet eller inte anses betalningsvilliga?

Hysesrätten är en mycket flexibel boendeform som är tillgänglig för alla utan krav på kontantinsats. En alltmer ökad rörlighet på arbetsmarknaden, valfrihet i fråga om utbildningsort och ett ökat internationellt utbyte visar att det även i framtiden kommer att vara stor efterfrågan på hyresrätter. Saknas tillgång till hyresrätter kan det förhindra önskvärd rörlighet på arbetsmarknaden, och därmed hämmas tillväxten. Till det ska läggas att många människor – äldre, handikappade, eller de med någon sjukdom som gör att de inte orkar sköta trädgården eller andra saker som måste göras i en egenägd bostad – efterfrågar hyresrätter för att boendeformen har en hög servicenivå.

Herr talman! Bostaden är livets hjärta. I bostaden och bostadsområdet tillbringar vi den största delen av vår lediga tid. Det är kanske en av de viktigaste platserna för oss människor. Bostadsområdet är en viktig plats för demokratin, för samtalet människor emellan och för utbyte av värderingar och åsikter. Allmännyttan, dvs. de kommunalt ägda bostadsbolagen, skapades en gång för att ge de många människorna möjlighet att bo bra till rimliga kostnader och där plånbokens tjocklek inte var avgörande. Detta är en av hörnstenarna i den sociala bostadspolitiken. Låt oss därför även fortsättningsvis slå vakt om hysesrätten och allmännyttan.

Anf. 194 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Carina Adolfsson säger att socialdemokraterna vill ha en mångfald i boendet. Det vill vi kristdemokrater också. Vi vill ha bostadsrätter och hyresrätter, och vi vill också möjliggöra nya former i samhället, t.ex. ägarlägenheter.

Varför är inte socialdemokraterna positiva till vårt förslag om ägarlägenheter och tredimensionell fastighetsbildning? Det skulle skapa den ytterligare mångfald man säger sig vilja ha. Det skulle även skapa nya bostäder där det i dag inte går att bygga.

Den brådska vi känner beror på att vi känner det sociala ansvaret för att det inte byggs några bostäder i dag. Om ägarlägenheter byggs blir det också en omflyttning bland bostäderna, vilket vi anser är positivt.

Anf. 195 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra vad Annelie Enochson säger när man pratar om mångfald i boendet. Vi tycker naturligtvis också att det är viktigt med mångfald i boendet. Men vi tror inte att ägarlägenheter är lösningen på hela problemet på det sätt som Annelie Enochson framställer det.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hysesrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Under förra veckan lades en annan utredning fram som handlar om kooperativ hyresrätt. Det är också en ny form av boende och skulle öka mångfalden. Men jag har inte hört att Annelie Enochson har sagt någonting om kooperativ hyresrätt. Det är ett sätt att öka mångfalden och ge människor möjlighet att ha inflytande utan att det är storleken på plånboken som är det mest avgörande.

Anf. 196 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Vi tror inte, Carina Adolfsson, att hela lösningen på problemet är att skapa ägarlägenheter. Vi tycker att kooperativa hyresrätter är en bra form, men vi tycker att det är tråkigt att socialdemokraterna inte är positiva till denna nya form. Varför är ni inte positiva till den, när ni ändå kan se att det genom att möjliggöra tredimensionell fastighetsbildning går att skapa nya bostäder?

Anf. 197 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Det är bara ett antagande att säga att detta kommer att skapa nya lägenheter och en omflyttning i samhället. Vi vet inte det. Ägarlägenheter kommer att gynna dem som har stora plånböcker.

Sedan vill jag avslutningsvis säga några ord om ägarlägenheter. Vi återkommer i denna fråga när utredningen är klar och remisstiden har gjort sitt. Då blir det en förnyad debatt kring ägarlägenheter.

Anf. 198 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam säger att socialdemokraterna inte är emot ägandet. Det bestrider jag inte. Våra partier har t.o.m. kämpat för det kooperativa ägandet som en viktig form av ägande i samverkan.

Varför stoppar majoriteten, Carina Adolfsson, centerförslag i betänkandet som gäller att främja kooperativt ägande, dvs. underlätta i stället för att med hjälp av kvalificerad majoritet stoppa? Jag delar uppfattningen att det är riktigt att ensidigheten ökar om allmännyttan säljs ut i Stockholm. Jag litar på mina kommunalpolitiker, även om jag inte har så många just i Stockholm. Det är de som ska klara detta.

Varför angriper inte socialdemokraterna den nuvarande majoriteten i Stockholm som inte gör någonting åt segregationen och ombildningen av hyresrätter i ytterområdena i Stockholm?

Carina Adolfsson Elgestam pratade vackert för hyresrätten och ungdomarnas möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. Jag delar den uppfattningen. I dag är det fullständigt omöjligt för en ung person att ta sig in på hyresmarknaden eftersom hyrorna är så höga. Svartmarknaden är mycket mer hänsynslös än de rena marknadskrafterna som Carina Adolfsson Elgestam talar så illa om. Hur vill socialdemokraterna skapa fler hyresrätter om de låter pengarna ramla i svartmarknadens fickor?

Carina Adolfsson Elgestam sade att bostadsområdet bl.a. ska vara till för samtal om demokratin. Är det en man en röst som det samtalet bäst bör handla om, eller ska det vara kvalificerade majoriteter för att värna det bestående?

Anf. 199 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Agne Hansson pratar vid flera tillfällen om segregation. Det finns olika sätt att se på vad segregation är. Låt oss ta barn och ungdomar som bor i hyresrätt som exempel.

Låt oss säga att vi har en familj med tre fyra barn. Föräldrarna kanske inte är höginkomsttagare utan jobbar inom yrken utan höga inkomster. Då kommer frågan upp om ombildande till bostadsrätt. Då kanske de ser i sin ekonomi att de inte har möjlighet att delta i ombildningen då de aldrig får lån till de höga kostnaderna, som det bl.a. handlar om här i Stockholm. Vad har då barnfamiljen för valmöjligheter? Den ena är att bli hyresgäst hos den eventuella bostadsrättsförening som ombildas. Den andra är att lämna fastigheten och flytta någon annanstans.

Om ombildningarna fortsätter att öka i samma takt som nu är jag rädd för att det är en ny form av segregation. I framtiden blir nästa steg att ungdomarna inte får samma möjlighet.

Sedan var det frågan om demokrati och kvalificerad eller enkel majoritet. Förslaget från ALLBO-kommittén är ute på remiss. Vi återkommer i debatten.

Anf. 200 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är svårt att jämföra äpplen och päron. Den flerbarnsfamilj som Carina Adolfsson Elgestam talar om här finns nog inte i de attraktiva områden som socialdemokraterna gynnar med sin utbildningspolitik i dag. De finns i just de områden där jag anser att det är mer nödvändigt att göra utbildningar.

Skulle det vara så att familjen finns där, kan jag inte förstå om det i demokratisk ordning, med enkel majoritet, hos en bostadsrättsförening har beslutats att ombilda till bostadsrätt kan vara svårare för den familjen att vara hyresgäst med den nya ägaren i stället för den gamla ägaren. Vill man vara kvar som hyresgäst kan man vara det, oavsett om man underlättar eller förhindrar en ombildning. Det har ingen betydelse; man har sin fria valmöjlighet att få äga men också att få vara kvar som hyresgäst.

När det gäller demokratin ska vi naturligtvis avvakta de här förslagen. Jag noterade att Sten Lundström sade att han var fullständigt nöjd med den lagstiftning som vi har i dag. Jag hoppas att Carina Adolfsson Elgestam inte är det utan att hon kan titta på de förslag som vi har i våra motioner för att få till stånd en bättre tingens ordning som gagnar de svaga på arbetsmarknaden och därmed stärker den sociala bostadspolitiken.

Anf. 201 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra vad Agne Hansson har att säga angående utbildning och om dem som eventuellt bor i de bostäderna, att man inte med säkerhet vet att det är människor med låga inkomster som bor i de hyresfastigheterna i dag. Jag är av den uppfattningen att man aldrig kan vara helt säker. Det kan fortfarande finnas en och annan som har haft möjligheten att bo kvar centralt om man så har önskat sedan en längre tid tillbaka.

Det är helt riktigt, som Agne Hansson säger, att man som hyresgäst har rätt att bo kvar. Men det är inte säkert att man rent psykiskt upplever det som positivt att bo kvar och hyra av sina grannar som har blivit bo-

stadsrättsägare. Jag tror att det ibland kan upplevas som ganska så besvärligt på insidan.

För att än en gång ta upp frågan om enkel eller kvalificerad majoritet, förstår jag mycket väl att Agne Hansson vill att jag ska avge ett svar här i kammaren i dag. Men återigen: Vi avvaktar tills remissinstanserna har sagt sitt.

Anf. 202 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam talar om att det är viktigt med trygghet i boendet. Javisst. Men vad tror Carina Adolfsson Elgestam att de människor som står i en oändlig bostadskö känner och vad de som är hänvisade till andra- och tredjehandskontrakt känner? Ja, inte är det trygghet. De känner snarare otrygghet och stress, som jag också påpekade för Sten Lundström förut.

De förslag som regeringen nu tar fram om att kommuner ska ha bostadsförsörjningslagar och införa bostadsförmedlingar är enbart kosmetik från en handlingsförlamad regering, som jag uppfattar det. Det är ett slag i luften. Genom sådana regler byggs det inte några bostäder. Om jag tar Stockholm som exempel, har det funnits bostadsförsörjningsplaner och finns en bostadsförmedling. Där blir det verkligen ett slag i luften.

Problemen finns i Stockholm, och de kvarstår. Man säger att det är 72 000 personer som står i kö och att bostadsförmedlingen har endast 350 lägenheter att förmedla. Det beror inte på brister hos kommunen. Det som behövs är mer handfasta förslag från regeringen. Då menar jag att det behövs en mer flexibel hyressättning, där brukarens preferenser får slå in, såsom det ursprungliga bruksvärdessystemet var tänkt.

Är Carina Adolfsson Elgestam beredd att arbeta för att regeringen engagerar sig på allvar i en sådan diskussion och lägger förslag om detta till riksdagen?

Anf. 203 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att säga till Inga Berggren att såväl regeringen som vi socialdemokratiska riksdagsledamöter är mycket engagerade i bostadspolitiken och hur det ska bli i framtiden. Därför säger vi också att bostadsfrågan är en välfärdsfråga.

Om jag går tillbaka till frågan om trygghet i boendet, är det självklart att alla människor ska känna trygghet i sitt boende. Men det är alldeles för många människor som inte gör det i dag. Därför är det en viktig fråga att arbeta vidare med.

Precis som Inga Berggren påpekar är det klart att människor som i dag bor i andra- och tredjehandsupplåtelse, eller för den delen i en "svart" lägenhet, inte känner någon trygghet utan känner en form av frustration. Men på vilket sätt det skulle bli bättre för dem om vi införde mer marknadskrafter och att marknaden bestämde bostadspolitiken i framtiden, som Moderaterna vill, har jag svårt att se.

Jag upplever det på något sätt som mycket nedvärderande när Inga Berggren pratar om förslaget om att kommunerna ska upprätta bostadsförsörjningsplaner. Jag tycker att det är ganska bra om samtliga kommuner i detta land, oavsett hur det ser ut med tillväxten, arbetar med hur man vill ha det i boendet i framtiden för olika åldrar, såväl för unga som

för oss i arbetsför ålder och för dem som är äldre. Därför är det här viktigt.

Om jag avslutningsvis tar upp det här med att Stockholm har planer, är det klart att det ställer till problem för dem när det flyttar in så många fler människor än vad de har lyckats förutse i sina tidigare planer. Sedan handlar det också om vilka beslut majoriteten här i Stockholm fattar.

Anf. 204 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam! Jag tror att framtidsstänkande kommuner, om jag så får säga, verkligen diskuterar de här frågorna väldigt mycket. Därför behöver inte staten lägga sig i det, utan kommunerna klarar det själva.

När jag diskuterar hyresrätten i dag talar jag om en mer flexibel hyressättning, ett sådant system som vi behöver diskutera. Carina Adolfsson Elgestam pekar på den särskilde utredare som har tagit fram underlag för ett sådant resonemang. Det står så här i betänkandet: "Resonemang förs i betänkandet om vissa begränsade förändringar av bruksvärdessystemet. Diskussionsförslagen avser bl.a. avskaffandet av allmännyttan som förstahandsnorm och att bruksvärdesregeln inte skall tillämpas på nyproduktion under en s.k. karenstid. Utredningen har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet."

Utskottets majoritet säger till slut att det inte finns skäl att nu i sak ta ställning till de motioner som vi borgerliga partier har väckt och just de frågor som den särskilde utredaren gärna vill resonera om för att se om man kan komma fram till bättre lösningar.

Vad tycker Carina Adolfsson Elgestam om de lösningarna? Hur ska de se ut? Det är det jag vill veta.

Anf. 205 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Herr talman! Precis som Inga Berggren sade bereds den här utredningen i Regeringskansliet, så vad gäller den biten får vi återkomma i debatten. I mitt anförande påpekade jag just detta att man har sett att bruksvärdessystemet, utifrån de mål som är uppsatta, fungerar men att det finns vissa spänningar i systemet. Till själva den delen, och det som är spänningar i systemet, måste vi självfallet återkomma.

Anf. 206 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Det är väldigt mycket som vi kommer att få återkomma till här. Det inser jag också. Men vi behöver ju inte snöpa debatten för det, utan vi kan diskutera de här frågorna. Det kan vara bra att belysa en hel del av det som har dykt upp. Bostadsförsörjningsfrågorna återkommer ju dessutom i ett betänkande redan om två veckor. Därför lämnar jag det därhän.

Det pågår en hel del utredningar. Det mesta är ju redan sagt i debatten. Flera av er har tagit upp de beredningar som pågår i Regeringskansliet och de utredningar som är på gång. Det gör att det egentligen inte finns något skäl för riksdagen att just nu ta ställning till väldigt mycket av det som vi debatterar i dag. Vi får ta det när det kommer. Det gäller t.ex. en utvärdering av bruksvärdessystemet som behandlar frågorna om hyressättning och bruksvärde.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

ALLBO-kommittén, som jag själv sitter i, kommer efter det delbetänkande som vi har lämnat även att ta itu med hyresavtal, självförvaltning och hyresgästinflytande. En sak inom det området som redan har kommit är den kooperativa hyresrätten. Man har kommit så långt att man tänker sig att permanenta den kooperativa hyresrätten.

Kommittén för hemlösa har vi i ALLBO-kommittén kontakt med. Det gäller andrahandskontrakten som tas upp i det här betänkandet.

Bostadsrättsutredningen finns också. Det är ett område som är föremål för otroligt många utredningar. Jag har inte radat upp alla här. Bostadsrättsutredningen ska belysa informationsfrågorna, pantvärde och stadgeändringar som också finns med i betänkandet.

En särskild utredare tittar på ägarlägenheter. Jag vet inte vem det är, men direktiven är väl skrivna.

Hyreslagstiftningsutredningen slutligen tar upp sådana saker som andrahandsuthyrning, lokalhyra och grund för uppsägning. Jag tänkte uppehålla mig lite kring detta med grund för uppsägning eftersom vi faktiskt har en jämställdhetsmotion som tangerar det här området. Det är Miljöpartiets partimotion där vi har ett förslag om att en hyresvärd ska ha möjlighet att få en hyresgäst avhyst om denne i sin lägenhet bedriver oetisk verksamhet, t.ex. en porrklubb.

Sten Lundström har ju mycket förtjänstfullt pratat om de hyresgäster som behöver ha ett ökat skydd, men vi anser inte att porrklubbar har behov av något skydd. Vi tycker att det snarare är saker som drabbar de grannboende på ett ganska oerhört sätt. Det förekommer rätt mycket oacceptabla störningar, våld och hot om våld i närheten av de här porrklubbarna.

Hyreslagstiftningsutredningen håller faktiskt på med de här frågorna. Utredningen har föreslagit att det ska bli möjligt att meddela verkställighetsförordnande. Det innebär alltså att beslut om avhysning får verkställas även om det inte vunnit laga kraft. Det är just för att bespara de hyresgäster som bor granne med en porrklubb de här olägenheterna. Justitiedepartementet bereder frågan. Efter vad jag har erfarit håller även Sexualbrottskommittén på med de här frågorna. Det förekommer poseringar i lägenheter som hyrs ut och som inte alls är tänkta för sådana ändamål. Det är bra att det belyses från flera håll. Jag hoppas verkligen att det så småningom kommer att leda till någonting också.

I betänkandet tar man upp att det faktiskt uppstår ett annat problem, och det är när en mindre nogräknad hyresvärd inte önskar ingripa mot verksamheten beroende på att det finns stora pengar att tjäna på uthyrningen. Vi har förbisett det. Det måste jag inse. Jag räknar med att de flesta tycker att det är rätt så obehagligt när det förekommer sådant. Det handlar om störande trafik till och från klubbar och attentat som riktas mot klubbarna. De kringboende kan riskera att skadas. Det är särskilt olämpligt att barn och ungdomar har verksamheten in på knutarna. De här klubbarnas verksamhet utgör många gånger inkörsporten till brott och missbruk för dem som arbetar där. Ofta förknippas klubbarna med skattebrott.

Jag missade att skriva en reservation om detta. Jag pratar mig därför varm för det. För tids vinnande tänker jag avstå från att yrka bifall till den här motionen. Jag förstår att det då måste bli en votering om den. Jag hoppas mycket på ett utredningsförslag i den här riktningen. Jag vet att

andra partier också stöder mig i de här frågorna. Därför kan säkert en hel del av det som förespråkas i vår motion komma att tillgodoses. Det kommer vi naturligtvis att bevaka.

I allt övrigt yrkar jag bifall till hemställan i BoU3.

Anf. 207 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet ställer sig ju bakom betänkandet. Jag skulle därför gärna vilja höra er inställning till majoritetsreglerna när det gäller ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Jag skulle också gärna vilja höra er inställning när det gäller förbudet mot dubbelupplåtelse. Vi vill att det ska upphävas, men ni anser att det ska vara kvar. Jag vill höra er inställning till detta.

Anf. 208 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Vi ska se om jag kan klara ut det. Vi tycker att det är alldeles rimligt att man har en majoritet på två tredjedelar när det gäller en ombildning. Det har vi diskuterat förut. Vi stod bakom det då, och vi står bakom det nu. Det är mycket rimligt. För att stärka den bostadsrättsförening som kan komma till stånd bör det vara så många som möjligt som deltar i den. Det är alldeles självklart.

Det är inte heller vilket vanligt demokratibeslut som helst. Man kan kanske mer jämföra det med en förening. I föreningslivet kan man ha både tre fjärdedels majoritet och andra former av majoriteter för att ett beslut ska bli giltigt. För att en förening ska upphöra krävs det ofta att man fattar beslut på två årsmöten. Det liknar ju vårt förslag om två beslut med mellanliggande val. Det är kanske någonting som vi kan återkomma till och diskutera.

Jag står helt bakom detta. Jag vet att tre fjärdedelar också var på förslag. Det var Lars-Erik Lövdéns första förslag att det skulle vara tre fjärdedels majoritet, men vi stannade vid två tredjedelar. Det står vi kvar vid.

Den andra frågan handlade om dubbelupplåtelse. Att hyresgästen får bo kvar i lägenheten med bostadsrättsföreningen som ny hyresvärd tog Annelie Enochson upp tidigare. Dubbelupplåtelse innebär att föreningen inte kan upplåta bostadsrätt till lägenheten så länge hyresförhållandet består. Nya former för ägande och inflytande för hyresgästerna är någonting som ALLBO-kommittén kommer att ta upp. Det kommer ett förslag även om detta. Vi får helt enkelt avvakta det. Det är också en sak där vi föregår en hel del utredningar och beredningar som pågår.

Anf. 209 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! Jag är lite förundrad, rentav förbryllad, över den i och för sig glest besuttna kammarens oro över att Stockholm ska bryta ihop därför att det är för mycket bostadsrätter i Stockholm.

Jag vill citera finansministern som i går eftermiddag talade här i kammaren. Han har bott rätt länge i Stockholm, även om han kommer från Skövde. Han säger så här i en replik: ”Det är så, Margareta Cederfelt, att tre av fyra, 75 %, av dem som bor i Stockholmsregionen bor i hyreshus.”

Det är någonting att fundera på. Resterande 25 % är alltså villor och andra sorters boende. Att bostadsrätterna skulle innebära den oerhört nedbrytande kraft som Carina Adolfsson Elgestam säger har jag svårt att

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

föreställa mig. Hon säger att de 5 000 lägenheter som har ombildats, som kan röra sig någonstans mellan ½ % och 1 % av antalet bostäder i Stockholmsområdet, skulle vara ett tecken på att hela bostadsmarknaden går över styr. Det är väldigt betänksamt att dra sådana slutsatser. Jag törs nästan ta gift på, herr talman, att andelen hyreslägenheter i Lenhovda, Gamlestad, Ödeshög och Malmö, och t.o.m. i Göteborg är mindre än i Stockholm. Men de samhällena bryter inte ihop, i vart fall inte av att det är för mycket bostadsrättsboende i de samhällena. Dessutom kan man hoppas att vi får en tredimensionell fastighetsbildning som gör det möjligt att kompletteringsbebygga ännu mera i Storstockholmsområdet och på det viset råda bot på segregationen, den ensidighet i bostadsbyggandet som har funnits här tidigare när Hjalmar Mehr och andra hade makten i Stockholm.

Herr talman! I går hörde jag statsrådet Britta Lejon på TV. Hon presenterades som konsumentminister, och hon talade känsligt och till synes engagerat om att det gäller för samhället att stå på konsumenternas sida. Britta Lejon ansåg att detta var oerhört viktigt och att andra intressen måste göra åt sig för konsumenterna. Nog känns det behagligt för oss alla att höra sådana uttalanden. Vi är ju alla konsument. Här har vi alltså ett statsråd som vill att vi ska få det som vi vill ha det och att andra ska få mindre att säga till om i de sammanhangen.

Jag tycker att det skulle vara väldigt roligt att få vägleda statsrådet Lejon in på bostadsmarknadens domäner. Där finns det många konsumenter och blivande konsumenter som verkligen längtar efter att få sina intressen tillgodosedda. Men konsumenterna på bostadsmarknaden är luttrade. De nuvarande och deras företrädare har över 50 år långt efter att konsumenternas efterfrågan skulle få större betydelse. Vad har de mött? Jo, av socialdemokraterna inspirerade statliga bestämmelser och regleringar som ibland direkt hindrat konsumenterna att få som de vill och ibland indirekt hindrat samma sak genom att kommuner och företag inte har kunnat tillfredsställa bostadskonsumenternas intressen. Bostadsköerna från tid till annan talar sitt tydliga språk. Jag ska inte ge mig in i den diskussion som Inga Berggren förde här tidigare när hon redovisade de justeringar som behövs för att göra hyresmarknaden bättre.

Ett annat aktuellt och praktiskt exempel är faktiskt hur det socialdemokratiska etablissemang har hindrat eller försökt förhindra enskilda familjer, familjen Freivalds t.ex., att tillfredsställa sitt konsumentintresse. De av socialdemokraterna uppburna statsmakterna tror sig begripa bättre vad bostadskonsumenter vill ha för slags bostad än vad konsumenterna själva begriper.

Av ideologiska skäl, vilket framgick tidigare av Carina Adolfsson Elgestams anförande, vill socialdemokraterna hindra att medborgarna i ökad utsträckning äger sin bostad. Detta är en stor ideologisk motsättning. Vi moderater tror och ser exempel på att människor i mycket stor utsträckning önskar äga sin bostad. Därför tycker vi att det är viktigt att samhällets regelverk gör det möjligt att ha ett utbud av bostäder där medborgarna erbjuds att på det sätt som de själva vill tillgodose sitt intresse som bostadskonsumenter.

För socialdemokraterna var det naturligt en gång när HSB bildades att det var rätt och riktigt att t.o.m. socialdemokrater skulle kunna sträva efter att få äga sin bostad. Men så är det uppenbarligen inte i dag.

Vi tycker att man ska kunna tillgodose människors efterfrågan vad gäller bostadsrätter utan att hyresrätter sätts i bakgrunden eller utplånas. Det kan man förvissa sig om genom att läsa den moderata partimotionen.

Nu tycks vi på något konstigt sätt att vara på väg in i ett slags tvåtredjedelssamhälle. Rentav kan man få en känsla av att det rör sig om ett grundläggande försök till systemskifte när man ser de olika förslagen intill varandra. Det är möjligt, herr talman, att det är ett utslag av övergående socialdemokratisk panik, men här gäller det att vara uppmärksam.

Vad gäller bostadsrättsombildningen kräver majoriteten även fortsättningsvis att det ska vara tvåtredjedels majoritet innan hyresgästerna i en fastighet hos myndigheterna ens kan få redovisa sitt intresse för att överta fastigheten i bostadsrättsform. Redan av ekonomiska skäl är det nästan alltid nödvändigt att det är mer än två tredjedelar av hyresgästerna som är intresserade av att överta fastigheten i bostadsrättsform. En tvåtredjedels majoritet i det sammanhanget närmar sig lite grann trakasseriets form. Då säger man att kvarvarande hyresgäster skulle känna sig bättre till mods om bostadsrättsombildningen inte kom till stånd utan hindrades. Då finns det faktiskt ingenting som tyder på att bostadsrättsföreningar skulle vara sämre hyresvärdar än andra. Men all right, saken skulle kunna ordnas åtminstone till dels om riksdagens majoritet kunde acceptera partiellt undantag från utbudet mot dubbelupplåtelse, vilket – utan att gå in på krångliga detaljer – i praktiken skulle göra det möjligt för säljande kommunala bolag att ligga kvar som hyresvärd för de hyresgäster som väljer att vara kvar som hyresgäster i fastigheten. Exempelvis kunde miljöprogramområdena må mycket bra av detta, eftersom det där finns ett stort intresse av att få bo i egen bostad.

Jag kunde ha förstått om man från bostadsrättsnegativas sida hade sagt att bostadsrätten är en skröplig associationsform eller att bostadsrätten har ett dåligt pantvärde. Men de invändningarna har jag inte hört en stavelse om faktiskt. Ändå är man rädd för krav på förstärkning av bostadsrättsformen.

Men bostadsrätten är en skör konstruktion som lätt kan komma på ekonomiskt obestånd vid lågkonjunktur. Detta beror på att en medlem kan lämna både lägenhet och medlemskap utan att ta ansvar för lån eller övriga åtaganden som man har varit med om att som medlem ta på sig. Flera bostadsrättsföreningar anses ha råkat ut för detta under 90-talet när det gick dåligt för många bostadsrättsföreningar. Det bör inte vara möjligt att på det här enkla sättet överge en bostadsrätt och smita från det ekonomiska ansvaret. Rimligen bör man vara bostadsrättsföreningsmedlem tills man sålt sin bostadsrätt. Det skulle dessutom stärka panträtten. Det bästa sättet att stärka pantvärdet vore trots allt om man införde den tredimensionella fastighetsbildningen så att man fick ett klart pantobjekt.

Tredimensionell fastighetsbildning, dvs. att kunna avgränsa en fastighet även på höjd och djup, är inte något nytt. En av landets mest betydande kungar, Magnus Eriksson, vidtog redan på 1300-talet vissa åtgärder för att möjliggöra tredimensionell fastighetsbildning. Därefter har frågan vilat – vilat ut, skulle man kunna säga.

För den moderna storstadens rationella ansvarsfördelning skulle det underlätta betydligt om exempelvis husen vid Hötorget eller vid centralstationen kunde ingå i fastighetsbildning med horisontella gränser. Det skulle göra det möjligt att ha olika ägare av hus och t.ex. av underlig-

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

gande trafikkaruseller. Det skulle göra det möjligt att komplettera byggnadskroppar med bostäder på ett sätt som skulle vara till fördel både för stadsbilden och för bostadsförsörjningen.

Jag behöver inte djupare gå in på detta. Annelie Enochson har tidigare talat om det. Jag vill bara att kammaren tar sig en allvarlig funderare på tredimensionell fastighetsbildning, eftersom det förmodligen inte blir kammarens beslut i morgon att införa en sådan. Jag tror att det här är oerhört viktigt för städernas utbyggnad framöver.

De yrkanden som jag kunde ha haft anledning att ställa är redan ställda, så jag slutar här.

Anf. 210 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att ge en upplysning till Carl-Erik Skårman, eftersom han pratade om Lenhovda. Jag skulle uppskattningsvis bedöma att 85 % där bor i villa. Med detta skulle jag vilja säga att det ser väldigt olika ut i landet. Det handlar inte alltid bara om storstaden. I min hemkommun finns det knappt 10 000 invånare. Vi har ca 800 hyreslägenheter i allmännyttan. Jag skulle gissa att det finns 500 som ägs av privata fastighetsägare. På det sättet är bilden lite annorlunda.

Vi har för övrigt inga bostadsrätter i Lenhovda. De 23 som vi haft har gått i konkurs. Det finns i kommunen ytterligare två föreningar som än så länge lever, men de är betydligt äldre. Ytterligare en har tidigare gått i konkurs.

Det är intressant att höra att finansministern har sagt att 75 % av Stockholms bostäder är hyresrätter. Det stör mig lite att jag inte kände till detta. Det kunde också vara intressant, och det är mycket möjligt att Skårman känner till det, att veta hur många av dem som finns i allmännyttan och hur många av dem som ägs av privata fastighetsägare.

Vi har faktiskt i Stockholm som en försöksverksamhet ända sedan år 1912 kooperativ hyresrätt, som nog omfattar uppåt 12 000 lägenheter, kanske ännu fler. Det skulle vara intressant att få veta om Skårman kan ge några siffror på detta.

Anf. 211 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att pantvärdet på bostadsrätter behöver förstärkas, så att bostadsrättsföreningarna inte går i konkurs. Det är som det nu är en fara. Men det är också uppenbart att när folk bor i egenägd bostad i Uppvidinge kommun eller i andra kommuner i landet är det inte på något sätt en fara för samhället. Det gäller inte ens när de bor där till 85 % i villor.

I Stockholm är förhållandena annorlunda. Jag citerade finansministern, som ju inte alltid har så bra underlag, men eftersom han har varit finanslandstingsråd och känner området väl vågade jag göra det.

Andelen allmännytta i bostäderna i Storstockholm som helhet känner jag inte till. Däremot vet jag att ca 116 000 av 360 000 lägenheter i Stockholms stad ägs av allmännyttan. Det är alltså ingen liten andel. Den har inte gått över styr av att 3 000–5 000 lägenheter kan ha övergått till bostadsrättsform och kommer förmodligen inte att göra det framöver heller.

Anf. 212 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik:

Fru talman! Detta med tillväxt och tillväxtregioner är ganska intressant. I Lenhovda, där jag bor, är det inte något problem att så stor andel bor i egnahem, men det förekommer också en form av speciell segregation i våra tätorter som ser ut på detta sätt.

Jag kan också informera Skårman om att det även i Lenhovda behöver byggas hyresrätter. Vi har där precis samma problem. Inte heller vi kan på grund av byggkostnaderna bygga där.

Med anledning av att sysselsättningsgraden är oerhört hög finns det ett behov från företagen av att rekrytera ganska rejält de närmaste åren, och till detta finns det inga bostäder vare sig i Lenhovda eller i dess omnejd. Vad gäller omnejden är det beroende av hur långt man är beredd att pendla, men det är problem även ute i våra tätorter.

Jag kan eftersom Skårman nämnde problemen med dubbelupplåtelse inte låta bli att fråga hur det kan komma sig att moderaterna tycker att det är helt okej att kommunen ska äga en bostadsrätt i vad gäller dubbelupplåtelse men att man inte tycker att det är okej att kommunen ska äga allmännyttan. Jag har svårt att få detta att gå ihop.

Anf. 213 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis beror det på att vi tycker att det är angeläget att försöka hitta sådana upplåtelseformer att vi kan tillgodose medborgarnas efterfrågan på olika bostadsformer. Här finns det en möjlighet att göra det genom att de kommunala bostadsföretagen ligger kvar vid en ombildning. Jag tror nämligen att det skulle vara väldigt bra för vissa av Stockholms bostadsområden, om man kunde upplåta fler bostadsrätter och på det viset få personer att bo kvar längre och utgöra ett stabiliserande inslag i bostadsområdet, varigenom segregationen minskar.

Vi har på olika sätt extrema förhållanden i Stockholmsområdet. Vi har exempelvis bara 40 000 villor bland de 360 000 bostäderna. Det innebär att vi över huvud taget har väldigt få egenägda bostäder, på ett helt annat sätt än vad som gäller i stora delar av Sverige i övrigt. Detta gör att det finns ett väldigt stort intresse av att få äga bostäderna.

Det är min uppfattning att det gäller för politiker, vare sig det är på riksnivå eller på kommunal nivå, att försöka erbjuda sådana förhållanden att människor kan tillgodose sina egna önskemål och så att konsumenternas intressen kan tillgodoses, för att tala med statsrådet Britta Lejon.

Anf. 214 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill om det var det som Carl-Erik Skårman avsåg i sitt anförande säga att vi har fler hyresrätter än bostadsrätter i Gamleby. Jag tycker att det är en alldeles riktig fördelning. Vi har nog mest äganderätt till villor, men jag tycker att det i lilla Gamleby är en harmonisk blandning av boendeformer, som gagnar valfriheten och som tillgodoser konsumenternas möjligheter till eget val av bostad.

Carl-Erik Skårman och jag är ense om att ägandet är viktigt i boendeformen som sådan. Vi är ense om att det ska vara enkel majoritet vid ombildning av bostadsrätter, så att inte ägandet i kooperativ form försvåras. Jag vet inte om vi möjligen är lika ense om att det är kommunalpolitikerna som ska avgöra om utförsäljning av allmännyttan ska ske eller inte.

Prot. 2000/01:31

22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Jag skulle vilja fråga Carl-Erik Skårman, eftersom han också är kommunalpolitiskt förankrad i Stockholm, varför den nuvarande majoriteten i Stockholm ombildar hyresrätter bara i de attraktiva områden där de som har råd tjänar väldigt mycket pengar på att ombilda.

Carl-Erik Skårman nämnde själv att kapitalstarka personer hade fått chansen att köpa. Varför gör man inget för att fler ska få äga sina bostäder i ytterområdena, där vanligt folk bor? Varför gör majoriteten i Stockholms stad inte någonting för att de också ska få äga?

Anf. 215 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag är glad om man i Gamleby kan erbjuda de boende den upplåtelseform de vill ha. Det är avgörande för hur kommunen ska agera. Det är klart att kommunalpolitikerna ska avgöra huruvida man ska sälja fastigheter. De är ägarnas ställföreträdare. Det är staden som äger husen.

Sedan är det en annan sak att det är en kommunalpolitisk skyldighet att försöka tillfredsställa medborgarnas önskemål. Det har gjorts att det har sålts mycket i innerstaden. Där har det funnits intresse. Som jag nämnde tidigare finns det intresse av att ombilda även i ytterstaden. Där har det funnits problem med ekonomin, dels därför att bostadsföretagen har övervärderat sina lägenheter, dels därför att hyresgästerna har haft dålig tillgång till kapital. Där har man letat efter olika möjligheter att ändå kunna tillgodose önskemål. En sådan möjlighet är partiell dubbelupplåtelse. Då kan det kommunala bostadsbolaget äga delar av fastigheten som hyresgästerna av en eller annan orsak inte vill ha. De övriga kan få köpa sina bostäder som bostadsrätter.

Anf. 216 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är bra. Då är vi överens om en sak till, att det är kommunalpolitikerna som ska bestämma. Jag ser fram emot kreativiteten hos majoriteten i Stockholm när det gäller att hitta ytterligare möjligheter utöver dubbelupplåtelse, för att utöka ägandeformerna och motverka segregation i de områden där vanligt folk bor.

Anf. 217 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! De nya former som jag nämnde har till uppgift att tillgodose efterfrågan på bostäder centralt och blanda upp de bostadsområden som i dag har ett alltför segregerat innehåll. Vi ska inte glömma bort att de områdena är resultatet av en mycket ensidig bostadspolitik under 60- och 70-talen. Jag behöver inte tala om vilka som var ansvariga för den.

Anf. 218 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Mina barnbarn är mycket fascinerade av Karlsson på taket. Jag har nu hunnit lyssna in en intressant bostadspolitisk debatt, där vi kristdemokrater förordar tredimensionell fastighetsbildning. Jag hoppas dock att det inte kommer att leda till att vi bygger radhus på taken i Stockholm.

Bostadspolitiken har blivit mycket Stockholmsfixerad. Trots att Boverkets bostadsmarknadsenkät visar att endast 8 400 allmännyttiga lägenheter såldes ut i landet utanför Stockholm 1999 drar sig inte regering-

en för att förorda en ny lagstiftning för hela landet. Det får mig att känna oro för att vi kommer att få en slags Karlsson-på-taket-politik i hela landet, ett land där vi har mycket stort arealutrymme per invånare.

För att utnyttja färdig infrastruktur tränger man ihop sig i Stockholm i stället för att satsa på infrastrukturen i stort. I min grannkommun, Mariestad vid Vänern, säljs 142 plus 128 lägenheter till fritidsboende till norrmän, medan vi tvingas bygga på taken i Stockholm. Det kan inte vara billigare än att bygga på mark. Vi kan klart konstatera att vi har en obalans i svensk bostadspolitik som vi måste lösa.

Nu till de delar som jag ska ta upp i mitt anförande. Det handlar om hyresrätt och självförvaltning. För tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall redan nu till reservation nr 6 under mom. 7 om självförvaltning.

När jag nu talar om hyresrätter gör jag mig till talesman för sju av tio låginkomsttagarhushåll. Så många bor nämligen i hyresrätt. Två av tio bor i bostadsrätt och en av tio i villa. Sex av tio hushåll i hyresrätt betalar mer än 30 % av sin inkomst för boendet. Jag gör mig också till talesman för studenter, för ungdomar som gärna vill börja med en lägenhet, för personer som på grund av sitt arbete flyttar ofta, för personer som vill bo bekvämt med all service, för äldre som vill flytta till en lägenhet osv. Här kommer vi inte ifrån att diskutera bruksvärdesystemets betydelse för hyressättningen.

Som bekant höjdes hyrorna under 1989–1991 med 18 %. Efter 1991 har hyrorna återigen höjts lika mycket på grund av avskrivningar, fastighetsskatt och ökade vinstavskrivningar. Årligen går 4 miljarder till hyresbortfall, ökade avskrivningar och ökning av eget kapital.

Fru talman! Kristdemokraterna vill värna om medborgarnas allmännytt. Den får dock aldrig bli en stat i staten. Förslaget från socialdemokraterna och stödpartierna landar tyvärr i stället i att regeringen med en Stockholmsfixerad lagstiftning blir överförmyndare för alla landets kommuner.

Hyressystemet måste ses över. Allmännyttans lägenheter är inte bruksvärderade men ändå hyresledande. Det är viktigt att detta ändras. Mera långsiktiga kontrakt måste utformas. Det är inte rimligt att hyresgästen ska kunna bryta ingånget avtal efter sex månader. Det omtalade S:t Eriksmålet, Oxtorget, har lett till stor osäkerhet när det gäller att bygga nya hyresrätter. Ändringarna ska ske genom att man sätter hyresgästen i fokus, vilket innebär ett starkt besittningsskydd. Ingen ska behöva flytta för att värden hittar en hyresgäst som kan betala mer.

Allmännyttan är en brygga mellan bruksvärdes- och hyresförhandlingssystemet. Man kan dock fråga sig hur denna brygga används – att balansera på, att dyka från eller att klättra upp på. Den avgörande bristen ligger i att allmännyttan och Hyresgästföreningen inte ålagts skyldighet att sätta hyrorna efter bruksvärdet, alltså i enlighet med hyresgästernas allmänna värderingar av lägenheternas skilda egenskaper.

Lägesfaktorn har heller inte fått ge tillräckligt utslag. I Stockholm är t.ex. 45 % beredda att betala mer i hyra på Östermalm medan 85 % vill betala lägre hyra i Rinkeby. Ibland undrar man om uttrycket stämmer: Säg mig var du bor, och jag ska säga dig vem du är. Så får det inte vara i svensk bostadspolitik.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Problemet med hela bruksvärdesdebatten är att vi har fått en lex Billström-symbol. Stockholm har tagit över bostadsdebatten och det visar sig att det inte tas hänsyn till hyresgästernas önskemål. Den svarta hyresmarknaden är gigantisk. Boverket beskriver en triangel med allmännyttan som förstahandsnorm, bruksvärdessystemet och hyresförhandlingssystemet som ett komplicerat system.

Personligen har jag upplevt att personer med vd-funktion i allmännyttan säger att allmännyttans självkostnadshyra med dess dämpande effekt på den allmänna hyresnivån också kan verka tvärtom. Man skulle kunna sätta lägre hyror, om man slapp vara hyresledande. Man kan också undra vilken betydelse det har att allmännyttan kan utgå från självkostnadspris på företagsnivå och inte behöver ha hyressättningen på objektnivå. MKB:s exempel i Malmö, med en kostnad som skulle ge 25 000 kr i månadshyra men som subventioneras till 15 000 kr, är ett tecken på det. Dessutom ger man subventioner till redan välbärgade människor. Det hjälper inte med förklaringen att det handlar om utvecklingskostnader.

Fru talman! Personer i alla åldrar och på alla orter har behov av att kunna välja boendeform. Människor behöver trygga bostäder till rimliga kostnader. Frihet att välja mellan olika boendeformer behövs under olika perioder i livet. Att det finns både privata och allmännyttiga företag på bostadsmarknaden är en styrka och främjar konkurrensen både vad gäller pris, innehåll och service. De kommunala bostadsbolagen, allmännyttan, måste därför konkurrera på lika villkor.

Planberedskapen för nybyggnation kan förbättras. Ett område som måste utvecklas är möjligheten till självförvaltning. Det handlar om att låta hyresgästerna utföra skattebefriat arbete i fastigheten.

I dag är gränsen för skattetaket alldeles för låg. Förbudet mot olika ersättning för dem som deltar måste också tas bort. Självförvaltning har betydelse för grannkontakter, gemenskap och trivsel. Det måste kunna bli en självklarhet i mindre grupper i såväl trappuppgångar som enstaka hus och större bostadsområden.

Det är en demokratisk fostran för ungdom. Dessutom sägs att hyreskostnaden skulle kunna sänkas med ca 10 % generellt. Den kooperativa hyresformen, där nyligen Håkan Julius presenterade sin utredning om kooperativ hyresrätt, är också ett mycket viktigt underlag för kommande diskussioner.

Byggloven i dag finns i princip i förhållande till antalet boende i Halland, i Uppsala, i Stockholms län och i Kronobergs och Skåne län. Stockholm har låg notering i förhållande till invånare liksom Västra Götaland.

Hyresrättens framtid är beroende av att det blir ekonomiskt lönsamt att bygga nya hyresrätter. Socialdemokraterna måste därför inse att det inte är rimligt att beskatta nybyggnationen med drygt 60 %. Staten tar i dag in 17 miljarder kronor i bl.a. byggmoms. Ett sätt att underlätta är att sänka byggmomsen till 12 %. Kristdemokraterna har i riksdagen begärt en konsekvensutredning av sänkt byggmoms.

Konkurrensen i upphandlingen måste öka. Byggkostnadsdelegationen har konstaterat att byggkostnaderna i ett första skede ska kunna sänkas med 10 %. Kristdemokraterna anser att Konkurrensverket ska ges möjlighet att ta ett större ansvar för sänkta byggkostnader.

Fastighetsskatten måste successivt avvecklas. Staten tar i dag in ca 23 miljarder i fastighetsskatt. Denna skatt tillkom under bostadssubventionernas tid. Nu är subventionerna i stort sett borta och fastighetsskatten därmed både gammaldags och ologisk.

Fru talman! Avslutningsvis: Regeringens försök att skaffa sig veto över kommunernas bostadsförsörjning är ett överförmynderi som inte gagnar den enskilde som behöver en bostad. Vi har talat om den parlamentariska ordningen med två tredjedelars majoritet. Jag ska inte återkomma till det. Men det finns en oro för att en sådan trend skulle fortsätta till fler kommunala beslutsområden.

Socialdemokraterna får inte bli överförmyndare för alla landets kommuner. Jag ser fortfarande fram mot att ALLBO-kommittén, där jag själv är ledamot, ska komma fram till ett bättre resultat än att kräva två tredjedelars majoritet i kommunfullmäktige när man röstar om försäljning av mer än 10 % av kommunala bostadsföretag.

ALLBO började i fel ända. I stället skulle frågan ha satts på sin spets. Vilken roll spelar allmännyttan, och vilket behov finns i kommunerna? ALLBO-kommitténs uppgift måste vara att stödja den enskilde att få en bostad i valfrihetens tecken.

Om majoriteten i ALLBO-kommittén hade valt att börja med ett annat avstamp, nämligen att diskutera det behov som finns av allmännyttiga bostadsföretag i kommunerna, hade vi troligen kunnat komma överens.

Anf. 219 CARL-ERIK SKÄRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är synd att diskussionen har blivit så Stockholmsfixerad. Men det är klart att det finns skäl till det.

Jag citerar ur det snabbprotokoll som har givits ut med gårdagens eftermiddags debatt. Där säger finansministern: "Flera av dem som har deltagit i debatten här tillhör ju ett parti som heter Moderata samlingspartiet. Det partiet har, tillsammans med andra borgerliga partier, ansvaret för politiken i t.ex. Stockholm, Lidingö, Danderyd, Täby och andra kommuner som strängt taget inte bygger några bostäder."

Det säger alltså finansministern trots att han på sin hemresa från departementet till bostaden passerar Södra Hammarbyområdet där det byggs flera tusen lägenheter. Bostadsutskottet har varit ute och tittat på hur det byggs på norra Lidingö. Det finns bostäder.

Den här typen av lite osaklig diskussion gör att det blir mycket debatt. Jag förstår å andra sidan att regeringen känner sig oroad över Stockholm, eftersom Stockholm lyckas så bra i så många avseenden, och socialdemokraterna och regeringen lyckas så dåligt i så många avseenden. Det är någonting vi får ta med jämnmood.

Anf. 220 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vet visst att det byggs. Den sista siffran jag såg var att nya bostadsplaner fanns i Stockholms län under de närmaste fem åren på 65 845 lägenheter och 16 000 lägenheter i Stockholms stad. Men antalet i förhållande till behovet är väldigt litet.

Om vi kunde låta den majoritet som finns i Stockholm vara i fred och ge den möjlighet och tilltro till att den bygger, tacka den för att den bygger och ta det från andra ändan, i stället för att komma med pekpinna och överförmynderi, kanske det skulle bli ännu bättre.

Det var tidigare en fråga om hur det ser ut i Stockholm. Det jag har sett är att 70 % är hyresrätter och 30 % bostadsrätter. Men i innerstan är det 58 % hyresrätter och 42 % bostadsrätter.

Vad det handlar om för de tre kommunala bostadsbolagen i Stockholm är att sätta i gång att bygga. De har resurser för det. Jag tror jag såg någonstans att de visserligen lämnar över 4 miljarder till Stadshuset, men de får lika mycket tillbaka, och de har 250 miljoner i ränta.

Visst finns det resurser att sätta i gång att bygga. Vi ska låta dem göra det och tro på att de klarar det.

Anf. 221 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det är riktigt att 16 000 lägenheter är på gång i Stockholms stad. De kommunala bostadsföretagen bygger, om än inte så många lägenheter som vi skulle behöva. Vi skulle behöva fler byggare i gång.

Det är därför som det är så viktigt att man också ser till att ändra på hyressättningssystemet på det sätt som vi är överens om.

Anf. 222 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Om vi ska kunna arbeta bra ihop och bli ännu bättre kanske ni moderater får bli lite mer lyhörda och lyssna in oss kristdemokrater lite bättre. Då tror jag att vi slipper tumulten och de ständiga diskussionerna om att det ska beröra hela landet.

Ute i landet är det inga problem. I Skövde är det inte problem. Där har allmännyttan ungefär 20 % av bostäderna, klarar sig väldigt bra, är nöjda och kan bygga nytt. Man bygger nu t.ex. äldreboenden.

Det ska säkert bli ett bra samspel i framtiden när vi har lärt känna varandra lite bättre.

Anf. 223 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag tänker ägna mitt anförande åt frågan om bruksvärdesprövningen vid hyressättning. I majoritetens betänkandetext uttalar sig utskottet för bruksvärdessystemet. Det är till för att garantera hyresgäster skäliga hyror och därmed garantera hyresgästernas besittningsskydd. Dessutom pekar utskottet på den utvärdering av bruksvärdesprövningen som avslutats och som nu hanteras av Regeringskansliet.

I utvärderingen pekar utredaren på att delar av bruksvärdesprövningen behöver diskuteras. Det gäller bl.a. allmännyttan som förstahandsnorm vid hyressättningen och vid nyproduktionshyrorna. Vänsterpartiet vill redan nu markera att för vår del är det inte aktuellt att ändra på regeln om allmännyttans ledande roll för hyressättningen.

När det gäller nyproduktionen av hyresrätt är det inte i första hand ett problem som grundar sig på bruksvärdessystemet. Det hänger ihop med höga produktionskostnader och en överbeskattning av hyresrätten. Det är något som vi i Vänsterpartiet vill åtgärda genom att ta bort skatten på hyresrätt. Dessutom behövs någon form av investeringsbidrag kopplat till ett krav om en högsta hyresnivå.

I utvärderingen av bruksvärdessystemet utfördes en enkätundersökning. Ca 10 000 hyresgäster på åtta bostadsmarknader svarade på frågan om boendekvalitet, hyresnivåer m.m. Utvärderingen visar på en överras-

kande god samstämmighet mellan de uppmätta konsumentvärderingarna och dagens hyressättning. Detta omfattar även lägesbegreppet.

Visst går det att göra förändringar inom det system för hyressättning som råder, men det ska naturligtvis ske som i dag: genom förhandling mellan fastighetsägare och hyresgästorganisationer.

De borgerliga vill i reservationen snabbt ha förändringar i systemet utan att avvakta pågående utredningar, avskaffa allmännyttans hyresledande roll samt ha fria inflyttningshyror i nyproduktion och en flexiblere hyressättning. Detta är åtgärder som enbart pekar i en riktning: högre hyror för alla hyresgäster. Hyreshöjarpartierna – det får jag nog utnämna m, kd, fp och c till.

Att avskaffa allmännyttans hyresledande roll är att avskaffa självkostnadsprincipen för hyressättningen. Det leder självklart till högre hyror, inte minst på bristmarknader. En fingervisning i det sammanhanget kan vara de oskäligen andrahandshyror som råder i t.ex. Stockholmsområdet, med hyresnivåer på 40–120 % över den i bruksvärdessystemet satta hyran. Är det detta ni vill åstadkomma i de borgerliga partierna?

Förslaget om en helt fri hyressättning vid nyproduktion är naturligtvis också orimligt. Det kommer att leda till oskäligen hyresnivåer och ett tryck på ökade hyresnivåer i det befintliga beståndet. Problemet med den låga produktionen av hyresrätter ska lösas på annat sätt. Allmännyttan måste naturligtvis bygga nytt, det är nödvändigt, men i t.ex. Stockholm har det inte ens varit möjligt. De kommunala bostadsbolagen fick ingen markanvisning, utan marken såljs till högstbjudande. Det har resulterat i markprishöjningar på över 60 % i Stockholmsområdet, och markpriset är nu nästan en tredjedel av produktionskostnaden.

Vi i Vänsterpartiet är naturligtvis bekymrade över de höga hyrorna, inte minst i nyproduktionen. Därför har vi föreslagit ett inrättande av en boendekostnadskommission. Regeringen ska ta initiativ till att samla alla parter på bostadsmarknaden som påverkar boendekostnaderna. Det gäller att sänka de totala produktionskostnaderna, som naturligtvis påverkas av allt från markpriser till skatter. Staten måste naturligtvis vara ett gott föredöme genom att snabbt ta sig an de lösningar som Fastighetsskattekommittén redovisat samt fundera över formerna för hur ett framtida investeringsbidrag ska se ut.

Anf. 224 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Bruksvärdesprincipen bygger ju på allmännyttans hyresledande roll. Det är det som är problemet. När ska Vänsterpartiet förstå detta samband? Om det kostar 1 700 kr per kvadratmeter att bygga och man inte kan ta ut mer än 1 100 kr byggs det inga nya lägenheter. Det är det sambandet ni måste förstå. Allmännyttan måste kunna klara sig själv utan att hållas under armarna.

Allmännyttans berättigande är just att den ska ta vara på det som är bäst för allmänheten. Det innebär att den ska kunna bygga billiga och bra bostäder, och det kan den göra själv utan att hållas under armarna med konstgjorda lagstiftningar.

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Anf. 225 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Vi har naturligtvis förstått det här väldigt väl. Det är viktigt att ha självkostnadsprincipen som princip för bruksvärdesprövningen. Annars får vi något helt annat. Vi får en marknadsprissättning där vinstmaximering är huvudsyftet för hyressättningen. Det finns inga privata fastighetsägare som bygger för nöjes skull eller för att de tycker synd om hyresgästerna. Det är naturligtvis endast på grund av ekonomiska vinstintressen man bygger.

Sedan vet Annelie Enochson att förutsättningarna för att bygga kraftigt har förändrats under den senaste tioårsperioden. Det måste vi faktiskt komma till rätta med. Det är därför vi vill inrätta den här boendekostnadskommissionen där kommun, stat, boendeorganisationer och fastighetsägare – alla som är berörda av det här – verkligen tillsammans försöker reda ut den här problematiken och faktiskt tar på sig sin del av de höga produktionskostnaderna, inte leker Svarte Petter som man gör i dag.

Anf. 226 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! I Göteborg ägs 43 % av allmännyttan. Det byggs ändå inga lägenheter i Göteborg. Där har ni majoriteten. Det är det som är vårt problem: Det byggs ingenting på grund av allmännyttans hyresledande roll. Om man slapp den rollen hade man kanske byggt även i Göteborg.

Anf. 227 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Annelie Enochson bryr sig inte alls om det som har hänt på 90-talet. Det har ju blivit kraftigt förändrade förutsättningar för att bygga över huvud taget, inte minst från statens sida. När jag började här i riksdagen 1994 låg räntebidragen till byggandet på nivån 34 miljarder. Nästa år rörde det sig om 1 ½ miljard.

Ute i Europa tittar man förundrat på oss och frågar: Hur sjutton klarar ni av det här? Det är bara att konstatera: Det gör vi inte. Det är därför vi måste titta på det här och fokusera på produktionskostnaderna, med absolut fokus på själva hyreskostnaden. Det har man gjort i vissa delar av Sverige och faktiskt kunnat bygga lägenheter efter sådana principer. Det är här vi måste sätta i gång. Då kan man inte ha 60-procentiga ökningar av markpriserna under ett enda år, som det var i Stockholm 1998. Då kan inte detta få vara en tredjedel av produktionskostnaderna. Man bryr sig inte om var hyresnivåerna landar, utan man är endast ute efter vinstmaximeringen. Det är därför det fungerar på det här sättet.

Anf. 228 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att man borde utnämna oss till bostadsbyggarpartierna i stället. Vad vi vill åstadkomma är ju förändringar i förutsättningarna för bostadsbyggandet så att vi får i gång nyproduktion av bostäder.

Vi vill inte vara med om det missbruk av hyresregleringssystemet som bl.a. beslutet på S:t Eriksområdet vid Fleminggatan innebar och som stoppade allt hyreslägenhetsbyggande. I dag domineras nybyggandet i den här regionen av bostadsrätter eftersom de här besluten har gjort det helt omöjligt att bygga hyreslägenheter så att husen går runt när de är färdiga. Det är inte till gagn för allmänheten, framför allt inte för alla dem som vill ha en lägenhet.

Anf. 229 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! När det gäller S:t Erik vill jag hålla med Carl-Erik Skårman. Så ska man inte agera, för då utnyttjar man inte bruksvärdessystemet på det sätt man ska göra. Detta har man också senare rättat till på annat sätt. Dessa hyror har nu ändrats utifrån de principer som egentligen ska råda.

Men vi kommer inte ifrån den fråga som jag pratade om. Vi måste fokusera på boendekostnaderna och vilka orsakerna är till att de har hamnat på de här nivåerna. Ingen vill vara med och bidra till att man faktiskt minskar dem, men det är det vi måste göra. Man kan inte bygga bara för dem som har tjock plånbok och kan betala 1 700–1 800 kr kvadratmetern i inflyttningshyra. Det finns inte ett sådant utbud av människor som är villiga att betala detta eller ens har möjlighet att göra det.

Visst kan ni få kalla er för byggarpartier. Men då, måste jag få lägga till, handlar det om att bygga för dem som har tjock plånbok. Det är precis det ni är ute efter och ingenting annat.

Anf. 230 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att Owe Hellberg håller med mig om att det finns ett missbruk av hyresregleringssystemet. Det är bl.a. det vi vill komma ifrån. Men vi vill också ha fram mer konkurrens i byggandet. Bostadsutskottet har bl.a. varit ute och tittat på Bo Klok-byggen i de södra delarna av Stockholmsområdet. Det är ett exempel på nya former som kommer fram vid ökad konkurrens mellan olika bostadsproducenter och som är till gagn både för volymen i nybyggandet och för priserna.

Anf. 231 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Moderaterna vill inte ha något system alls. Ni vill att det här ska avgöras i domstol. Jag tror att det blir väldigt dyrt för det svenska rättsväsendet om vi ska hålla på så. Jag tror att vi ska utveckla de system vi har.

Utvärderingen av bruksvärdessystemet visar ju att det faktiskt fungerar hyfsat. Men naturligtvis ska man kunna göra förändringar i det, och det gör man i många kommuner – genom överenskommelser mellan fastighetsägare och hyresgästorganisationer.

Vi stöder heller inte den typ av byggnation som t.ex. förekom i Malmö. Det är helt orimligt att göra sådana subventioner av nyproduktion. I sådana lägen får man faktiskt låta bli att bygga. Man får hitta andra möjligheter för allmännyttan att bygga, och det finns det.

Anf. 232 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Med något undantag har samtliga tidigare inlägg i den här debatten utgått från perspektivet att det är självklart att bostadsmarknaden måste vara politiskt reglerad på något sätt. Det är detsamma som att säga att medborgarna inte själva klarar att bestämma om sitt boende.

Jag har i motion Bo411 föreslagit att hyreslagstiftningen helt ska avskaffas. Motivet för detta är att jag tycker att det är dags att myndigförklara medborgarna. I ett fritt, modernt och civiliserat samhälle är det inte rimligt att medborgarna utsätts för det politiska förmyndarskap som

hyreslagstiftningen är ett uttryck för. Medborgarna bör ges både möjligheten och rätten att själva få forma sina egna liv.

På bostadsmarknaden betyder det att var och en själv eller tillsammans med andra tillåts att teckna de hyresavtal de själva finner vara lämpliga. Att detta dessutom skulle leda till en fungerande hyresmarknad är i sammanhanget bara en positiv bieffekt.

Den politiker som inte tillerkänner medborgarna rätten att själva bestämma över sitt boende har skyldighet att motivera detta. Min fråga till utskottets företrädare – de som är kvar här i kammaren – är: Varför vill ni fortsätta att omyndigförklara medborgarna genom att bibehålla hyreslagstiftningen? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Jag står givetvis till fullo bakom mitt motionsförslag, men eftersom det synes finnas en kompakt majoritet av förmyndarförespråkare i kammaren avstår jag från att yrka bifall till den.

Anf. 233 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Gunnar Axén säger väl det som andra kanske försöker linda in i lite vackrare fraser. Det är väl precis det här ni vill ha.

Jag tycker nog att Gunnar Axén och hans kamrater i Moderata samlingspartiet skulle ta sig en titt på hur det ser ut ute i Europa. Det som Axén förespråkar finns i princip ingenstans. Man har olika former av hyresregleringar. Man skyddar allmännyttan på väldigt många olika sätt.

Varför gör man det? Jo, naturligtvis för att utsatta grupper ska ha möjlighet till en bra bostad, för att vi ska bevara och värna den sociala bostadspolitiken.

Jag skulle gärna vilja veta vilket land som Gunnar Axén hämtar sina förebilder från.

Anf. 234 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag behöver inte hämta mina förebilder från något annat land. Jag kan hämta mina förebilder från Sverige.

Jag är fullt övertygad om att Owe Hellberg tilltror bostadskonsumenter på t.ex. småhusmarknaden eller bostadsrättsmarknaden förmågan och kompetensen att själva välja och besluta om sitt boende och sina boendekostnader. Men jag förstår inte varför Owe Hellberg inte tilltror konsumenterna på hyresmarknaden samma förmåga. Varför ska de som väljer att bo i hyresrätt ställas under politiskt förmyndarskap? Det är en fråga som Owe Hellberg kan svara på i sin nästa replik.

Anf. 235 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det handlar inte om förmyndarskap, utan jag försökte alldeles nyss förklara varför man måste ha den här typen av reglering. På egnahemsmarknaden har vi ingen som helst avsikt att införa någon typ av reglering. Den spelar på helt andra villkor. Där är det ekonomin som helt avgör vilka möjligheter den enskilde har.

I Kalifornien, USA, kanske det finns system som liknar dem som Gunnar Axén pratar sig varm för. Där finns exempel som visar att man kommer överens om en inflyttningshyra. Sedan har man den så länge som man bor kvar i lägenheten. Den skrivs upp med en viss indexering. Problematiken är att många gärna vill få ut dem som bor i dessa lägenheter och anlitar allihanda konstiga människor för att se till att de boende

flyttar, för man vill ha in nya hyresgäster så att man kan sätta en ny och mycket högre hyra.

Det är en typ av marknad som fungerar i ett sådant land.

Anf. 236 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för att Owe Hellberg i alla fall tilltror dem som bor i småhus och bostadsrätter förmågan att själva bestämma över sitt eget boende. Men jag förstår fortfarande inte, för Owe Hellberg svarade inte på frågan, varför han inte tilltror dem som väljer att bo i hyresrätt samma förmåga att bestämma över sitt eget boende.

Den problematik som Owe Hellberg lyfte fram är någonting som går att lösa genom att man tecknar civilrättsliga bindande avtal.

Anf. 237 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tycker att Gunnar Axén i stället gör sig skyldig till förmynderi över de grupper som inte har så lätt att skaffa sig en bostad.

Vi kristdemokrater går mycket ut från subsidiaritetsprincipen, alltså subsidiaritet som stödjande princip. I första hand ska givetvis familjen klara sig själv. Men när det inte går ska nästa instans gå in och hjälpa till, t.ex. kommunen. Vi ser att bostad och uppväxtmiljö är mycket viktiga för våra barn och ungdomar, för våra familjer.

I dag är snittet av hyran 30 % av disponibel inkomst. Många försöker att sänka den, men den är ändå på väg upp. Jag har för resten träffat familjer som har 50 % av disponibel inkomst i hyra.

Vi får också i dag gå in och stödja med bostadsbidrag. Där avsätter vi kristdemokrater 500 miljoner mer än regeringen egentligen har för att föra över resurser till de familjer som verkligen behöver stöd. Så länge vi har den här situationen att vi t.o.m. måste gå in med bostadsbidrag kan vi givetvis inte släppa hyressättningen helt oreglerad.

Anf. 238 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag förstår att Ulla-Britt Hagström vill väl. Hon säger att vi måste slå vakt om de grupper som inte har lätt att skaffa sig en bostad. Men jag kan inte se att alla de som bor i hyresrätt är personer som inte har lätt för att skaffa sig en bostad. Ändå vill Ulla-Britt Hagström utöva förmyndarskap över alla dem som bor i hyresrätt.

Jag håller med om att vissa grupper har svårt att få tag på lägenheter, i synnerhet i storstäderna. Problemet är att vi har en reglerad hyresmarknad som gör det otroligt svårt för ungdomar att ta sig in på bostadsmarknaden. Vilken 20-åring har 100 000 kr kontant sparat i madrassen att pytsa upp för att köpa sig ett svart lägenhetskontrakt.

Jag håller med Ulla-Britt Hagström om att det är ett problem att 30 % av den disponibla inkomsten går till boendekostnaderna. Det är framför allt resultatet av årtal av regleringar på hyresmarknaden och höga skatter. Där har vi ett problem att angripa. Det borde Ulla-Britt Hagström och jag ge oss i kast med.

Det är väl en självklarhet att hjälpa de människor, på en avreglerad marknad, som inte har råd att betala sitt eget boende. Det är en skyldighet att ordna så att alla kan ha ett gott boende. Men detta är inte ett argument för att ställa alla dem som har valt att bo i hyresrätt under politiskt förmyndarskap, för det är vad hyreslagstiftningen gör. Svara på frågan,

Prot. 2000/01:31
22 november

*Hyresrätt, bostadsrätt
och ägarlägenheter
m.m.*

Ulla-Britt Hagström! Varför tilltror inte Ulla-Britt Hagström de boende på hyresrättsmarknaden samma förmåga att bestämma om sitt boende som de som bor i egnahem eller bostadsrätter?

Anf. 239 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Vi har två helt oreglerade hyresmarknader, Gunnar Axén. Dels har vi den svarta hyresmarknaden, dels har vi andrahandsuthyrningen, där hyrorna visat sig gå upp med kanske 60 % i Stockholms innerstad. Vi måste alltså ha vissa regler.

Vi vill släppa allmännyttans hyresreglerande roll. Det vill vi av den orsaken att regleringen tolkas alldeles fel, vilket gör att man t.ex. hemma i Skövde får sätta högre hyror än man skulle behöva. Man skulle kunna ha lägre hyror med en avreglerad marknad. Vi vill avreglera på visst sätt. Vi tror visst att de flesta som bor i hyresrätt är betalningsstarka. Jag redovisade ändå att jag har gjort mig till talesman för sju av tio låginkomsthushåll. Det är många låginkomsthushåll som väljer att bo i hyresrätt. Gunnar Axéns visioner ligger långt fram i tiden.

Anf. 240 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Tack för svaret, Ulla-Britt Hagström. En del av det var riktigt bra.

Ulla-Britt Hagström pekade i sin sista replik på att vi har en oreglerad marknad, en svart marknad. Vi har en marknad med andrahandskontrakt på hyreslägenheter. Det är just två av de fenomen som uppstår på en reglerad marknad. När marknaden är reglerad, t.ex. genom hyresreglering eller prisreglering, uppstår alltid en svart marknad. Den svarta marknaden är inte den form av fri marknad som jag tycker är lämplig att sträva efter. I stället bör vi ha en fri vit hyresmarknad där vi tilltror de boende i hyresrätter förmågan, kunskapen och kompetensen att själva fatta beslut om sitt boende.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 november.)

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition
2000/01:43 Ändringar i Atomansvarighetslagen

Motioner
med anledning av prop. 2000/01:36 Sjukhus med vinstsyfte
2000/01:So29 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)
2000/01:So30 av Rolf Olsson m.fl. (v)
2000/01:So31 av Bo Lundgren m.fl. (m)
2000/01:So32 av Lennart Daléus m.fl. (c)
2000/01:So33 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
2000/01:So34 av Alf Svensson m.fl. (kd)

med anledning av skr. 2000/01:25 Lägesrapport i fråga om den ekonomiska brottsligheten

2000/01:Ju1 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:Ju2 av Ronny Olander m.fl. (s)

Prot. 2000/01:31
22 november

med anledning av skr. 2000/01:38 Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

2000/01:MJ1 av Ingvar Eriksson m.fl. (m)

2000/01:MJ2 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd)

2000/01:MJ3 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)

2000/01:MJ4 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp)

med anledning av förs. 2000/01:RR3 Riksdagens revisorers förslag angående regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden

2000/01:Fi8 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)

med anledning av förs. 2000/01:RR4 Riksdagens revisorers förslag angående tillämpning av skuldsaneringslagen

2000/01:L3 av Tanja Linderborg m.fl. (v)

2000/01:L4 av Rolf Åbjörnsson m.fl. (kd)

med anledning av förs. 2000/01:RR7 Riksdagens revisorers förslag angående otraditionella medel inom arbetsmarknadspolitiken

2000/01:A9 av Maria Larsson m.fl. (kd)

2000/01:A10 av Margareta Andersson m.fl. (c)

2000/01:A11 av Elver Jonsson m.fl. (fp)

Socialutskottets betänkande

2000/01:SoU5 Nationell handlingsplan för utveckling av hälso- och sjukvården

10 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 22 november

2000/01:130 av *Amanda Agestav* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow

IT-säkerhet

2000/01:131 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Dublinkonventionen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 november.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 november

2000/01:259 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Gotlandsflyget

2000/01:260 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Arbetslöshetsförsäkring för småföretagare

2000/01:261 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Könsskillnader i pensionssystemet

2000/01:262 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Trygghet för handlarna

2000/01:263 av *Margareta Viklund* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Samernas deltagande i förvaltningen av Lapponia

2000/01:264 av *Inger Strömbom* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Ekonomi i Stockholm

2000/01:265 av *Inger Strömbom* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Kommunikationerna i Stockholmsregionen

2000/01:266 av *Fanny Rizell* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Platsbrist vid § 12-hemmen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 november.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 22 november

2000/01:178 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Maj-
Inger Klingvall
Situationen i Bolivia

2000/01:205 av *Tasso Stafilidis* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Rasistiska brott och brott mot homosexuella

2000/01:207 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Mona Sahlin
UMTS-utrymme

2000/01:211 av *Tuve Skånberg* (kd) till utbildningsminister Thomas
Östros
Lokalisering av Lunds historiska museum

2000/01:216 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Björn von
Sydow

Framtida underhåll av marinens fartyg

2000/01:220 av *Birger Schlaug* (mp) till försvarsminister Björn von
Sydow

Vingåkersverkens framtid

2000/01:221 av *Åke Carnerö* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Förebyggande säkerhetsarbete i Försvarsmakten

2000/01:225 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Alternativa spaningsmetoder

2000/01:230 av *Birger Schlaug* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Poliskostnader under Sveriges ordförandeskap i EU

2000/01:233 av *Henrik S Järrel* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Reseskatt

2000/01:236 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Vård för människor som vistas illegalt i Sverige

2000/01:243 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Moderna museets inköbspolicy

Prot. 2000/01:31
22 november

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 november.

13 § Kammaren åtskildes kl. 21.51.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 27 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 71 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 106 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. anf. 151 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 209 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.....	1
Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU1	1
<i>Punkterna 1–8 och 11–17.....</i>	<i>1</i>
Anf. 1 GUNNAR HÖKMARK (m)	1
Anf. 2 SIV HOLMA (v)	6
Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	9
Anf. 4 SIV HOLMA (v) replik	10
Anf. 5 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	10
Anf. 6 SIV HOLMA (v) replik	11
Anf. 7 MATS ODELL (kd)	11
Anf. 8 SIV HOLMA (v) replik	15
Anf. 9 MATS ODELL (kd) replik	15
Anf. 10 SIV HOLMA (v) replik	15
Anf. 11 MATS ODELL (kd) replik	16
Anf. 12 LENA EK (c)	16
Anf. 13 SIV HOLMA (v) replik	20
Anf. 14 LENA EK (c) replik	20
Anf. 15 SIV HOLMA (v) replik	20
Anf. 16 LENA EK (c) replik	21
Anf. 17 KARIN PILSÄTER (fp)	21
Anf. 18 SIV HOLMA (v) replik	26
Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik	26
Anf. 20 SIV HOLMA (v) replik	27
Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik	28
Anf. 22 YVONNE RUWAIDA (mp)	28
Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik	29
Anf. 24 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	30
Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik	30
Anf. 26 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	30
Anf. 27 LENA EK (c) replik	31
Anf. 28 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	31
Anf. 29 LENA EK (c) replik	32
Anf. 30 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	32
Anf. 31 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	33
Anf. 32 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	33
Anf. 33 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	34
Anf. 34 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	34
Anf. 35 JAN BERGQVIST (s)	35
Anf. 36 MATS ODELL (kd) replik	39
Anf. 37 ANDRE VICE TALMANNEN	40
Anf. 38 JAN BERGQVIST (s) replik	40
Anf. 39 MATS ODELL (kd) replik	40

Anf. 40	JAN BERGQVIST (s) replik.....	41
Anf. 41	KARIN PILSÄTER (fp) replik	41
Anf. 42	JAN BERGQVIST (s) replik.....	42
Anf. 43	KARIN PILSÄTER (fp) replik	42
Anf. 44	JAN BERGQVIST (s) replik.....	43
Anf. 45	LENA EK (c) replik	43
Anf. 46	JAN BERGQVIST (s) replik.....	44
Anf. 47	LENA EK (c) replik	44
Anf. 48	JAN BERGQVIST (s) replik.....	45
Anf. 49	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	45
Anf. 50	JAN BERGQVIST (s) replik.....	46
Anf. 51	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	46
Anf. 52	JAN BERGQVIST (s) replik.....	47
Anf. 53	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	47
Anf. 54	ANDRE VICE TALMANNEN.....	48
Anf. 55	JAN BERGQVIST (s) replik.....	48
Anf. 56	YVONNE RUWAIDA (mp) replik.....	48
Anf. 57	JAN BERGQVIST (s) replik.....	48
Anf. 58	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	49
Anf. 59	MATS ODELL (kd) replik.....	53
Anf. 60	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	53
Anf. 61	MATS ODELL (kd) replik.....	54
Anf. 62	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	55
Anf. 63	KARIN PILSÄTER (fp) replik	55
Anf. 64	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	56
Anf. 65	KARIN PILSÄTER (fp) replik	56
Anf. 66	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	57
Anf. 67	GUNNAR HÖGMARK (m) replik	58
Anf. 68	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	58
Anf. 69	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	59
Anf. 70	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	60
Anf. 71	LENA EK (c) replik	60
Anf. 72	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	61
Anf. 73	LENA EK (c) replik	61
Anf. 74	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	62
Anf. 75	SIV HOLMA (v) replik	62
Anf. 76	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	62
Anf. 77	SIV HOLMA (v) replik	63
Anf. 78	Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik	63
Anf. 79	CARL FREDRIK GRAF (m).....	63
Anf. 80	PER ROSENGREN (v).....	67
Anf. 81	CARL FREDRIK GRAF (m) replik.....	70
Anf. 82	PER ROSENGREN (v) replik.....	71
Anf. 83	CARL FREDRIK GRAF (m) replik.....	72
Anf. 84	PER ROSENGREN (v) replik.....	72
Anf. 85	HELENA HÖIJ (kd).....	73
Anf. 86	PER ROSENGREN (v) replik.....	75
Anf. 87	HELENA HÖIJ (kd) replik	76
Anf. 88	PER ROSENGREN (v) replik.....	76

Anf. 89 HELENA HÖIJ (kd) replik	77
Anf. 90 ROLF KENNERYD (c)	77
Anf. 91 PER ROSENGREN (v) replik	80
Anf. 92 ROLF KENNERYD (c) replik	80
Anf. 93 PER ROSENGREN (v) replik	81
Anf. 94 ROLF KENNERYD (c) replik	81
Anf. 95 JOHAN PEHRSON (fp)	82
Anf. 96 BIRGER SCHLAUG (mp)	84
Anf. 97 JOHAN PEHRSON (fp) replik	87
Anf. 98 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	88
Anf. 99 JOHAN PEHRSON (fp) replik	88
Anf. 100 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	89
Anf. 101 ROLF KENNERYD (c) replik	89
Anf. 102 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	89
Anf. 103 ROLF KENNERYD (c) replik	90
Anf. 104 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	90
Anf. 105 HELENA HÖIJ (kd) replik	91
Anf. 106 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	91
Anf. 107 HELENA HÖIJ (kd) replik	92
Anf. 108 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	92
Anf. 109 ARNE KJÖRNSBERG (s)	92
Anf. 110 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	96
Anf. 111 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	97
Anf. 112 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	97
Anf. 113 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	98
Anf. 114 HELENA HÖIJ (kd) replik	98
Anf. 115 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	99
Anf. 116 HELENA HÖIJ (kd) replik	99
Anf. 117 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	100
Anf. 118 JOHAN PEHRSON (fp) replik	100
Anf. 119 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	101
Anf. 120 JOHAN PEHRSON (fp) replik	101
Anf. 121 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	102
Anf. 122 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	102
Anf. 123 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	103
Anf. 124 BIRGER SCHLAUG (mp) replik	103
Anf. 125 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	104
Anf. 126 ROLF KENNERYD (c) replik	104
Anf. 127 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	104
Anf. 128 ROLF KENNERYD (c) replik	105
Anf. 129 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	105
<i>Punkterna 9 och 10.....</i>	<i>106</i>
<i>Utskottsinitiativ om ett eventuellt kapitaltillskott i OM Gruppen</i>	
<i>AB.....</i>	<i>106</i>
Anf. 130 GUNNAR HÖKMARK (m)	106
Anf. 131 MATS ODELL (kd)	107
Anf. 132 LENA EK (c)	108
Anf. 133 KARIN PILSÄTER (fp)	109
Anf. 134 TOMMY WAIDELICH (s)	110

Anf. 135	KARIN PILSÄTER (fp) replik	112
Anf. 136	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	112
Anf. 137	KARIN PILSÄTER (fp) replik	113
Anf. 138	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	113
Anf. 139	MATS ODELL (kd) replik.....	114
Anf. 140	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	114
Anf. 141	MATS ODELL (kd) replik.....	115
Anf. 142	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	115
Anf. 143	LENA EK (c) replik	115
Anf. 144	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	116
Anf. 145	LENA EK (c) replik	116
Anf. 146	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	117
Anf. 147	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	117
Anf. 148	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	118
Anf. 149	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	118
Anf. 150	TOMMY WAIDELICH (s) replik.....	119
Anf. 151	JOHAN LÖNNROTH (v)	119
Anf. 152	MATS ODELL (kd)	120
Anf. 153	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	121
Anf. 154	MATS ODELL (kd) replik.....	121
Anf. 155	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	121
Anf. 156	GUNNAR HÖKMARK (m).....	122
Anf. 157	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	122
Anf. 158	GUNNAR HÖKMARK (m) replik	123
Anf. 159	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	124
Anf. 160	KARIN PILSÄTER (fp).....	124
Anf. 161	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	125
Anf. 162	KARIN PILSÄTER (fp) replik	125
Anf. 163	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	126
Anf. 164	TOMMY WAIDELICH (s).....	126
Anf. 165	JOHAN LÖNNROTH (v)	127
	(Beslut fattades under 7 §.).....	127
5 §	Tilläggsbudget 2 för budgetåret 2000.....	127
	Finansutskottets betänkande 2000/01:FiU11	127
Anf. 166	BENGT SILFVERSTRAND (s)	127
Anf. 167	KARIN PILSÄTER (fp).....	129
Anf. 168	BENGT SILFVERSTRAND (s)	129
Anf. 169	KARIN PILSÄTER (fp).....	130
Anf. 170	BENGT SILFVERSTRAND (s)	130
	(Beslut fattades under 7 §.).....	130
6 §	Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den 16 november	131
	KU7 Valfrågor.....	131
7 §	Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	132
	FiU1 Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna, m.m.....	132
	FiU11 Tilläggsbudget 2 för budgetåret 2000.....	133
	Ajournering.....	133

Återupptagna förhandlingar	134
8 § Hyresrätt, bostadsrätt och ägarlägenheter m.m.	134
Bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU3	134
Anf. 171 INGA BERGGREN (m)	134
Anf. 172 STEN LUNDSTRÖM (v)	136
Anf. 173 INGA BERGGREN (m) replik	139
Anf. 174 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	139
Anf. 175 INGA BERGGREN (m) replik	139
Anf. 176 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	140
Anf. 177 ANNELIE ENOCHSON (kd)	140
Anf. 178 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	142
Anf. 179 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	143
Anf. 180 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	143
Anf. 181 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	143
Anf. 182 AGNE HANSSON (c)	143
Anf. 183 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	146
Anf. 184 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	146
Anf. 185 AGNE HANSSON (c) replik	147
Anf. 186 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	147
Anf. 187 AGNE HANSSON (c) replik	148
Anf. 188 LENNART DEGERLIDEN (fp)	148
Anf. 189 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	149
Anf. 190 LENNART DEGERLIDEN (fp) replik	149
Anf. 191 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	150
Anf. 192 LENNART DEGERLIDEN (fp) replik	150
Anf. 193 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	151
Anf. 194 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	153
Anf. 195 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	153
Anf. 196 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	154
Anf. 197 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	154
Anf. 198 AGNE HANSSON (c) replik	154
Anf. 199 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	155
Anf. 200 AGNE HANSSON (c) replik	155
Anf. 201 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	155
Anf. 202 INGA BERGGREN (m) replik	156
Anf. 203 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	156
Anf. 204 INGA BERGGREN (m) replik	157
Anf. 205 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	157
Anf. 206 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	157
Anf. 207 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	159
Anf. 208 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	159
Anf. 209 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	159
Anf. 210 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	162
Anf. 211 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	162
Anf. 212 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s) replik	163
Anf. 213 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	163
Anf. 214 AGNE HANSSON (c) replik	163
Anf. 215 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	164

Anf. 216	AGNE HANSSON (c) replik	164	Prot. 2000/01:31 22 november
Anf. 217	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	164	
Anf. 218	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	164	
Anf. 219	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	167	
Anf. 220	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	167	
Anf. 221	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	168	
Anf. 222	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	168	
Anf. 223	OWE HELLBERG (v)	168	
Anf. 224	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	169	
Anf. 225	OWE HELLBERG (v) replik	170	
Anf. 226	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	170	
Anf. 227	OWE HELLBERG (v) replik	170	
Anf. 228	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	170	
Anf. 229	OWE HELLBERG (v) replik	171	
Anf. 230	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	171	
Anf. 231	OWE HELLBERG (v) replik	171	
Anf. 232	GUNNAR AXÉN (m)	171	
Anf. 233	OWE HELLBERG (v)	172	
Anf. 234	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	172	
Anf. 235	OWE HELLBERG (v) replik	172	
Anf. 236	GUNNAR AXÉN (m) replik.....	173	
Anf. 237	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	173	
Anf. 238	GUNNAR AXÉN (m)	173	
Anf. 239	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	174	
Anf. 240	GUNNAR AXÉN (m)	174	
	(Beslut skulle fattas den 23 november.)	174	
9 §	Bordläggning.....	174	
10 §	Anmälan om interpellationer.....	175	
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	176	
12 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	176	
13 §	Kammaren åtskildes kl. 21.51.....	177	

Prot. 2000/01:31
22 november

Elanders Gotab, Stockholm 2000